[illegible]

BIBLIOTECA
del
INSTITUTO
Y PROVINCIA
de
HUESCA.
Nº. 4.
Est ____ tab ____

+

Theologiæ Expositivæ Tractatus juxta Miram Angi. Preps. Doctrinā et N. R. P. F. Emmanuelis de Sto. Hiero. Hieronimo acuratā Explanationem ad Sacræ Scripturæ inteligētiā utilissimus.

Proemium

Literas nescit (verba sunt Doctoris Maximi) qui Sacras ignorat: nam a sacris literis omnia ut a vero solidoque fundamento pendent, sine quo nec Philosophia constans esse potest, nec Theologia nec alia scientia perfecta, nec recta verbi Dei fidelibus persuasio. Qua propter, ut omnia hæc magno cum fideliũ animarũ profectu in Eclesia Catholica reperiantur et ne ignorantia Sacrarũ literarũ quæ Spiritus Santus suma libertate hominibus tradidit summa pernicies in eis in dies invalescat Sacrosancta Hecumenica Tridentina Sinodus Sessione 5a Cap. 1o de reformatione Sacræ scripturæ lectionē in Eclesia instituit. Deinde ā necessitate talis notitiæ compulsa ad Regulariũ Claustra in particulari se convertit. Eandemque lectionē in eorũ Domibus precepit his verbis: in Conventibus Regulariũ in quibus studia comodè vigere possunt Sacræ scripturæ lectio habeatur. Cui sanctioni Nostra Discalceata Carmelitica Religio obtemperans sic statuit in 2a part. Constitut. Cap. 4. Præter Scholasticæ Theologiæ lectiones alia Sacrorũ Bibliorũ addatur::: cuius lector omnia et sola præludia Biblica quæ ampliori Sacræ paginæ viam aperiunt discipulos edoceat.

Ad

Ad sacrā q̄ paginā (Dilectissimi) accedamus ne celestis hic thesaurus neclectus jaceat, et ne ejus ignorātia in nobis ocasionē erroris pariat totis viribus ad ejus intelligentiā animū cōvertamus, inquirēdo ejus existentiā, auctoriam, causā, et propietates, investigando regulas, quibus ejus profūditas, ejus obscuritas et dificultas vinci possunt, ejusq. verus sensus tam misticus, quam literalis, propius et impropius, seu metaphoricus aliquali facilitate erui posit. Sed pro computo deficit anima nostra, marcescit calamus debito q. pavore languescit, sed nō abs re humilis timor, qui sapientiæ initiū nūcupatur, nā D. Greg. de sptura studio disserēs in lib. Mor. sic ait: Divinus sermo sacra spturæ est fluvius planus, et altus, in quo et agnus ambulet, et elephās natet; ac si aperte dicat humili, ac pavido agno in tāto pelago ambulare cōceditur; impavido, ac tumido elephanti non sine periculo propii venti natare permititur.

Igitur omni elatione postposita humiliq. timore cōcepto fluviū hūc sacræ spturæ nō ut altū, et periculosum sed ut planū, et securū percurramus ejus rivulos desuper radiāte lumine perscrutātes ejusq. celestes aquas plena voluptate libantes ut ex eis fiāt in nobis fons aquæ salientis in vitā eternā. Accedamus ad sciētiā, quæ docet ignaros arguit ociosos excitat torpentes stimulat dormiētes. Corrigit errantes, erigit corruētes justificat pios et damnat perversos.

Disputatio Prima Proemialis
De objecto & necesitate Theologiæ Expositivæ

Hāc disputationē præmitimus ad faciliorē intelligētiā dicēdorū et ideo antequā de existētia causis, propietatibus et sensibus sacræ spturæ disseramus aliqua breviter de theologia expositiva præmitenda duximus. Igitur notādū est 1.º qd. theogia grece, latine est idē ac sermo, ratio, seu cōsideratio de rebus Divinis et ideo sic describi potest: Sciencia Dei et eorū quæ ad Deū utcūq. referuntur contemplatione consistit. Dividitur autem in theologiā beatorū quæ ex revelatione manifesta procedit et est duplex scilicet Dei et creaturarū et in theologiā viatorū quæ ex revelatione obscura et facta per fidem novas veritates deducit. Utraq. est naturalis, sed illa clara, hæc obscura, illa evidens, hæc inevidens, illa subalterna et hæc subalternata.

Ulterius theologia viatorū (relicta theologia naturali quæ nil aliud est quā scientia seu cognitio rerū Divinarū secūdū qd. lumine naturali cognosci posūt) in quatuor dividitur partes scholasticā, expositivā, mysticā, et moralem, quæ divisio etsi adequata nō tamē generis in species, sed pure materialis est: semper enim una in specie atoma cōservatur propter unitatē rationis formalis sub qua quæ est revelatio virtualis et mediata. Scholastica enim theogia versatur circa propositiones de rebus Divinis speculativas ex principiis revelatis legitimo discursu deductas. V.g. de existētia, essētia, et unitate Dei, de trinitate personarū. De moralis versatur circa propositiones practicas ad dirigendos mores conformās illos voluntati Divinæ revelatæ. Mystica versatur circa propositiones etiā practicas ad perficiēdā voluntatē per unionē afectivam cū Deo revelato.

Expositiva tādē de qua in præsēti nobis est sermo circa principia ā Deo per eterna verba loquēte, revelata, nō asentiēdo illis præcise, quia hoc est propiū oficiū fidei, sed ostēdēdo eorūq. credibilitatē provādo, authoritatē, inquirēdo verū sensū sub velaminibus verborū, figurarū et rerū latentē, et hoc ab impugnatoribus defendēdo. Unde expositiva theogia sic recte definitur: Scientia verbi Dei declarativa. Per primā particulā quæ gerit vices generis cōvenit cū aliis scientiis; hæc enim est vere scientia quia est virtus intelectualis procedēs modo discursivo, et in propii objecti contemplatione sistens præcipue, sed quia speculativa, ars, nec prudentia nō est et quia discursiva

non

nō est habitus primorū principiorū: gō est vere scientia; per subsequētes particulas ab illis cū quibus cōvenit secernitur. Notādū est 2º qd in presēti plura posent inquiri circa Theogiā Expositivā, videlicet: an sit scientia practica, vel speculativa; an sit subalternata, vel subalternās scētia Beata, et an sit entitative supernaturalis; sed quia de his erudite tractat N. Paulus à Conceptione D. 1. proem. solū investigamus ejus objectū et necesitatē, et ideo sit.

Quest. 1ª De objecto Theologia Expositivo

Dicendū est 1º objectū formale qd in esse rei Theolgia Expōtiva esse Deū loquētē per sp̄turas et traditiones. Prōr ratione Deus secūdū se est objtū adequatū Thogia totius gō Deus ut loquēs per sp̄turas et traditiones est objectū fōrle qd exp̄tiva Theogia. Prur. Conga: obtū fōrle qd in esse rei cuiuslibet tractatus à tota scētia specie indistincti debet esse obtū fōrle qd totius scientia cū aliqua limitōne determināte ipsū ad materiā talis tractatus; sed nulla determinatio supra Deū qi est obtū totius Thgia magis coartat ipsū ad materiā huius tractus quā locutio ipsius per sp̄turas et traditiones gō Deus &c. Maior est certa sic se habet totū ad totū, sicut pars ad partē. Mi. p̄tur nā determinatio obti quo in esse rei, qua est forma cōstitutiva obti qd atēdēda est ex his in quibus talis habitus insudat; sed presēs tractus precipue insudat in cōsideratōe Dei loquētis per sp̄turas et traditiones.

Dicēdū est 2º objectū quo in esse rei Thgia exp̄tiva esse Deitatē, seu veritatē in esēdo conotata authoritate explicātē locutionē Dei ad nos per sp̄turas et traditiones. Pr. duo. ratōe: obtū quo in esse rei Thgia exp̄tiva est constitutivū fōrle, et specificativū obti quod ipsius Thgia expositiva; sed Deitas in esēdo conotata autoritate explicātē locutionē Dei ad nos per sp̄turas et traditiones est constitutivū fōrle et specificativū qd in esse rei Thgia exp̄tiva gō. Ma. est certa: nā distintivū obti qd in esse rei ntra Thgia ab obto qd tā fidei quā alterius Thgia à ntra materialiter distincta est cōstitutivū fōrle ~~qd~~ obti qd in esse rei ntra Thgia; sd Deitas in esēdo conotata autoritate explicāte locutionē Dei ad nos est distintivū obti quo in esse rei ab obto qd tā fidei quā alterius Thgia à ntra materialiter distincta gō. Maior Constat nā constitutivū et distintivū idē sūt. Mi. p̄tur quia presēs tractatus et est Thgicus, et ut expōtivus, nō vero moralis, nec mysticus nec quo adrē etiā quoad modū scholasticus et ut pote scientificus ab illa ēaliter distinctus; sed quia Thgicus respicit Deitatē pro obto quo in esse rei et quia expōtivus debet limitare Deitatē ad propiā materiā et ut distinguatur à ceteris Thgicis: gō.

Dicēdū est 3º ratione sub qua seu objectū quo in esse obti esse revelationē virtualē, et mediatā Dei loquētis per sp̄turas et traditiones. Pr. ratōe: ratio sub qua, seu obtū quo in esse obti Thgia exp̄tiva debet esse quedā pars obti quo in esse obti totius Thgia ut cōtracta ad propiā materiā Thgia exp̄tiva; sed revelatio virtualis et mediata ~~ut cōtracta ad Deū loquētē per sp̄turas, et traditiones~~ est obtū quo in esse obti totius Thgia gō revelatio virtualis et mediata ut cōtracta ad Deū loquētē per sp̄turas et traditiones quæ sūt materia propia huius scientia erit objectū quo in esse obti illius. Maior est certa: quia sicut Theolgia expositiva est quedā pars totius Thgia ita obtū quo in esse obti Thgia exp̄tiva debet esse quedā pars obti quo totius Thgia. Mi. est comunis Doctrina Thg.

Dicendū est 4º objectū materiale Thgia exp̄tiva esse omne ens revelavile qd quomodolibet subordinari valet ad Deū loquētē per sp̄turas et traditiones juxta gradū qd subest vel potest subesse revelationi virtuali. Pro intelligentia resolutionis nota quedā entia esse, quæ actu subitāt revelationi virtuali Dei loquētis per sp̄turas, et trationes, quæ hoc ipso ad obtū materiale Thgia exp̄tiva et proximum pertinent: quedā autē esse que actu nō subitāt tali revelationi, potest tamē subesse, quæ licet non pertineant ad obtū materiale proximū Thgia pertinēt tamē ad obtū materiale remotū: quo supposito.

Prur Conclusio: objectū materiale cuiuslibet scientia est illud qd subest, vel potest subesse rationi fōrli ipsius cū subordinatione ad obtū fōrle primariū qd: ita ut si actu subest, sit obtū materiale proximū, si actu nō subest potest tamē subesse est obtū materiale remotū; sed omne ens revelavile vel actu subest vel potest subesse revelationi virtuali Dei loquētis per sp̄turas et traditiones, quæ est ratio sub qua Thgia exp̄tiva gō omne ens revelavile vel proxime, vel remote est obtū materiale ntra Thgia.

Prur

A

Argr. 1º @. 1ª clusionẽ objectū forte quod Thgia expva est omne ens revelavile: q̃o non est Deus ut loquẽs per scripturas et traditiones. Pr. ant.^s Thgia expva est indistinta a tota Thgia; sed obctū totius Thgia est omne ens revelavile ut Docet D. Thm. in prologo sentet. per hæc verba: possumus dicere ens Divinū cognoscibile per inspirationẽ esse objectū huius scietia: q̃o — Rx. nego ant.^s et ad ejus provationẽ negatur primo cui nil favet authoritas D. Thom. quia nõ loquitur ex propia sentetia, sed ex mẽte Mag. sententiarū; vel secũdo respondere potest S. Doctorẽ nõ loqui de obcto materiali formali q̃d sed de obcto materiali et extensivo Thgia ad q̃d omne ens revelavile pertinet.

Argr. 2º @. 2ª clumẽ: si Deitas in essendo esset obctū quo in esse rei Thgia expva hæc esset perfectior charitate; sed hoc est falsū. Pr. ma. perfectio habitus sumitur ab obcto; sed si Deitas in essẽdo esset obctū quo Thgia expvā ejus obctū esset perfectius obcto charitis, q̃d est bonitas Divina quæ ad lineā atributalē pertinet Deitas vero ad primordialē: q̃o — Rx. nẽgo mā: cuius provatio distinguenda est: perfectio habitus sumitur ab obcto in esse rei: nẽgo ma: in esse obctiū: cõdo ma: et distinta mi: negatur cõsqã: licet enim perfectior sit Deitas, Divina bonitate in esse rei: in esse obcti Thgia expva et charitatis e cõtra se habet qui bonitas Divina ut est in se est obctū charitatis Deitas vero est obtū Thgia expva nõ ut est in se; sed ut est in intelectu creato media revelationi virtuali deducta discursu forli.

Argr. 3º @. 3ª clonem Thgia expva habet diversā rationẽ ac Thgia in comuni; sed huius ratio sub qua est revelatio virtualis: q̃o. Pr. ma. Thgia expva specifice difert a Thgia in comuni: q̃o habet diversā rationẽ forte sub qua ab illa. Pr. ant.^s si una nõ difert ab alia specifice solū numero inter se distinguerentur; sed hoc est falsū alias duo accidentia solo numero diversa essent in eodē subjeto: q̃o — Rx. nẽgo ma: et ad provationẽ distingo difert specifice materialiter: cõdo: specifice formaliter nego ant.^s et cõsqã. Prãf. dicimus utraq̃ Thgia non distingui inter se formali solo numero; sed specie formali ad modū q̃d logica ut definitiva distinguitur a logica comuni, et ut divisiva, et argumẽtativa.

Argr. 4º @. 4ª clusionem: si Thgia expva ageret de omni ente revelavile et reducibile ad Deū ut loquentẽ per scripturas, et traditiones nõ esset scietia; sed hoc est falsū cū sit idem habitus cū Thgia scholastica quæ est vere scientia: q̃o. Pr. ma. scientia nõ agit de singularibus et cõtingẽtibus; sed si Thgia ageret de omni ente revelavile ageret de singularibus et contingentibus, scilicet de de gestis David et Abraã et aliis q̃o.

Rx. nẽgo ma: et ad provationẽ distĩgo mi: ageret de singularibus et cõtingentibus sub ratione necesaria: cõcdo: sub ratione variabili et contingenti nego mi: et cõsqã: licet enim alia scientia nõ agant de singularibus et contingentibus quia procedũt ex lumine primorū principiorū universaliū et necesariorū: Thgia expva potest de illis agere quia procedit ex lumine revelationis Divinæ sub qua nullā habet cõtingentiā. — Rx. 2.º Thgiā expva ageret de singularibus nõ primario sed secũdario inquãtū introducũtur in exemplū vitæ vel ad declaradā virorū authoritatē per quos ad nos revelatio Divina provenit, supra quā fūdatur sacra scriptura, seu doctrina; ut ait D. Thm. 1ª part. q. 1ª a. 2 ad 2.

Questio 2ª Vtrum Theologia Expositiva fuerit omni tempore necesaria in Eclesia ad Salutem

Pro huius questionis inteligentia pre oculis habendū est Eclesiā posse sumi dupliciter primo pro ut cõprædit tã homines quã Angelos nõ solū viatores sed etiā comprehensores in qua aceptione sic definitur: societas creaturæ rationalis supernaturali cõditione Deo adherẽtis ejusq̃ vero cultui mutuo comuni cãs. Secũdo pro ut cõcipitur precise sub lege Evangelica et definitur per hoc q̃d sit: Societas visibilis fideliū baptizatorū sub uno Capite Xpto ejusq̃ Vicario vero culto comunicans.

Noto 2º Eclesiā in prima aceptione posse cõsiderari in statu iustitiæ originalis in quo fuisse verā Eclesiā est comune Doctorū placitū nã in eo statu Adamus, et Eva fuerũt fideles et erga Dei verū cultū se asociati. Deinde potest cõcipi in statu legis naturæ, scilicet sub Patriarchis in quibus fidū mansit incorrupta, Adamus enim post pecatū fidem conservavit et in ea cæteros instruebat ut docet D. Agust.^s cap. 15.

15. de Civit. Dei. Praeterea potest considerari in statu legis scriptae a tempore Moysis in-que ob maiorem proximitatem ad Christum maior erat irradiatio et amplitudo fidei. Denique concipi valet in statu legis Evangelicae sub Xpto Dno ut Capite: et Ecclesia in hac ultima consideratione concipi potest vel ut regnans clara Dei visione instructa, vel ut militans et fide Catholica gubernata et de Ecclesia omnibus his statibus quaestio procedit demto statu Ecclesiae aquisitionis in quo supponimus Theologiam expositivam necessariam non esse ad salutem quia in hoc statu salus jam est parta.

Not. 3 duo esse genera eorum quae sunt necessaria ad salutem quaedam sunt necessaria necessitate medii; quaedam vero solum necessitate praecepti priora sunt illa sunt illa quae sive ex natura rei sive ex Divina institutione requiruntur ad salutem ita ut sine illis salus obtineri non possit. Posteriora vero necessaria solum necessitate praecepti ea sunt quatenus requiruntur ad consequendam salutem, quatenus si non observentur committitur gravis culpa quae obstat saluti: his pro intelligentia quaestionis praelibatis

Dicendum est Theologiam expositivam in omni statu fuisse et esse necessariam necessitate medii in Ecclesia ad salutem. Probatur 1. conclusio ratione omnibus Ecclesiae statibus communi: in omni statu in quo fuit necessaria fides, fuit necessaria Theologia expositiva; sed in omni Ecclesiae statu fuit necessaria fides ergo. Minor est expressa D. Thom. in 3 dist. 24 quaest. 2 art. 2 quaestiuncula 1 ubi exponens illa verba Apostoli ad Hebraeos 11. Credere enim oportet accedentem ad Deum quia est et inquirentibus se remunerator sit: ait S. D.r Apost. posuit illa quae oportebit credi explicite a quolibet homine in quocumque statu. Maior vero probatur in omni statu in quo fuit necessaria fides fuit necessarium Dt. praedicans et eam ab impugnatoribus defendens; sed haec sunt propria munia Theologiae expositivae ergo. Maior constat ex Apost. ad Rom. Cap. 10. ubi ait: fides ex auditu et minor est evidens quia cum Theologia expositiva ut scientia verbi Dei declarativa ad eam pertinet verba Dei a fide proposita explicare et ab impugnatoribus defendere.

Probatur 2.a conclusio specialiter pro statu innocentiae: Deus revelavit Adamo ea quae sui posteri (si essent) oportebant credere ad salutem: sed ad haec necessaria necessitate medii fuit Theologia expositiva ergo. Maior est indubitata apud Theologos. Minor vero probatur nam Adamus eadem sibi fuerunt revelata ut necessaria necessitate medii credenda ad salutem suos filios edocere debebat et ab insurgentibus difficultatibus defendere sed hoc est proprium Theologiae expositivae ergo.

Probatur 3 pro statu legis naturae, id est a peccato Adae usque ad Moisem: quia vera Ecclesia ininterrupta successione duravit a poenitentia Adae usque ad Moisem; sed ad hanc durationem erat necessaria in aliquibus Theologia expositiva ergo. Maior est communis P.P. et Theologorum: Minor vero probatur non potuit Ecclesia conservari in membris ipsam Ecclesiam componentibus quia fides est forma, sive moralis anima Ecclesiae; sed ut fides in membris Ecclesiae conservaretur erat necessaria Theologia expositiva saltem in membris praecipuis cum in eo tempore maxime crevit idolatria ergo.

Probatur 4. pro statu legis scriptae a tempore Moisis usque ad Xptum: tempore legis scriptae erat necessaria necessitate medii ad salutem fides Xpti Redemptoris ita ut talis fides esset saltem implicite in minoribus et explicite in maioribus sed ad hoc erat necessaria in iis Theologia expositiva quae posset minoribus articulos fidei explicare ergo. Maior est D. Th. 2. 2 q. 2 art. 7 et minor est certa nam fides implicita in minoribus nil aliud est quam credere ex testimonio Dei juxta praedicantium doctrinam

Probatur 5. pro tempore legis Evangelicae specialis cura Ecclesiae erga Theologiam expositivam praeter ceteras Theologias est signum evidens necessitatis talis scientiae sed Ecclesia summa cura satagit favere et conservare Theologiam expositivam ergo. Maior constat ex se. Minor vero ex Concilio Lateranensi sub Innocentio 3

cap 3. et ex Tridentino sessione 5 ubi in Cathedralib. et Collegiatis Monasteriis et conventu regularium lectionem sacrae scripturae seu Theologiae expositivae inniuit et praecipit.

Argues 1° Quod est necessarium necessitate medii ad salute est id sine quo salus obtineri non potest sed sine Theologia expositiva salus obtineri potest: ergo probatur Minor quia plures rustici et illiterati salutem aeternam sunt consecuti ut nemo negavit; sed ipsi Theologiam expositivam caruerunt ergo. Resp. distinguendo minorem sine Theologia expositiva in aliquibus salus obtineri potest conc. in omnibus nego et consequentiam. Itaque dicimus Theologiam expositivam ex divina ordinatione esse necessariam necessitate medii ad salute in Ecclesia non in omnibus Ecclesiae individuis sed in aliquibus scilicet in Doctorib. et Magistris quibus cura incumbit ceteros edocere Misteria fidei explicare.

Argues 2° Theologia expositiva non potuit esse in Adamo tempore justitiae originali: ergo 1. antecedens Theologia expositiva nititur in fide traditorum et adiicias declarandas dixi principia; sed in Adamo tempore justitiae originalis non fuit fides sicut nunc est defectu cognitionis Xpti ut redemtoris ergo. Resp. nego ante. et ad probat.m nego minore quia stante eodem objecto adequato alicuius habitus oportet stare idem habitus. Fides enim in statu justitiae originalis idem obiectum formale ac quo quam quod habuit ac nunc habet nostra fides est solum ut differentia in objecto secundario ex defectu cognitionis Xpti ut Redemtoris, quod non sufficit ad specificam variatione fidei.

Argues 3. omnes in statu naturae poterant salvari absque Theologia expositiva: ergo haec in illo statu non erat necessaria. Probatur ant. in tali statu poterant homines salvari per adimpletione legis naturalis sed lex naturalis poterat adimpleri absque Theologia expositiva ergo maior const ex Ap. ad Rom. 2. ubi ait: factores legis justificabuntur. Minor vero probatur ex eodem Apost. loco cit. ubi ante verba relata haec habet: Gentes quae legem non habent naturaliter quae legis sunt faciunt: sed ad ea quae naturaliter fiunt non est necessaria Theologia expositiva ergo

Resp. nego ant. et ad probat.m dist. ma.m poterant salvari per adimpletione legis naturalis vires naturales nude sumptas nego elevatas et adjutatas lumine fidei et alis auxiliis gratiae conc. ma. et distincta mi. nego cons: non enim poterant homines in illo statu legem observare modo debito ad salute per vires naturae secundum se consideratas, hoc enim in omni statu damnatum est contra Pelagium et ejus sequaces a Concil. Trident. Sessione 6. Can. 1. 2. 3. ubi ait: Si quis dixerit sine praeveniente Spiritus Sancti praemotione atque ejusdem adiutorio hominem credere diligere, aut poenitere posse sicut oportet ad salutem anathema sit. Igitur vires naturae debent esse elevatae et roboratae lumine fidei aliisque auxiliis gratiae ut per eas salus obtineatur ad quod necessaria est Theologia expositiva. et in hoc sensu intelligendus est Apost. juxta D. Thom. exponente illa verba: Gentes quae legem non habent ea quae legis sunt faciunt ubi lect. 3. ait quod dicit naturaliter dubitationem habet, videtur enim patrocinari Pelagianis unde exponendum est naturaliter idest per naturam gratia reformatam.

Argues ultimo tempore Moisis existit sacra scriptura et nunc existit in Catholica Ecclesia sed supposita sacra scriptura sed non est necessaria Theologia expositiva ergo Probatur mi. sacra scriptura per se ipsa instruit in fide et dirimit controversias in fide insurgentes ergo supposita sacra scriptura non est necessaria Theologia expositiva. Resp. nego nego. mi. quia cum litera scripturae aliquando occidat, ut ait D. Paulus opus est Doctor ea explicante et judice supremo controversias in scriptura et fide insurgentes dirimente, sed de hoc plenius constabit cum de judice controversiarum tractemus

Disp=

Disputatio Secunda
De Essentia Sacrae Scripturae

Questio an sit juxta compositionis methodū comuniter praeponitur; nobis vero ad essentia incipere visū fuit, quia verba in definitione non dicunt actū sed aptitudinē, et ideo etsi sacra scriptura actualiter non existeret, nec possemus de ejus existentia tractare non ideo irrastabilis esset ejus essentia cujus nō repugnantia ad existendū ex declaratione essentia magis constabit: maxime quia ejus existentia agnosceremus si scripturae essentiam ignoramus ideo sit

Questio Prima
Quid sit Sacra Scriptura, et quomodo deffinienda

Non loquimur in praesenti de definitione quid nominis; quia cū plura sint sacrae scripturae nomina nō una, sed plures definitiones deberet adduci: appellatur enim à D. Paulo, Dei testamētū, ab August. Epistola Dei; et ab ipso Spū Sancto, speculū sine macula, candor Lucis aeternae, Lumen inextinguibile, vapor virtutis Dei, emanatio sincera claritatis Omnipotentis, et ab aliis Doctoribus aliis nominibus insignitur quibus relictis ut ad rei definitionē accedamus sit nostra Conclusio.

Dicēdū est sacrā scripturā sic recte definiri: verbū Dei formaliter scriptū ipso Deo peculiare Autore. Prob. cōclūa definitio constans recto genere, et differentia est recta; sed data definitio sic se habet gō. Prob. mi. explicādo definitionē; nam illa particula verbū Dei habet rationē generis quia per illam sacra scriptura convenit cū traditionibus Divinis et Apostolicis, cū revelationibus privatis cū definitionibus legitimi Concili, et cū decretis Pontificis rei fidei et morū ex cathedra definientis; a quibus differt per subsequentes particulas; nā per li formaliter scriptū differt a traditionibus Divinis, et Apostolicis et à revelationibus privatis quibus omnino accidit ut scribantur. Denique per li ipso Deo peculiare autore differt à definitionibus concili Generalis, et decretis Pontificis ex cathedra loquentis, quia haec non sunt à Deo quoad singula verba sed solū quoad sententiā.

Prob. 2° conclusio: sacra scriptura est regula infallibilis fidei scripta continens autoritatem Divinā; sed non esset talis si nō esset verbū Dei scriptū ipso Deo peculiare autore gō. Prob. mi: ut sacra scriptura sit infallibilis regula fidei scripta continens autoritatē Divinā, debet effugere falsitatem secundū totum quod habet sed si non esset verbū Dei formaliter scriptū ipso Deo peculiari autore non effugeret falsitatem secundum totum quod habet quia Dei solius est non posse per se, nec per aliud scripto, aut verbo fallere, nec falli gō.

Arguitur 1°. contra nostrā conclusionē. juxta Dialecticos in definitione differentia debet applicari generi proximo nō vero remoto, sed in nostra definitione contrariū accidit gō. Prob. mi. genus in proximū in nostra definitione est ratio scripturae qua a sacra et profana praescindit nō ratio verbi, quae se habet ut quid comune ad verbū mentale, vocale et scriptū quae proinde magis est differentiā sed in nostra definitione differentia applicatur rationē verbi et non rationē scripturae gō.

Prob. rejicio mi: ad cujus probationē dicimus rationē verbi non esse genus remotū sed proxime contrahibile ad differentiā sacrae scripturae prout à nobis in praesenti tractatur: pro quo notai sacrā scripturā dupliciter concipi posse: primo, ut condistincta a scriptura humana, et in hoc infimo conceptu intelec-

 intelecta, ratio scripturæ est genus proximũ secundo concipitur ut distincta a tra ditionibus divinis et apostolicis et in hoc sensu genus ejus proximum non est ratio sed ratio verbi Dei quæ comunis est et imediate contrahitur tam à scriptura sa cra sub hoc conceptu, quã a traditione Divina, sicut a simili contingit in anima rationali quæ si definitur ut condistincta a sensitiva et vegetativa genus proximũ est ratio animæ quæ his tribus comunis est si vero definitur ut convenit cũ Angelis et ab illis sua diferentia condistinguitur genus proximũ non est ratio animæ sed ratio spi ritus, sic ergo in nt̃ro casu nam cũ sit propriũ Theologia ex pura ratione de Deo loquente per scripturas et traditiones præcipue pertinet ad nos agere de sacra scriptura ut cõ venit cum traditionibus et ab eis sua diferentia distinguitur.

Rtur. 2. huic argumẽto distinguẽdo ma. diferentia debet aplicari generi proximo quando nomen totius speciei est di versũ à nomine generis proximi Conc̃do ma. quando nomen speciei idem sonat ac nomen generis proximi nego ma. mi. et conqã. quia in hoc casu usus comunis jam obtinuit ac nexe genus remotũ relicto genere proximo ut vitetur ejusdẽ rei vitiosa repetitio quod in præsenti accidit.

Arguitur 2. Potest stare sacra scriptura absq; speciali concursu Dei ergo Deus nõ est specialis autor sacræ scripturæ. Ptur ant. potest Deus revelari sacro scriptori sententiã scribendã et relinquere ejus naturali diomati compositionẽ verborũ, sed tunc non solũ influeret Deus in scripturã sed etiã sacer scriptor ergo.

Rtur nego ant. ad ejus probationẽ dicimus in eo casu scripturam illã non esse sacrã quia ad sacrã scripturã requiritur influxus elicitivus et peculiaris Dei nõ solũ quo ad sententiã sed etiam quo ad verba, silabas, comas, et apices; esset tamen illa scriptura verbũ Dei eo modo quo Decreta pontificis docentis ex Cathedra sunt Dei verba ut in suo loco plenius constabit. 2.a an sacræ scripturæ conveniat pro pie esse verbum Dei.

Questio Secunda

An Sacræ Scripturæ conveniat propie esse verbũ Dei

Noto 1.º questionem hanc non procedere de Verbo Dei mentali, quod verbum cordis dici solet; quia cũ hoc sit terminus cognitionis mentalis procedens ex notitia inteligentis est propium verbi Dei substantialis, nempe secundæ personæ SS.mæ Trinitatis de quo ait Regius Vates in Psalmo 44: eructavit cor meũ verbũ bonũ: solũ ergo procedit de verbo Dei externo, quod juxta D. Thom. quest. 4. de Veritate: quia de corporaliter expletũ de Deo dici nõ potest nisi metaphorice.

Noto 2.º quod verbũ externũ in præsẽti nõ sumitur dialectice nec gramaticaliter; sed Theologice, aut scripturarie: nã primo modo solũ verba quæ significãt cũ tempore possent dici Dei verba, hac proinde in illa propositione in principio creavit Deus Celũ, et terrã: solum ly Creavit quod habet essen tiam verbi gramaticalis et dialectice, esset Dei verbum, si verbũ Dei in sacra scriptura contineretur. Sumitur ergo pro voce significante conceptũ loquentis, et naturã rei demon trandæ, sive hæc significet per modũ verbi gramaticalis aut adverbii, nominis vel pronominis &c. dummodo formaliter significet prædicta, vel ad hoc aliquo modo ad juvet, ut acentuationes silabæ, aut alia hujusmodi, quæ ex hominũ usu, sive vocaliter, sive scripte, conceptũ internũ significant, et rem desideratã notificant verba scripturaria dicuntur, quia cũ res ad præsentiã ut in plurimũ atrahi nec conceptus interni sensui aparere queant natura, et usus voces et scripta invenerũt quibus utrique perficiatur ex parte humana sociabilitatem, et ex parte Dei ad nos specialem providentiã.

Noto 3.º quod licet

verbũ

verbum externū significet conceptum internos, et rei, prius conceptū internum significat, quia veritas formalis in verbo externo non stat in conformitate ipsius cum re significata; sed in conformitate cū conceptu interno loquentis: cuius signū est, quod si vox à conceptu interno loquentis discendat mendacium formale comititur et si maniat veritas objectiva quæ in conformitate cum re significata consistit. Quia formalr mentire est contra mentem ire.

Noto 1. verba sacræ scripturæ pose considerare vel secundum se, et ut precise deserviunt ad comercium humanū, vel formaliter ut constituunt sacrā scripturā, quomodo asumuntur à Deo in ordine ad finem ipsius sacræ scripturæ, scilicet in ordine ad visionē beatā. Primo modo solū materialiter sunt verba sacræ scripturæ et ideo suponimus non esse verba Dei propie loquendo. Secūdo modo formaliter sunt verba sacræ scripturæ et in hoc sensu dificultas procedit.

Dicendū est sacrā scripturā esse propie verbū Dei. Conclusio est de fide et ut talis ab omnibus catholicis admititur. Ptur. 1° ipsius sacræ scripturæ testimonis, quæ ut scientia eminens, et superior supra seipsā reflectitur, et sui ipsius naturā comprobat. D. Paulus 1° ad Thes. Cap. 2. vrū sic ait: cū accepisetis a nobis verbū auditus Dei acepistis illud, non ut verbū hominū sed sicut est vere verbū Dei. Deīde Apocal. 19. sic dicitur: hæc verba Dei vera sunt. et pluribus in locis sacræ scripturæ dicitur: hæc dicit Dominus: locutus est Dominus: posui verba mea in ore tuo &.

Ptur. secundo ratione. Sacra scriptura est verbū illius cuius conceptū internū manifestat; sed sacra scriptura manifestat conceptū internū Dei gō. Ptur. ma. verba primo et per se instituta sunt ad manifestandū conceptū internū loquentis, gō sacra scriptura est verbū illius cuius conceptū internū manifestat. Consequa est manifesta et antd constat. Deinde Ptur. mi. primi silogisimi: sacra scriptura est quædam locutio Dei ad nos gō. Conseqa constat, quia sicut scriptura humana manifestat conceptū internū hominis, quia est locutio hominis, ita etiā si sacra scriptura est locutio Dei debet manifestare eius conceptū internū. Antd vero ptur, quia ut constat ex prima provationi, in pluribus locis sacræ scripturæ dicitur: hæ dicit Dominus locutus est Dominus.

Ultimo provatur Conclusio: Propium est sacræ scripturæ habere simul plures sensus, seu significationes sub eodem verbo seu voce, gō. sacra scriptura est propie verbū Dei. Antd constabit cū de sensibus sacræ scripturæ tractemus. Conseqa vero provatur, solius verbi Dei est propiū habere simul plures sensus: gō. si sacra scriptura sub eadē voce seu verbo continet simul plures sensus est propie verbū Dei. Ptur. ma. quia propiū est solius comprensionis Dei plura simul cognoscere gō. antd est D. Thom. 1 part. q. 55. art. 3. ubi ex eo provat excesū perfectionis supra Angelos et homines. Conseqa vero Ptur. quia juxta comune axioma modus loquendi sequitur modū cognoscendi gō. si solū est propiū Dei plura simul cognoscere, solū est propiū locutionis, seu verbi Dei plura simul significare.

Contrariā sententiā defendūt Heretici pro quibus Arguo 1°. si sacra scriptura eset verbū Dei, eset signū conceptus Dei; sed sacra scriptura non est signū conceptus Dei gō. Ma. constat ex textio notabili. Minor vero ptur. si sacra scriptura eset signū conceptus Dei, vel eset signū formale vel instrumentale sed neutrū dici valet: gō. Minor quo ad primā partē ptur. signū formale est eiusdē naturæ, saltem in esse representativo, cū re representata, seu signata; sed nulla

creat-

creatura est ejusdē naturæ cū Deo neq. cum ejus Conceptio q̄ō ~~...~~
Deinde pbr eadē minor quo ad secūdā parte signū instrumentale vel est natura-
le vel ad placitū; sed utrūq. repugnat sacræ scripturæ respectu conceptus Dei q̄ō pbr
mi. quia in primis repugnat sacra scripturā esse signū naturale hoc enim ex sua
natura repræsentat; sed hoc repugnat sacræ scripturæ cū hoc provenat ex volu-
taria impositione ut volut Dialectici; deinde non est signū ad placitū quia hoc
pro formali est ens rationis; sed sacra scriptura non est ens rationis q̄ō. Respōdetur
distinguendo ma. esset signū formale nego: instrumentale subdistingo ad placi
tū cōndo naturale nego ma. Ad probationē pro huic distintioni oponi potest res-
pondetur cū ntris Salmant. tract. 21 disp. 4. dub. 1. parag. 3. distinguendo ma.
signū ad placitū pro formali est ens rationis in rigore metaphisico concedo: mo-
raliter loquendo nego ma. Pro inteligentia distintionis nota, signū ad placitū
dupliciter accipi posse: uno modo metaphisica atendendo ad merā essentiæ
constitutionē: alio modo moraliter in ordine ad locutiones inter homines usitatas;
in prima consideratione signū ad placitū pro formali est ens rationis quia hoc
modo constituitur tanquam per formam per relationem rationis ad signatum
in secunda acceptione non constituitur per relationē rationis, sed per rationē
proximā fundandi huiusmodi relationē quæ ratio est ipsa entitas signi ut li-
bere imposita et deputata ad significandū. Unde ex eo quod sacra scriptura
sit signū ad placitum solū sequitur quod pro formali sit ens rationis si metaphi
sice consideretur in quo nullū est incoveniens ut patet in sacramentis quæ
in esse metaphisico sunt pro formali entia rationis: at vero si sacra scriptura
moraliter accipiatur non est ens rationis adhuc pro formali quia in hac accep-
tione constituitur per entitatē verborū ipsius sacræ scripturæ connotando impo-
sitionē et deputationem ad signandū quod quidē reale est. Argbr 2°
contra rationē verbi Dei est continere aliqua contraria, et infideliter relata;
tali est sacra scriptura q̄ō. Pbr mi. quo ad primā parte nā capite 10 Mat.
Dixit Xptus Apostolis: nil tuleritis in via, neq. perā, neq. calceamenta, neq. virgā
sed Marci Cap. 6. dicitur: præcepise in via nil ferre nisi virgā et sandaliam
similiter Math. 10. dixit Xptus: non veni pacem mitere sed gladiū: sed Ioan. 20
dixit: pacem relinquo vobis q̄ō. Tandem Ioan. 5. dixit: si ego testimoniū perhi-
beo de me ipso non est verū. Sed Cap. 8 eiusdem dicitur: etsi ego testimoniū perhibeo
de me ipso ~~...~~ verū est testimoniū meū.

Deinde Pbr eadem mi. quo ad 2ª
partem nā D. Marcus atribuit Isaiæ illa verba: Ecce ego mito Angelū meū: sed
hæc verba non sunt Isaiæ, sed Malachiæ q̄ō. sunt infideliter relata. Præterea
Math. 27. circa traditionem Xpti adimpletū fuise vaticiniū Ieremiæ dicentis: ac-
ceperunt triginta argenteos pretiū apreciati; sed hæc verba non Ieremiæ sed
Zachariæ sunt q̄ō.

Rptur negando mi. nil enim contrariū in sacra scriptu-
ra continetur ad primā probationē primæ partis Xptus solū prohibuit Apos-
tolis virgā ofensivā et defensivā, et calceamenta corea maiorē partem pedis ope-
rientia in quibus nulla oposicio invenitur nā cū prohibitur virga inteligitur de
ofensiva et defensiva, quādo virga præcipitur inteligitur de baculo viatorio. Si-
militer nō prohibetur sandalia sed calceamenta modo supradicto. Ad 2ª
probationē dicimus Xptū verā pacē animæ induxise sed ocasione pasionum car-
nis belū, et gladiū contra carnē, et eius pasionem induxit ut ex hac victoria

vera

vera pax in anima resultaret. — Ad 3.am provationē dicimus testimoniū cuius-
libet ergo se ipsū comuniter esse obnoxiū suspitioni, neq. ut firmū cibiliter habetur, et ideo
si Xptus esset purus homo ut homines existimabant testimoniū nō esset verū in quo sen-
su loquitur Xptus in primo testimonio primo relato, sed quia Xptus nō est purus
homo sed homo Deus qui nec fallere nec falli potest dixit in secūdo testimonio tes-
timoniū eius verū esse.

Ad 1.am provationē 2.æ partis Resp. Clausula adequata D. Marci
constare ex duplici parte quarū una in Isaia, alia in Malachia reperitur. Erat
enim Clausula: Ecce ego mito Angelū meū ante faciem tuā, qui præparavit viā
tuā ante te. Vox clamantis in deserto parate viā Dni rectas facite semitas ejus.
Præmisit autē Evangelistā Profetā Isaiā forte atenta ipsius præ alio dignitate;
sed alegatio licet anteposita vi veritatis propiū Autorē designat — Ad Secūdā
provationē respondet D. Hieron. se vidise verba relata in quibusdā scriptis
Ieremiæ sed quia plura volumina quæ antiquitus fuerūt in Canone perierūt
inter quæ numerantur discriptiones Ieremiæ; nunc formaliter in ipso nō inve-
niuntur sed tantū equivalenter ut ait Hieron. super Isaiā Cap. 7. his verbis in mul-
tis quæ Apostoli et Evangelistæ de libris veteribus assūserūt atendendū est, illos
non sectatos fuise ordinē verborū sed sensu.

Arguitur 3.o Sacra scriptura est verbū
illius cuius conceptū manifestat; sed sacra scriptura etsi aliquando manifestet co-
ceptū Dei, ut cū dicitur: Hæc dicit Dominus. Aliquando manifestat conceptū alio-
rū ergo. Prob. mi. in sacra sptura aliquādo loquitur Angelus, et aliquādo loqui
Demon ut constat ex pluribus ipsius scripturæ sed in his locis sacra sptura nō mani-
festat conceptū Dei sed cōceptū Angeli vel Demonis: ergo. — Resp. distinguendo ma.
manifestat conceptū aliorū materialiter et indirecte con. do. formaliter et directe ne-
go mi. et consqa quia licet Angelus loquatur in sacra scriptura cū loquatur in
persona Dei et ab eo sit missus conceptū Dei manifestat. Si tamē loquitur Demo
verba ejus nō sunt de concepto, et aprovatione Dei. Est autē de conceptu Dei ver-
ba illa esse ā Demone prolata juxta propiā mentē. Unde verba illa ut ā De-
mone prolata nō constituunt sacrā scripturā; sed si considerantur nō ut
a Demone prolata, sed ut a Deo per sacros scriptores relata sacrā scripturā
constituūt et verbū Dei continent. Q. 3 Utrū ut scriptura sit sacra suficiat Dei aprovatio
vel sententia aut verborū inspiratio vel requiratur omniū usq. ad apices formalis revelatio.

Quæstio Tertia Utrum ut Scriptura sit Sacra Suficiat Dei aprovatio vel Sententiæ aut Verborū inspiratio vel requiratur omniū usq. ad apices formalis revelatio.

Noto 1.o scripturā aliquā dupliciter sacrā apelari pose. 1.o extrinsece tantū, sili-
cet, quia tractat de Deo vel de rebus sacris ad ipsū diriges tibus vel quia post quā
humano scripta fuit exarata aprovationē Divinā meruit ut sunt scripta D. Th.
pro quibus audivit a Xpto Dno: bene scripsisti de me Thoma. Ex quo clare sequi-
tur scripturā Ang. Præcep.s esse sacrā saltem extrinsece, et moraliter ut nemo
negavit. 2.o modo scriptura potest dici sacra quia videlicet fuit inmediate scri-
pta aut dictata ā Deo et hæc est propissima causalitas inferens intrinsecā constitu-
tionē scripturæ ab humana esentialiter diversæ et in ratione sacræ constitutæ

Noto 2. Scripturā hoc secundo modo consideratā tripliciter usurpari posse quia
vel

vel solū ejus sententia et nō verba quibus scribitur originatur a Deo, vel e contra
Verba et non Sententia a Deo procedunt, vel tandem quia respectu utriusq. specialis
autor est Deus Scriptura 1º ex his modis considerata tantū inadequate dicitur
sacra, hoc est, nō peculiariter et elicitivè a Deo quoad omnia; huiusmodi sunt De
creta Pontificis loquentis ex Cathedra ad fidem et mores spectantia, quorū sententiæ
immediate a Deo originantur licet verba quibus exarantur arbitrio, et causalitate hu-
mana relinquatur. Scriptura Secundo modo accepta supponit species in mente scri-
ptoris præhabitas quibus superadditur quidam modus quo elevantur et infalibiles redigū
tur et certis verbis a Deo dictatis divina inspiratione exaratur; et sptura in hac cō
sideratione, adequate sacra communiter apelatur. Tandē si Scriptura 3º modo suma
tur absq. controversia adequate sacra ab omb.s D.s habetur quia ad eā in hac accep-
tione exarādā Deus per propiā revelationē immitit in mēte script.s sententias vel species
a rebus desumptas, et speciali, et principali influxu ministrat singula verba, apices, et si-
labas quib.s exaratur.

Noto 3º quod aprovatio Dei erga aliquad scripturad est
quædam ipsius Dei testificatio conformitatis sturæ cū veritate æterna vel cū rebus
de quib.s tractat ipsa sptā, quæ aprovatio extendi valet vel ad sententiā precise, vel
solū ad verba spturæ aprovatæ, vel tādē ad utrūq. simul. Supponit autē hic ac-
tus Dei aprobativus rē vel scripturā aprovādā cū suo esse adequato, sive ab hu-
mano, sive ā Divino influxu originato, quia prius est esse rei quā judiciū de quali
tate ipsius perfectione

Noto 4. qd licet inspiratio et revelatio aliquando confundā
tur ut cōstat ex illis verbis D. Petri Epist. 2. cap. 1. Omnis profetia scripturæ propia inter-
pretatione nō fit: : sed spiritu Sto inspirati locuti sūt Dei homines. Ubi abs dubio
inspiratio pro revelatione accipitur Inspiratione late sumpta et revelatione impro-
pie accepta. Tādē revera inspecta, et in rigore loquēdo realiter inter se distinguntur
nā inspiratio stricte accepta est motio, inclinatio, seu excitatio ad percipiendā veri-
tē quā Deus vult alicui manifestare; revelatio vero est actio Divina auferens vela
men quo nobis rei inteligentia tegebatur. vel ut brebius loquamur est veritatis ma
nifestatio. Ex quibus clare cōnstat inter utrāq. distintio: nā inspiratio nō mani-
festat veritatē quod est propriū rebelationis sed solū excitat ad percipiendā ve
ritatē infusā, seu revelatā, et de inspiratione in hac stricta acceptione cōsidera
ta præsens dificultas procedit quibus prenotatis.

Dicendū est 1º nō suficere apro
vationē Dei ut scriptura sit intrinsica et essentialiter sacra. ita N. Cmal. a Sto
Hieron.º predic. 1. Q. 3. N. Anton.s a Matre Dei et est adeo certa inter Theologos
ut oppositam nota temeritatis plures inurant, et improbilem esse censeant.
Prob. 1. sed efficaci ratione: Sacra sptura est propia, et essentialiter verbū
Dei; sed de ratione verbi Dei est quod procedat a Deo per verū influxū, e ad
ipsū dicat relationē originis go. scriptura sacra propie talis procedit a Deo
ut efectus ā Causa et ad ipsū dicit relationē originis; sed per solā Dei apro-
vationē nō dicit sptura relationē originis ad Deū sicut efectus ad Causā
go. sola Dei aprovatio nō sufficit ut sptura dicatur propie et essentialiter
sacra. Primus silogismus indubitatā continet doctrinā: minor vero subsumta
probatur 1º quia licet Deus aprovaverit scripta D. Thomæ nō dicunt relationis ori-
ginis a Deū neq. Deus est autor specialis eorum sed D Thomas go. Prob. 2º. quia ex
eo quod Censor aprovet librū alterius testificans esse consonū veritati nō propterea
est autor libri; sed merus Censor

Confirmatur quia idē efectus nō potest
proce-

procedere à Duabus causis adequatis et particularib: sed sptura humano
spiritu spta licet a Deo aprovata secundū totū suū esse ẽntiali procedit ab
homine ḡo nō procedit â Deo; sed hoc erat necessariū ut sptura illa esset esaliter
sacra. Maior supponitur ex N.N. Comp.i in Phis. quet. 3. A. minor est certa; quia
prius est esse reale sptura quā aprovatio vel judiciū de ipsa sptura: reliqua
per se patent.

Decēdū est 2.° qd inspiratio ut a revelatione distincta non
suficit ut sptura sit intrinsice et esaliter sacra. Pra N. Com.i loc. cit. Pr.ur. ra
tione: sacra sptura est propie et esaliter verbū Dei sed inspiratio ut a re
velatione distincta nō suficit ut sptura sit verbū Dei propie et esaliter tale
ḡo. Pr.ur mi. 1.° quia inspiratio ut a revelatione distincta potest fieri tantū
circa volūtatē qua moveatur ut pie et fervide aplicetur scriptor ad percipi-
endā et exarādā spturā: sed verbū Dei sptū derivatur ab intelectu et ad
ipsū dicit relationē originis; quia verbū externū a verbo interiori procedit ut
ait D. Thom. q. 4 de verit. art. 3. ḡo. Pr.ur 2 eadē mi: quia licet inspiratio fiat
circa intelectū adhuc cū ipsa cōponitur species humaniter cōparata, et ver-
va ab sptore electa, et pronūtiata, aliter enim nō esset mera inspiratio; sed eo ip-
so qd species et verba sint ab homine sptura nō potest esse verbū Dei
propie et esaliter tale ut per se patet ḡo.

Confirmatur quia nemo ābigit D. Aug.
D. Greg. et alios Eclesiæ Patres scripsise inspiratos â Deo ejusq. specialissimo au-
xilio eorū opera in Eclesiæ utilitatē fuise conscripta ut ex eorū opera dignita-
te, profunditate, et multitudine potest inferri; sed nullus horū Patrū spturā
intrinsice et esaliter sacrā exaravit; ḡo ut sptura sit intrinsice et esaliter sa-
cra nō suficit inspiratio ut a revelatione distincta ḡo.

Decēdū est 3.° ad sptu-
rā intrinsice et esaliter sacrā necessariū esse omnia usq. ad apices esse formaliter
revelata si revelatio circa sententias sumatur prout convenit cū inspiratione divino
do verba silabæ puncta et apices sint stricte et rigurose revelata. Prima pars
cōclusionis constat ex 2.° notabili et insuper breviter ptur: revelatio sententiarum
sumpta revelatione prout cōvenit cū inspiratione suficit ad munus sptoris sa-
cri ḡo. etiā suficit ut sptura sit esaliter sacra. Pr.ur ant.e ex D. Petro Epist.
2. Cap. 1. ubi ait: omnis prohetia spturæ propia interpretatione nō fit:::
sed sptu Sti inspirati locuti sūt Sancti Dei homines ubi abs dubio inspira-
tio pro revelatione accipitur inspiratione late sūpta et revelatione impro-
pie accepta ut diximus notabili A. sed in hac autoritate loquitur D. Petrus
de revelatione seu inspiratione sententiarū et nō de inspone verborū quia
verba devēt esse stricte revelata ut constabit ex provatione 2.ª partis ḡo
revelatio sentent.m sūpta revelatione prout convenit cū inspiratione su-
ficit ad munus sptoris sacri.

Deinde 2.ª et precipua pars clusionis ptur.
1.° ex sacra sptura quia Jeremiæ Cap. 1. dicitur: Ecce dedi verba mea in
ore tuo: et Math. 10: Non enim vos estis qui loquimini, sed sptus patris ves-
tri qui loquitur in vobis: ḡo. verba sacræ spturæ sūt â Deo indita et for-
liter revelata; sed verba spturæ rationali consequentia includunt omnes ac-
centuationes, sine quibus sptura vitiosa evadere potest, ḡo nō solū verba
sed etiā silabæ, apices, et puncta sunt a Deo indita et formaliter revelata.

Pr.ur

12 Ptur Secunda ratione: Deus est autor specialis sacræ sptura; sed si Deus nō dictaret silabas, puncta, et apices sacræ sptura nō esset autor specialis illius: pō Ma. constat ex definitione sacræ sptuæ quæ sic se habet: Verbū Dei scriptū ipso Deo peculiare autore. Min. vero ptur: Deus nō est autor specialis illius spturæ cuius aliquid esentialissimum subterfugit ejus inmediatū et speciale influxū; sed verba, silabæ, puncta et apices hoc vel illo modo afixa, sut quid esentialissimū sacræ spturæ: gō si omnia hæc subterfugit inmediatū et speciale influxum Dei, Deus nō erit autor specialis sacræ spturæ. Ptur mi. id ex cuius ablatione, seu mutatione esentia rei destruitur, aut mutatur est illi quid esentiale; sed ex ablatione seu mutatione accentuationis esentia sacræ spturæ destrueretur et in sptura pravā mutatur ut patet in hac propositione: surrexit: nō est hic: quæ his verbis hoc modo punctuatis, est catholica; et tamen punctuatione mutata resultat propositio heretica, scilicet: surrexit? nō: est hic gō verba, silabæ, apices, et pūcta, hoc vel illo modo afixa sunt quid esentiale sacræ spturæ.

Confirmatur Constitutivū phisicū sacræ spturæ est ipsi quid esentiale; sed verba, silabæ apices, et puncta, ut a Deo dictata et revelata constituūt phisice sacrā spturā: pō omnia hæc ut a Deo dictata, et revelata sunt quid esentiale sacræ spturæ: distintivū phisicū ab aliis sacræ spturæ ab aliis spturis nō sacris est ejus constitutivū phisicū; sed silabæ apices et pūcta ut a Deo dictata, et revelata distinguūt phisice sacrā spturā ab aliis spturis nō sacris scilicet a decretis concilii generalis et definitionibus pontificis quorū sententiæ licet sint a Deo specialiter, tamē ut continentur sub his determinatis verbis et accentuationibus nō sūt specialiter ab ipso gō.

Arguitur 1º. contra 1ª. Conclusione. cui convenit propietas sacræ spturæ sacra sptura est; sed sptura humana ut a Deo aprovata convenit propietas sacræ spturæ pō. Ptur mi. Veritas infalibilis est propietas sacræ spturæ; sed spturæ humanæ ut a Deo aprovatæ convenit veritas infalibilis, alias nō esset aprovata a Deo gō. Confirmatur sptura humana ut a Deo aprovata dicit relationē originis ad ipsū Deū gō et propie sacra sptura: gō ad spturā sacrā sufficit Dei aprovatio. Utraq. conseqª constat et antª ptur sptura humana ut a Deo aprovata causatur ab ipso Deo gō.

Respōdeo nego ma. et ad ejus provatᵐ distingo ma. veritas phisice et intrinsice infalibilis est propietas sacræ spturæ concedo. veritas moralis et extrinsice infalibilis nego ma. et distinta mi. negatur Conseqª. Sptura humana licet a Deo aproveteur manifestat per se et eraliter conceptus humanū et radicat humanā certitudinē, et cū aprovatio Dei nō destruat, sed confirmet spturā aprovatā semper veritas radicata ex se, et ut ab homine orta, est phisice et intrinsice falibilis, licet ut aprovata a Deo infalibilitate extrinseca morali gaudeat, nō ab sptura secūdū se originata sed ab ipsa ut sub aprovatione roboratur et elevatur.

Ad Confirmatᵐ distingo antª. dicit relationē originis ad Deū, ut aprovātē sive certificātē de ejus humana veritate concedo. ut causantē ex spturæ nego antª. et consegª. Licet enim Deus sit Causa aprovationis spturæ, imo et ipsius spturæ ut aprou-

aprovata, ministre inferetur qd sit causa sptura quo ad speciē, sed qd supposita specie constituta significatione humana adit dei seu Divinū testimoniū aprovationis sptura.

Argtur 2°. Liber Ecclesiastici est propie et realiter sacra sptura; sed hoc est quia est aprovatus a Deo: gō. Ptur mi. hic liber nō fuit sptus Spiritu Divino, sed humano: gō si est propie et realiter sacra sptura ideo est quia est aprovatus â Deo. Ptur antd. Authox huius libri fatetur in prologo se posse deficere in compositione verborū et ideo veniā expostulat; sed cū spiritu Divino nō copatitur deficiencia in verbis: gō. Confirmatur. Plures sententiæ Ethnicorū quæ proferuntur in sacra sptura sunt propie sptura sacra; sed tales sententiæ nō originantur a Deo, sed precise aprovantur ab ipso per sptores Canonicos: gō.

Rptur. negādo mi. Adeuius provatione dicimus sacros sptores, qui res naturaliter cognitas scribebāt aliquando ignorasse asumptos esse ad munus scriptoris Canonici, quia quādo scribūt ea quæ naturaliter cognoscūt Deus nō revelat illis sentētias sed solū verba: et licet verū sit qd quādo Deus rebelat sptoribus sacris sententias scribendas, non posunt ignorare esse asuptos ad munus sptoris Canonici; quādo sentētiæ nō revelantur sed inspirātur copōnitur cū munere sacri sptoris hæc ignorācia, sive nesciencia. Ex quo sequitur sptores sacros pose veniā petere dubitātes, an nō omnes partes boni sptoris sint assecuti, qd contigit autori libri Ecclesiastici

Ad confirmatione Rptur distinguēdo ma. sunt propie sacra sptura si incōplexe nō materia nego, si cōplexe cōsiderētur Condo. et distinte mi. nego consqa. Etenim verba Ethnicorū in sacra sptura relata posūt dupliciter cōsiderari; primo nude et incōplexe, et sic dicūt ordinem ad mentē Ethnici impii, vel autoris a quo fuerūt prolata, ac per cōsequens nō sūt sacra sptura; imo plerumq. sūt falsa, ut cū impius dixit: nō est Deus. Secūdo posūt cōcipi cōplexe, et sacræ spturæ verbis cōpaginata, et hoc modo sunt propie sacra sptura quia formāt sensū copulatū ac si diceremus verū esse impiū dixisse: non est Deus.

Cā secūda Conclusionē argtur 1°. Sacra sptura dicitur inspirata in pluribus locis sacræ spturæ, sed juxta D. Agust. verba sacræ spturæ debēt inteligi in sensu rigoroso ubi nō sequitur absurdū: gō. inspiratio ut a revelatione distincta suficit ut sptura sit intrinsēce sacra. Rptur distgdo ma. dicitur inspirata prout inspiratio convenit cū revelatione Condo. prout a revelatione nego, vel sub distingo prout inspiratio precise quo ad sententias distinguitur â revelatione Condo: quo ad verbā silabas, puncta, et apices nego. Sic enim sacra sptura nō distinguitur â conciliis decreti generalib, et definitionibus pontificis loquētis ex Cathedra quod maximū absurdū est.

Argtur 2°. et simul instatur precedenti solutio: inspiratio prout an revelatione distinta suficit ad sētētiā sacræ spturæ exarādā; sed similis inspiratio potest fieri circa verba quibus sacra sptura sit exarāda, scilicet, sugerēdo verba in memoria sptoris retēta. Rtur negādo mi. quia quādo verba nō dictātur vel revelātur â Deo sed precise sugerūtur ea quæ in memoria sptoris retinētur, non manifestāt conceptū Dei sed cōceptū quē sptor format de Cōceptu Dei, ac per cōsequens nō sūt verba Dei sed hominis, et ideo inepta ad Constitutione sacræ spturæ.

Sed replicabis predicta verba significāt Cōceptū Dei: gō. Ptur antd. predicta verba ordinantur

tur ab sptore ad significandū verbū Dei: ergo. Rptur distinguendo ant. significat Conceptū Dei mediate conc.do immediate nego ant. et conseq. Sicut enim verba Comentatoris D. Thom. etsi ultimate ordinentur ad explicandā D. Thom. mentem, nō sūt verba D. Thom. sed comentatoris; quia quod immediate significāt est conceptus, quē comentator format de Cōceptu D. Thom. ita similiter in nostro Casu.

C. 3ª conclusionē arguitur 1º Sptura quā nūc utitur Eclesia Catholica est intrinsece sacra sed nō est ā Deo quo ad singula verba: ergo. Prob. mi. sola verba quibus sacra sptura fuit primo exarata fuerūt a Deo alias interpretes, qui postea illā transtulerūt sunt sptores Canonici; sed sacra sptura primo exarata nō existit, quia originalis Hebraica periit: ergo. Rtur 1º negando mi. et ad ejus probationē dicimus Interpretes sacræ spturæ fuisse veros sptores Canonicos et ideo sptura sacra quæ nūc existit est ā Deo quo ad singula verba. Rptur 2º distinguendo mi. nō est a Deo immediatione suppositi conc.do, immediatione virtutis nego. Vt enim verba sacræ spturæ quæ nūc existit sint verba Dei nō aliud requiritur nisi quod repræsentet directe, et per se Conceptus Dei, quod in verbis sacræ spturæ nunc existentis verificatur: aliter enim hodie nō consecraremus verbis Xpti: quia Xptus Hebraice, et nos latine Consecramus.

Arguitur 2º ut sptura sit intrinsece sacra sufficit quod procedat ā Deo modo quo possit esse regula fidei; sed ut sacra sptura sit regula fidei nō requiritur quod procedat ā Deo quo ad singula verba: ergo. Prob. mi. Decreta Cōciliorū, et Pontificū sunt regula fidei; sed nō procedūt specialiter ā Deo quo ad verba: ergo. Rptur distinguendo ma. sufficit quod procedat a Deo modo quo possit esse regula fidei primaria et independens conc.do; secundaria et dependens nego ma. et distincta mi. nego Conseq. Qualibet enim regula fidei ā Divina infallibilitate oritur et ideo ejus perfectio sumenda est ex maiori vel minori participatione Divinæ autoritatis et veracitatis. Et licet Decreta Conciliorū et Pontificū sint regula fidei nemo Catholicorū audevit negare quod Divina autoritas et veracitas magis elucent in sacra sptura quā in Decretis Conciliorū et Pontificū; quia horū infallibilitas in sacra sptura fundatur et ab ea dependet ut regula secundaria ā regula primaria.

Arguitur 3º Punctuatio sacræ spturæ nō est certa, sed dubia: ergo. P. ant. ex lib. Reg. 3. Vbi ante correctionē Xistinā sic legebatur: Heli jacebat in loco suo, et oculi ejus Caligaverāt, nec poterat videre lucernā Dei antequā extingueretur; sed in Vulgata ā Xisto 5º correcta sic legitur: Oculi ejus Caligaverāt, nec poterat videre: et hic geminatū punctū afert truncare orationē, et prosequitur: Et lucernā Dei antequā extingueretur Samuel dormiebat in templo Domini. Vbi Colon maius interponitur acusativus primæ orationis demitur, et sensus nō parū obscuratur.

Rptur negando ant. ad ejus probationē dicimus quod Typograforū injuria et Hereticorū malitia diversis temporibus quadā mutationes in punctuatione irrepserūt in Biblis nō autem in sacra sptura, quæ per se, et essentialiter est immunis etiam a levissimis mendis; et ideo ubi est aliquis error sive in punctuatione sive in aliis, quo ad illum nō est sacra sptura sed debet Correctio Eclesiæ expectari sicut contigit in argumento relato cuius correctio fuit juxta Septuaginta Pagninū, et alios Interpretes.

Disputatio 3ª De Existentia Sacræ Scripturæ

Postquam disputatione præcedenti de essentia Sacræ spturæ pertractavimus, ad decla-

ejus declarandā progredimur in presenti parū enim proficeret scire sacrā sptura [illegible] verbū sptē quo nobis Deus loquitur, si eam existere in Eclesia Catholica nobis nō constaret, et ideo ut clare nobis innotescat presentem disputationē instituimus.

Questiō 1.a An hodiē Existat Sacra Scriptura in Eclesia Catholica

Resolutio afirmativa huius questionis est unū ex fidei principiis; pro cuius intelligentia nota, quod in sacra scriptura duplex testamentū continetur, vetus, scilicet et novū. Primū est in quo tanquā in umbra, et figura multa misteria arcana velut in testamento reserato continebantur, ordinato in mortē realem testatoris. Secundum est in quo nō umbra, sed ipsa veritas continetur. Utrumq. tamē morte testatoris (ut ait D. Ambrosius lib. de Abel, et Cain) firmatū invenitur. Xps enim Dominus bis mortuus est, semel figurativè in sacrificiis, et holocaustis veteris legis, et semel in veritate, secundum verā, et realem mactationē. Observa tamem quod predicta testamenta nō tam duo dicenda sunt quam unū et idem cum diversitate temporis, quorū posterius, prioris, et veteris fuerit adimpletio. His suppositis quod in presenti questione examinatur est: An de facto existat talis sptura qualis disputatione precedenti deffinita. Nec ideo questio hec ventilatur quia circa illam sit apud Catholicos aliquod dubiū, sed ut sacra sptura existentiā contra Hereticos illam negantēs firmo, et solido fundamento statuamus.

Dicendum est tanquā de fide certum sacrā spturā existere in Eclesia Catholica. Prob. 1.° Conclusio pluribus authoritatibus ipsius sacra sptura. Quia Ioan. 5. Xptus provocat Iudeos dicens: Scrutamini spturas, quia vos putatis in ipsas vitā eternā habere. Et Math. 26. Quomodo ergo implebuntur Spturas. Idem constat ex pluribus locis sacre sptura, que brevitatis gratia relinquuntur: go. Prob. 2.° ratione: Ad Divinā providentiā spectat regere homines modo illis proportionato; sed homo constat corpore et anima: go non solum sunt regendi per mentalem revelationē ut Heretici afirmant, sed medio aliquo signo exteriori; sed ad hoc sacra sptura mirabiliter deservit juxta illud D. August.: De illa civitate unde peregrinamur hec litera nobis venerunt, ipsaque sunt que nos hortantur, ut bene vivamus: go.

Probatur 3.° prima veritas scilicet Deus revelavit sacrā spturā existere; sed prima veritas non potest falsū dicere aut errare: go. Consequentia infertur minor est certa, quia error aut falsitas provenit ex malitia vel ignorantia loquentis, quod in prima veritate, cui adjungitur summa bonitas nō habet locū. Maior autem probatur. Eclesia nobis proponit Deū revelare sacrā spturā; sed Eclesia in rebus [illegible] proponenda nō potest errare: go. Maior constat ex Concilio Trident. sessione 4. mi. vero est ex fide et insuper probatur: quia Eclesia ut in rebus fidei et morū nō deficiat promissa est directio Spūs Santi juxta illud: Ecce ego vobiscū sum usq. ad consummationē seculi; et juxta illud: rogavi pro te ut non deficiat fides tua. Et ideo dixit D. Crisost. hom. 4. in 6. Isaiæ: facilius esse solē extingui, quā Eclesiā obscurari. go.

Prob. Ultimo impossibile est moraliter loquendo non existere qd fere omnes afirmāt existere; sed existere aliquam doctrinā revelatā, quā spturā vocant ut rē maxime necessaria, fere omnes nationes afirmant: go. Maior est certa, et mi. ptur: quia Iudei tenent se habere sacrā spturā

a Deo

a Deo dictatā per quā Messiā expectāt; Catholici per eandē sacrā sptura credunt jam venisse Messiā; heretici ex sacra sptura conātur sua dogmata erigere: Saraceni putant suū Mahometem profetā Dei fuisse, ejusq. spta tamquā a Deo dictata venerantur. gō. (a)

Contra Conclusionem Argr. 1°. Potest Deus omnia necessaria ad salutem sine sptura, per inspiratione internā singulis hominibus revelare sicut profetis Apostolis et aliis sacris spturis revelabit, imo videtur de facto sic facere ut insinuatur 1ª Joanis ubi dicitur: non necesse habetis, ut aliquis doceat vos, sed sicut unctio ejus (scilicet sptus sancti interius loquentis) docet vos de omnibus. gō superfluit sacra sptura. Respondetur distingdo ant. potest Deus de potentia absoluta Condo: de potentia ordinaria nego ant. Itaq. dicimus sacrā spturā nō esse necessariā absolute sed solū juxta suavē Dei providentiā secūdū quā regula que ducit nos in finē nostra salutis debet esse comunis et certa nō autē periculis herroris et falsitatis exposita. Interna autem uniuscujusq. inspiratio nō est comunis sed singularis contra ratione regula qua cū situm omnia mensurat.

Neque exemplū de Apostolis et Profetis urget quia datur duplex genus revelationis: alia enim est particularis quæ fit private persone ut particularis, neque Ecclesia est comiter credenda proponitur ut sunt revelationes S. M. N. Teresiæ Celitus factæ: alia est comunis quæ ideo fit pluribus, vel uni persona est nō ut particularis est sed ut capiti, vel Principi totius Ecclesia cui predicta revelatio dirigitur et per se credenda proponitur, et huius generis sunt revelationes factæ Apostolis et Profetis quas continet sacra pagina et quibus nititur nra fides — Ad authoritatē D. Joan. dicimus: ibi solum excludimus spreudoApostolos sive Doctores et profetas falsos quia exortantur fideles ut in doctrina quā a veris Apostolis cooperante Sptus santi motione acceperunt permaneant, et fugiant a falsis Apostolis contraria docentibus ut ex epist. cit. satis constat.

Argr. 2°. Sacra sptura nō est necessaria in Ecclesia. gō. Nō est magis necessaria nunc sacra sptura quā tempore legis naturæ sed tunc nō fuit necessaria: gō. Confirmatur: si sacra sptura esset necessaria in Ecclesia de facto existeret in ea; sed nō existit. gō. Prur mi. ex D. Luca Cap. 16. ubi ait: lex et profete usq. ad Joanē; sed in lege et profetis totū vetus testamētū absolvitur. gō.

Respondetur distingdo ant. nō est necessaria ex habitudine terminorū condo, ex Divina ordinatione nego. Dupliciter potest aliquid esse necessariū, primo ex habitudine terminorū, sicut gratia est necessaria ad gloriam, et libertas ad meritū sine quibus in nulla providentia gloria et meritū obtineri posūt; alio modo ex Divina ordinatione sicut Baptismus in re, vel in voto susceptus, est necessarius ad gratiam que licet absolute in alia providentia obtineri posit media circumcisione, tamen in lege Evangelica ex Divina dispositione consequi nō valet absq. Baptismo: et hoc modo sacra scriptura est necessaria in Ecclesia — Ad confirmatione respondetur negado mi. et ad probatione dicimus sensū D. Lucæ esse Profetas solū durare usq. ad Joanem in ratione promissionis quia ipse adimpleta erat promissio in ratione tali; sed perseverat testimonium promissionis in ratione sacra spturæ. Similiter lex duravit usq. ad Joanē quia precepta Ceremonialia et judicialia abrogata sūt per Evangeliū. Ceterum licet lex vetus in ratione legis cessaverit nō cessavit in ratione sacra spturæ.

Argr. 3°. in sptura quā sacrā apelamus plura nociba et fabulosa continentur; sed hoc de sptura sacra vere talis dici nō valet: gō. Prur. ma. quoad primā partem

nam in ea referūtur incestus Lot, et Amō, adulteriū David, et alia huiusmodi quæ lecta ponunt ad eadē crimina provocari ḡo. quo ad secūdā partē prēr mi. qia raptus protoparētū nrī Elia idē videtur esse, vel ad minus assimilatur fabula curruus ignei Phaetontis: deinde Jovis Consiliū ut mundo vitiis inveterato opem daret, et ipse indutus humana forma inter homines appareret ut immedicabile vulnus, ita rescinderet nō dissimilis est incarnationi verbi Divini ḡo.

Rptur negādo ma. quo ad utraq; partē, et ad 1.ª partis provationē dicimus peccata in sacra sptura relata nulluū scandalū per se causare neq; ad similia crimina perpetranda inducere licet heretici, et pravi homines ex ea scandalum suscepirint quianō referūtur ad hoc in sacra sptura sed in exemplū, neq; in ea aprovantur sed reprovantur et Dii supplicia referuntur, et ideo referitio eius in sacra sptura admonitio est, non probatio; etsi aliquando peccata santorū referuntur, spes venia firmatur, penitentiū fructus innotescit, et necessitas gratia ad naturæ infirmitatē comēdatur. Ad provationē 2.ª partis rsptur in sacra sptura esse aliqua similia fabulis Poetarū At nō quia ea quæ in sacra sptura continentur fabulosa sint; sed quia gentiles, vel ut inhonorarent nostra, vel ut magnificarent sua volumina furto assupserunt ex sacra sptura historiis quod patet ex præcedentia Moises qui fuit antiquior omnibus poetis, et similiter constat ex maxima cura qua gentiles sua sptā Divinis spturis assimilāt, ut colligitur ex 1. Macha. cap. 3. ubi dicitur: expanderunt libros legis de quibus scrutabantur gentes similitudinē simulacrorū suorū.

Questio 2.ª Quando inceperit esse Scriptura

Pro questionis inteligentia pre oculis habendū est sacrā spturā dupliciter existere posse, scilicet, quoad se, et quo ad nos. Illa est sacra sptura quoad se, quæ in rei veritate continet verbū Dei, quāvis ab Eclesia ut talis nō sit canonizata; ut autem existat quo ad nos, hoc nō sufficit, sed insuper requiritur Eclesiæ Canonizatio, et aprovatio. hoc suposito — Prima sentētia asserit nulū esse inconveniens dicere sacrā spturā saltē quoad se extitisse ante Moisē. Prur 1.º hec sententia Abulen. Cornl. et alii qui apud N. Antoniū à Matre Dei dub. 5. parag. 2. tenent librū belorū Domini esse sacrū et canonicū; sed hic liber extitit ante Moisē ḡo sacra sptura ante Moisē extitit. Prur. ma. nō est credibile Moisē sptorē canonicū et sacrū ad confirmadā suā historiā librū nō sacrū aduxire; sed ad hoc intentū aduxit Moises librū belorū Dni, ut constat ex libris numeri Cap. 21. v. 14. ḡo.

Prur 2.º nullū est inconveniens afirmare librum Henoh cuius fit mentio in Epist. Catho. Judæ Apost. esse sacrū ḡo: Prur antē quia tenet D. August. lib. 15. de Civit. Dei Cap. 23. his verbis: scripsisse quidem nonulla Henoh illum septimū ab Adam negare nō possumus cum hoc in Epist. Canonica Judas Apost. dicat. Hancetiā sententiam tenet Jacobus Boulduc de Eclesia ante legem lib. 1. Cap. 19. ubi defendit librum Henoh fuisse canonicū, et aducit pro sua opinione plures patronos; et Sancti Patres qui sibi videntur refragari, acurate exponit, et deniq; concludit hunc librum simul cū oībus Adami in Arca Noe fuisse repositū, de illo q; inteligi quæ de Noe profert Eclesiastes Cap. 44. v. 19. testamenta seculi posita sunt apud illū.

Secunda sententia asserit sacrā scripturā ante Moisē nō extitise neq; quoad nos neq; quo ad se. Prur. hec sentētia quo ad 1.ª partē. libri de quibus nullū est decretum Eclesiæ defini-

 definientes libros sacros, vel traditio equivalens decreto nō sunt canonici quoad nos; sed nullum datur decretum Ecclesiæ definientes libros sacros sptos fuisse ante Moisē nec datur traditio equivalens decreto: ḡo ante Moisen nō extitit sacra sptura quo ad nos. —— Confirmatur: ex Decreto Tridentini positivè decernentis sessione 4ª ut pro Canonicis non habeantur præter eos libros qui ibi enumerantur, sed ibi nullus liber ante Moisen sptus enumeratur: ḡo

Ptur hæc sententia quo ad secundam partem quia videtur expressa D. Thom. 1. 2. quæst. 88. art. 6. ubi docet: convenientissimum fuisse, quod lex vetus data fuerit tempore Moisis: ḡo lex vetus juxta Ang. Precep. non fuit ante Moisen. Ptur ratione: ideo dicitur libros, quos, ut sacros veneratur Ecclesia, esse tales, quia inter tot tormenta pati non potuerunt naufragium ḡo a contrario sensu si libri scripti ante Moisen injuria temporum perierunt bene infertur non fuisse sacros.

Confirtur: ante fuisse sacrā sptura nō constat neque ex ipsa sacra sptura neque ex traditione neq. ex decreto Ecclesiæ ḡo cū sacra sptura nō sint multiplicada absq. gravi fundamento dicendū est ante Moisē nō extitisse sacrā spturā adueh quoad se — Confirtur 2º: quia in Genesi nō fit mentio doctrinæ scriptæ sed solū verbo traditæ, ut patet ex cap. 18 v. 19: scio (inquit Deus) quod Abraham præcepturus sit filiis suis, et domui suæ post se, ut custodiant viā Dñi. ḡo per 2000 mille anos conservata est religio sola traditione et sic ante Moisē non fuit sacra sptura adhuc quoad se

Dicendū est utraq. sententiā esse probabilē quia utraq. habet pro se patronos fide dignos et innititur rationibus nō contemnendis et D. Thom. qui loco citato pro secunda sententia contrarius videtur 1ª sententia sic potest congruenter exponi S. Doctorē minime docuisse quod ante Moisem non fuerint aliqui libri sacri sed prescindit ab sententia et eā in sua probabilitate relinquit ostendit autem convenientissimū fuisse quod tempore Moises data fuisset lex vetus propter rationes, quas ibi assignat quia de traditione et existentia veteris legis à tempore Moisis nullus est nec fuit dubium inter Catholicos cū sit veritas de fide; at vero de traditione et existentia aliquorū librorū sacrorū ante Moises nil, ut certū habetur cū oppositum sit magis comune; unde si D. Thom. provaret convenientia legis veteris ante moises suponendo quod iam eo tempore existebant aliqui libri sacri, cum suponeret quod provare debuisset et incerto pro certo nil convinceret quia neque est certum qd predicti libri extiterunt neque quod fuerūt à Deo.

Quæstio 3ª An omnes libri Sacri aliquando perierint.

Circa præmissā dificultatē tres militāt sententiæ prima absolute asserit qd omnes libri sacri aliquādo perierūt. Ita Victus sensis Abulensis, Hieronimus Isidorus Basilius Chrisostomus et Hilarius quorū testimonia videri possunt in Baronio infra citando. — Secunda sententia negat. ita Cornel., Salianus, Bellarm. qui oppositam sententiā improbabilem censent et Baronius ano xpti 180 qui ait nil mendacius dici posse quam sacrorū Bibliorū exemplaria perisse. Tertia sententia has extremas opiniones ad concordiā reducit asserens primā tantū convincere nullū integrum exemplar remansisse sed omnia mutila et truncata et inadequata. Secunda vero negare jacturam universæ scripturæ nā plures membranas

variq.

variisq. codices etsi mutili et truncati è flamis sūt erepti ita Antonius Perez in Pentateucū fidei.

Dicendū est 1º. Sacrorū librorū Autographa seu exemplaria quæ sacri sptores proprijs manibus exaraverūt in Eclesia Catholica nunc nō stare. Conclusio ita est certa ut nō indigeat provationi huiusq. enim à nullo est assignatus locus ubi conserventur; quando autem perierint ignoratur quamvis de originalibus septuaginta interpretū afirmare possumus quod in Biblioteca Alexandria tempore Juli Cesaris succensa sunt ut comunis tenet sententia.

Dicendum est 2º. non fuise necesariū quod libri originales sacræ sptura in Eclesia Catholica permanerent: Ita autores relati pro prima sententia. Prob. clusio: Xptus Dnus sufficienter providit Eclesiæ suæ dilectæ sponsæ de omnibus sibi necesarijs: ḡo si fuiset necesarium quod permaneret originalia profecto hoc providisset; sed talia nunc nō extant: ḡo non est necese: Cōfir. 1º quidem utilitatis sunt transumpta ex illis ab Eclesia aprovata quam libri originales ḡo. Anteḋ ptur: ut prima exemplaria essent de fide quo ad nos indigerent aprovatiōne Eclesiæ quia sine illa ut ait D. Augustinus lib. 8. contra Faustū: apud nos divinā autoritatem nō haberent. — Confirmatur 2º quia nō omnes Doctores po sunt exemplaria inspicere et ex illis ad fidei dogmata comprobanda argumenta desumere: ḡo nō prima exemplaria; sed transumpta quæ præ manibus posunt potent haberi sunt necesaria.

Dices si Eclesia conservaret prima exemplaria nō essent tot, et tam variæ opiniones inter Doctores Catholicos circa varias lectiones in edictionibus sacrorum librorum ḡo. Respondetur quod hæ dividiæ autoritate Eclesiæ potius quam collatione translationū cum originalibus esse vincendæ; quia originalia sine Eclesiæ authoritate nullius ponderis sunt, vel ejusdem roboris ponderis sunt transumpta cum predicta authoritate quam originalia essent.

Præterea maior esset dificultas inter Doctores si ipsa originalia in Eclesia Catholica permanerent, quia cum omnes Doctores ea legere nō possent; oportebat alios codices ab originalibus translatos vel in eodem, vel in diverso idiomate esse in promptu ad res fidei comprobandas; cum autem huiusmodi transumpta interpretum seu transcribentium malitia posent vitiari; in dubium verteretur an essent legitime translata vel non. Unde easdem imo maiores dificultates pateremur, quas nūc patimur in lectione translatorū originalium quæ nunc in nostra Vulgata habemus, siquidem tunc circa illos codices translatos non accederet authoritas Eclesiæ, quæ nos certos redit de veritate nostræ Vulgatæ.

Dicendum est 3º. sacram scripturam numquam totaliter periise; sed usque nunc in Eclesia Catholica perseverare. Ita Authores pro tertia sententia relati. Provatur eficaciter juxta regulas juris: qui semel est in posesione non potest aliter quam plena provatiōne privari, quia in tali casu melior est conditio posidentis, et in dubio nemo privandus est jure suo; sed sacra sptura est in posesione ḡo non debet illa privare nisi plena provatione; sed contra ipsam neque potest esse semiplena provatio potest adduci: ḡo. Omnia constat præter minorem sub sumptam quæ sic provatur. Incendium Nabuzardan de quo 4. Regum Capite vigesimo quinto versu nono, et decimo solum provat præcise periise illa quæ in sacra scriptura referuntur; non vero libros sacros de quibus nihil dicitur: in nu-

 in nulla enim Logica est bona haec consequencia: Naburaxdan templū incendit: ḡō omnes libri Sacri incensi sunt, suponit enim nulibi terrarum esse libros sacros nisi in templo quod non est credibile quis enim credet Iudeos qui ubique terrarum diseminati erant in locis à Jerosolima distantibus ut ait Philo ad quos nec odor ignis nec persecutionis sintila pervenerunt libris sacris Caruisse? Precerrtim cum quolibet Sabato in suis Sinagogis libros sacros legere consuevisse dicitur enim Luca 4. venit, scilicet Iesus, Nazaret ubi erat nutritus et intravit secundum consuetudinem suam die Sabati in Sinagoga et traditus est illi liber Isaia Profeta. Si igitur in opidulo ita exiguo erant libri sacri quid dicendum erit de amplioribus.

Confirmatur primo quia Actorum decimo tercio dicitur de Paulo et Barnaba quod venerunt Antiochiam Pisidia, et ingressi Sinagogam die Sabatorum post lectionem legis et Prophetarum sederunt, et hanc fuisse consuetudinem antiquam testatur D. Lucas Actorum decimo quinto dicens: Moises enim à temporibus antiquis habet in singulis Civitatibus qui eum predicent in Sinagogis ubi per omne Sabatum legitur ḡō: si tempore Xpti Domini et Apostolorum libri legis et Profetarum legebantur, signum omnes libros sacros non perisse.

Confirmatur secundo quia in primis non perierunt tempore Captivitatis quando Naburazdan Princeps militia Nabucodonosoris Regis Babilonis venit in Jerusalem et universa in cineres redegit ut dicitur primo Machabeorum tertio neque tempore Antiochi qui libros sacros jusit comburere siquidem contrariū constat ex loco citato Machabeorum ubi dicitur Iudeos in Maspha convenisse et ieiunasse ibique libros legis expandisse maxime quia si tempore Xpti Domini legebantur signum est quod antea non perierunt.

Ad ultimam conclusionem sunt plures Patres et gravissimi Auctores asserentes Esdram fuisse restauratorem sacrorum librorum qui tempore Captivitatis Babilonica perierunt. Sed jam constat neque a Naburazdan neque ab Antiocho fuisse illos totaliter combustos. Ad id quod solet dici nimirum Esdram omnes libros sacros memoria tenuisse et post conflagrationes restaurasse quod est totum contrariū assilum dicimus constare aperte contrarium ex secundo Esdra capite octavo ibi enim dicitur: dixerunt Esdra scriba ut aferret librum legis Moisis: atulit ergo Esdras sacerdos legem coram multitudine...: et legit in eo. Quomodo ergo jubetur librum aferre si nullus erat? quomodo secum atulit si omnes perierunt? et denique quomo dicitur in eo legisse, et coram multitudine eum aperuisse si nulus liber existeret?

Ex dictis infertur primo idem dicendum esse de novo testamento propter dicta questione prima huius disputationis. Infertur secundo sacram scripturam numquam totaliter fuisse sine puritate debita: quia alias nulum esset inconveniens afirmare totaliter perisse quod est contra dicta in tertia Conclusione, imo neque libri qui pro comuni usu Eclesia Catholica inserviunt, ab eaque proponuntur et leguntur fuerunt totaliter corrupti ita Ioanes à S.to Thoma 2.a 2.a Disputatione nona articulo secundo et quamvis Lorca hoc neget non reputans inconveniens admitere hoc pro brevi tempore audiendus non est; quia Deus non deficit in necesariis Eclesia sua; securitas est maxime necesaria Eclesia ad res fidei et morum stabiliendas et confirmandas: ḡō.

Dices

Dices tempore illo quo editio 70. interpretũ fuit viciata et corrupta, neq. plene emendata ab origine, neq. Hieronimiana versio ex Hebræo fonte prodierat fuit corrupta sacra scriptura et solũ in corde Ecclesiæ remãnit ergo. — Resp. cũ D. Aug. lib. 11. contra faustũ Cap. 2. quod discordantia comuniũ ab originali, nõ fuerũt multæ, et fuerũt notissima studiosis sacræ scripturæ; unde licet in aliquibus fuerit corrupta nõ tamẽ in omnibus maxime in rebus ad fidẽ et mores pertinẽtibus.

Questio 4.a Vtrũ aliqui Libri Sacri antiquitus fuerint, qui modo non existunt.

Vidimus questione antecedenti nõ omnes libros sacros perire: restat igitur examinãdũ an saltẽ aliqui libri antiquitus existentes modo nõ existãt. Et procedit dificultas de libris sacris tã quoad se, quoad nos, hoc est, de libris deperditis antequã ab Ecclesia fuerẽnt in Canone recepti, quo tempore solũ erãt sacri quoad se, vel de libris deperditis postquã in canone sunt adscripti, quomodo jã erãt sacri quoad nos. resolutio facilis aparet suposita probabilitate sententiarũ quã supra quest. 2.a adduximus circa tempus in quo fuerit incepta sacra scriptura.

Dicẽdũ est plures libros sacros antiquitus fuise qui nunc nõ extant. Ita N. Ant.s à Matre Dei prelud. 1.o quest. 4. Prob. ratione: in lib. 3. Reg. Cap. 4. dicitur quod Salomõ composuit tria milia parabolas; sed liber quẽ nunc habemus de Parabolis Salomonis nõ continet tria milia parabolas, ut ex se liquet, nec ibi leguntur disputationes, quas fecit Salomõ à Cedro libani, usq. ad hysopũ que egreditur de pariete ergo. certissimũ videtur librũ illum esse deperditũ.

Deinde eodẽ libro et capite afirmatur Salomõ cõposuise quinque milia Cantica; sed hęc nunc nõ extãt ergo. — Præterea libro 4. Reg. Cap. 15. V. 36. dicitur: reliqua autẽ sermonũ Ioatã scripta sũt in libro verborũ regũ Juda; sed talis liber nõ invenitur ergo. — Idẽ arguj potest ex aliis libris qui passim citantur in libris Regũ, et in aliis libris ut liber bellorũ Dñi, Numerorũ 21. V. 14. Epistola S. Proph. N. Elie, quæ citatur 2. Paralipomenõ Cap. 21. V. 12. et alii plures qui in sacra scriptura citãtur et brevitatis gratia omituntur; sed nullus ex his invenitur ergo.

Quod autẽ huiusmodi libri, vel omnes vel saltem aliqui ex illis fuerint sacri et canonici. Prob. 1.o quia plures ex his quorũ dicta citãtur in sacra scriptura apelãtur videntes et eorũ scripta visiones nomine inscribuntur; ut constat ex 2.o Paralip. Cap. 9. V. 29. quod signũ est eos spiritu Sancto dictãte scripsise, quia verba sacræ scripturæ inteligenda sunt in sensu formali et rigoroso nisi aliquod absurdũ sequatur sed Authores eorũ librorũ apelãtur Profete, et videntes et eorũ scripta visiones dicuntur ergo. ut formaliter videntes, seu ut profete scripserũt.

Prob. 2.o quia nõ est maior ratio cur aliqua pars istorũ librorũ quæ ad nos pervenit. V.g. Cantica Canticorũ sit Canonica, et nõ sit canonica alia pars eorũdẽ canticorũ quæ perit ergo. Prob. 3.o quia cũ sacra scriptura in libris Reg. vel in aliis remittit nos ad libros verborũ regũ Juda, vel ad alios ex supra dictis, ut illius historia de qua agitur pleniorẽ notitiã comparemus eo ipso indicãt libros ipsos esse tales, ut eis plena fides adhiberi posit ac proinde presuponit esse in eis Divinã autoritatẽ ergo.

Contrariã nobis sententiã tenẽt Salmerõ et alii pro quibus Arguitur 1.o Math. 5. dicitur jota unũ aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiãt. Et Cap. 24. Coelũ et terra transibũt, verba autẽ mea nõ preteribunt; sed libri ab eo revelati sũt verba Dei, ergo incredibile est aliquẽ librũ revelatum fuise deperditũ. — Respõdetur in alegatis locis non loqui de verbo Dei materialiter

scripto sed de rebus significatis quæ ita certo adimplebuntur ut prius Cælum et terra deficient quam ipsa falsificentur.

Arguitur 2. ad Dei curam videtur pertinere conservare libros Canonicos ex quibus auriendæ sunt regula credendæ et bene operandi et ideo librum tertium a Rege Joachim combustum curavit Spiritus Sanctus ut iterum a Jeremia scriberetur ut constat ex cap. 36. V. 32. Ergo si aliqui libri sunt deperditi signum est eos non esse sacros alias providentia Divina essent recuperati. — Confirmatur quia ad curam Ecclesiæ pertinet fideliter servare depositum sacrarum scripturarum juxta illud V.m ad Thim. o Thimotæe depositum custode: sed Ecclesia non esset fidelis custos si amitteret unum ex libris sacris quibus instruitur, sicut non esset fidelis custos sacramentorum si unum ex septem sacramentis quibus santificatur jacturam faceret ergo.

Respondetur non esse contra Dei providentiam et curam aliquid facere et deinde factum destruere vel destrui permittere; quia pro diversitate locorum temporum et personarum circumstantiæ mutantur; ita ut nunc expediens sit quod antea non erat, neque ex eo quod pereat aliquis liber Canonicus perit regula bene vivendi quia potest suppleri per alios libros Canonicos qui remanserunt sicut sine Epistolis Canonicis, actibus Apostol. Apocalipsi et Evangelio Joannis vixerunt sanctissime primitivi Christiani ex quo patet Ecclesiam semper fuisse fidelem custodem depositi: nam si aliqui libri perierunt non ex negligentia Ecclesiæ sed ex Dei voluntate periisse credendum est Ecclesia enim tamdiu depositum servabit quamdiu voluit qui deposuit; et quoad hoc par est ratio quoad librum Canonicum et sacramentum; sed sacramenta de facto conservantur ab Ecclesia quia Deus voluit semper permanere potuit tamen Deus decernere quod aliquod sacramentum finem haberet sicut finem habuit sacramentum Circumcisionis, per quod constat ad confirmationem et ad ejus paritatem.

Arguitur 3.o Esdras dicitur communiter libros sacros qui rierunt recuperasse sive Divinitus sive memoriter, sive colatione codicum vel aliomodo; sed de libris deperditis de quibus agitur in hac quæstione nihil restauravit ergo quia non fuerunt sacri. Confirmatur quia nihil de libris citatur ab Apostolis et Evangelistis in novo testamento sicut citatur plura ex aliis libris quos nunc ut sacros veneramus ergo idem quod prius.

Respondetur Esdram communiter dici restaurasse libros sacros quia codices qui incendio evaserunt correxit collegit et aliorum exemplarium colatione reparavit libri autem dicti vel perierunt diu ante vel post tempore Esdræ. Ad confirmationem respondetur nego antecedens qui Judas Apost. in sua Epist. Canon. citat librum Enoc. similiter Paulus Apost. ad colossenses 4. V. 16. citat Epist. suam ad Laodicenses quæ nunc non extat. Praeterea 2o quod licet verum esset antecedens nihil probaret quia ex Canticis Cant. ex Ecclesiaste ex Ecclesiastico ex libris Tobiæ Judit et Machabæorum nihil in novo testamento citatur et tamen ex hoc non arguitur hos libros non esse sacros et Canonicos.

Quæstiunculæ Aliquæ Resolvuntur.

Inquires 1.o cur Deus permisit libros sacros perire. Respondetur non esse assignabilem rationem aliquam a priori nam ad hoc Divina providentia habuit causas altissimas nobis ignotas et inscrutabiles; communiter tamen et probabiliter dicitur id permisisse eo quod tales libri referebant ea quæ fere ex aliis libris haberi poterant, vel quia alii libri sufficiebant Ecclesiæ ad fidei, et morum documenta auriendam, vel quia Deus prævidit multos ex his libris abusuros ad suos errores stabiliendos; vel denique quia sicut Deus altissimas habuit causas ne scriberentur plura quæ Christus Dominus fecit de quibus Joannes ultimo V. ultimo ita etiam eas habuit ut quæ in illis libris scripta erant inciderent.

Inquires 2º An illi libri qui citantur in sacra sptura et modo nõ extãt fuerint Canonici quoad se, et quoad nos? Rñr probabile esse aliquos etsi nõ omnes esse fuise canonicos quo ad se, et quoad nos. Resolutio constat ex dictis qui autẽ ex illis libris fuerint Canonici quo ad nos nõ est facere resolvere potest tamẽ quo ad hoc duplex regula assignari Prima quãdo absolute aliquis liber in sacra pagina citatur in veritatis confirmationẽ sacer etiã quo ad nos probabiliter censeri potest quia ex libro inferioris authoritatis male confirmaret sacer scriptor ea que authoritate Divina scribit. Secũda est quoties liber citatur nomine visionis aut profetiæ vel ejus autor cũ autor illius apelatur titulo videntis aut profetiæ insignitũ, librũ esse sacrũ denotatur ✓

Inquires 3º in honorẽ Protoparentis N. Eliæ Profeta, utrũ ejus Epistola sit scriptura sacra et canonica? supponit quæstionula hæc Epistola de qua 2. Paralip. Cap 21. V. 12. fit mentio his verbis: alatæ sunt autem ei literæ ab Elia Profeta in quibus sptũ erat hæc dicit Dñus Deus David Patris tui. fuise ã Sᵐᵒ Protop. Elia scriptã; et merito supponit, quia ut ait N. Emanuel a Sᵗᵒ Hieroni Prod. 6. q. 6. ita tenẽt omnes Doct.ˢ exceptis vatablo et Cayetano, qui absq. fundamẽto et absq. specie veræ similitudinis ut ait Cornelius A lap. opinavit fuise scriptã ab alio Profeta Elia nomine insignito sed nõ est audiendus eo qd solũ ex propio Marte absq. patrocinio alicuius autoris ut ait idẽ Cornelius ita sentiat, contra tot Doctorũ placita contrariũ asserentiũ

Rñr breviter talẽ Epistolã fuise a N. P. Elia carmelitarũ Patriacha scriptã: quia Epistola juxta comune omniũ sensũ est veluti speculũ mentis et genii autoris; sed materia, series, et titulus illius Epistolæ sapiunt geniũ et spiritũ Santissimi Protop! N. Eliæ ḡo ab illo spta est. Prob. Minor quia in primis Eliæ zelus quo reges arguebat quin pertimesceret principes in dicta Epistola maxime splendet. deinde crimina Ioramæ Regis eodem ardentissimo zelo et charitatis ignẽ reprendit quo dum extra Paradisũ inter nos degebat crimina Acab minitabat ut à peccatis resurgeret ut legenti citatũ caput ex 2. Paralip. constabit ḡo.

Confirmatur quia semper ac quãdo in sacra sptura dicitur: Elias Profeta ex comuni usu PP. et DD. Santissimus N. P. intelligitur, ut cũ dicitur Matth. cap. 16. Ecce aparuerunt illis Moises et Elias: et v. 11. Elias quidẽ venturus est et restituet omnia idẽ sentiũt de illo dicto Iudeorũ crucifigentiũ Xptũ habetur apud D. Marcũ cap. 15 et quidã de circumstantes audientes dicebant: Ecce Eliã vocat sinite videamus si veniat ad deponẽdũ eũ ḡo cũ in casu nostræ questionis dicatur Elias Profeta nõ est ratio cur de alio posit intelligi quidquid dicat Cayetanus.

Sed dices Elias ille cuius epistolã Iorã accepit nõ potuit esse S Patriacha N. ḡo Prob. ant.ˢ quia N. Elias assumptus est in paradisũ anno 18. regni Iosaphat, qui regnavit 25. annis ut constat ex 3 Reg. cap. 22. v. 42; sed Iorã cui alatæ fuerint literæ ab Elia fuit filius Iosaphat et regnavit post eũ predictasq. literas accepit anno 7. post Eliæ raptũ ḡo. Patet consequẽtia quia cũ constet ex lib. regũ v. 11 Patrẽ Nrũ Eliã fuise ab hominũ conspectum sublatũ tempore assignato manifeste sequitur, qd ipse nõ potuit ut pote altissimis aliis curis celestibus intentus nec literas scribere, nec eas aferre, ut sonat litera, neq. in Regis Ioramis dilixis excogitare ḡo alius Elias et nõ SS. N. Patriarcha scriptor fuit Epistolæ dictæ

Rñr qd si verũ sit N. P. Eliã jã dicto tempore paradisũ colonũ esse, et terrenæ calamitatis alienũ; quãvis non absq. gratiæ et meritorũ augmẽto inde inferri nequit epistolã illã scribere nõ potuise neque exinde exire nõ potuise: quia neq. carceri mãcipatus nec vinculis opresus nec manicis ferreis aligatus in paradiso existit sed omni-

moda libertate gaudet saltē quo ad exercitū, et expeditione quoad cursū ut talis constat
ex diversis aparitionibus quæ in nstris cronicis referuntur. Similiter apud Hebreos tra
ditio fuit nullā fieri circuncisionē sine magni Elia assistentia quæ propter sedile apo
nebant in quo invisibiliter sedere ex Dei concesione judicabāt. potuit ergo per se scri
bere et sui regni curare divinique honoris zelatissimus, idololatriā carpere, pravos mores deprimere atque malis futuris minitari uti fecerat antequā igneo curru
raperetur in Celū. Similiter potuit prefatā Epistolā exaratā regi Joramo mitere
sive per Angelū Dei ita disponente sive per aliquē ex filiis suis insituti profetici re
ligionis sucesoribus sive per ignotā hominē quia nil horū ponitur litere alegati tex
tus. Maneat ergo scriptore predicta Epistola esse S. N. Eliam hoc suposito.

Atrum ad quesi
tū tatē Epistolā fuise Canonicā et sacrā. Probatur 1º quia ut talis recipitur ab Eclesia sal
tē quoad verba quæ in dicto Cap. referuntur quod si dicta Epistola plures versus habuit
nec integra in dicto cap. est transcripta verosimilius est totā illā etiā scriptam sū
tam et antequā in dicto Cap. poneretur fuise ab Hebreis ut sacra scriptura; ad quod
magna authoritas et eximi sui santitatis opinio maxime jubabat. Probatur 2º quia
talis Epistola futura predicebat ergo erat sacra et Canonica. Probatur Consequentia quia pre
dicere futura signū est locutionis Divinæ atque ideo sacræ et canonicæ juxta illud
Isaiæ 12. anuntiate quæ ventura sunt in futurū et sciemus quia Dii estis vos; sed
talis Epistola anuntiabat futura quæ suo tempore expleta sunt ergo continebat sacrā
scripturā. plures alia scriptura tribuuntur a DD. S. P. N. Eliæ que videri potest
apud N. Antoniū ā Matre Dei sed Epistola dicta suficit S. P. Elias prerogativa
scriptoris sacri fruatur ergo.

Questio 3ª

Vtrum veritas Sacræ Scripturæ in Eclesia Catholica ilibata persistat et ubi?

Noto. 1º ad inteligentiā questionis scripturā ilibatā nō esse idē ac esse autenticā: nam
esse ilibatā solū dicit, omnimodā in singulis continere veritatē erroris que maculā
nō inficiari: esse vero autenticā importat hoc quod est fidem certā in judicio facere
posse ut Docet Payba in defensione Concili Trid. Dificultas huius quest. ut ex titulo
aparet precipue procedit circa veritatē ilibatā sacræ scripturæ licet nonulla di
cemus circa ipsius scripturæ veritatē autenticā resolventes 2ª parte quest.

Pro quo
Noto 2º scripturā fidem certā et publicā in judicio facere posse, dupliciter posse cō
tingere; quia vel potest facere aut generare fidem Divinā directe et per se vel tantū
politicā moraliter aut indirecte; primo modo sola illa scriptura dicitur autentica,
quæ canonica est, utpote ab Eclesia positive aprovata et ut talis ab ipsa Eclesia fideli
bus proposita. Secundo modo illa scriptura autentica dicitur quæ est conformis cū
originali ex fide publica habetur, et admititur quin ab Eclesia sit positive aprovata vel
reprovata et ut sacra canonice acepta. Dificultas igitur huius 2ª partis questionis proce
dit de scriptura 1º modo autentica quia de scriptura autentica 2º modo Disputatio sequēs
erit sermo

Noto 3. sacrā scripturā illibatā et autēticā esse in corde Eclesiæ quia cū
cor Eclesiæ sit Spiritus Santus ut docet N. Eman.l a S.to Hieronimo predicam. 7. quest. 6. in
quo est prima et suma veritas testificans et fidem generans nō potest negari ibi sa
crā scripturā illibatā et autenticā esse eāque posse hoc modo Eclesia dictare: pres
igitur questio hoc modo nō procedit sed an in aliquo instrumento sic scriptura
ilibata permaneat, et an ut autentica in ipso instrumento persistat et quodnā
hoc sit ubi sacra scriptura sic ilibata et autentica ā nobis posit inveniri? pro quo.

Dicendū est 1º sacrā sptură a tempore Moisis usq. hodie in Eclesiā catholi-
ca ilibatā fuise et nunc esse; Conclusio est comunis inter catholicos cons. ut tale amplectitur Ecl. et Pbtur quia in primis ā Moisi usq. ad Christū sacra sptura ilibata permansit in Eclesia catholica; deinde ā Xpto Dño usq. ad nos semper cū eadē puritate perseveravit gº. Antˢ quo ad utraq. partē indiget provatione, et quo ad 1ā partē sic provatur: si ā Moisi usq. ad Xptū nō mansiset illibata sacra sptura Xptus Dñs nō aliceret Iudeos ad lectionē sacrae spturae sed potius eos increparet, si eam ut pore viciatā, et corruptā legerent; sed Xptus Dñus de hoc nō increpavit Iudeos; sed potius eos alexit ad lectionē sacrae spturae ut constat ex Ioan. Cap. 5. V. 39. his verbis: scrutamini spturas, quia vos putatis in ipsis vitā eternā habere, et illa sunt qui testimoniū perhibet de me.

Confirmatur quia licet sacrae spturae originalia perierunt tamē antequā totaliter periasent ex variis diversisq. Codicibus Esdras Colegit et edidit fidelia trasumpta speciali influxu Sptu Sancti, ex quibus editio Septuaginta interpretū prodit ex eodē Sptu Sancti impulsu, quae editio a Xpto, et Apostolis fuit aprovata ut constat ex testimonio supra alegato et etiā ex illo D. Petri 2ª Cap. 1. V. 19. ubi dicitur: habemus firmiorē propheticū sermonē cui bene facitis atendentes.

Deinde pbtur antˢ quo ad 2ᵃᵐ partē quia tā vetus quā novū testamentū a Xpto Domino usque ad nos cū sua puritate permāsit gº Pbtur 2ª pars antˢ ex cuius provatione clarius constabit quia D. Paulus predicavit veritatē Evangeli et prophetavit duraturā ilibatā usq. ad finē mūdi. Pbtur antˢ ex Cap. 1. ad Colosenses ubi dicit Apostolus: quā audistis in verbo veritatis Evangeli quod pervenit ad vos sicut in universo mūdo est. Quae verba exponēs D. Thom. lectione 2ª sic ait: Valde miracolosū est, quod in quadraginta annis sic creverit doctrina Xpti et quādo dicitur in universo mundo loquitur Apostolus de futuro sicut de presenti propter certitudinē eventus.

Deinde pbtur 1ª pars antˢ nā veritas seu scriptura Evangeli est ilibata in Eclesia ut vidimus ex D. Paulo gº vetus testamentū est illibatū in Eclesia ā tempore Xpti usq. ad nos. Pbtur Conqa quia id ipsū dicitur expresse in novo testamento, quod dicitur implicite in vetere quia promissio in veteri testamēto facta adimpletur in novo gº si veritas seu novū testamentū est ilibatū in Eclesia etiam est ilibatū testamētū vetus gº. patet Conqa quia si vetus testamentū nō esset nūc ilibatū Deus nō providisset suficienter Eclesiae suae, quia nō posset predicare nec provare contra Iudeos Evangeliū impugnātes promissiones factas in veteri testamēto V.g. adventū Xpti et alias huiusmodi promissiones adimpletas esse in novo testamēto.

Dicendū est 2º sacrā spturā existere in vulgata latina ut instrumēto Canonico cta N. Canancel a Sto Hieronimo loco pro antecendēte coduxe citato Pbtur ibi existit sacra sptura ubi Eclesia designat existere; sed Eclesia designat vulgatā latinā ubi instrumētū Canonicū ubi existit sacra sp.

Pbtur mi. Eclesia in Concil. Trid. Sesione 4. determinas, et enumerās libros sacros a libro Genesis usq. ad librū Apocal. inclusive, sic ait: si quis libros ipsos integros cū omnibus suis partibus, prout in Eclesia Catholica legi consueverūt, et in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris, et canonicis nō susceperit, et traditiones predictas, sciens, et prudens contemserit anathema sit gº.

Pbtur ratione quia haec propositio libri Canonici in vulgata latina contenti sunt septuaginta duo est propositio indefinita in materia dogmatica et ideo equivalet huic universali: omnes libri Canonici sūt septuaginta

duo g° Cano Concil. Trid. ita aignat Canonicu numerū librorū sacrorū qui in Vulgata latina continētur, ut nō sit maioris vel minoris numeri; cō sequa. patet et ant. prtur quia qd libri Canonici sunt tot et nō plures et pauciores qd sit Vitii et nō alii, qd sensus sacra sptura sit iste et nō alius habetur per traditionē Divinā quæ fit vel Xpti viva vocis oraculo vel ab sptu Sancto revelante, et tunc censetur sptu Sanctū ita revelare quādo Eclesia Catholica tenet aliquid ut fidei dogma qd in sacra sptura nō habetur; sed Eclesia habet ut fidei dogma qd libri Canonici sunt 72 in vulgata latina contenti et tamen nō spitur in sacrasptura g° habetur per traditionē Divinā et per consequens libri Canonici in vulgata latina contenti sunt septuaginta duo est verbū Dei traditū est in materia dogmatica et est materia universalis et est exclusiva aliorū librorū qui in sacra sptura nō habentur.

Argtur 1°. contra 1ᵃ Conclusᵐ ex sacra sptura constat ipsā spturā sacrā aliquādo fuisse corruptā g° nō permansit illibata in Eclesia a tempore Moise usq. ad præsens. Ptur ant. Cap. 8 Ieremia V. 8 dicitur: vere mendaciū operatus est stilus mendax scribarū. et cap 23 v. 36. pervertistis verba Dei viventis g°. — Rptur nego ant. et ad probationē ex Ieremia desumptā dicimus qd stylus mendax scribarū mendaciū operatus est in sacrasptura per malā expositionē et sensū ipsi sacræ spturæ contrariū, ut ibi ait D. Thom. hic verbis: vere mendaciū operatus est stylus mēdax male exponēdo spturas. Per qd etiā constat ad 2ᵃ authoritatē ejo Ieremia desumptā.

Argtur 2° D. Hieronimus multoties afirmat ad librū Ester plura scribere quam neq. in Hebreo neq. in græco fonte neque apud alium interpretē invenit g° sacra sptura ut pro nunc stat est corrupta per aditionum aliquorū Capitū quæ in fontibus sive originalibus non inven. Rtur nego ant. quæ neq. in Hebreo neq. in græco fonte neque apud alium interpretē invenit totaliter in quolibet in particulari cond°, partim in uno et partim in alio et totaliter in omnibus simul sumptis nego. licet enim D. Hieronimus in nullo instrumento in particulari invenerit omnia quæ scripsit invenit tamē in Colectione omniū instrumētorū quæ consuluit ad translationē vulgatæ sed ex hoc nō sequitur qd sacrasptura pro ut nūc extat sit vitiata per aditionē aliquorū Capitū ut argmētū intendit: sicut a simili patet in forma Consecrationis Calicis: licet enim omnia verba formæ in nullo Evangelista in particulari inveniātur inveniūtur tamen alia in uno et alia in alio et alia per traditionē Divinā habentur quin ex hoc arguatur qd verba quibus consecravit Xptus Calicē sint vitiata per aditionē aliquarū verborū quæ nec in Evāgelistis nec

Argtur 3°. D. Hieron. diminute processit in translatione sua vulgata g° sacrasptura est corrupta per diminutionē. ptur ant. D. Hieroni. nō trāstulit ex Hebreo omnia verba nec omnes significationes verborū ut omnes concedut g°. Rtur nego ant. et ad probationē dist° ant.: nō trāstulit omnia verba et omnes eorū significationes pertinētes ad fecūditatē, et ornatū proprii idiomatis hebraici cond°, pertinētes ad sententiā et fidei dogmata nego ant. et cōsequa. itaq. dicimus D. Hieronim. transtulisse ex Hebraico fonte omnia verba, significationes et sensus pertinētes ad sentētiā et fidei dogmata nō autē verba significationes et sensus pertinētes ad fecūditatē concisionē et ornatū hebraici idiomatis; quod sufficit et nō amplius requiritur ut sptura nō sit viciata per Diminutionē

Sed dices ergo sacra scriptura ut a D. Heroni. translata nō est propie verbū Dei. Patet consequentia sacra scriptura solū est trāslata quoad verba significationes et sensus pertinentes ad fidei dogmata nō vero quo ad omnia verba ergo solū est verbū Dei quoad sententiā eo modo quo Decreta conciliorū sunt verbum Dei nō vero propie et rigurose. Respondeo nego consequentiam et ad probationē dicimus D. Heroni. habuise specialē influxū spiritus sancti in trāslatione suę vulgatę ut vidervimus

Contra 2.am conclus. arguitur 1.o textus hebraicus ex cuius fonte fuit trāslata vulgata latina continet scripturā canonicā ergo nō in sola vulgata latina est sacra scriptura ut in instrumento autentico. Probatur antecedens textus hebraicus vel nō potuit esse fons ex quo vulgata latina fuit trāslata vel debet esse textus canonicus; sed vere fuit fons ex quo vulgata latina fuit trāslata ergo. Respondeo concedo antecedens quia textus hebraicus formaliter sumptus est verbū Dei et est vera scriptura canonica sed hoc modo nō ponit in numero cū vulgata latina sed est ipsa vulgata latina formaliter. Materialiter sumpta sunt duę scripturę diverse sed hoc modo nō est scriptura sacra formaliter sed tantū materialiter

Arguitur 2.o specialiter contra rationem probatīvā conclusionis Epistola D. Pauli ad Hebreos Apocalipsis D. Ioanis et D. Iacobi aliquo tempore nō fuere habita ut canonice in Ecclesia ergo neque hodie possunt habiri ut canonici ergo nō sunt canonici omnes libri qui ut canonizi habentur in vulgata latina. Probatur 2.a consequentia pro illo tempore quo prędicti libri quasi nō erant canonici hec propositio: tot sūt sunt libri canonizi est propositio indefinita in materia dogmatica equivalens universali excludens omnes libros qui in ipsa nō cōtinētur ut patet in hac positione Persone Divinę sūt tres in qua necessario excluditur alia persona ergo pro illo tempore quo aliqui libri nō erāt canonici hec propositio tot sunt libri canonici excludebat a canone alios libros ergo Ecclesia nō potest illos ut canonicos admitere

Respondeo nego consequentiam cuius probatio distinguenda est excludens de facto omnes libros qui in ipsa de facto nō continentur concedo de posibili nego. Pro quo prę oculis habendū est quod propositio dogmatica vel potest esse de prędicato necesario, et inseparabiliter cōveniēs subjecto vel potest esse propositio de prędicato convenienti subjecto contingenter et accidentaliter propositio dogmatica primi generis excludit tam de facto quā de posibili omnia quę ipsa nō cōtinētur ut patet in propositione in argumento relata Persone Divinę sunt tres in qua excluditur tam de facto quā de posibili alia persona Divina. Propositio domatica 2.i generis excludit de facto omnia quę in ipsa non continentur nō vero excludit de posibi ut videre licet in hac propositione verbū caro factū est in qua excluditur quod de facto alia persona Divina carnē asumeret, nō tamē excluditur de posibili et huius 2.i generis est illa propositio tot sūt libri canonizi in qua pro illo tempore in quo libri in argumento relati nō erāt canonizi excludebantur de facto, sed nō excludebantur quod pro alio tempore potuerint esse canonizi sicut nūc sūt.

Questio 6.a

Utrum sit de fide Sacram Scripturam existere in aliquo Codize Vulgato Latino

Noto 1°. qd nõ est idẽ sacra sptura quod Biblia quo ad sua praedicata esentialia siquidẽ sptura Sacra est esaliter verbũ Dei et cũ praedicata realia ab existentia rerũ praecindat inde est qd nõ est idẽ sacra ptura ac Biblia. Biblia enim supra praedicata esentialia super addit Capitũ titulos marginales numeros periculũ Hereticorũ Heltygographorũ a quibus sacra sptura quo ad esalia praecincit.

Noto 2° triplicẽ esse regulã fidei ex quib. 1° et 2° dicitur mortua, quia nulla ipsarũ valet propiũ sensũ explicare nec ab impugnatoribus defendere, suntq. sacra sptura et omnes traditiones cõtinent quã infalibilem veritatẽ nã sunt formaliter verbũ Dei illa formaliter sptum Hec formaliter traditũ. Tertia regula fidei quae viva dicitur est summus Eclesiae Pontifex loquẽs ex Cathedra et Conciliũ Generale authoritate Pontificis legitime Congregatũ et cũ Eclesia praemisso sit assistentia sptus sancti ne errat in rebus fidei plane infertur qd tam Conciliũ generale quã summũ Eclesiae Pontificẽ habere infalibilitatẽ in docẽdo et proponẽdo.

Noto 3° tamquã de fide certũ sacrã spturã existere in Vulgata latina tamquã in instrumento Canonico ita Conciliũ Tridentinũ Ses. 4. et probatur ratione ibi existit sacra sptura ubi Eclesia designat existere sed Eclesia designat vulgatã latinam ut instrumentũ Canonicũ in quo existit sacra sptura. qd Dr. Prior mi. Eclesia in Concilio Trid. Sessione 4ª determinãs et enumerãs libros sacros à libro Genesis usque ad librũ Apocalypsim inclusive sic ait si quis libros ipsos integros cũ omnibus suis partibus prout in Eclesia Catholica consueverunt et in veteri vulgata latina editione habentur pro sacris et Canonicis nõ susceperit et traditiones praedictas sciens et prudens contempserit anathema sit ergo cũ Conciliũ generale in suis definitionibus sequitur qd sit tamquã de fide certũ sacrã spturã existere hodie in Vulgata latina ut et in instrumento Canonico.

Difficultas solũ procedit in hũc modũ quomodo sacra sptura existat in codicibus Vulgatae latinae, hoc est in Biblis quas in usu habemus an existat ibi vel secũdũ se vel quo ad nos. Certum enim est ubicumque sacrã spturã existere quo ad nos existere etiã quo ad se: nã cum existere quo ad nos unice dependeat ex Decreto Eclesiae ita decernẽtis, et proponentis, et Decretũ Pontificii veritatẽ seu, spturã antiquitus revelatã supponat ideo propositio Eclesiae spturã sacrã quo ad se invenit et omnia nobis credẽda proponit. etiã procedit quaestio circa modũ existendi sacrã spturã in codicibus particularibus vulgatae latinae an vage aut determinate et exercite, hoc est utrũ existat in aliquo determinato Codice ipsius Vulgatae editionis, vel solũ existat in Vulgata latina vage sumpta nullo codice in particulari determinato.

Dicẽdũ est sacrã spturã quae juxta declarationẽ Concilii existit in Vulgata latina ut in instrumẽto autentico determinate existere quo ad nos in Biblia Vaticana et in aliis Biblis ei fideliter respõdẽtibus ita ut in illa etiã exercite sumptã existat tamquã de fide quo ad nos in aliis vero sumptis quo ad nos tatũ signate exercite tantum moraliter ~~[illegible]~~ sicut in antiquis originalibus ex quibus Biblia Vaticana fuit à Concilio desumpta et quae hodie in Eclesia adhuc conservantur. Ita N. Emanuel a S. Hero. Quo ad 1ª et 2ª et 3ª parte: Asserit enim quantũ ad 1ª Praedic. 7. quaest. 4ª in respons. argum. in eo contenti verba illa Concilii Trident. decernentis sacrã spturã autentice existere in Vulgata latina directe et exercite cadere supra illud volumen qd tradebat divulgandũ et nũc in Vaticano servatur, et quantũ ad 2ª parte prosequitur

ibi quod cetera Volumina imprimenda catenus per illum decretum
manserint aprobata: quatenus cũ suo originali emendatissime formarentur, qd idẽ est ac
signate, cũ nullũ volumẽ ibi in particulari, et in actu exercito determinet.
Ptur Conclusio quo ad 1.ª parte: ibi existit sacra sptura exercite et determi-
nate ubi Eclesia determinat existere; sed Eclesia designat existere in Biblia Vati-
cana exercite et determinate ẽ̃o. Ptur mi quia Concilium Trident. decernes sacram
sptura existere in Vulgata latina ut in instrumento autẽtico utitur verbo demo-
strativo determinatio et exercite cadente supra Vaticanã Vulgata ẽo quia decernit
tamquã de fide saltẽ pro illa tunc sacrã sptura determinate existere in illa exer-
cite sumptã; sed eadẽ existit nunc illibata in Vaticano ẽo in illa exercite sumpta
determinate tamquã de fide quo ad nos existit sacra sptura. Ant.ᵈ liquet
tum ex ipsis verbis Concilii: ait enim Sessione 4. statuit et declarat (scilicet) Sancta
modus ut hac ipsa Vetus et Vulgata Editio pro autentica habeatur; sed verbum
hac est demostrativũ ẽo. Tum et maxime quia Conciliũ his verbis declarat
certã et determinatã regulã fidei alias [illegible] regula indeterminata
vel saltẽ dubia sicut antea qd nefas est dicere. Minor subsumpta est certa nec ad
eã negãdã aparet aliqua ratio. Conseqᵃ vero ptur quia implicat verũ fore ali
quãdo sacrã sptura determinate et in actu exercito autentice existere quo ad
nos in Vulgata Vaticana ipsãq Vulgatã nũc illibatã, et imutatã existere et qd
nunc certo et determinate nõ existat in ea in actu exercito ẽo si sacra sptura
dũ primo est Biblia Vaticana exarata determinate et exercite existebat in eã ut in
instrumento autẽtico et nũc ipsa illibata et imutata perexistit certũ est sacrã s
spturã etiã nũc existere in ea exercite sumpta. Ant.ᵈ ptur a paritate Eucha
ristiæ implicat Eclesiã decernere ut posset decernere Corpus Xpti determinate
existere in aliquo hostia in particulari et qd nunc certo etiã constare hosti-
ã illam esse immutatã et incorruptã et qd dicatur Corpus Xpti nõ [illegible]
ter et determinate in illa hostia ẽ etiã implicat ẽo Ant.ᵈ est certũ alias illa
hostia esset et nõ esset immutata qd est contradictio manifesta. Conseqᵃ a parita-
te constat.
Deinde ptur Conclusio quo ad 2.ª parte quia Conciliũ post illa
verba de quibus diximus directe et exercite cadere supra Vaticanã Vulga-
tã pro Biblis denuo imprimendis statim subjunxit: potissimũ vero hæc ipsa
Vetus et Vulgata editio, quã emendatissime imprimatur ẽo sentit Conciliũ qd
si alia Biblia fideliter et emẽdatissime imprimerẽtur esset forliter idẽ cũ
Vaticana; sed in illa determinate et exercite sumpta existit sacra sptura autẽ
tice ut probatũ est ẽo in aliis quo fideliter et emendatissima existat impre
sa et nobis certo nõ constat saltẽ signate quo ad nos existit autẽtica sptura
Divina, alias nõ esse forliter idẽ cũ Vaticana.
Ptur 2.º quia hæc propositio sa-
cra sptura existit certo in Vulgata latina est propositio dogmatica et inde-
finita equivalẽt universali nã minus ac ista: libri Canonici continẽt autenti-
ce sacrã spturã; sed cadit determinate saltẽ signate supra quẽlibet li-
brũ canonicũ, ẽo et illa cadere debet supra quãlibet Vulgatã latinã saltẽ sig-
nate dũmodo vere sit Vulgata latina Vaticanæ Vulgatæ fideliter respõdens. Ma
ior et mi. sũt certa et cõseqᵃ infertur.
Confirmatur quia nõ minus est certũ
de fide sacrã spturã autẽtice existere in Vulgata latina ac sit certũ Corpus

existere in hostia quæ sit vere cõsecrata; sed corpus Xpti existere determinate in qua
libet hostia saltē signate quæ vere sit consecrata est certū de fide etiā quo ad
nos neq. aliqua ratio in cōtrariū apparet ḡo etiā quo ad nos debet esse certū
de fide sacrā sptură existere in qualibet particulari et vera vulgata saltē
signate.

Deniq. ptur Conclusio quo ad 3ā partē. quia Conciliū decernēs existen-
tiā ~~sacra~~ autenticam sacra scriptură prater barcariam Vulgatam nullā alia in
particulari determinat in qua dicat sacrā sptură existere ḡo in actu exer-
cito solū erit moraliter certū sacrā sptură existere in alis Biblis a Vaticana
distinctis: antēs est certū ut liquet ex dictis cōsequēs provatur ibi tātū in actu exerci-
to moraliter existit sacra sptura, ubi nec certo determinatur ipsā existere nec certo
constat nō existere, sed solū constat esse valde provabile ibi existere; sed huius
modi sunt omnes Biblię quæ nūc est Vulgata habēmus in manibus Vaticana ex-
cepta ḡo.

Cā nostrā Cōclusionē Arguitur 1.º ut sacra sptura existat in aliquo codi-
ce determinato quo ad nos necesariū est decretū Eclesiæ determinās exercite exi-
stentia illius; sed Eclesiæ decretū nullū codicē in particulari determinat ubi sacra sptu
ra determinate existat; ḡo nō in aliquo determinato Codice et particulari sed solū in Vul-
gata vage sumpta sacra sptura existit. Maior est certa et mi. ptur adducēdo verba Concilii
quæ sic se habēt statuit et declarat scilicet sancta sinodus, ut hæc ipsa vetus et Vulgata
editio quæ lōgo tot seculorū usu in ipsa Eclesia approvata est pro autentica habeatur; sed
in hoc decreto nullius Codicis in particulari fit mētio ḡo. ptur mi. quia hæc Vulgata
in qua Eclesia determinat sacrā sptură existere est ipsa quæ lōgo seculorū usu
in Eclesia existebat; sed hæc nō erat in actu exercito in aliquo Codice determinato
ḡo.

Confirmatur si in aliquo Codice determinato existeret de fide quo ad nos sa-
cra sptura maxime in illo Castigatissimo et correctissimo quē sancta M. Eclesia
et Romanus Pontifex maxima cum diligētia obtinuit ad corrigendos errores aliorum
Codicū qui iniuria typographorū aut malitia hæreticorū introduci solent decursu
temporis; sed neq. in illo predicto Codice Cresēda est talis existentia de fide quo ad nos
ḡo. ptur mi. quia attentis verbis decreti adhuc nō cadit definitio Eclesiæ super illum
Codicē defectu specialis expresionis illius ḡo.

Ad argumt. simul cū sua confirmat. responsio
negādo mi, et ad provationē similiter nego mi: quia ut manet provatū declaratio sive
decretū Eclesiæ directe cadit supra Vaticanā, et signate supra quālibet Bibliā Vaticanæ
fideliter respōdētē: quia decretū Concilii Tridentini utitur verbis demōstrativis immediate
cadentibus supra volumen Vaticanæ qd tradebatur vulgādū neq. provatio in cōtrariū ur-
get: quia Biblia Vaticana nō continebat nōvā sptura sed eādē ac vetus D. Hieroni. Vulga
ta correpta ā pluribus mendis quis scatibat a pluribus Biblis antiquis in quibus
bus ex certe existebat sacra sptura ā Eclesia Catholica.

Arguitur 2.º ā paritate sa-
cramēto Eucharistiæ ita se habet sacra sptura respectu Codicis determinate sicut se ha-
bet Eucharistia sacramētū respectu hostiæ determinatæ sed licet sit de fide existere in
Eclesia nō est de fide existere in aliqua hostia determinata ḡo similiter licet sit de fide sacrā
sptură existere in Eclesia nō est de fide existere in aliquo determinato Codice. Paritas tenet
quia sicut Xptus promisit se existere in Eclesia nō tamē in aliqua determinata hostia vg. in
nostra Eclesia ita Eclesia determinat sacrā sptură existere in Vulgata latina nō vero in ali
quo determinato Codice ipsius Vulgatæ. Confirmatur: sicut enim de fide est tenendum

qd Eucharistia existit in illa hostia quã suis manibus cõsecravit et nũc non existit ita similiter est de fide qd existit sacra scriptura in illo determinato Codice in quo primo fuit exarata à suo scriptore qui quidem codex modo nõ existit; sed Eucharistia nõ est de fide existere quo ad nos in qualibet hostia in particulari ẽgo neq. sacra scriptura.

Respõdetur distinguendo ma. ita se habet quoad determinationẽ signatã Cõdo exercitã nego: et distĩo mi: nõ est de fide nõ est de fide existere in aliqua hostia determinata exercite sumpta Cõdo: signate nego mi: et cõsqã. Solutio cõstat ex terminis: quia Xptus Dñus dũ promisit manere in sacramto Eucharistiæ nullã hostiã directe et in actu exercito designavit: signate vero in qualibet hostia vere cõsecrata promisit existere, quia nõ potest aliter in sacramto existere nisi hostia vere existẽte, quod particularis est propiũ et nõ est maior ratio de una ac de alia dũmodo vere sit consecrata. Ecclesia vero determinatio circa existentiã sacræ scripturæ in Ecclesia Catholica directe et in actu exercito cadebat supra Bibliã Vaticanã, et signate supra qualibet aliã Bibliã in particulari quæ fideliter Vaticanæ in omnibus respõderet ut diximus in conclusiõe.

Ad Confirmationẽ dicimus qd licet libri originales, quibus primo fuit exarata sacra scriptura perierint et modo nõ existant manẽt tamẽ ejus transumpta et ĩ illis (scilicet) Vaticana est aprovata ab Ecclesia ut constat ex supra dictis, qd nõ accidit in aliqua hostia in particulari cũ nõ detur decretũ Ecclesiæ decernentis existentiã illius, sicut datur de existentia sacræ scripturæ in aliquo Codice determinato unde licet nõ sit de fide &c.

Disputatio Quarta

De interpretibus et interpretationibus Scripturæ

Ad maiorẽ intelligẽtiã sacræ scripturæ maxime cõducit scire in quibus versionibus integra et ilibata ꝑ ipsa sacra scriptura existat, et qui fuerint ejus interpretes, et ideo de utroque in presenti erit sermo. Et licet Hebrea editio editio propie interpretatio nõ sit, quia est origo omniũ interpretationũ quia in sacra scriptura inveniuntur nonulla tamẽ de ea scitu digna dicemus.

Quest. 1ª Utrum Textus Hebreus hodie ilibatus existat in Ecclesia

Non procedit presens dificultas de holographis seu exemplaribus quos sacri scriptores propiis manibus exararunt quia suponimus ex dictis disp. preced. quest. 3. nũc nõ existere in Ecclesia neq. in ea sunt necessaria ut diximus loc. cit. quare dificultas reducitur ad transumpta, de quibus merito dubitatur: An nũc sint ilibata? An Viciata, et Corrupta? Ac per cõsequẽs an in re sit vera regula fidei?

Deinde suponẽdũ est ut certũ textum Hebraicũ a primevo sui originis usq. ad Xptũ Dñum ilibatũ permansisse, et in illo sacrã scripturã; quia præfato tẽpore nõ adfuit motivũ qd Judei auderent comitere in execrabile peccatũ poluendi sacrũ Deitatis fontẽ in sacris Codicibus expressũ quia hoc motivũ supervenit Xpto nato, et ejus Evãgelica lege florẽte quorũ invidia Judei nil intẽtatũ reliquere ut propiã excusarẽt infamiã et in obstinata cecitate persisterẽt ẽgo. textus Hebreus a primevo sui origine usq. ad Xptũ Dñũ tempus mãsit ilibatus et incorruptus seu cũ omnimoda originali veritate.

Deniq. suponendũ est qd licet textus hebraicus a tempore Xpti usq. ad D. Heronim. in aliquibus Codicibus Judeorũ malitia et odio in Xptũ, fuerint viciatus et a veritate prima Corruptus, tamẽ in pluribus Codicibus mãsit

sincerus et ilibatus. Hec suposita quo ad 1.ª parte cōstat ex ratiõe aducta ad
supositionē antecedentē. Quo ad 2.ª parte ptur ex ipso D. Hieron. qui Cap. 9. in
comētaria Zachariæ hæc habet; Cogimur ad Hebreos recurrere et scientiā veritatē
de fonte magis quā de rivulis quærere. Et ipse ad Lucianū ait: Veterū fides de
Hebraicis examinādā est et hoc ipsū docet pluribus in locis; sed incredibile est
D. Hieronim. quæsivisse veritatē et sic eā inventā nominasse ex fontibus ubi ve-
ritas nō est ergo tempore D. Hieron. plures Hebraici Codices incorrupti perma-
nebāt. his supositis.

Dicendū est qd post tēpora D. Hieron. exceptis architipis
seu vere originalibū fontibus quæ Eclesia Catholica secū cōservat fere cetera
omnia Hebreorū volumina sunt in plurimū viciata, sive Judeorū, sive Hereti-
corū malitia. Hec conclusio est ita comunis ut probatione nō eget. Junius enim
etiā Hereticus in Belarminū super Ptm. 22. lib. 2 Cap. 6. ait hac lectione
qua nūc defēdūt Judei nil inuslsius nil sanū, nec vox integra nec sensus.
Similiter Humius etiā hereticus et in Belarm. lib. 2 Cap. 2. ait: nostri (id est
heretici) omnia examinādā et emēdādā dicūt ad hebreū textum sed non
agūt de corruptelis Judaicis sed de ipso textu puro et limpido. ergo ex ipsis he-
reticis nobis contrariis habemus textū hebraicū pronūc esse infectissimū.

Probatur ratione: quia Judei prædicant Messiā esse nascēdū, sed hoc dicere
nequeūt nisi verū hebraicū textū depravantes quia ipse textus in sua pu-
ritate docebat qd Eclesia Catholica ex ipso eruit et credit ergo pro nūc hebrai-
cus textus est viciatus. Confir. 1.º quia periti lingue hebraice affirmarunt
dari sumā discordia inter recētiora volumina hebraica et inter ea quæ ab Ecle-
sia Catholica asservatur et deinde dissentire omnimode à 70 interpretibus
et a nostra Vulgata; sed Vulgata nostra continet infalibilē veritatem et 70. versio
nō cōtemnēdā autoritatē ut postea dicemus, et denique volumina hebraica ab
Eclesia servata saltē moraliter et colective continēt ingentē certitudinē: ergo fa-
tēdū est tot falsitates in hebraicis Codicibus contineri quot discrepātiæ ad præ-
dicta Eclesiæ Catholicæ instrumēta.

Confirmatur 2.º adducēdo aliqua loca in quibus
viciatus est textus hebreus quia teste Justino in Psalmo 95. in antiquis Codicibus
hebreis legebatur: Dn̄us regnavit à ligno. Sed Judei abstulerūt verbū illud a ligno
ut Crucis misteriū in illis verbis designatū et expresū ocultarēt ergo. Similiter
antiqui Codices hebraici in Psal. 21. legebāt: Caru id est foderūt manus
meas; sed nūc legūt Caari id est sicut Leo, qd depravatū est malitia Judeo-
rū ne cōfiteri cogantur hanc profetiā in Xpto adimpletā esse ergo ut alia bre-
vitatis gratia omitamus Cap. 2. Amos ubi nos legimus pro eo qd vendiderit pro
argēto Justū. Judei legūt Sedek id est Justitiam pro sadik id est Justum

Arguitur C.ª nrā clusionē 1.º Vulgata latina est omnino pura et ilibata
ergo etiā textus hebreus. ant. is de fide cōqa ptur aqua purior est in fonte
quā in rivulis sed textus hebreus est fons ex quo educta est Vulgata latina
ergo si Vulgata latina est ilibata purior vel saltē equa purus textus hebreus
Rñtur n ad cuius probatione dicimus prædicta solū
verificari cæteris paribus si in fonte projiciatur aliquod immūdū et sordidū
et in rivulis purificetur purior erit aqua in rivulis quā in fonte et hoc contin
git in rivulis nostræ Vulgatæ unde nō sunt cetera paria

Sed replicabis.

Rivulus Vulgatę latinę ex Hebraico fonte fuit à D. Hier. extractus, sed tempo-
re D. Hier. fons Hebraicus nõ erat inmundus: ergò aqua pura est sacra scriptura
in textu Hebręo, ac in Vulgata latina. Ma. est certa, mi. cõstat ex testimonio D. Hie-
ronimi in ultima suppositione relato, et conseq.a videtur legitima quia si tempore
D. Hiero. fons Hebraicus erat purus nõ erit facile asignari tẽpus in quo potuerit
viciari nec autores à quibus tale flagitiũ fuerit perpetratũ.

Resp. cõcedo premissas et negãdo conseq.a quia depravatio textus Hebraici multo post tempora D. Hier. cõtigit ut testatur plures cũ Mariana trac. de Vulgata Cap. 7. fuit enim patrata talis depravatio in magna illa Cõgregatione Judeorũ quãdo cõvenerũt in unũ post ultimũ exidiũ Jerusalẽ anno à Xpto Dño nato 512. in urbe Tiberiadis apud Palestinã ubi puncta loco vocaliũ inventa (usq. tũc ut aliqui volũt ignorata) Maiorretis quibusdã Hebreorũ Magistris qui facultate corrigẽdi Codices fũgebãtur superadita sũt litteris loco vocaliũ quare facilime potuerũt hoc vel illo puncto mutato sẽsũ verborũ evertere, seu mutare.

Arguitur 3º si textus Hebreus esset viciatus careret Ecclesia unde recurreret pro recuperatione, emẽdatione aut claritate libri sacri qui possibilis est maculari; sed hoc est maximũ inconveniẽs ergò et arguere quod post tempora D. Hieron. textus Hebraicus est viciatus. Nec valet dicere Ecclesiã semper servare codices autẽticos ad quos nõ pertingit Judeorũ nec Hereticorũ malitia. Nã cõtra est quia etiã dicti Codices potuit maculari, et perire inquo casu Ecclesia destitueretur omni recursu ergò idẽ quod supra.

Resp. sustinẽdo solutionẽ inter arguẽdũ insinuatã, et ad probationẽ in cõtrariũ adductã dicimus quod etsi dicti Codices phisice et sigilatim possint etiã perire nõ tamẽ collective, et considerata Divina providẽtia quo modo omnes Hebraici Codices quantũvis viciati ingrediũtur ad regulã auctẽticę constitutionẽ nõ ut viciati sed ut in se collati, et dictis considerationibus muniti quia etsi aliqua in omnibus potuit maculari nõ tamẽ omnia in omnibus imo nec aliqua in quolibet ex omnibus, quia ad Divinã providẽtiã pertinet nõ permittere sic sacrã scripturã viciari ut docet Gravina lib. 4. Controv. 4 articulo unico conclusione problematica.

Questio 2.a An textus Grecus maneat usq. hodie illibatus

Quia testamẽtũ novũ maiore ex parte Greco idiomate ab Apostolis et Evãgelistis fuit exaratũ ut suo loco dicemus ideo postquã de textu Hebreo egimus quest. precedenti cõveniens fore duximus aliquid de textu Greco in hac quest. breviter prelibari. Et quãvis archetipa seu originalia phisica ab Apostolis et Evãgelistis propria manu exarata hodie nõ permaneant (quidquid in particularibus historiis aliqua vocitẽt monumẽta de aliquibus Ecclesiis nonulla de horũ originalibus venerates) hoc nõ obstat presẽti quest. quia Ecclesia Catholica suma diligentia custodit Codices Grecos novi testamẽti. Deinde plurima volumina circũferũtur etiam in Bibliis Regis quã in maxima tũ greco idiomate cusa tũ aliis linguis ad unguẽ iuxta vetusta exẽplaria translata. Sive autẽ phisice sive moraliter usurpentur hoc est sigilatim et collective de illis queritur an cõtineat verbũ Dei ea puritate qua primitus fuerũt exarata.

Sed ante resolutionẽ suponẽdũ est quod textus grecus novi testamenti à tempore Apostolorũ et Evangelistarũ usq. ad D. Hieron. illibatus permasit in omnibus fere codicibus licet in aliquibus paucis fuerit viciatus et de suppositio quo ad 1.am part. patet ratione

D. Hieronimi. ex fere innumeris versionibus latinis ita suā versionē recentē
datā nō novi testamēti perfecit ut exemplaribus grecis fuerit vera, et ceteras
versiones jussu Damasi grece fidei reddiderit, ut in officio Divino dicit Ecle-
siā; sed hoc efficere nō potuit, si fides greca seu veritas nō erat in codicibus
veteris sincera, quia a turbato fonte rivulus illibatus nō currit: ergo tempore D. Hiero-
nimi fere in omnibus codicibus textus grecus erat sincerus ad cujus veritatem
D. Hieronimus se astrinxit. Quoad 2ª partē probatur quia Origenes homil. 4 in
Math. comprobat codicibus grecis deesse accusationes; D. Ambrosius etiam
plura diversa reperit, et denique D. Hieron. ad Marcellam absolute fatetur quod
ille textus Apost. ad Rom. cap. 12. v. 11. Domino servientes, in futurum legitur ā
grecis nā dicunt tempori servientes: ergo saltem in aliquibus codicibus tempore
D. Hieronimi erant aliqua loca viciata.

Dicendū est quod a tempore D. Hier. vo-
lumina textus greci acriori cura fuerunt ab Hereticis viciata, quamvis
superiori diligentia plura volumina conservetur in Ecclesia Catholica eximia
castigatione emendata tū in Vaticano tū in aliis Bibliotecis tum in aliis
codicibus ex ipsis translatis. Patet clarius ex D. Amb. quia in expositione ad cap.
5. Epist. ad Rom. ait greci diversos habent codices qui ob invidiā et cōtentiones
inter se discrepant et experientia ipsa testatur valde discrepare nunc codices
latinos a grecis. Ex qua authoritate sic formatur ratio probativa clusionis.
Volumina greca in pluribus dissonāt a vera Vulgata latina aprovata et ad
sensū patet in translationibus fortunati et aliorū et ita edocemur ā viris in
utroq. idiomate peritissimis; sed Vulgata nostra in omnibus creditur cōcor-
dare cū originalibus grecis prout editis ab apostolis et Evāgelistis ergo plura vo-
lumina greca sunt hodie viciata.

Argt 1º. contra nostrā clusionē editio greca
novi testamēti nūc est autēntica ergo nō est in tot voluminibus viciata. Editio ab
Apostolis exarata est autentica siquidē fuerūt a Spiritu Santo edocti et inspirati
sed editio greca novi testamēti est exarata ab Apost. ergo Rz. distinguendo
ant. est autētica ut ab Apostolis exarata conds ut nūc permanet nego. Editio enī
ab Apostolis exata autentica erat sed hec nō existit ut in principio notavimus.
Cetera autē volumina nō possūt dici autentica absolute sed cū aliquo addito
pro quo notādū est quod lib. autēticū posse cōsiderari dupliciter, vel quod faciat fi-
dē Divinā vel totū solicite aut civiliter: primo modo solū exēplaria
ab Apostolis edita erāt autētica; secūdo modo possūt dici autētica cetera
volumina quia solicite idē est ac nō continere aliquid contra fidem
et bonos mores.

Argt 2º. si textus grecus esset viciatus posset provari
esse viciatū; sed hoc provari nō potest ergo probatur mi. originalia ab Aposto-
lis et Evangelistis exarata nūc nō extat sed vitiū scripture translate debet
provari per scripturā originalē ergo Rz. nego mi. ad cujus provationem
dist. mi. per scripturā originalē aut per aliam scripturā autēticā et scripture
originali cōformē conds precise per scripturā originale nego mi. et cōsequ.
licet originalia ab Apost. Evāgelistis exarata existit Vulgata latina que
utpote ab Ecclesia aprovata autentica est et per eā potest et debet pro-
vari vitiū textus greci nūc existentis. Q. 3. Quot tā veteris quā novi
testamēti versiones fuerint?

Questio 3.a

Quot tam veteris quam novi Testamenti versiones fuerint

Materia hac propositione ad Sacram Scripturam pertinet ut omni luce dignissima maxime Concionatoribus quod non ita pluribus accidit qui Sacros Codices vix enim nomine norunt eorumque interpretes nec alimende salutarunt versiones quae sacri textus eorumque autores, quam fidem et autoritatem merentur ignorant quia habent male scriptas, et bene emptas conciones quibus gloriam suam in ore hominum ponunt non mira conscientiam corrigunt, paupertatisque ... gravari sepius demerguntur. Sed pro dubii solutione nota quod Bibliorum versiones multipliciter considerari et apelari possunt. Nam ratione temporis in quo effecte sunt dicuntur nova vel antiqua. Ratione ordinis quo vel cognitae sunt vel in libris relatae dicuntur prima secunda &c. Ratione qualitatis earum vocantur proba vel improba Catholica vel heretica. Ratione librorum qui in ipsis continentur generales apelantur si sunt omnium, particulares si aliquorum. Ratione lingua alia siriaca alia Caldea &c. tandem ratione authoris alia Aquilae alia Symachi alia Originiana &c. Sed quia ex his plures perierunt plures licet extent raro aducuntur ab Authoribus solum de his agemus quorum apud Doctores magis pertinet ad metodum concionis et ad controversias fidei.

Dicendum est 1.o versiones graecas veteri testamenti ex Hebreo factas esse precipue novem: prima est illa omnium Celeberrima quam jussu Ptolomei Philadelphi Regis egipti 72 seniores ediderunt de qua dubio sequenti agendum est. Secunda est Aquilae in Sinope Urbe Pontinati qui a gentilitate ad Cristianismum conversus deinde ab Eclesia expulsus quia astrologiae judiciarie nimis deditus ad Judeos se contulit et Adriani Imp. anno 12. qui fuit a Nativitate Dni 179. Sacros Codices ex Hebreo in grecum transtulit sed quia tunc jam erat a Xpto Apostata non satis bona fide versione creditur. Tertia est Symachi qui ex Circumcisione ad Baptismum venit sed cum principatum quod ambiebat obtinere non posset iterum Judeis se conjunxit. Hic anno Dni 196. Sacros libros ex Hebreo vertit in grecum, et ut Judeis placeret eorumque ad Xptum pertinebant (vide D. Hiero. in prefatione in Job) dolosa interpretatione celavit eadem asserit D. Hiero. de Aquila et de Theodotionibus translationibus.

Sed nota quod Aquila et Symachus duas unusquisque ex Hebreo fecit translationes ex quibus D. Hiero. loc. cit. posteriores prioribus loco anteposuit. Quarta est Theodotionis qui etsi ex Heretico marcionista factus sit Judeus maiori tamen fidei ex Hebreo Biblia transtulit in grecum Anno Domini 182: et Eclesia Catholica Danielem ex interpretatione Theodotionis semper legit et ut ait D. Hierom. prefatione in Danielem. Inter has tres ultimas interpretationes hac est diferentia quod Aquila verbum e verbo expressit. Simachus sensus Sensum Theodotio medio modo inter utrumque incessit de quo D. Hiero. Epist 125. ad Damasum et prefatione priori in Lib. Job.

Quinta est Jerecuntina, sic dicta quia cum aliis libris in doliis quibusdam sine authoris nomine inventa est in Urbe Jerico ano Dni.
Sexta est Nicopolitana, que etiam sine authoris nomine Nicopoli inventa est ano Dni 330. Ex his sex versionibus, composuit Origenes illa opera quae dicuntur

Tetrapla exapla et octapla. Tetrapla dixit quia singulas sui codicis paginas in quatuor columnelas distinxit in quarū prima erat versio aquilæ in secūda Symachi in tertia 70 interpretū ut ut regula omniū cetera facilius possint comparari et in quarta posuit versionem theodotionis. Postea his 4 columnelis duas alias preposuit in quarū 1.a erat textus hebraicus litteris hebraicis scriptus in 2.a idem textus hebraicus grecis caracteribus exaratus propter eos qui hebraica legere nesciebant et hec volumina exapla vocabat quia sex cōtabat columnelis. Deniq inventis postea jericūtina et Nicopolitana versionibus duas addidit columnelas in prima jericuntina et 2.a Nicopolitana colocavit taliter quod illa erat ordine 7.a et hæc ordine 8.a et quia hæc volumina octo contabat columnelis Octapla vocavit.

Septima versio greca fuit ab Origines et ab eo Originiana dicta nō quia de novo sacrā scriptā in grecū transtulerit sed quia versio 70. ita correxit et emendavit ut nova editio videretur — Octava translatio Greca est Sancti Luciani Presb. et M. Antiocheni qui in Persecutione Diocletiani anno Dni 285 passus est. Hic cū in editionibus supra enumeratis multa vitia irrepsisse cognosceret, novam ex Hebreo fonte confecit quam quia ob Romanorū persecutionē evulgare non potuit illam propia manu conscriptā reliquit nicomediæ in pariete cuiusdam turris calce illito quo in loco inventa est circa anū Dni 310. Hec versio ab aliquibus apelata fuit additio 70. propter maximā similitudinem cū illa a grecis tamē apelabatur vulgata his vero temporibus apelatur Luciniana. Nona editio est Esichii Egypti Epic. et Mart. sub Diocletiano ut aliquibus placet ali vero Esichio Jerosolimitano Presbitero eā atribuūt, ali deniq. Esichio monacho et in Palestina mult. Monachorū Patri greca lingua peritissimo et Divinarū litterarū lectori avidus. Edita fuit hec versio circa anū 360. ex grecis versionibus excepta 70 interpretū nūc nō extat, nisi quedā fragmēta quæ in Bibl. regia jussu Sixti 5. juxta versionem 70. editi anno 1587. post singula capita reperiuntur et in veterū Patrū scriptis nō semel laudantur.

Predictis versionibus potest addi Targū Hierosoli. Caldaicū quia in utraq. lingua scriptū est. Targū enim aliquādō pro versione accipitur licet si vim nominis atendamus nō tam versio quā parafrasis est. In hoc enim versio a parafrasi distinguitur qd versio verba autoris in aliā linguā trāsfert parafrasis vero sive in eadem sive in aliā lingua aliqua verba addit detrahit, vel mutat ex hotografo ut clarior sensus reddatur.

Dicēdū est 9.o novi testamēti unā tōtā fuisse versionē ex greco in Siriacā seu Hebraicā Corruptā: Quis fuerit huius versionis autor nō est omniū DD. una sententia: ali volūt fuisse S. Marcū Evāgelistā qui ut ipsi dicunt postquā latino scripsit suū Evāgeliū omnes libros novi testamenti lingua sua patria, id est galilea, aut Siria trāstulit: ali judicāt ab Apostolis, vel Apostolorū Discipulis factā fuisse, sed verosimilius est multo post Apostolorū tempora versionē hāc incerto autore prodiisse cū antiqui PP. qui in Siria et Palestina et Egypto versati sunt ejus nō meminerint, qd nō videtur credibile si tūc temporis jā in lucē prodita fuisset hec versio.

Sed nota qd in trāslationibus novi testamenti greca editio nō cōputatur quia ut diximus quest. preced. fere totū novū testamētū greco sermone primo fuit scriptum, et licet Evāgelium Math. Hebraice fuerit scriptū, tamē ex hebreo in grecū fuit translatū a D. Jacobo ut ait D. Atanasius vel ab Apost.

Joane ut alii volunt, vel ab ipso Math. ut aliquibus placet. Epist. ad Hebreos a D. Luca greco sermone fuit translata et tadē Evangeliū D. Marci juxta sētētiā quæ asserit prius fuisse latine scriptū ab ipso lingua greca fuit translatū unde grecus textus novi testamēti Apostolicos viros habet Authores et ideo ab Eclesia cadē veneratione est receptus ac si secūdū omnes suas partes originalis esset.

Dicendū est tertiò Versiones latinas quo ad vetus testamētū ex versione greca Septuaginta interpretū et quo ad novū testamētū ex greco fonte deductas inumeras fuisse tempore D. Hieronimi et D. Augustini utrique fatentur. Ex his vero una tunc comunior ab incerto authore edita, quæ vetus vulgata dicebatur quæ ut creditur est illa Itala de qua D. Augustinus lib. 2º de Doctrina Christ. cap. 15. ait: in ipsis autem interpretationibus Itala ceteris preferatur nā est verborū tenatior cū perspicuitate sententiæ. Sed cū D. Hiero. lingua hebraica et latine peritissimus plures defectus in latinis versionibus, quæ circūferebātur reperisset, suā exaravit Vulgatā, ut qut. 6º dicemus.

Dicēdū est 4. multiplices esse trāslationes ex hebraicis et grecis fontibus in latinā linguam à recentioribus editas quarū aliquæ quia plura cōtinebāt nociba ab Eclesia sūt prohibitæ aliæ vero quia aliquid utilitatis habebāt permisit inter quas sex precipue numerantur quarū prima S. Pagnini Viri Catholici et Concionatorū eximii ex Dominicana familia quā ex hebreo quo ad Vetus testamentum et ex greco quo ad novū Leone Decimo ortante et sumptus operi necessarius prebente concinnabit, et postea opus suū Clementi Septimo dedicavit anno Dni 1528. Obiitq. Lugduni anno Dni 1541. Versio hec merito à DD. comēdatur et excepta nīra Vulgata omnibus antefertur. 2ª est Isidori Clari Brixiani ex Monacho Casinati Episcopi fulginatensis qui ex hebreo Bibliā in latinū vertit et migravit e vita anno Dni 1555. die 20. Maii. 3. est quæ apelari solet Vatabli eo quod ejus nomine prodiit anno 1545 author huius versionis (ut bene advertūt Genebrardus N. Elias à S. Theresia et alii) est Leo Judas Zuinglianus.

Quarta est illa quæ in Bibliis complutēsibus invenitur de verbo ad verbū Caldaicæ correspondēs a viris ejus lingua peritissimis elaborata. Quinta est illa quæ in Bibliis regiis continetur, quæ quo ad novū testamētū est Arias Montani quo ad vetus est S. Pagnini emendata tamē ab Arias Montano. Sexta est R.P.F. Thomæ de Malvenda Ordinis S. Dominici (nō Societatis Jesu ut falso scribit Crōbeus) qui 5. die Februarii anni 1621. de verbo ad verbū ex Hebreo translationē exordiri, nō tamē finire concessū est nā cū ad caput 16. Ezechielis num. 16. pervenisset plenus meritis et operibus ano etatis suæ 63 Dni. vero 1629. obiit Valentiæ. Sunt preterea aliæ trāslationes quarū notitia ex interpretum lectione qui eas sepe citant facile comparabitur.

Questio 4ª An Editio Greca Septuaginta Interpretū quæ nunc extat sit Sacra Scriptura

Editio Septuaginta Interpretū prima fuit in qua vetus testamētū fuit trāslatū. Pro cuius tamē inteligentia sciendū est quod anno a mūdo cōdito 3773 et ante Christū natū 278. Juxta Saliani Computū, florebat Jerosolimis Sinagoga maxima et Biblia à Esdra restituta eximio venerabatur cultu sub Eleazaro Pontifice Maximo regnabat interea in Egipto Ptholomeus Philadelphus filius et heres Ptolomei Lagi. Cum ergo Rex in instruenda Bliotheca plurimū incūberet Alexandriæ sui Regni Metropoli ex omnibus in circuitu Provinciis opti

mos

10

mos libros accersere conabatur. Audito itaq. à Demetrio, et sui regni peritis de libris Judeorũ, quos aliqui gentiliũ lectitabant, eos legendi singulariter Moisis Pentateuchũ avido ardore flagrabat, atq. exinde si poset ipsi Bibliotecæ opus ditare cupiebat, ut Misit igitur ad Eleazarũ superò hãc rẽ legatis viros expostulat hebraica et greca lingua peritissimos volumina q. sacra et sibi placitũ, et forte utilitatem in veritatis cognitione obiceret.

Annuit Eleazarus Pontifex forte iluminãdi vera religione Egipti tenebras cupidus et electis de qualibet tribu sex viris quorũ nomina refert Arb. Disp. 2. art. 2. et Mag. Bañez q. 1 a. 8 art. 1. atq. ex omnibus septuaginta duo cum certis totius testamẽti veteris voluminibus hebraicis ad regem misit; ad Alexandriã demũ adventã rex regiaq. benignitate recepti in totis separatis celulis ut quidã referunt sigilatim includẽtur ubi autẽ unusquisq. propiã interpretatione perfecit, sed cũ esset in omnibus unus spus influẽs unaq. fides informãs ĩta interse colatæ omnes versiones convenerũt ac si a solo uno q. autore fuisent exaratæ et hoc fuit huius venerabilis lectionis primũ testimoniũ. Hanc ẽo apelamus versionẽ 70 interpretũ et quãvis etiã per 72 fuerint efecta rotundi numeri et perfectio optinuit eã 70 apelari.

Sed antequã ad decisionẽ questionis accedamus supponẽdũ est cũ comuni calculo SS. PP. et DD. versionẽ veteris testamẽti de libro originali ad grecũ idioma a 70 interpretibus efecta, fuisse a Spu Sto dictatã et ejus speciali providentia perfectã, ac proinde in ea fuisse sacrã scripturã. ptra hac supositio est D. Aug. ex lib. Doct. cap 7. ubi ait qd 70 interpretes divino spiritu interpretati sũt. et lib. de Civit. Dei cap. 43. hac habet: Spiritus enĩ qui in prophetis erat quãdo illa dixerũt ille ipse erat etiã in 70 viris quãdo illã interpretati sunt. ex quibus autoritatibus hac ratio conficitur ubi est eadem causa et eadẽ aplicatione influit idẽ sequitur efectus; sed causa quare hebræũ originale erat sacra scriptura erat influxus et specialis asistentia Spus Sancti ẽo eadẽ ratione 70 interpretatio fuit sacra scriptura. Consequẽtia infertur minor patet, et maior est per se nota quia idẽ manẽs idẽ semper operatur idem.

Dicendũ est qd versio 70 prout nũc est nõ est scriptura Divina quoad nos quoad se vero ut in Codice Vaticano reperitur autoritatẽ Divinã habere asseritur; in ceteris autẽ voluminibus traditionibus et SS. PP. operibus Divina quoad se reperiuntur. Si deniq. sigilatim et phisice accipiantur mere politicã aut civilẽ authoritatẽ habent: Hac conclusio ex quadruplici parte cõstat, eã tamẽ prout jacet defenditur a N. Lemnl. à S. Hieronimo prædic. q. 3. et prior quoad 1ã part: illa scriptura est Divina quoad nos quæ ab Eclesia habet positivã aprovationẽ, et ut regula fidei nobis proponitur et in Canone librorũ Sacrorũ colocatur; sed preter vulgatã latinã quæ hic omnibus gaudet ut constat ex Trid. Sesione 4. nullus alius liber neq. per tridentinũ neq. per aliã formalẽ positivã, et universalẽ declarationẽ est ab Eclesia aprovatus ut regula fidei et ut talis in Canone Sacrorũ librorũ colocatus ẽo versio 70 prout nũc est nõ est Divina quoad nos.

Deinde prob. clusio quo ad 2ã part. quia volumẽ manuscriptũ antiquissimis literis qd in Vaticano asservatur per mille et trecentos anos ab hodie enumeratos et qd tempore

longe precedit August. Hieroni. et Ambros., et ex quo summa diligentia et veneratione ab Ecclesia est custodita, sed volumina talis temporis ut in plurimum erant illibata et juxta originale 70 interpretum et manibus predictorum PP. pervoluta et ab ipsis non spreta, ergo tale originale quoad se habet authoritatem Divinam. Patet conseq. quia quod semel Ecclesia aprovat rebus sic stantibus numquam improvat sed volumina juxta 70 pro tempore D. Hiero. et D. August. erant ab Ecclesia aprovata et Divina ergo licet pro nunc a canone Ecclesie Latine tale volumen non recipiatur ob alias rationes extrinsecas tamen suum esse Divinum seu esse Divinum quoad se non amitit quia hoc non habet ex approvatione Ecclesie sed ex conformitate cum originali. Confirmatur quia anno 1587 cum Card. Antonius Carrafa Apostolicus Bibliotecarius vellet edere Biblia immaculatissima juxta 70 interpretes jussu Gregorii XIII et asensu Xisti V predictum volumen asumsit, et electis viris peritissimis in greca et latina lingua opus perfecerunt sed non prebeeret Pontifex volumen vim originalis ad interpretationem per omnem Ecclesiam vulgandam, nisi existimaret adesse in eo authoritatem Divinam ergo. — Denique preter Ecclesiam quoad N. et A. pertinet ibi est authoritas Divina et scriptura sacra saltem quoad se, ubi queritur ab Ecclesia ad claritatem et recuperationem scripture canonice; sed Ecclesia non consulit peculiare volumen ex his qui circumferuntur ad simile opus, sed omnes simul et colective, constantis traditionibus et SS. PP operibus ac Divina providentia ergo in voluminibus grecis 70 interpretum colective sumptis cum dictis conditionibus adest sacra scriptura et authoritas Divina saltim quoad se non vero in particularibus codicibus singulatim sumptis. Preter mi[?] ex D. August. aserente, quod licet in particularibus voluminibus facile possit error irrepere ex oscitantia vel ex malitia, tamen moraliter est imposibile, quod in omnibus codicibus ubique terrarum existentibus error introducatur.

Arguitur 1º. Contra 1a et precipuam part. clusionis[?] originale editionis grece 70 interpretum ab ipsis compositum perseverabat tempore origenes et [illegible] Bas. anno 364 et 366. ergo illud erat in omnibus incorruptum et autenticum et consequenter scriptura Divina quoad nos sed ab eo demanat exemplaria nunc existentia ergo hec sunt in omnibus autentica et sacra scriptura quoad nos. Fateor conso totum argum. preter ultimam conseq. quia depravationes fuerunt et fieri possunt in exemplaribus vel ex ingnorantia vel ex malitia transcribentium etiam si exemplaria ad scribentibus ab originalibus existentibus transcribantur.

Arguitur 2º. Versio 70 interpretum apelatur Divina a SS. PP. et in singulis autentica ergo est Divina quoad nos. Patet conseq. quia alias indicaretur recursus ad eam. Sed hoc prohibitio non constat ergo. Retur dist. ergo ante apelatur Divina et autentica in originali et tempore quo mansit incorrupta, absolute et pro nunc nego ante et conseq.: ad cuius probationem dicimus quod corruptio ut in plurimum, non est in dogmatibus ut notat Laurea; et inde non interdicitur recursus ad singulos codices ut ad libros apocrifos, et magne utilitatis, non tamen datur recursus ut ad volumina Divina, quia adest suspitio erga totum volumen, eo quod in aliquibus sit textus depravatus.

Arguitur 3º. Xistus V. in suo diplomate prefixo versionis 70. in omnibus

nibus codicibus quæ circumferuntur vocat hanc interpretationē autenticā
prohibens aliter imprimi nisi juxta illius tenorē qd est sptura Divina etiā
quo ad nos quia alias nō esset autentica ut ait Xistus V. in eo diplomate
Ad 3ᵐ nego consequens: quia Pontifex minime definivit versionē 70. quæ
nūc existit esse ita purā et incorruptā ac est vulgata latina eo enim tendit
aprovatio Xisti V. ut inter omnes alias trāslationes factas ex versione 70, hæc
trāslatio in qua afixū est suū diploma credatur emēdatior, et conformior
exemplari Vaticano et sicut habet maximā authoritatē ita si quivis alius
Codex omnino ei cōformitur apparuit autenticā fidē ex decreto Pontifi-
cis ita ut cōformitas cū illo sit inegabilis. Sed quia non datur decretū
definiens Codicē in Vaticano asservatū omnino cum originali à 70 interpretē convenire ideo sicut codici Vaticano nō audemus concedere autho-
ritatem Divinā quo ad nos ita nec illam concedimus codicibus ex ipso trans-
latis

Arguitur 4ᵒ Ecclesia in Calendario Romano in vigilia Nativit. Dni.
utitur computatione juxta editionē 70 interpretū sed Ecclesia utpote à Spiritu
Sto directa et gubernata nō potest uti sptura falsa et vitiata nec quo ad se
nec quo ad nos ergo editio 70 interpretū est vera et Divina nō solū quo ad se
sed quo ad nos— Ex quo infertur qd Vulgata latina non est sacra sptura
nec regula fidei per quā debeat provari vitiū aliarū interpretationū ut diximus qu.
2ª quia Vulgata latina oponitur versioni 70. qua utitur Ecclesia in pervigilio
Nativitat. Dni. in quo hoc modo canit. Anno a creatione mūdi quādo in prin
cipio Deus creavit celū et terrā quinquies millesimo centesimo nonagesimo
nono, sed juxta nrā vulgatā latinā Canere debebat ter millesimo nongentesi
mo sexagesimo sexto, ut legenti vulgatā latinā et in ea quinque etates mūdi
diligenter consideranti clāre constabit ergo Vulgata latina nō est sacra sptura
nec regula fidei per quā debeat provari vitiū aliarū interpretationū vel
si vulgata latina est sacra sptura Ecclesia utens computationē anorū
juxta versionē 70 interpret. nō est directa et gubernata a Spiritu Santo qd
admitti nō potest

Ad 4ᵐ dist. ergo ma. utitur cōputatione annorum juxta edi-
tionē 70 interp. eā permittendo juxta opinionē illius temporis Conc. eā apro-
vando, et ut verā declarando nego ma. distinguo mi. nō potest uti sptura falsa
eā aprovando et ut verā declarando Conc. eā permittendo nego mi.
et conseqā. Sicut enim Spiritus Sanctus nulla refert in sacra sptura juxta
opinionē aliorū si evidenter falsa ut potest sacra sptura contrariā ita
potuit Ecclesia Spiritu Sto directa et gubernata, computū anorū juxta 70 interp.
versionē referre; quia tunc tēporis hæc cōputatio erat provabilis in opinione ali-
quorū licet certo sciret Ecclesia talē opinionē esse evidenter falsa utpote vul
gata latina contrariā

Explicatur solutio aliquibus exemplis nā cū puer
Jesus remansisset in templo dixit ei mater ejus fili quid fecisti nobis sic pater tuus
et ego dolentes quærebamus te. Numquid Santissimus Mariæ sponsus fuit
Pater Jesu? minime; sed quia in omnium opinione, licet falsa, Santissimus Joseph
pater Jesu putabatur, locuta est B. Maria juxta eorū existimationē vocans
eū Patrem quamvis certo sciret eū nō esse patrem— Similiter Joanis 5. V. 31. dixit
Xptus Dnus: si ego testimoniū perhibeo de me ipso testimonium meū nō est verum
qd nō aliter est intelligēdū nisi juxta opinionē audientium, etsi falsā, cū ipsa
veri-

veritas dicat Joan. 8. V. 14. si ego testimonium perhibeo de me ipso verum est testimo-
nium meum: si ergo Spus Sanctus no opinione aliquam ei evidenter falsam potuit
sacra sptura aliquid dicere quin et hoc inferatur tali opinione esse veram
quia illud no profert aprovando sed solum permittendo: cur no poterit similiter
Ecclesia eodem Spu Sto directa, et gubernata aliqd dicere juxta aliquam opinione
ei evidenter falsam quin tribuat tali opinioni aliquam certitudine et hoc est non
aliud Contigit in Casu argumenti. Neq illatio ex exemplo facta aliquid
convincit nam ad hoc erat necessarium qd Ecclesia uteretur computatione anno-
rum juxta 70. interp. editione nam aprovando et ut vera declarari qd no fecit
Ecclesia, sed solum utitur tali editione a permittendo ut dictum est

Questio 5.a Quam fidem mereatur aliae graecae Versiones

Ex dictis quaest. praecedenti Satis constat quid dicendum sit de fide seu authoritate quam merentur Versio graeca 70. interp; restat nunc examinandum quam fidem mereantur aliae graecae versiones quarum mentionem fecimus quaest 3. qd breviter curavimus quia circa illas nulla specialis militat dificultas. Dicendum est 1o qd 3. illae versiones scilicet Aquilae Symachi et Theodotionis in illis rebus quae ad Xptum, et fidei Catholicae misteria pertinent exigua vel potius nulla fide habent. in aliis vero no parum lucis ad sacrae scripturae inteligentiam in illis resplendet: unde collatione ipsarum potest nobis textus sinceritas aliqualiter comprobari. Prima pars ptur quia teste D. Hieronimo relati interpretes in odium Xpti multa depravarunt et obscuraverunt pro. Secunda pars ptur ex ede D. Hieron. et Origenis. quia origenes has translationes in suis exaplis apposuit et Ecclesiae dedicavit; D. Hieron. ex ipsis translationibus in prophetis et alibi saepe verum sacrae spturae sensum eruit pro in his quae ad fidem no pertinent no modicam lucem ad inteligentiam sacrae Scripturae afferunt. Dicendum est 2o 5a et 6a editione scilicet jerecuntina et Nicopolitana verosimiliter esse authores habuisse Catholicos: ratio est quia nullibi legimus eas ut infideles reprovatas esse ab antiquis: imo D. Hieron. et Athan. eas commendant et ideo fragmenta quae ex illis remanserunt etsi no sint Canonica magna gaudent authoritate. Dicendum est 3. 7a octavam et nonam versiones scilicet Origenis. Luciani et Hesiqui no tam versiones dicendas esse quam emendationes Codicum 70. interp. Unde habent magnam authoritatem nam ut ait D. Hier. fuerunt ab Ecclesia receptae ita ut Alexandria et Egiptus Hesichii emendationem sequerentur Constantinopolitani et Antiocheni Luciani Mris exemplaria probarint media provincia inter has Codices ab Origene emendatos legerint. Dicendum est ultimo qd siriaca Versio et parafrasis Caldaica no habent autoritatem cum graeca neq ut canonica tenendae sunt: Ptur breviter tum quia pro his plura sunt

quæ displicent viris doctissimis et catholicis, et in Originali græco minime habentur. Tum etiā quia in illis deest historia adulteræ de qua agitur Joan. 8. et alia quæ in Codice græco, qui nunc est mutata sunt. Quod autem non sint habendæ ut Canonicæ constat: quia Vulgata Latina ut canonica, et ut regula fidei nobis proponitur, non vero Siriaca Versio, aut parafrasis Caldaica.

His non obstantibus, si caute, et cum circumspectione legantur plures utilitates secum aferunt; nam in primis Siriaca Versio ntrā Vulgatā firmat in multis in quibus cum illa consentit, et Lutheranos convincit, qui diversā lectionē à ntra inducere conantur. Deinde dificiliora loca ex illa nō modicā lucē accipiūt. Denique ut alia omitamus in ea plurima reperiuntur quæ hereticis tamquā à solo Romano Pontifice inventa detestantur. — Similes fructus colligi possunt ex parafrasi Caldaica nam loca aliqua, quæ Judei aliter torqueri dicuntur in hac parafrase aperte adaptantur Mesiæ. Sed præ oculis habenda est captio, quæ antidoti loco initio, huius parafrasis in expurgatorio Hispano poni jubetur: ubi inter alia dicitur: ex ea neque satis firmū argumentū deduci, neq. magni faciendā, sed caute et cum judicio ubiq. legi oportere.

Questio 6. Quis fuerit Author ntræ Vulgatæ Latinæ

Versiones latinæ ex hebraicis et græcis fontibus a recentioribus editæ multæ sunt ut diximus quest. 3. Sed ante predictas versiones tot fuerunt tempore D. Hier. translationes seu versiones latinæ, ut dixerit idem D. Hier. prefatione in Josue; qd apud latinos tot erant exemplaria, quot Codices. Hæ autem Vulgatæ editiones tempore D. Hier. existentes antiquæ dicuntur vel dici possunt nisi hoc nomen quædam ex illis quamvis ab incerto authore exarata, quæ est Itala vocabatur, primatū obtinuerit ita ut ab omnibus latina Vulgata apelaretur, judicioque D. August. ceteras latinas versiones eminebat; sed quia D. Hier. plures defectus in dictis versionibus agnoscebat, suam exaravit Vulgatam, de qua D. August. lib. 18. de Civit. Dei cap. 43. dixit non defuerit temporibus ntris Hieronymus homo Doctissimus et trium linguarū peritus, qui non ex græco, sed ex hebreo in latinū eloquiū easdem spturas convertit et ipse Hier. fatetur de se ipso iam latinè ex græcu versu jussu Damasi emendavisse

Ex quo habemus quod novū testamētū latinè conscriptū nō habet Eclesia a D. Hier. sed a Vulgata Itala. Quantū vero ad vetus testamētum habet Eclesia à Vulgata Itala, ~~libro~~ ut communiter docent Doctores, libros Psalterii, Sapientiæ, Eclesiastici et Machabeorū, ceteros vero ex noba translatione D. Hiero. ex hebreo elaborata, unde eadem est Vulgata quam nunc habemus ex D. Hier. cum antiqua Itala ut docet Gravina ita ut nō sit alia ab illa, et licet Vulgata Itala tempore D. Hier. antiqua dicebatur, et Hier. versio nomine novæ Vulgatæ pre manibus habebatur, tamē Itala omnino deperdita saltē formaliter et in Hier.ª materialiter imbita Hier. versio

Vetus Vulgata dici potest respectu Concil. Trid. nō solū quia inter Hier. et tridentinū plus quā mille annos fluxerūt sed etiā quia ex antiqua Vulgata Itala magnā partē sibiā propagavit, scilicet, totū novum testamētū et libros Veteris legis supra enumeratos; et quia Vulgata latina a Trident. aprobata

ex versione D. Hiex. et ex versione Itala licet a D. Hiex. jussu Damasi pape recognita et emendata oritur quæstio quis dicendus sit author vulgate latine.

Dicendū est Authorē nræ Vulgata latina formaliter sumpte fuise D. Hieron. ita N. Conan. a S.to Hiex. D. 7. q. 4 Prox ratione: Vulgata latina formaliter sumpta ut quā Concil. Trid. aprovavit, seu qd prebuit proximū et adequatū fundamētū ad dictā aprovationē ut constat ex ipso Concil. dicente: Statuit, et declarat (scilicet S.ta Sinodus) ut hæc ipsa vetus et Vulgata editio pro authentica habeatur; sed Vulgata quā Concil. aprovavit est opus D. Hiex. gō ipse fuit Author nræ Vulgatæ latinæ formaliter sumpte. Pr. mi. nil canonicū est in Vulgata latina quod D. Hiex. nō verterit aut jussu Damasi Pape nō recognoverit et emēdaverit ut constater ipso D. Hiex. lib. de scriptoribus Ecleriast. ubi ait: nobū testamētū greca fidei reddidi vetus juxta hebraicū transtuli et ad Damasū ait: novū opus me facere cogis ex veteri; sed aprovatio Concili sicut nō potuit cadere supra latinū nō versū, quia erat aprovatio Vulgatæ latinæ, ita nō potuit cadere supra nō emēdatū, et jussu Eclesiæ recognitū: alias Eclesia à Spiritu S.to directa posset errare in aprovatione Vulgatæ gō

Arga 1.° Contra nrā Clusionē aliquos libros veteris testamenti, scilicet, libros Psalmorū Machabeorū sapientia Baruch Eclesiastici Ester et Epistolā Ieremiæ et similiter novū testamentū nō habet Eclesia a D. Hiex. gō D. Hiex. nō est author adequatus Vulgatæ latinæ — Rñr dist. ãō Consqs. non est author adequatus Vulgatæ latinæ remote sumpta transeat proxime et formaliter et ut Vulgata sed ut vulgandæ atq canonice proponēdæ nego consequā. sub hac enim ratione meretur nomē Vulgatæ latinæ sicut aprovationē Eclesiæ. Ut vero novū testamētū nō erat emendatū, nec vetus ita fideliter versū ex hebreo nō dicebat ordinem rectū, nec subjiciebatur proxime aprovatione Eclesiæ catholicæ.

Adde qd istū constat expresse qd Psalterium et Baruch nō fuerit D. Hiex. interpretatus ut ipse fatetur Epist. 108. cetera vero volumina veteris testamenti sive expresse, sive tacite constat D. Hiex. interpretatū fuisse ex hebreo fere omnia ex Caldeo Daniel. Judit et Tobiæ ex supra dictis in objectione aliqua si nō vertit emendavit qd de libri Psal. expresse traditur a N. Ant. a Matre Dei Prel. 8.

Arga 2.° Versio Hiex. dicatur nova Vulgata et versio itala qua utebatur Eclesia dicebatur vetus Vulgata; sed verba Concil. aprovantis vulg. latinā loquuntur de antiquissima et nō de nova ut constat ex ipsis verbis Concil. scilicet ut hæc ipsa vetus et vulgata latina::: tot seculorū usu in ipsa Eclesia ~~vulgata~~ aprovata est gō author vulgatæ à Concil. aprovatæ nō est D. Hiex.

Rñr ngdo consqā. quia ut diximus in principio quæstionis versio Hieronim. qua nunc utitur Eclesia nō est alia ab Italla sed ipsa alterata seu recognita, et emēdata, ratio est, quia Italla habebat ex Septuaginta vetus testamentū nō vero ex hebreo fonte immediate, sed Hieron. transtulit vetus testamētū immediate ex hebreo absq. coatione illa qua operit 70. quedā de misterio trinitatis conticuerunt, et quedā de Xpto colaverunt: gō licet eadem sit versio Italla et Hieron. in re, et ma-

textat alterata tamē in Hier. versione absdubio devenisse. Deinde quia novum testamentū in novo testamento egebat emēdatione in qua jussu Damasi Hieroni. insudavit trāsferens, seu reducens fidei greca.

Hadde et sit 2ª solutio qd licet versio Hier. tempore D. Hier. dicebatur nova vulgata tamē tēpore Cōcili Trid. yam erat vetus vulgata quia plus per mille annos ante Concl. Trid. Eclesia jussu pontifico Damasi Silasii et Gregorii vel saltē amplexatione et ure aprovātē cōsueverat legere Vulgatā Hier. in publicis disputatiōnibus et predicationibus, et maxime cū versiō Itala paulatim inciperet, decipere et Hiero. deficere ob aprovationē D. Hier. et ideo hac Hiero versio optime potuit a Trid. vetus vulgata nūcupari.

Argnt. 3º ex Pluribus authoritatibus D. Hieronimi Constat, ipsū nō esse authorē vulgatā latinā: go. &c. Pr. antd primo quia idē Hier. ad Agust. Epist. 11 fatetur se singulis libris ab ipso translatis prefactiunculas prefixisse sed libris sapientia et Mach. desunt prefatiunculę: go. secundo quia in libris Paralip. premisit asterisos et ouelisos suam editionē distinguere; sed hi desunt in ntra Vulgata go. tertio quia in Prologo ad libros Sapientia Eclesiast. Machabeorū Ieremiā Epist. et Baruch apocrifos apelat et ut tales eos parvi pendet go nō transtulet eos. – Confirtur quia ipse Hiero. ait plura esse in sua vulgata quę nullū reddunt sensum, similiter sepe citat interpretē sicut tertiam personā; sed hęc indicant eū nō esse authorē ntra Vulgata. go

Resp. ngdo antd et ad primā provationē dicimꝰ D. Hier. omnes libros quos fuit interpretus prefatiunculis pręsignasse sed cū ad Agust. scripsit nō omnes prefatiūculas perfecerat maxime pro libris supra assignatis. vel si omnibus prefatiūculas addiderat potuerūt injuria temporū perire. Ad 2ª provationē rspter qd D. Hier. suā editionē distinxit per ouelisos et asteriscos, sicut premiserat imitatus Origenē ad significādū quid esset additū To. et quę illa editio habebat, quę in alia nō legebantur et ad sēsū patet maxime in emēdatissimo Codice Vaticano ut ait N. Cm.l a Sto. Hier. loco citato. Vel Rspter. Cum N. Ant. ā Matre Dei loco cit. Ouelisos et asteriscos nō ex trāslatione ex Hebreo sed ex greco positos fuisse, in qua sola necesari erant, ut efectus et redundantia greci codādis noscerentur et in Psalmorū versione quę ex greco facta fuit aliquādo fuerūt, et librarionū negligentia exciderunt; et adhuc tempore D. Hieron. excidere ceperant, ut ipse fatetur Epist. 135.

Ad 3ª provationē rspter qd D. Hieron. predictos libros apelat apocrifos nō quia eos, ut Divinos nō fuerit interpretatus, sed quia non reperiebantur in antiquo Hebreorū Canone; circumferebantur tamē greca, et in magna autoritate habebantur recognitioneque eclesia absdubio vertit ut Divinos. Vel potest responderi aliud esse D. Hieron. nō agnovisse tales libros ut autenticos alios non fuisse eos interpretatū primum accidere potuit quia optime stat latuisse illum aliquid in designando integro Canone Sacrorū librorū, eos tamē fuerit interpretatus Spū Sto specialiter assistente qd Hier. nō Cognovuit nec opus fuit Cognovisse quia propheta nō semper Cognoscet se prophetare.

Ad Confirmt. sptr miterris D. Hier. solū esse inuere qd nō omia loca sacra sptura habēt sensū literā proprīū sed negat qd absolute significet. Ad id qd additur dicimus qd cū Hier. citat authorē in 3ª persona nō loquitur de sua interpretatione, et ntra Vulgata, sed de opinionibus aliorū ut ex adem constat lib. 2 ad Rufinū. Vel dici potest cū Gravina qd licet loquatur de sua Vulgata nō oportuit suam nūcupari ut servaret leges modestiæ, et invidiæ vias precluderet.

Questio 1ª An D. Hieron.s in translatione sua Vulgata habuerit specialē Sptus Sti asistentiam?

Postquā quest. precedenti vidimus D. Hier. fuisse authorē vulgatæ latinæ formaliter sptæ statim se ofert investigādū quo sptu eā perfecerit an nimirū Sptu pure humano an Divino seu qd in idem ad presens redit: an in sua translatione habuerit sptus Sti asistentiā circa quā dificultatē 3. va-riatur Sentētia 1ª prima tantū cōcedit interpreti Vulgatæ latinæ studium et laborē propiū, et naturalē, ita Vega lib. 18. Cap. 2. Secūda cōcedit interpreti Vulgatæ specialē asistētiā Sptus Sacti circa res fidei, et morū interpretādas cetera vero minoris ponderis Hier. laborē relinquet, Ita Ipsi Maria de Inrre N. Silveira et alii. Tertia deniq. absolute et absq. distintione aliqua concedit D. Hier. specialē Sptus S. asistentiā ita N. Cmaˡ à S. Hier. cū alii ab ipso citatis cū quibus sit ntra clusio.

Dizēdū est 1. D. Hieron. habuisse specialē Sptus Sācti asistentiā ad omnia et singula sua Vulgatæ interpretationis. Ptur 1º authoritate Gelasii in Cap. Sācta Romana, dist. 15. ubi ait: illa sentimus, quæ predictū B. Hier. sentire cognoscimus::: de universis quos vix sapiens memoratur Zelo Dei, et fidei relipione reprendit: ubi Pontifex in Casu interpretādi Constituit D. Hier. ut lidium lapidē: gō nequit negarē qd dono interpretādi fuit preditus, sed hoc donū à Deo in comunē utilitatē Ecclesiæ afert secū auxiliū eficax ad infalibilitatem efectus immo est principiū proximū infalibiliter transferēdi sacrā sptrurā de una in aliā linguā ut docet Suarez qu. 1. art. 8. sec. 2. gō D. Hier. predicto dono fuit ditatus, specialique asistentia Sptus Sancti in interpretatione sua Vulgatæ munitus. Hoc ipsū cōstat ex ipso D. Hier. prefatione in Paralipomenō ad Dōmnionē et Rogatianū ubi ait: fateor enim mi Domnion et Rogatiane Charissimi nūquā me in Divinis Voluminibus propis viribus credidisse: gō nō translulit suā Vulgatā propio labore, et studio precise, sed dono interpretādi preditus fuit.

Ptur 2º ratne ad Regimē sinagogæ ubi vera fides floruit post librorum stragē providit Deus Esdrā spiritu prophetico et dono interpretādi preditū ut sacra Volumina partim deperdita et partim viciata recuperaret. Similiter pro bono gentilitatis et pluritati Ecclesiæ previsa circa Xptū accedunt providit, jussu Eleazari Pont. 72 Viros spiritu Sto plenos et dono prophetiæ ac interpret. ornatos ut Vetus testamētū feliciter interpretarēt sed providētia dei nō debet existimari minor erga Ecclesiā catholicā, quā erga sinagogā et gentilitate ut nemo Catholicorum negavit gō cū D. Hier. fuerit publicus interpres jussu Damasi. Constitutus atq. ex previsione Dei qd eius interpretatio erat futura totius Ecclesiæ regula fidei abdubio fuit ditatus similibus donis, ac Esdras et 70. ac proinde ejus versio speciali Sptus Sti asistetia fuit efecta.

48 Confirmatur quia ex tribus gentibus à Deo precipue electis, ac in tribus linguis quibus Causa Xpti fuit expressa hebraicis scilicet graecis et latinis Correspondet latinis Ecclesia Catholica Romana, sicut hebreis Sinagoga, et graecis gentilitas, sed hebrei habuerunt Scripturā Sacrā propio idiomate per Moisem et prophetas et speciali influxu Sptus Sti. et similiter graeci ex 70 interpretibus et per Apocalipsim et per Evangelia ergo etiā latini ex D. Hier. habuerunt propio idiomate Sacrā Scripturā specialiq. influxu et assistentia Sptus Sti.

Deur

tertio Conclusio: Scriptura nō potest esse sacra quo ad nos, seu in actu secūdo Canonica nisi etiam quo ad se seu in actu primo sit Sacra hoc est, ex speciali Dei influxu erga omnia quae ex se talis scriptura includit in se; sed Vulgata Latina D. Hieron. nobis proponitur à Tridentino ut Scriptura sacra quo ad nos seu in actu Secundo quo ad nos seu regula fidei ut constat ex ipso Concilio Ses. 4. ergo secum se fuit speciali influxu et assistentia Sptus Sancti exarata. Minor cum Consequentia constat et maior etiam est certa quia Scriptura in actu Secūdo est Canonica per approbationē Ecclesiae; sed Ecclesia nō potest efficere, sed Ecl. scripturam sacram, quod sacra ex se nō sit nec. approbare ut Sacrā Scripturā quae spiritu humano habet esse aut significare ergo.

Contra Conclusionē Arguitur 1°. ex D. Hiero. in prefatione in pentateucum ubi ait: aliud est esse Vatem, aliud esse interpretē: ibi spiritus ventura predicit: hic eruditio, et verborū copia ea quae intelligit transfert. ubi interpreti ut tali solum tribuit propriā eruditionē et laborē; sed D. Hier. fuit verus interpres ergo. —
Confirmatur 1°. ex eodem D. Hier. ad illud Isaiae Cap. 19. V. 17. Erit terra Juda Egipto in pavorem &c. ubi fatetur propriū errorem dicens: melius reor etiam propriū errorem reprendere quandū erubescere imperitiam confiteri, in errore perseverare in eo quod transtulit; sed error nō compatitur cum assistentia Sptus Sti. ergo.

Respondeo sensū D. Hier. solum esse quod interpres pure humanus et qui simul nō est vates, aut fruitur dono supernaturali interpretandi, ut sunt Catholici qui Sacrā Scripturā sunt interpretati solum utuntur propia eruditione sed minime accidit interpreti Divinū ut fuit D. Hier. nō gaudere dono supernaturali imo hoc colligitur ex authoritate D. Hier. relata — Ad confirma. respondeo quod donū profetiae et donū interpretandi nō semper agnoscūtur a subjectis quibus communicatur ut patet in Cayphā et Pilato cuius ratio est quia predicta dona nō sūt habitus, sed solū conferuntur a Deo per modū dispositionis. Unde mirū nō est D. Hier. etsi fuerit a Deo imediate premisus in exponendis Sacris Scripturis ut ait Ecclesia in oratione sui festi ignoraverit gaudere speciali Sptus Sti. assistentia et ratione huius ignorantiae potuit propriū errorē confiteri; hac solutione possunt dissolvi plures authoritates D. Hieronimi a quibus nūc abstinemus —
Respondeo Secundo contra Conclusionē solū loqui de publica et communi interpretatione D. Hier. nō vero de qualibet eius interpretatione privata, licet ergo D. Hier. in particulari et privata interpretatione errare potuerit attamen ut publicus interpres caruit in sensu composito potestate ad errandū, et ideo in Vulgata latina retinetur quod D. Hier. dixit ut publicus interpres.

Argr. 2°. ex D. Hier. Epist. 17. ubi D. Hier. arguit de sua interpretatione his verbis: Si enim obscura erant te quoque in illis fali ... posse crede: si manifesta illos in eis fali nō potuisse perspicuū est. ac si diceret superfluit D. Hier. versio quia in facilibus nemo fallitur et in obscuris etiā D. Hier. errare potuit. Huic Argto respondet D. Hier. et ingeniosissime his verbis

tus te tibi sermoni respondeo omnes veteres scriptores qui nos in Dño precessere et qui sacras Spturas interpretati sunt, aut obscura interpretati sunt, aut manifesta? si obscura quomodo auius esse potest eos dicere qd illi explanare nō potuerūt, si manifesta superfluū est te voluisse dicere qd illos latere et fugere nō potuit. — Sed ut D. Aug. aliquo modo excusemus raptus qd quando D. August. scripsit ea quæ in argumento referuntur nesciebat quo spiritu D. Hier. interpretatus fuerit sacrā Spturā. si enim spiritus interpretandi latuit D. Hiero. ut dictū est in solutione ad Confirmationē primi argumenti similiter et D. Aug. latere potuit, et ideo judicavit D. Hiero. errare potuisse.

Arg. 3. si D. Hier. in translatione sua Vulgata habuerit speciale Sptus Sancti assistentiā fuisset propheta sed hoc est falsū ergo. ptur mā nā D. Hier. in sua Vulgata aliqua de novo aposuit, et aliqua mutavit ut pro Cedra obumbrante Iona posuit Cucurbitam ergo si habuisset speciale Sptus Santi assistentiā fuisset prophēta saltē in iis quæ de novo aposuit vel mutavit Maior primi silogismi ptur ex D. Aug. ubi ad Hier. ait nolē tuā interpretationē in Eclesia legi; sed hoc nō diceret D. Aug. si D. Hier. propheta esset ergo.

Respn Distinguendo ma. fuisset propheta lato modo Cōdo propie et rigurose subdistinguo in iis quæ de novo posuit vel mutavit Cōndo in iis quæ transtulit nego ma. pro intelligentia distintionis notare debes qd spiritus Sanctus dupliciter potuit assistere D. Hiero. modo speciali in primo medio dono prophetiæ simili illi qd sacris sptori Comunicatur et 2º medio dono interpretationis sermonū quo mens interpretis illustratur ut valeat Confirmare verba sua interpretationis cum mente et sensu principalis authoris et quamvis hoc donū formaliter distinguatur a dono prophetiæ reducitur ad illum ut ait D. Thom. 2.2. quest 166. art. 2. ad 1.

Ex his yam constat ad argtū et liquet distintio data dicimus enim qd D. Hier. respectu eorū quæ transtulit nō habuit specialē sptus Sancti assistentiā medio dono prophetiæ sed medio dono interpretationis sermonū et ideo nō fuit Propheta quoad propiā interpretandi rationē hoc est pro ut Propheta dicit eū qui predicit ventura potuit dici propheta lato modo quia donū interpretationis ad donū Prophetiæ reducitur. At vero respectu eorum quæ de novo posuit vel mutavit habuit specialē Sptus Santi assistentiā medio dono Prophetiæ et ideo respectu eorū fuit vere et propie Propheta ad Authoritatē D. Aug. constat ex precedenti solutione

Arg. ultimo potest fieri ab Eclesia perfectior Vulgata et perfectiori modo explicativa ut nemo dubitat; sed hoc fieri nō posset si D. Hier. habuisset specialē Sptus Sti assistentiā in translatione sua Vulgata alias posset dari perfectior sacra Sptura existenti qd nullus concedit ergo. — Respn potest fieri Vulgata perfectior perfectioni accidentali Cōdo perfectione substantiali nego ma. et mi. cū probatione in illa imbibita. Duplex enim est perfectio Vulgatæ nempe substantialis et accidentalis prima est significatio Divina et respectu hujus nō potest esse Vulgata perfectior hoc est verior nra Vulgata quia veritas in indivisibili consistit nec suscipit magis et minus. Perfectio accidentalis in Claritate gramaticali consistit et in hac Claritate gramaticali possibilis est perfectior Vulgata nra, quia nullū est inconveniens ut patet in Sptoribus Eclesiasticis ex quibus alii rudiori, alii pulchriori, alii Clariori stilo scripserunt.

Hic solet inquiri Utrum Vulgata interpres erraverit in his quæ pertinent ad fidem et bonos mores vel saltem in rebus minimis extra fidem et mores bonos sed supposito qd Vulgata interpres habuit specialem Sp̃us Sti assistentiam in translatione sua Vulgatæ Clare constat negativam sententiam eligendam esse quare inquo in qua ut in re omnino certa supposita nostra doctrina amplius nõ imoramur.

Disputatio 5.ª de Authoritate, et Perfectione Sp̃turæ

Primus duobus Disputationibus præcedentibus de existentia Sacræ Sp̃turæ secundum se considerata et de modo quo existit in suis interpretantibus; nũc autem restat ut de ejus authoritate et perfectione tractemus quia cum perfectio cuiuslibet rei existentiam concernat recto metodus ut post sermonis existentiam de ejus authoritate et perfectione tractare et ideo sit

Quæstio 1.ª An Sacra Sp̃tura superet Ecclesiã authoritate et perfẽne

Pro inteligentia quest. notandũ est 1.º qd perfectio cuiuslibet entis Creati juxta propiam naturã pensanda est atendendo scilicet ad excelentiã formæ ex propinquitate ad primã vel juxta Causã inmediatæ influxũ ad perfectionẽ vel deteriq. atendi debet à maiore vel minori remotione perfectionis et ideo cum aeri præsitas v.g. examinatur ejus perfectio ab intimiori luce penetranti graduatur et similiter à remotione humilioris ejus mixtionis ex quo saltem negativa perfectio deducitur sicut positive a perfectiori solis influxu et intimiori luce. Cum ergo Sacra Sp̃tura et Ecclesia sint duo entia a Deo ad testificandũ destinata gradũanda est utriusq. perfectio vel a Deo authore vel a modo cuiuslibet testificandi vel a remotione imperfectionis qd in testimoniis solet reperiri.

Notandũ est 2.º qd authoritas supra rectũ veritatis addit scientiã et bonitatẽ in obliquo, veritas enim ex ratione naturã rei potest præferri, sive per accidens quod comuniter dicitur rectũ ab errore sive per se et cum in viro ignaro sit inclinatio ad loquendum de re juxta propium conceptũ hæc autem inclinatio quod a D. Thoma veritas dicitur adhuc nõ pertingit ad perfectionẽ authoritatem; quia hæc ultra illam exigit notitiã rei, et quo hæc magis fuerit, magis separat subjectũ à falsitate, quia scientia ex natura sua inclinat ad verũ et ideo quo maior est sapientia et bonitas crescit perfecta inclinatio, et quia Deus est summe Sapiens et bonus, et ideo sumã authoritatis propiam mentẽ declarat et per sp̃turam, et per Ecclesiam utriq. instrumento propiã authoritatem comunicans; Sed in dubium vertitur quodnam ex his instrumentis magis vel meliori modo divinã authoritatẽ participat. §

Notandũ est tertio qd authoritas Ecclesiæ circa fidei dogmata proponenda est duplex una humana quãvis maxima in linea authoritatis humanæ quia constat sanctitatẽ, scientiã Clarissimorũ virorũ quos Ecclesia congregat ad inquirendã veritatẽ fidelibus proponendã hæc autoritas licet tanti ponderis sit, eneq. evidentia certo credibilitã nõ trãscẽdit limites humani testimonii neq. in ea nititur certitudo fidei Catolicæ quia nec proxime nec remote est ab intrinseco infalibilis. Alia autoritas præcedenti præstantior est quæ compitit Ecclesiæ quatenus est organũ Sp̃us Sti Colũna et firmamentũ veritatis a Deo fundata sibi exercita sive inspiratione, sive manutenẽtia cũ imposibilitate tamẽ errãdi juxta illud Math. 16. v. 18. tu es Petrus et super hãc petrã edificabo Ecclesiã meã et

portę inferi nō prævalebūt adversus eā qd nō solū in rebus ad fidē et mores pertinē-
tibus sed etiam in verbis et posset sententiā mutari et in errorē inclinari Debet intelligi
Hæc autē autoritas præcipue splendet in Concil. gene. legitime cōgregato et cōfirmato et in Pon-
tifice ex Cathedra definiente et de Ecclesia hac ultima autoritate ornata quæst. procedit.

Notādū est 1º qd hæc autoritas Ecclesiæ dividitur in positivā, et negativā 1ª est ipsa veritas positiva cum
supra dictis atributis ut dicit ordinē ad Causā sua perfectionis positivæ Conformitati cum
mente Divina et cū conceptu in Ecclesia reperto de ipso verbo Dei donata assistentia ad sui
explanationē. Autoritas negativa est Carētia erroris in testimonia procedens a Causa talis Ca-
rentiæ quæ duplex est: nā vel est Carētia erroris proxima et externa quæ nihil cogitat de
principio suæ perfectionis vel est radicalis Carentia erroris quæ consistit in ipsa perfectione
negativa cū expressa considatione Causarū ex quarū virtute ab errore recesit. Denique autoritas
tam positiva quā negativa cōsiderari potest vel intensive vel extensive illa authoritas est intensive
perfectior quæ n̄ curās de pluritate objectorū oritur a perfectione Causæ unitatis et virtuositatis
terminat influxū. extensiva vero est quæ respective plura objecta atingit sed nō curat ex pa-
se de perfectione influxus

Notādū est ultimo qd nomine Ecclesiæ quatenus hic cū sacra sptura
comparatur nō includitur ipsa sptura nec activæ sumpta quomodo dicit ipsos sptes sacros nec
formaliter quatenus est terminus fidei quæ est forma cōstitutiva Ecclesiæ sic enī nā procedit cōtro-
versia quia hoc modo est certū Ecclesiā spturā sacrā excedere quia ipsā includit et addit aliqd
supra eā. Sumitur Ecclesia precisive à Sptura sacra ut dicit Concil. gnle et decretū Pontf. ex cathe
dra loquētis his prænotatis.

Dicēdū est 1º sacrā spturā absolute et simpliciter excedere
Ecclesiā in authoritate positiva intensiva et negativa radicali. Ita N. Cmar.! a S. Hiero.
Pbr. ratione 1º perfectio autoritatis positivæ intensivæ et negativæ radicalis sumitur ab ejus
Causa in esse Causæ; sed Causa autoritatis sacræ spturæ perfectior est in esse Causæ quā causa
authorit.s Ecclesiæ. Ma. cōstat ex notab.! et mi ptur: causa quæ elicit procreatione effectū respectu alicujus
effectus perfectior est in esse Causæ, quia Constituitur in esse Causæ per Causalitatē seu influxū, sed
influxus Dei in sacrā spturā perfectior est influxu ipsius Dei in Ecclesiā: go. Pm. influxus positivus
perfectior est influxu manutenētiæ quia 1. producit entitatē 2 nil entitatis sd rectitudinē entitatis præ
existentis; sed influxus Dei in sacrā spturā est elicitivus et influxus Ecclesiæ est mera manu ductio go

Pbr 2º ctō: sacra sptura oritur a Deo cū maiori impossibilitate erroris quā Ecclesia go Pant.d sacra spa
oritur a Deo nō solū cū impossibilitate phisica et morali sed etiā metaphisica erroris; sed Ecclesia solū
oritur cū impossibilitate phisica et morali erroris qui influxus Dei in Ecclesia solū est manuductivus et
extrinsecus go.

Dicēdū est 2º Ecclesiā equalē authoritatē habere cū sacra sptura sumpta authoritate pu-
re negativæ proxime. Pbr: autoritas negativa proxima cōsistit in actuali Carētia erroris dicta ex auxilio effi-
caci infalibiliter prædetermināte ad verū et omino prescīdēs ab influxu spfico perfectiori vel imperfectiori; sed in hoc
equalitate habet sacra sptura cū Ecclesia gō Pmi. Ecclesia ut in præsēti sumitur vel pro Pontifice ex cathedra definiēte
vel pro concil. legitimè cong. sed nec sic Pontifex nec hoc Cōcil. potest errare erga fidei et morū in hoc cōposito auxili
efficaci go.

Pbr 2o. Carentiæ, seu privationes proxime et formaliter sumptæ regulā-
tur per formas quibus privant et eo maior est Carentia quo præfectior est
forma si adest; sed equalis est perfectio et veritas spturæ et Ecclesiæ si veri
tas consideretur ex se et ut præscindit ab influxu Causæ: go in Carentia
atuali equalis est Ecclesia cū sacra sptura. Pbr mi: Carentia erroris in
sacra sptura est privatio Divina sicut veritas quæ est forma respectu
cujus imaginata dici faliter dicitur privatio; sed veritas Ecclesiæ circa res
fidei etiā est Divina et infalibilis in eo cum quo carētia adequatur cum perfec-
tione privativa sacræ spturæ proxime Consideratæ

Dicendū est 3º autho-
ritatē Ecclesiæ extensive sumptā excedere quo ad nos aliquo modo et secundū
quid authoritatem sacræ spturæ. Pbr ratione: Ecclesia extenditur ad
propositionē in particulari omnia misteria fidei contenta tā in sacra sptu-
ra quā in traditionibus Divinis et Apostolicis sed ad omnia hæc, quo modo

nō excedit sacra scriptura: ergo autoritas sacræ scripturæ est quoad nos extensive perfectior autoritate sacræ scripturæ
sed hic excessus nō est absolutus et simpliciter talis ut constat ex prima consequentia
ergo secundū quid. Probatur secundo sacra scriptura est pote obscura et difficilis indi
get Ecclesia ut clarificāte et proponēte; sed indigens cedit in perfectione ei
de quo indigit ergo. - Probatur 3º. Vivens ut talis perfectior est nō vivente licet nō
vivens in aliis pluribus vivens excedat; sed inter regulas fidei sacra scriptura est
regula mortua et Ecclesia est regula viva. ergo

Contra 1ª argumentum 1º. Propter Ecclesiā
credimus sacræ scripturæ ergo Ecclesia perfectior est in testificando quā sacrā scripturā
fuit pars consequentia patet quia propter quod unūquodque tale et illud magis antecedens proba
ex D. Aug. lib. contra Epist. Cap. 5º Evāgelio nō crederē nisi me Ecclesiæ Catho
licæ authoritas commoveret authoritas. ergo Confirmatur finis perfectior est quā quæ sūt ad
finē; sed scriptura fuit provisa a Deo propter bonū Ecclesiæ ergo

Respondetur negando
antecedens ad cuius probationē dicimus quod illud axioma solū verificatur de causa
influxiva et motiva assensus ut sunt premisæ respectu conclusionis, Ecclesia autē non
est causa influxiva et motiva assensus fidei sed mera conditio necessaria, qua
si deficeret merito Aug. Evangelio nō crederet, quia ad Ecclesiā pertinet declara
re qui libri sint, vel nō sint credendi, sed nō ideo communicat ipsis libris intrin
secā authoritatē, nec credibilitatē quoad se sed solū quoad nos. Ad confirmationē
respondetur quod finis intensus et à natura talis perfectior est iis quæ sunt ad
finē, secus vero finis extrinsecus et ex Dei ordinatione dispositus si praecisive se
noteur quia salva perfectione finis intrinsici et ultimi potest Deus ordinare
ad fines intermedios à se dispositos perfectiori ipsis: ut patet in incarnatione quæ
fuit propter nrā salutem tamquā propter finē extrinsecū et tamē salus hu
mana nō est perfectior incarnatione quæ habuit ut finē intrinsecū manifesta
tionē bonitatis Divinæ similiter dicimus de scriptura cuius finis intrinsecus mente
Divinā hominibus manifestare

Arguitur 2º. ideo scriptura excederet authoritatē Ecclesiæ
quia influxus scripturæ est elicitivus; sed influxus Dei in Ecclesiā etiā est elicitivus
Probatur minor Ecclesia in presenti sumitur prout est organū spiritus sancti; sed Decretum
Ecclesiæ in hac consideratione est a Deo elicitivū ergo Probatur minor. Ecclesia in hac cō
sideratione excedit supra ut est cōgregatio Doctissimorū virorū, sed sub hac
ratione gaudet Dei assistentia ne erret in fide juxta illud Math. Cap. 5. vos
estis lux mundi ergo Confirmatur. Decretū Ecclesiæ est verbū Dei saltem quoad
sententiā; sed propter hanc ratione scriptura terminat influxū elicitivū Dei ergo
Probatur major: ex D. Atha. Epist. ad Africanū Episc. ubi ait Verbū Dei per ecu
menicā Nicæ Synodū manet in eternū.

Respondetur negando minorem ad cuius proba
tionē negatur etiā minor: quia licet congregationi Doctissimorū virorū adsit pro
babiliter aliqua Dei illustratio ad proferēdū verū, tamē de hoc nō adest ali
qua promissio; et ideo ejus authoritas nō excedit limites humani testimonii.
Verba D. Math. in argumento relata nō intelligūtur de Ecclesia in hac cōside
ratione sed de Ecclesia ut est organū spiritus sancti et sic nil contra nrā conclusio
nē. Ad Confirmationem respondetur quod Decretū Ecclesiæ est verbū Dei presuppositive et
materialiter quatenus sententia ab Ecclesia definita credita deducta
vel ex traditione vel ex scriptura quæ formaliter sūt verba Dei at vero si decre
Ecclesiæ formaliter consideretur nō est verbū Dei quia nō significat immediate
conceptū Dei sed conceptū quē ecclesia format de conceptu Dei et ideo

nō terminat influxū Dei

Arg. 3º ideo Ecclesia nō adæquaret authoritatē Sptæ nec terminaret influxū Dei elicitivū quia nō accipit revelationē, sed ista Ecclesia accipit novā revelationē ergo P. mi. Sanctorū Canonizatio est Ecclesiæ noviter revelata alias nō esset de fide ergo. Confr. aliquæ veritates sunt ab Ecclesia definitæ ut fide Divina credendæ quæ neq. in traditionibus neq. in Spturis continentur ergo sūt Ecclesiæ noviter revelatæ. Pant. Ecclesia definivit Xptū habere duplicē voluntatē. Similiter definivit integrū Xptū contineri sub qualibet specie Eucharistica sed hæ veritates neq. in traditionibus neque in Spturis sūt formaliter revelatæ ergo.

Resp. ngdo mi: ad cuius provationē dicimus qd Ecclesia nō proponit Canonizationē Sanctorū ut fide Divina credendā et ideo nec ut noviter revelata, quia licet aliquis qua credimus Sanctorum Canonizationem sit ita certus ut opositū sit temerariū erroneū scandalosū, et sapiens hæresim: quia Pontifex infallibilis legibus circa comunes Ecclesiæ mores errare nō potest et maxime refert ad comunes mores Ecclesiæ qd nō posit esse falibitas in Canonizatione Sanctorum qui autē voluerit (et sit 2ª solutio) Canonizationē Sanctorū fide Divina credere forte infereret in Sptura contenta, scilicet in illo Psalmi 23. ubi dicitur quis ascendet in montē Dñi aut quis stabit in monte sancto ejus innocens manibus et mūdo corde in qua propositione universali continetur particularis Canonizatio facta ab Ecclesia scilicet S. M. N. Theresiā esse in Monte sancto Dei regnare in gloria.

Ad Confr. Sptur. ngdo ant. ad cuius provationē dicimus revelatā esse in Sptura Xptū habere duplicē volūtatē ut constat ex 22 Lucæ v. 42. ubi dicitur nō mea voluntas sed tua fiat. Similiter qd totus Xptus sit sub utraq. specie Eucharistiæ constat ex vi consecrationis quæ sūt in Sacra Sptura quando sensus est in Altari quo commodo quo in esse naturali inveniuntur scilicet sanguini et corpori unitū qd declarat Ecclesia ad quā pertinet declarare misteria in Sacra Sptura occulta. @

2ª Elusionē Arguitur 1º Decretum Pontificis ex cathedra loquentis non est infalibile ergo. Ecclesia non est æqualis authoritatis negativæ cum Sacra Sptura. Prux. ant. Pontifex ut decernens ex cathedra indiget prævia Consultatione Theologorum, sed concilium Theologorū nō est infalibile quia ei nō adest promissio ad non errandum ergo nec Decretum ex tali consultatione Pontificis editū erit infalibile.

Resp. ngdo ant. ad cuius provationem dicimus præviā consultationē necessariā esse ad definiendū in cathedra, quia præceptū est nō accedēdi temere ad causas graviores et ideo temere accederet Pontifex si definiret absq. prævia consultatione nisi alias Pontifex esset insignis Theologus et in Sptura et SS. PP. et Canonistis versatus quia in hoc casu jam esset equivalens prævia consultatio hinc tamē minime colligitur Decretū Pontificis esse falibile quia consultatio prævia nō influit in Decretū ex cathedra formaliter sumptū, ut a simili constat in Sptore Canonico, cum quo bene componitur prævia diligentia et industria quin ex hoc recte arguatur Sacrā Spturā esse falibilem quia illa prævia diligentia nō influit in Spturā formaliter consideratam.

Arg. 2º

Regula viva infalibilis fidei debet esse una; sed Concilium et Pontifex sunt duæ regulæ

54 fidei q̃ⷬ. neutra est infallibilis: q̃o Contraria errores in Ecclesia requisita nõ adequat seu p̃turam. Ma. est certa. quia sicut fides est una ita, eius et mensura est una. Mi. p̃a: Concilio sine Pontifici potest formare decretum infalibili sed hoc ipso potest Pontifex sine Concilio q̃ⷬ. Pr. ma. Sicut Pontifici est promissũ nõ errare in rebus fidei juxta illud: tu est Petrus &c.ª ita pro concilio dictũ est: Ubi sunt duo, vel tres in nomine meo ibi sũ in medio eorũ.

Rpe. ng̃do mi. ad cuius probationẽ dicimus q̃ⷬ concilium absq̃. Pontifici phisice vel moraliter assistente nõ potest edere Decretũ infallibile quamvis Possit absq̃ Concilio: quia promissio non errandi in rebus fidei facta fuit Petro et ejus successoribus nõ vero Concilio secluso Pontifici ut constat ex verbis in argumento relatis scilicet congregati in nomine meo quod idem valet ac si diceret cum directione Petri et legitime consentientis et si aliter fuerit non esset verũ Concilium quia non esset legitime congregatũ in nomine Xpti.

Cª. 3.ª Assionẽ nullum est speciale argumentũ cui oporteat specialiter respondere

Quæstio 2.ª Utrum Sacra Sptura, an vero Ecclesia sit Judex Controversiarum ad fidem et mores pertinentium

Ut quæst. præcedens quo ad ultimã ejus partem radicitus percipiatur Celebrem hãc Controversiã de Judice Controversiarum instituimus: sed ut incerta a certis separemus supponẽdũ est 1.º Necesariũ esse in Ecclesia pro ut in hoc statu viæ Judicẽ aliquẽ supremũ et Ordinariũ qui controversias ortas de Religione ultimo et sensibiliter dirimat ex ratio est quia Ecclesia est instituta a Deo per modum Monarquiæ et ideo Math. 5. et 13 Civitas et regnũ apellatur, sed in qualibet Monarchia bene disposita necesarius est Judex Supremus, et Ordinarius qui Controversias ortas sensibiliter disolvat alias monarchia sensibiliter destrueretur ut Constat 11. Prov. ubi dicitur: ubi non est gubernator Populus Corruet: ubi Hebraice legitur ubi non est Judicium. Diximus Supremũ quia cũ finis judicii sit lites terminare si Judex nõ est Supremus adesset apelatio ad superiorem et nunquã lites terminarentur Diximus etiam Ordinarium quia si nõ est Ordinarius et proprius nec a litigantibus secure audiretur nec Republica locum a quibus formalis Judex et ex quibus deret sententiã exarare erit Constius nec tandem authoritatem haberet super litigantes. Tandem diximus qui sensibiliter discordias disolvat quia cũ Ecclesia sit Respublica sensibilis et jurgium sensibile sit tantũ sedabitur per sententiã a Judice sensibiliter prolatã.

Suponẽdũ est 2.º Deum in qualibet ex tribus Personis et etiã Xptũ. ut hominẽ esse summum Judicẽ omniũ Controversiarũ fidei, et Religionis q̃ⷬ nec Heretici negant. Sed quia in hac quæst. loquimur de Judice Ordinario et Sensibili, et pro hoc Statu et foro ideo extra Deum et Xptũ disputamus; hi enim sũt Judices universales, et etiam alterius fori, et habentur ut extraordinarii respectu Controversiarũ quæ nũc Contingunt. Suponẽdũ est 3.º privatũ uniuscuiusq̃ Spiritum nõ esse Judicẽ controversiarũ fidei. Hæc supositio patet quia q̃ⷬ est veritas Catholica evidenti ratione constat: quia Judex debet esse notus,

et infallibilis, et qualibet ex partibus litigantibus sententiam audiat et jurgium deponat; sed privatus uniuscujusque spiritus caret his conditionibus cum vix inveniat spiritus privatus ei qui faveat illo et multoties in eo quisque seipsum decipiat ergo. Confirmatur: si spiritus privatus esset certus etiam Deo authore deficeret a ratione Judicis ut a nobis quaeritur ergo. Probatur antecedens quia juxta suavem et ordinariam Dei providentiam Ecclesia quia visibilis debet habere Judicem visibilem qui eam regat, et controversias ex ea exortas dijudicet; sed spiritus privatus non est visibilis ergo.

Supponendum est 4.º quod nullus secularis, et politicus princeps potest esse Judex controversiarum fidei, et religionis, haec suppositio non minus quam praecedens Catholica veritas est. Et probatur urbi sua efficaci ratione: potestas judicandi in rebus fidei est supernaturalis et per se primo ordinata ad fidem supernaturalem, hoc est ad salutem aeternam consequendam, qui est praecipuum, imo, et unicum scopum inspicitur in sedandis controversiis ad fidem, et religionem pertinentibus; sed potestas principis secularis, et politici tantum ordinatur per se ad bonum politicum reipublicae conservandum: ergo nulla potestas secularis extenditur ad judicanda, et diffinienda ea, quae fidem supernaturalem concernunt. Ergo. Consequentia constat ex proportione requisita, et servata inter potestatem, et litigium. Sit suppositio.

Dicendum est 1.º Sacram Scripturam non esse supremum proprium, et absolutum Judicem controversiarum fidei, et religionis. Haec conclusio est una ex Catholicis veritatibus, et ut talis ab omnibus Catholicis defenditur contra haereticos. Probatur ratione: Sacra Scriptura nec considerata quoad litteram, nec considerata quoad sensum potest esse Judex controversiarum: ergo. Consequentia constat quia Sacra Scriptura non constat ex alio, quam ex littera, et sensu. Antecedens probatur quoad 1.am partem 1.º: quia qui per sententiam inducit ad errorem Judex non est; sed Scriptura expectata littera inducit ad errorem, juxta illud Apostoli ad Corinthios 2.ª cap. 3: littera enim occidit: ergo. — 2.º: ideo Judaei ipsa Scriptura decipiuntur, quia juxta externam litteram ipsam intelligunt, ut ait Apostolus loco citato his verbis: usque in hodiernum diem, cum legitur Moyses velamen positum est super cor eorum; id est non penetrant perfecte sensum, sed erunt in ipso velamine, et ideo dixit Augustinus sermone 1.º de tempore: non tantum attendere debemus, quod ex littera intelligimus, sed remoto velamine litterae vivificantem Spiritum fideliter requiramus: ergo.

Deinde probatur antecedens quoad 2.am partem: quia de ratione Judicis absoluti, et supremi est lites sedare, silentium imponere, et controversias finire, non autem excitare; sed hoc non habet Sacra Scriptura quoad sensum considerata: ergo. Probatur minor: Scriptura quoad sensum considerata saepe est obscura, et difficili intellectu, ut constat ex D. Petro Epistola 2.ª Cap. 3.º ubi loquens de Epistolis Pauli ait: in quibus sunt quaedam difficillima intellectu; sed ex hac difficultate plures quaestiones excitantur de quibus ulterius opus est judicare: ergo.

Probatur 2.º Conclusio: a paritate Judicii controversiarum civilium, quia sicut in rebus civilibus inveniuntur aliquae controversiae, quae requirunt aliquem Judicem, qui sententias proferat inter partes litigantes; sic etiam contingit in rebus fidei, et religionis; sed hujusmodi Judex in rebus civilibus non est lex scripta, sed Princeps, vel

Magistratus secularis: Ergo. Mir quoad 1ᵃ. pt. Prob 1º: quia quando lex est obscura, et ambigua opus est Iudex à lege distinctus, qui eam declaret, aliter semper esset obscura, et ambigua. 2º: quia pluries una lex videtur alteri repugnare; sed tunc necessarius est Iudex, qui eas inter se conciliet, alias semper viderentur leges inter se repugnare: Ergo.

Dicendum est 2º: quod Romanus Pontifex, sive loquens ex Cathedra, sive concilio praesidens, est supremus absolutus Iudex Controversiarum, ad fidem et Religionem pertinentium. Prob ratione: ille est supremus Iudex controversiarum fidei, qui pollet eminenti auctoritate, et potest rectum Iudicium formare de controversiis fidei, et sententiam infallibilem proferre; sed hujusmodi est Summus Pontifex modo dicto: Ergo Maj constat ex natura Iudicii supremi à quo non est ulterius appellatio, et ideo clare, et infallibiliter debet proferre sententiam. Mir Prob: quia cap. 16 Matthi, Xptus dixit Petro summo Ecclesiae Pontifici: tu es Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam. Et tibi dabo Claves regni Celorum, et quodcumque ligaveris super terram erit ligatum, et in Celis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in Coelis.

similiter Cap. 22. Luc. ego rogavi pro te ut nō deficiat fides tua; sed haec nō solū pro Petro sed pro quolibet Summo Pontifici ejus legitimo successori dicta sunt aliter nūc nō esset vera Ecclesia neq. in ea perseveraret Xptus qd est cōtra qd ipse afirmat cap. ult. math. Ecce ego vobiscū sū omnibus diebus usque ad Consumationē seculi. ergo

Ca. 2ª clusion arḡr 1. pluribus auth. sacrae sptura primo desumitur ex cap. 8. Isaiae ubi dicitur: accedit quod si nō dixerit juxta verbum hoc nō erit in eis matutina lux ubi ad literā agitur de inquisitione veritatis quā populus inquirere debet et remittitur ad legē et testimoniū ergo ibi continetur regula judicandi et decisū quidquid populus inquirere debet. 2º. ex Cap. 5 Ioan. ubi habetur scrutamini scripturas::: et illae sūt quae testimoniū perhibēt de me ergo in eis invenitur decisio controversiarū fidei. — 3º. habetur cap. 12. Ioan. ubi dicitur qui spernit me et nō accipit verba mea habet qui judicet eū. sermo quē locutus sū ille judicavit eū in novissimo die ergo — 4. denique alii omisis habetur actibus Apostol. cap. 17 ubi refertur, qd dubitantes Thessalonicenses de Doctrina D. Pauli scrutabāntur spturas: sic enim dicitur: quotidie scrutantes scripturas si haec ita se haberent: ergo in dubii ad spturas recurrendū est.

Respondetur nil ex tot authoritatib. convinci contra clusionē ad 1ᵃᵐ nempe ex ea solū deduci non licere consulere incantatores et phitones ad cognoscendos futuros eventus sed ad hoc recurrendū esse ad sacrā spturā quae utpote a Deo tradita futura necessaria ad salutē. Caeterū hinc solū prob qd sptura est vera regula cōtinens in se testimoniū et veritatē tanquā lex et jus nō vero probatur qd sit judex veritatis et dificultatis circa ejus intelligentiā; sed hoc pertinet ad aliquam regulā vivā, et ideo Isaias v. 16. praemisit: liga testimoniū signa legē in discipulis meis hoc est in Apostolis et Apostolicis viris, ut exponit D. Hier. lib. 3. super Isaiā Cap 8. ad legē ergo recurrendū est sed ut signatur in discipulis quae

obscuritatē explicāt in cuius signū Xptus Dñus aperuit Apostolis ut intel-
ligerent Sptūras, qd nō esset necessariū si ipsa Sptūra haberet ad se judicatū
determinare et dirimere quidquid cōtroversia est in ea circa dogmata fidei.

Ad Secūdā dicimus Xptū in Controversia quā habebat cū Iudæis scili-
cet an esset filius Dei nō remisisse illos ad sptūrā, sed primū ad testimoniū Io-
annis Bap. ut cōstat ex ipso Cap. 5. vos misistis ad Ioan. et testimoniū dedit
veritati hoc testimoniū dedit Ioan. cū dixit ego testimoniū perhibui quia hic
est filius Dei. Secūdo ad testimoniū miraculorū quæ ostendebāt esse Deū
et ideo dixit eis: opera quæ dedit mihi Pater ut perficiā ea testimoniū
perhibent de me. Sexto ad testimoniū Patris dicendo et qui misit me Pater ipse
testimoniū perhibuit de me nempe cū dixit in Tabore et Iordane: hic est filius meus
dilectus: ut habetur Math. 3. et Luc. 9. tamē ut omnia expediantur ad testimoniū
sptūrarū nō ergo sola sptūra est cōtroversiarū Iudex. Itaque locus in argto relatus
potius est contra hæreticos quā cōtra nos qui non negamus doctrinā ad seda-
das Controversias etiā ex sptūra et ex testimonio formali nō autē proferri ab
ea ut a Iudice activo.

Ad 3ā dicimus qd verbū Dei seu sptūra Sacra
judicat in suo genere, scilicet ut regula inanimata: nō vero ut Iudex explicās:
sicut lex Principis dicitur Iudicare per modū regulæ nō per modū Iudicis, ita juxta id
qd Continetur in Sacra sptūra Iudicādū est nō autē ipsa judicat. Ad 4ā respōdet
qd Thessalonicēses audientes Paulū citare quædā testimonia sptūræ veteris
testamenti quibus cōfirmabat mortē et resurrectionē Xpti scrutabātur an ip-
sis testimoniis ita se haberet ea quæ a Paulo dicebātur nō dubitātes de morte et
resurrectione Xpti quia satis cōfirmati erāt ab Apostolo per virtutē miraculorū
sed ut magis in fide Confirmarentur si ea quæ Paulus prædicabat viderent mul-
to ante per prophetas fuisse prævisa et præsignificata. Arguitur 2o. Iudex cōtro-
versiarū est ille qui cū maiori dominio cōtroversias dirimit; sed hoc competit
Sacræ sptūræ ergo &. mi. 1o quia authoritas sptūræ excedit Ecclesiæ authori-
tatē ut quæst. præc. ptū est. 2o quia Ecclesia scilicet Pontifex est minister Sa-
cræ sptūræ ergo juxta Philo. 3. Politic. Cap. 12 Iudex est minister legis decer-
nentis ergo perfectior est sptūra in dirimēdo et Iudicādo applicante
3o quia tātū valet sententia Iudicis ac verbū judicis; sed Sacra sptūra est verbū
Dei ergo ejus sententia quæ valet tātū ac sententiā Dei excedit omnē aliā authoritatē

Respondetur distinguendo ma: qd cū maiori dominio dirimit ut qd Concedo ut quo nego ma:
semper Sacra sptūra sicut alia lex influit ut quo in sententiā fidei Iudicē informans
ut bene de cōtroversiis informet sed minime ut quod: quia licet sptūra est lex Divina infor-
met Iudicē Ecclesiasticū, nō sptūra sed Iudex Ecclesiasticus per sptūrā judicat ut quod
ad modū quo idea licet instruat artificē nō ipsa idea sed artifex per ideā operatur ut
quod.

Ad 1ª probationē mi: si aliquomodo huic doctrinæ oponi potest sptur ex dictis qut pre quod Eclesia credit extensive et quoad nos sptura autoritatē nec contra inviolabilitat eiusdem spturæ quia nō sūt contra paria qaia sptura est quid inanime et mutū et sēper eodē modo se habet ante et post litigiū, quæ sūt cōtra rationē Judicis ultimo diri-mētis ut per se patet.

Ad secūdā probationē dicimus: quod licet Pontifex quoad appli cationē legis sit minister gaudet aliis conditionibus quibus caret sptura, ut sit Divina, et ut Judex dici possit, quia damnatus ā Judice nequit nō se fateri damnatū; at vero damnatus ab sptura sæpe se jactat inocens, et eadē manet protervia, quia eadē ma net sptura sicut erat in hortu litigij. — Ad 3ª respōdetur distingdo ma: tantum valet sentētia Judicis proxima et formalis, tantō radicalis et eminens subdistingo vir tualiter et in actu primo cōdo actualiter et in actu exercito nego. et distingo mi: sacra sptura est verbū Deū radicaliter judicātis formiter nego mi. Dicimus enim qd Deus in sptura ferenda nō est formiter judex, sed legis lator, voluit enim Deus Eclesiā sua visibiliter et humano modo regere et ideo judicē humanū constituit, cui judicia actualia et autentica visibilis suis dedit ut illa veluti norma controversias dirimeret.

Arguitur. 3º ideo sptura nō esse judex cōtroversiarū quia sæpe est obscura et difficilis: id hæc est ratio nulla ḡo. P. mi quia licet sptura in aliquo loco sit obscura; in alio so let esse clara: ḡo per testimoniū clarū potest ferre sētētiā de obscuro: ḡo Confirmatur: quia plures loci obscuri spturæ deducuntur ad claritatē per traditionē Divinā ḡo sa cra sptura saltim per traditionē adiuta est judex cōtroversiarū fidei.

Resp: aliud est qd verba spturæ sint clara et aliud qd sensus spturæ sit clarus: nā claritas ver vorū pēdet a gramatica, claritas sensus pendet ab intētione Spūs Sti. et ideo quilibet gramaticus facile potest gramaticaliter intelligere hæc verba xpti hoc est corpus meū sed ~~eix~~ sensu intento ab Spu Sto in illis verbis plurimę sūt cōtroversiæ tā inter Catholicos quā inter hæreticos ad confitēdū spturæ: quod adiuta traditione adiuta nō satis fit controversiæ satisfatione juridica, sed solū satisfatione merito formali et rationali qa sptura tā cū traditione quā sine illa quādo traditio nō est ne cessaria solū est norma et judex idealis hoc est idea et forma qua judex actualis cōstituitur ad ferēdā sentētiā.

Ca 2ª Arguitur 1º nulli conceditur judicare de re propia ut cōstat ex leg. generali Cap. nequis sed si pontifex esset judex cōtroversiarū fidei et morū judicaret de re propia ḡo P. mi: qa omnes cōtroversiæ ad Eclesiā et Papatū pertinētes sūt Pontifici propiæ et ipsis attēditur ut pars litigās.

Resp 1º nego mi: ad cuius proba tionē dicimus controversias fidei et religionis esse propias Dei et totius Eclesiæ cui Pō tifex præest. loco Xpti ut judex cui competit opes parere, hypostasiare et eorum inimicias evincere tā scientia quā potentia ac judicatura; et ideo qd cū Pontifex ju dicat nō agit de rebus propiis sed de rebus Dei: in cuius signū videmus qd Xptus

non dixit Petro et illo suis successoribus pasce oves tuas sed pasce oves meas, et si argumtō urgeret manifestæ retorsioni subjaceret quia plures cōtroversiæ excitatur circa sptura ḡo ipsa nō poterit judicare ut volūt heretici alias esset judex in propia Causa, imo nec Deus poterit esse judex quia omnia sūt propia Dei pluribus titulis. Rtur 2º qd quādo judex est supremus judicare valet de iis quæ ad se aliquo modo pertinet et ideo Baldus colligit posse Imperatorē p in propia Causa judicare lege unā Cap. ne quis in sua Causa: ratio est nā alias posset occidere maledicū iludere tribunalia accusādo judicē supremū, quia cū ejus potestas sit amplissima quelibet Causa videtur propia Judicis.

Arguitur 2º. supremus judex nō habet equalē; sed Pontifex habet equalē: ḡo Ptur mi: authoritas Pontificis nō est maior quā cōcessa Petro; sed Petrus in authoritate et potestate habuit equalē: ḡo Ptur mi primo quia ut cōstat ex cap. 12 Luc. Contētio fuit orta inter Apostolos quis eorū videretur esse maior sed si Petrus nō habuisset equalē nō esset cōtētio ḡo. Secūdo quia si Petrus nō cognosceret equalē sed haberet supremā potestatē eā aliquādo exerceret super alios Apostolos; sed hoc ex sacra sptura nō cōstat: ḡo.

3º Confirmatur: quia supremus et infallibilis judex Eclesiæ nō potest in fide deficere alias non esset specialiter directus ab Spiritu Sancto ut Catholici affirmant; sed Petrus in fide pluries defecit ḡo P. mi: primo quia ter Xptū negavit. Secūdo quia ambulans supra aquas dubitabit et ideo eū Xptus reprendit Math. 14. hic vobis modicæ fidei quare dubitasti. Tertio quia reprehēnsus est Xptū ā morte pro hominibus retrahere, dicēs absit ā te Dñe nō erit tibi hoc: ut habetur Cap. 16. Math.

Rtur nego utrāq. mi: Petrus enim nō habuit equalē in potestate gubernandi Eclesiā quia solū ei dixit Xptus tues Petrus &c. et tibi dabo claves regni Celorū ubi claræ cōcessit ei Xptus potestatem nulli alteri Apostolo cōcesā, et ideo supremā. — Ad primā probat. mā: dicimus qd ipsa Apost. cōtentio evidēter probat ipsos certe cognoscere, aliquē ex Colegio esse maiorē, qd ex eo colligere potuerūt qd Xptus decrevit cōservare Eclesiā per modū monarquiæ in qua Judex supremus est necessariū; sed quia Xptus misit omnes Apostolos Episcopos alicuū Eclesiarū in quo inveniebatur certa equalitas ordinis Apostolatus Doctrinæ et gratia miraculorū propterea dubitare cœperūt quis eorū videretur esse maior Xptus autē supponēs unū eorū esse maiorē noluit illū in particulari declarare, quia necessariū nō erat dixit; qui maior in vobis est fiat sicut minor. Cum ḡo nō cōstet ex sacra sptura Xptū dixisse alteri Apostolo qd dixit Petro claræ cōstat illum esse omnibus maiorē. Ad secūdā respondetur qd exercitū preeminentiæ Petri constat ex pluribus locis sacræ paginæ quia in electione Mathiæ qm in prorogatione abrogatione veteris legis et in omnibus congregationibus Apostolicis semper Petrus prefertur ut consta ex Act. Apost

Cap. 1. et 13. et semper primo nominatur sed hoc nō fuit quia Petrus fuerit
senior nec quia primo fuerit ad Apostolatū vocatus, quia ista excelentia sūt pro-
pria Andreæ Apostoli nec quia moraliter melior, et Xpō carior, quia hæc prærogati-
ua sūt propria Ioan. Apost. qui virgo in ævū permāsit: præfertur ergo Petrus quia
supremus Prælatus erat: nec mirū est ut sic provationi aliter occurramus qd Petrus
vim coercitivā supra Apostolos nō exercuerit quia erāt ab Spū Sto directi, et
in gratia cōfirmati et ideo vi coercitiba nō indigebāt. Ad Cōfirmationē valide

respōdēt Auctores ali dicūt quod licet Xptus promiserit Petro primatū Eclesiæ nō
statim fuit ei dignitatē elargitus, alios nec errorē neq. dubitationē permiser
ali dicūt nō negare mente sed tātū ore et ideo nūquā a fide defecisse ali deniq.
dicunt Petri peccata fuisse peccata hominis particularis et nō Pontificis et ideo
nil contra nos; nā qd Pontifex qu ut homo particularis deficiat dignitati nō præ
judicat sub qua nōn potest Pontifex fortiter ut talis in fide deficere; qualibet
ergo ex his solutionibus satis fit confirmationi, mittimus illa argūta quæ infalibili
tatē Pontifis afirmāt quia ea cū de convinzatione Pontificii agamus invalidā esset.

Quæstio 3.a Vtrū Vetus testamētū et nobū sint eiusdē perfect.s in ratione Sacræ Spturæ

Perfectionis sacræ spturæ examē prosequentes posquā eā cum perfectione
Eclesiæ contulimus, opus est ut perfectionē partis, cū parte ipsius sacræ spturæ
cōparemus: pro quo observandū est quod sacra sptura dividitur in vetus et
novū testamentū nomine veteris testamēti legē spta inteligūt DD. licet ut resp-
ectu novi testamēti solet comparari, nā solū libros legales, sed etiam prophetales
historiales et sapientiales includat. Similiter nomine novi testamēti nō solū Evā-
gelia quæ legalia et historialia sunt, sed omia alia quæ extra vetus testamē
tū in Biblis continētur veniūt inteligenda. Deinde observādū est quodlibet ex
his testamētis tripliciter usurpari posse primo in ratione sacræ spturæ quia
ambo sūt verba Dei spta juxta necesitatē Eclesiæ prædicta Doctrina in eternā doctri
nā tendētes. Secūdo in ratione testamēti; et in hac acceptione dupliciter accipi po
sunt nā vel dicūtur a testificādo et hoc modo æqualiter dicūtur testamēta ve
tus, ac novū; sicut æqualiter dicitur sacra sptura eius etiā a testificare, tū
fortiter ut exprimit consiliū Dei tū obficere ut justas res justificatas testifica
tur. Vel accipiūtur pro pacto inter Deū et homines, quia in utroq. testamento
sicut Deus præcipit facienda ita fruenda promitit adimplentibus, et lueda
minatur transgresoribus. Testamētū in hac tertia acceptione coincidit cū lege
cuius est præcipere, indulgere, et punire; sed claritatis gratia solū tracta-
vimus in hac quæst. de excessu veteris et novi testamēti in ratione sacræ spturæ
vel in ratione testificationis Divinæ qd idē quo ad præsēs est et ideo quidqd
de eis sub una ratione diximus dictū pro alia inteligatur. Dicēdū est
vetus et novū testamētū in ratione sacræ spturæ omnimoda perfectione et

equalita gaudere cōlicio est de fide ut colligitur ex trident. ses. 4 ubi ait omnes libros tā veteris quā novi testamēti cū utriusq. unus Deus sit author Ecclesia Catholica pari pietatis affectu ac reverētia suscipit, ac veneratur. Ex quibus verbis sequēs probatio formatur. Sacra scriptura in ratione sacra solū dicer esse verbū Dei fortiter sptū ipso Deo peculiari athore; sed ex verbis concili cōstat Deū esse authorē utriusq. testamēti et ideo pari reverētia ac veneratione utriusq testamētū ab Eclesia recipitur.

Prus 2°. seu potius cō Confirmatio praecedenciido intercederet aliqua inequalitas inter duo testamēta quia aliqua partes veteris legis nō fuerit a Deo sed a Moise propia authoritate cōscripta sed hoc est falsū ḡo. P. mi: ex cap. 20. Exodi ubi dicitur locutus est Dñus cunctos sermones hos; sed loqui cūctos sermones nō cōpatitur cum eo qd Moises aliqud loquueretur ex propia authoritate: ḡo. Deinde quia per omnia fere capita dicitur: Hec dicit Dñus locutus est Dñus. hac iū ju dicia que propones eis et alia huiusmodi Cadentia nō solū supra praecep ta moralia sed etiā supra judicialia. Conf: quia si alqd praeceptū veteris legis esset specialiter a Moise et nō a Deo maxime illud de libelo repudii, juxta illud Math. 19. quoniā Moises ad duritiā cordis vri permisit vobis permitere uxores vras sed hoc praeceptum, seu permisio nō fuit a Moise sed a Deo ḡo P. mi libelū repudii est facultas dissolvēdi primū matrimoniū; sed nulus homo propia authoritate habet tale facultatē ut con-monitū; sed nulus homo propia authoritate habet tale facultatē ut conmoniū ... nō separet ḡo. tat ex cap. 19. Math. ubi dicitur: qd. Deus cōjunxit homo nō separet ḡo.

@. nūā Clusionē alegari posset Manichei qui absolute afirmabat le gē veterē nō a Deo sed a Diabolo fuise datā; sed hoc delirū nō militat directe, sed indirecte, quatenus intēdit in veteri testamēto cōtineri aliqua quae verū Deū dedecent. Directe tamē cōtrantrā Clusionē Argt. 1ᵐ praefectio sacra scptura est ejus veritas seu authoritas; sed verus testamētū nulā cōtinebat veritatē ḡo P. mi quia in lege veteri continebatur veritas sicut gratia; sed grattia nō cōferebatur ex lege; sed ex Xpo ut cōstat ex cap. 1 Ioan. ubi dicitur lex per Moisē data est gratia et veritas per Xptū.

R. distḡdo mi nulā cōtinebat veritatē prout veritas erat oposita humbrae vel figurae prout veritas erat oposita falsitati ngo mi. Veritas enim duplicitur sumitur prime ut oponitur falsitati et veritas hocmodo considerata vel est formalis vel objectiva formalis sita est in conformitate dicti cum mente loquētis; objectiva consistit in veritate dicti cū re predicata. Secūdo sumitur veritas prout oponitur per humbra vel figura sui propia juxta qd dixit D. thom. in sequētiā Eucharistica humbrā fugat veritas: hoc est deuniēte

re figurata adest veritas cujus figurabat umbra. Veritas ergo in hac secunda acceptione non erat in veteri legi maxime in praeceptis cerémonialibus et judicialibus, quae erant figurae sacramentorum novae legis et Xpti Dni. Et ideo sicut ex vi legis veteris non conferebatur gratia; ita in illa lege non erat omnimoda veritas id est non erant res enunciatae et obumbratae per legis figuras, fuit tamen in lege omnimoda veritas primo modo quia Deus author illius nec falli nec fallere potest in exprimendo proprium conceptum in quo est veritas objectiva

Arguitur 2º. quia vetus testamentum non est a Deo peculiari authori ergo non est equalis perfectionis cum novo. Probatur antecedens si esset a Deo, [veritas] procederet a Deo immediate vel mediate; sed neutrum est a Deo: ergo Probatur minor quo ad primam partem quia in actibus Apost. Cap. 7. dicitur Judaeos accepisse legem in dispositione Angelorum et Paul. 3. ad Galatas ait legem ordinatam fuisse per Angelos et ideo Caiet. Bann. Abul. et alii aiunt Angelos fuisse immediatos exaratores veteris legis. Deinde probatur minor quoad 2ª partem ex Cap. 31. Exod. ubi dicitur dedit quoque Dnus Moisi duas tabulas testimonii lapideas scriptas digito Dei. Id ipsum constat ex Cap. 9 Deuteron. et ideo 7. cap. Sixtus Senensis, Sixa et alii dicunt legem veterem fuisse a Deo immediate scriptam. ergo.

Rx. quod sive vetus testamentum fuerit a Deo immediate sive mediantibus Angelis semper est sacra scriptura, quia ad hoc solum requiritur quod repraesentet conceptum internum Dei ad quod non requiritur quod procedat a Deo immediate ut patet in novo testamento cuius nulla pars fuit a Deo immediate scripta sed ab Apostolis et Evangelistis fuit immediate exarata quia ut docet D. Tho. 3. par. quest. 42. art. 4. Xptus nihil posse immediate scripsit: neque contradictio aliqua in probationibus propositis invenitur et sic apta ocurrentes quia ut colligitur ex Doctrina D. Aug. quest. 156. super Exod. et quest. 15. super Deuter. priores tabulas veteris legis quas Deus dedit Moisi ipse Deus immediate scripsit, secundas vero tabulas Moises immediate scripsit Deo vel Angelo dictante. Arguitur et simul impugnatur solutio ex perfectiori influxu oritur perfectior effectus ergo si nulla pars novi testamenti fuit immediate a Deo scripta et aliqua pars veteris testamenti et aliqua fuit immediate a Deo vetus testamentum erit perfectius novo. Patet consequentia quia influxus immediatus Dei immediationem supponit perfectior est influxu Dei per instrumentum comunicatum — Confirmatur ex D. Aug. ego Evangelio non crederem nisi ... sed ad credendum veteris testamentum non exigit hanc conditionem ergo vetus testamentum perfectius et dignius fide est quam novum

Ad Argumentum nego consequentiam quia quod interpositio instrumenti non minui virtutem causae principalis neque effectui in cuius signum videmus

quod effectus semper excedit instrumentum, et ratio est quia de ratione instrumenti solum est deferre influxum Causæ principalis ad effectu. Eadem igitur est perfectio scripturæ sive immediate a Deo procedat sive mediante sponsa Canonico sicut gratia semper est eadem et fuit ejusdem perfectionis sive per sacramenta sive immediate à Deo producatur ut in vetere lege contingebat Adde quod licet aliqua pars veteris testamenti fuerit immediate a Deo scripta, ut de primis tabulis diximus, hæc tamen non permanet quia fractis tabulis literæ evanuerunt et sic non est in quo vetus testamentu novu excedat.

Ad Confirm negativa nego mi: quia D. Aug. ad credenda totâ scripturam sacram, authoritatem Ecclesiæ necessariâ esse judicaret, exemplum posuit in Evangeliū quia reddebat rationē quare Evangelio Nazareorū nō crederet, scilicet, quia ab Ecclesia non proponebatur. Maxime quia erga scripturam veteris testamenti aderat jam antiqua Consuetudo, fidelium receptio et Xpti Dñi aprovatio et ideo opus non fuit qd D. Aug. exprimeret propositionē Ecclesiæ erga antiquas scripturas bene vero erga nobū testamētū quia novum erat in Ecclesia

Questio 2ª An lex vetus fuerit bona et utilis ad finem ipsius legis asequendum

Antequam de excessu vel equalitate perfectionis in ratione legis inter utrumq. testamentū disputemus videndum est: an lex vetus sive veteris testamentum in ratione legis sit bonum utile et perfectum qd in hac quest. et sequenti prestabimus. Sed ante decisionē observanda est descriptio veteris legis, quā tradit N. Andreas à Matre Dei in suo Cursu Mor. trac. 11. punct. 3. parag. 5. num. 35. lex vetus est imperiū a Deo derivatum ad Angelum qui in nomine Dei illud intimavit Moisi ut promulgaret populo Dei, et ut prepararet ad legem Xpti Dñi quem expectabant et suis Ceremoniis prefigurabant. Hæc descriptio, totius veteris testamenti naturā declarat et ntrā resolutionē firmavit.

Dicendū est legem veterem fuisse bonam et utilem ad finē ipsius legis asequendum ita D. Tho. 1.2. q. 98. art. 1. in Corpore ubi ait in quantū ad 1ª part. Clusionis: Dicendum qd absq. omni dubio lex vetus bona fuit. Hoc ipsum docet sacra Sptura nā Paulus. 7. ad Rom. ait: lex quidem Sancta et mandatum Sanctū et justū et bonū. Hoc ipsū iterū docet D. Tho. supra Cp. ad Gal. et quātū ad 2ª part. Clsionis ait aliud tamē est qd in se bonitatem habet et ex ordine ad finē bonitatē quandam sortitur quæ utilitas nominatur. ergo ex D. Tho: lex vetus fuit utilis ad finem legis.

Ptur ratione 2ª. quo ad 2ª part. lex vetus fuit mediū præparās et dirigens mentes hominū ad legē Evāgelicā, et ad Xptū qui est finis totius legis ut ait Paulus ad Rom. Cap. 8. sed mediū ut tale est intrinsice bonū et realiter utile ḡo ma. constat ex defitione veteris legis, et ex his quæ docēt PP. et Angeli: dicētes omnia gratiarū Charismata hominibus collata fuisse à Deo ex intuitu Xpti ut finis legis: Mi. vero supponitur ex his quæ docēt NN. Sal. et N. Paulus tract. de fine. Cr insuper Pta quia mediū ut tale habet vim terminādi actū voluntatis non ut in illo sistentē, sed ultra progredientē ḡo Par ergo: quia quatenus habet vim terminandi actū voluntatis bonitatē importat, et quatenus volūtas nō sistit in illo, sed progreditur usq. ad finē utilitatē dicit, et in ordine ad operātē, et in ordine ad finē.

Confr. bonitas intrinseca medi est utilitas ut ait D. Thom. 1. part. q. 83. art. 3. ubi ait: Objectū electionis est illud qd est ad finē: hoc autē in quātū huiusmodi habet rationē boni qd dicitur utile; sed lex vetus plures habuit utilitates ḡo. Pr. mi: 1º quia maxima utilitas est Cognitio pecati, quia est via ad gratiā sicut Cognitio infirmitatis est via ad sanitatē recuperādā; sed per legem veterē Cognoscebāt homines peccatores esse juxta illud Apost. per legē cognitio pecati ḡo — P. 2. eadē mi: quia pluribus utilitatibus omissis maxima utilitas est illa quæ ex antecedēti oritur, scilicet, expectatio adventus Xpti; sed cū Judæi Cognoscerent se esse pecatores, et indigere Xpo redemptore cæperūt cū summo desiderio expectare ut patet Cap. 64. Isaiæ ubi dicitur: Utinā disrūperes cælos et descenderes: et iterū rorate Cæli desuper &c. ḡo

C. contrā resolutiō sentiūt Manichæi et Lucernalium Heretici. pro quibus Argr. 1º ex sacra Sptura: quia Cap. 20 Ezec. dicitur. dedi eis nō præcepta nō bona et judicia in quibus nō vivēt; sed lex dicitur bona vel nō bona per bonitatē vel caritiā ejus præceptorū quæ cōtinet ḡo. Confr. Ad bonitatē et utilitatē legis pertinet ut comuni saluti proficiat; sed lex vetus nō fuit salutifera sed nociva ut constat ex Epist. ad Roma. Cap. 7. ubi dicitur: sine lege peccatū mortuū erat ego autē vivebam aliquando sed cum venisset mandatū peccatū revixit ego autē pr mortuus sū et Cap. 5. ejusdem Epist. lex subintravit ut abundaret delictū. Ad Argtū respōdet D. Thom. q. 98 art. 1. ad 1. ubi ait qd Deus loquitur de præceptis Ceremonialibus quæ quidē dicūtur nō bona quia gratiā nō cōferebāt per quā homines a pecato mundarētur cū tamē per huiusmodi se pecatores ostenderet, unde signāter dicitur et judicia in quibus nō vivēt per quæ vitā gratiæ obtinere nō poterāt. Rx 2º qd per illa præcepta nō bona de quibus loquitur propheta non intelligitur lex Moisis, sed præcepta hominū non bona, et superstitiones ab ipsis introducta, quæ omnia Deus dedit, id est, permisit in penā transgressionū legis suæ; et hūc esse verū sensū Citati textus patet ex vers. 13 ejusdē Capitis

Ubi Deus loquitur sic: et irritaverūt me Domus israel in deserto in prae- 65.
ceptis meis nō ambulaverūt et judicia mea projecerūt quae faciens homo vi-
vet in eis et sabbata mea violaverūt vehementer. Ubi per sabbata intelliguntur
praecepta Ceremonialia et per judicia praecepta judicialia. Et denique Verᵘ 25.
subjungit: ergo in pœnā peccati dedisse eis, id est, permisisse dare praecepta non
bona et judicia in quibus nō vivet.

Ad Confirm. respr. ex D. Thom. 1.2 q. 98
art. 1 ad 2. ubi ait: Dicēdū qd lex dicitur occidisse nō quidē effective sed
occasionaliter ex sua imperfectione in qua scilicet gratiā nō conferebat, per quā
homines implere possent qd mandabat, vel vitare qd vetabat, et sic occasio ista
nō erat data, sed sumpta ab hominibus unde et Apost. ibidē dicit: occa-
sione accepta peccatū per mandatū seduxit me et per illū occidit. Ex hac
etiam ratione dicitur qd lex subintravit ut abundaret delictū ubi lȝ
ut sumitur consecutive nō causative in quātū scilicet homines accipiētes occasionē a lege abundantius peccaverunt quia gra-
vius fuit peccatū post legis prohibitionē: tū etiā quia cōcupiscentia
crevit: magis enim concupiscimus qd nobis prohibetur: hec D. Tho. quibus
Confirō solvitur.

Arguitur 2°. quia lex praecipiens impossibilia non est bona
sed lex vetus erat huiusmodi, ut cōstat ex Act. Apost. Cap. 15. ubi dixit
Petrus: quid tentatis imponere jugū super cervices Discipulorū, qd neque
Patres nostri, neque nos portare potuimus? ergo. Confir. quia lex nec praecepta
legis nō potuit impleri sine gratia adjuvante, seu dante posse; sed lex vetus
non cōferebat gratiā adjuvantē seu vires conferentē ad praecepta, quae ju-
bebat implenda ut docet D. Th. 1.2. q. 98. art. 3. his verbis: jugum
legis servari nō poterat sine gratia adjuvante, quā lex nō dabat. Hoc
ipsū docet D. Aug. serm. 6. de verbis Apostolis Cap. 7. ubi ait: lex jubebat
et nō implebat quia Causa ubi nō erat gratia inutilissime consistebat. ergo.

Rpr.
negādo mi: lex enim vetus fuit difficilis, nō tamē fuit impossibilis ejus
adimpletio quia Iudeis nō defuit gratia qua eā adimplere potuerunt, sed
quia lex ex se nō cōferebat hāc gratiā, sed certo modo augebat cupidi-
tatē per prohibitionē cū privatio sit causa appetitus: ideo difficilis erat ejus
adimpletio et ob hāc rationē dixit Petrus nō potuisse Iudeos jugum
veteris legis portare.

Ad Confirm. respr. dis. ma: et mi: et negādo cōseq.
quia licet verū sit qd lex vetus nō conferebat ad ejus adimpletionem
nō tamē defuit gratia, qua observari potuit, ad qd intelligendū notā-
da est differētia quae inter legē novā et veterē intercedit: qd lex nova
habet vim justificandi, et hoc duplici titulo ei convenit. Primo quia
habet praesentē Xptū ejus authorē et institutē, qui potuit ex perfecta pas-

66. fetaquia meruit et Deo pro hominibus satisfacere et ideo cavi ejus Status dat gratiā et secū illā afert velut animā legis; juxta illud Ioan. Cap. 1. lex per Moisē data est, gratia et veritas per Jesū Xptū facta est. — Secūdo lex noba habet vim justificādi quia continet Sacramta quę vim habēt causādi gratiā ut docēt nri Salm. tam Scholast. quā Moral. tract. de Sacram. in gēal; e contra lex Moisaica cū nec haberet authorē gratiā, nec contineret sacramta habentia vim causādi gratiā ex hoc opere operato vim justificādi nō habebāt ex propis sed per respectum ad statū legis gratię, et ad Xptū ejus authorē cujus virtute et meritis gratia colata fuit antiquis PP. et in hoc sensu intelligendę sunt authoritates in Cōfesione relatę. Argr 3. lex illa nō est bona cujus pręcepta sūt contra legē naturę, sed lex vetus plura pręcipiebat, vel permitebat contra legē naturę: ḡo. Prob. mi: 1° quia lex vetus pręcipiebat odiū inimicorū juxta illud Math. Cap. 5. audistis quia dictū est diliges proximū tuū et odio habebis inimicū tuū; sed hoc est contra legē naturę dictātem quod tibi non vis alteri ne feceris, et ideo Xptus prohibuit illud pręceptū per hęc verba: Ego autē dico vobis diligite inimicos vestros: ḡo. 2° quia lex vetus permisit pluralitatē uxorū ut habetur Cap. 1° Deuteronomii his verbis: si habuerit homo duas uxores unā dilectā et alterā odiosā &c. Similiter Cap. 13. permititur usura circa alienigenas et Cap. 24. permititur libellus repudii sed omnia hęc sunt contra legē naturę, et ideo fuerūt à Xpto sublata: ḡo.

Resp. nego mi: ad provationē dicimus q̄d lex vetus nō pręcepit odiū inimicorū; sed opositū ut constat ut constat ex Cap. 19. Levitici ubi dicitur nō quęras ultionē, nec memor eris injurię civium tuorū; sed quia in lege dicebatur diliges Dnū Deū tuū amicū tuū falsa illatione inferebāt Iudei: ḡo odio habebis inimicū tuū. Quę verba nō inveniūtur in lege veteri; sed solū per perversā Iudeorū intelegentiā fuerunt introducta verbaliter; et ideo Xptus nō dixit: audistis quia scriptū est; sed dixit: audistis quia dictū est.

Ad 2ā provationē dicimus cum D. Thom. 22. quest. 145. art. 2. q̄d Deus dispensatione impropria hoc est mutando materia pręcepta posit reddere licitū et cōsonū naturę, id quod alias erat ilicitū et naturę disonū et hoc fecit in permisione omniū quę in argumto referūtur: quia cum Deus habeat supremū dominiū omniū et ipsi subjaceant jura matrimonii, potuit in ordine ad naturę propagine dominium corporis determinare ad unā feminā ratione monogamię, in pueris ratione poligamię dividere permitendo quod viz qui ex natura matrimonii in totū debebat tradi feminę nō tradatur ei nisi in parte ut sic posit tradi alii secūdū aliā partem. Similiter dicimus quod libellū repudii semper fuit prohi-

libitū quādiu Matrimoniū duravit; sed quia potest Deus, qui feminā et virum conjunxit, vinculum solvere inde est quod libelū repudii potuit permittere. Demū quod dicitur de usura eodē modo solvitur; quia potest Deus concedere usurario materiale lucrū, quod accepit nō ut est mutuatio formalis sed ratione mutui et in hoc sensu intelligitur textus Deuteronomi. Mittimus alia argumēta quia tantū provāt media ūt talia nō esse intrinsice bona cuius oppositū tenemus ex N. Paulo.

Questio 5.a Utrum Lex vetus fuerit perfecta juxta sibi devita in illo statu

Dicendū est quod lex vetus fuit perfecta nō absolute, sed juxta sibi devita atentis circunstantiis temporis et hominū quibus data fuit. Prur. 1o quia lex vetus est speciale opus Dei nō solū phisice ut auctoris ipsius sed etiā moraliter ut legislatoris; sed opera Dei sūt perfecta ut cōstat ex Cap. 33. Deuteron ubi dicitur Dei perfecta sunt opera gō.

Prur 2o. ratione quia bonū juxta D. Thom. 1a. part quest. 5. art 5. convertitur cū perfecto si continet in se omnes diferētias boni, scilicet honesti delectabilis et utilis; sed lex vetus fuit utilis ut cōstat ex quest. precedēti fuit etiam honesta cum fuerit sancta juxta illud ad Romananos 7o. lex quidem sancta, et mādatū sanctum: fuit deniq. delectabilis juxta illud Psal. 118. in via testimoniorū tuorū delectatus sum sicut in omnibus divitiis: gō.

Prur 3o. ideo D. Thom. 1.2a. quest 118. art 4. provat excessū novæ legis supra veterem quia lex nova proponit, et determinat consilia supra precepta, quia cum consilia nō sint de necessariis ad salutem, sed de conducentibus ad perfectionem infertur legē novam esse eo modo perfectiorem, sed lex vetus plures continebat observationes consiliorū: gō. Prur mi. quia David supra observantiā legis die ac nocte meditabatur: ut ipse ait Psal. 118. his verbis quomodo dilexi legem tuā Dñe tota die meditatio mea est; sed hæc orandi assiduitas cōsiliū Evangeliū est juxta illud Luc. Cap. 18. oportet semper orare gō.

Confirmatur primo quia non pauci in veteri legē vota Deo voverunt; sed vota ad consilia pertinent: gō. Prur: ma: quia David hanc veritatem de se ipso fatetur Psal: 21. per hæc verba: vota mea Domino reddam: et hoc etiam constat de Jacob qui votum vovit Domino dicens: si Dominus fuerit mecum &c.

Confirmatur 2.º quia receptissima est opinio, et pluries ab Ecclesia examinata, et aprovata, asserens aliquos in veteri testamento obedientiā, Castitatem, et paupertatem ex voto obserbare ac proinde in veteri testamento verum statum Religionis quo ad statum ~~sui~~ sustantiam et essentiam per vota simplicia constitutum ex instituto maioris perfectionis, et ex idea, et norma Christi Domini et eius Sanctissimæ Matris quibus primatum nequit negari, ut hæc opinio suponit: ergo. Consequentia liquet: quia vota obedientiæ castitatis, et paupertatis Consilia sunt. Et antecedens constat ex Decreto Sanctæ Inquisitionis edito anno millesimo sexcentesimo trigesimo nono die nona Decembris in quo decernitur predictam opinionem inprimi posse et inofenso pede decurrere. Constat etiam ex Bulla Sanctissimi Domini Nostri Inocētii Duodecimi datæ Romæ anno 1698. quæ incipit Redemtoris ac Domini &c. in qua sub anathematis pena silentium ponitur omnibus Contradicentibus.

Contra nostram resolutionem nullus Catholicus est quia licet aliqui dicant legem veterem fuisse imperfectam non loquuntur de imperfectione positiva, sed negativa et comparative ad legem ~~novam~~ nobam ut sunt Suarez Valentia Vazquez et allii quibus provationes Conclusionis minime placent quia statum religiosorū fuisse ante Evangelium concedere nolunt: pro quibus Arguitur primo: si lex vetus fuisset perfecta juxta suum statum adesset supra precepta observantiam Consiliorum ad suam perfectionē sed in lege veteri non fuit aliqua observantia Consiliorum ergo: Probatur mi: quia adesse consiliorum perfectionem est propium legis Evangelicæ ut docet D. Thom. 1a. 2æ quest. 138. art 4. in Corp. ubi ait: ideo convenienter in lege nova quæ est lex libertatis supra precepta sunt adita Consilia nō autē in lege veteri quæ est lex servitutis, sed qđ est propiū legis Evāgelicæ nō potest in lege veteri reperiri: ergo.

Respũa nego mi ad eius provationem distingo minorẽ adeo Consilia est propiũ Evangeli sive existentis, sive Contemplati, et crediti Condo: Existentis precisè subdistingo est propiũ adeo Consilia mayori perfectione et communiori amplitudine Condo, min: perfectione et exsa perfectiones nego: quia hoc non est propium Evangeli existentis cum ante existentia ipsius inveniantur aliqui observatores Consiliorũ, ut constat ex provatione Conclusionis, quia ex mera Contemplatione, et fide Christi nascendi Consilia Evangelica fuerant ab aliquibus observata ante Evangeli existentiam. Arg: 2°

Consilia sunt opera perfectionis sed nihil ad perfectionẽ aduxit lex ut dicitur ad Hebreos 7.a gõ: Lex vetus nullam perfectionẽ aspiciebat ad cuius asequtionẽ Consilia instituerentur. Confi: quia Apostolus loquens de professoribus veteris legis. 1.a ad Corint. Cap. 10. afirmat quod omnia in figura Contigebant illis: gõ. eorum opera quantumvis magna non erant vera virtutis opera, vera Consilia, aut vota; sed solum humbra, et figura istarum rerum.

Respũr ad argumentũ. nego consequẽtiã: quia Deus ab eterno predestinavit Christum quod sensus Apostoli in authoritate relata est formalis, et significat non fuisse perfectionẽ ex vi legis; sed nõ negat quod quod tempore legis fuerit aliqua perfectio: quia licet lex vetus ex vi sui status non habuisset vim justificandi, et perficiendi, seu promovendi homines ad perfectionẽ, quia precipiebat, prohibebat aut etiã Consulebat, sed non prestabat gratiam, et vires, quibus homines sibi jura et proposita exequerentur nihilominus Deus misericorditer quos volebat ad fidem Christi saltem inplicite vocabat, et illos eidem Comuni Salvatori tamquam membrum Capiti incorporabat, et ad justitiã et perfectionẽ promovebat. Ad

Confirm. respũr nego Consequẽtiã utpote manifeste hereticã, et contra evidentiã Scripturæ testimonia; nam ut alia exempla omitamus: fides, et obedientia Abraham, patientia Iob, Mansuetudo Moisis, Penitentia David Celus Elie, et fortitudo Machabeorum martirũ vere fuerunt insignes actus virtutis nec locus Apostoli urget: quia optime Componitur, quod opera Antiquorũ Patrũ fuerint figura representans ea que sunt in novo testamẽto, et quod nihilominus fuerint vera virtutis opera et vera Consilia Sicut licet Sanctitas antiquorum P.P. fuerit figura representans Sanctitatem Justorum nove legis tamẽ fuit vera Santitas et ejusdem speciei cum nostra

10. Adde et sit secunda solutio: quod sensus Apostoli non est omnia quae ibi refert et in veteri lege acciderunt fuisse umbras, aut figuras; sed Hebreos nobis nobis datos fuisse in exemplum ut ex eorum punitione discamus vitare peccata ut colligitur ex integra lectione textus qui sic se habet: haec autem in figura facta sunt nostri, ut non simus concupiscentes malorum sicut et illi concupierunt: et postquam refert alia peccata in quibus Iudaei inciderunt concludit textus haec autem omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autem ad correctionem nostram: Ex quibus constat Apostolus catenus dicere ea quae contigerunt in veteri testamento facta fuisse in figura quatenus ex his accipere possimus exemplar ut vitam recte formemus. Unde magis confirmatur nostra Doctrina nam illa quae Apostolus afirmat contigisse in figura, vere et propie fuerunt peccata neq. hoc nisi stultus negavit: Ergo opera justorum: ergo quae in figura referuntur licet dicantur contigisse in figura vere et propie fuere opera virtutis consilia et vota.

Arguitur 3°. principium totius perfectionis et autor consiliorum quae nobis proponuntur in lege Evangelica fuit Christus: ergo ante Christi et legis Evangelicae existentiam non potuit virtutis opus seu consiliorum florere. Prob. conseq.: quia juxta veriorem Thomistarum sententiam ideo Xptus non meruit gratiam antiquis Patribus datam quia non praecessit eorum existentiam: ergo eadem ratione non potuit influere in eorum perfectione sui observantia consiliorum.

Respondeo nego conseq. quia Deus ab eterno praedestinavit Christum ut redemptorem hominum, et ut primogenitum inter filios adoptivos, et ex hac intentione Christi, ut primi hominum praedestinati, et ut finis cujus gratia cogniti Deus aliquem praedestinavit vocavit, et justificavit, et ex his aliquibus dotavit specialibus auxiliis ad opera perfectionis exercenda ex eodem fine. Nec probatio urget contra hanc doctrinam quia merita apud Theologos pertinent ad genus causae efficientis et nullus potest adhuc moraliter eficere nisi actu phisice existat in re vel in aliqua virtute seu efectu a se relicto. Et cum Xptus non extiterit in se, nec in sua virtute tempore quo antiqui Patres justificati fuerunt, non potuit gratia ut gratia meritorum. Ceterum ut Xptus influat per modum finis quo pacto influxit tempore legis in perfectionem seu in observantiam consiliorum, sicut hoc modo etiam in gratiam antiquis Patribus datam suficit quod existat in intentione quia hoc est propium causae finalis ut distincta a causa eficienti.

Arguitur 4°. in veteri lege non potuerunt esse vota obedientiae castitatis

et paupertatis: ergo nullum Consilium potuit esse. Probatur antecedens quia in veteri lege non potuit esse status Religiosus: ergo. Probatur ~~Consequens~~ antecedens quia si potuisset esse, esset eiusdem rationis cum statu nunc existente: alias solum nomine tenus, et per aliquam similitudinem esset talis, consequens est falsum quia derogat dignitati status religiosi nunc existentii: ergo.

Respondetur negando antecedens primi, et secundi entimematis, ad cuius provationem dicimus quod status Religiosus in veteri lege fuit eiusdem rationis cum existente; non quo ad modum, et gradum perfectionis, sed solum quo ad substantiam; quia hoc posterius solum expostulat vota simplicia, et absque traditione, licet non ex omni parte irrebocabilia vota. Ad provationem ibi inclusam dicimus quod perfectio legis Evangelicae minime derogatur ex eo quod ante eius tempus fuerit vere status religiosus quo ad substantiam quia in tali statu non erat status omnimode perfectus et ideo perficiendus erat per Christum in lege Evangelica quod maxima dignitas legis Evangelicae est. Sicut non derogat quod ante legis Evangelicae tempus fuerit vera Eclesia, quia pro qualitate temporis habuit tunc statum minus perfectum perficiendum postea per Christum.

Questio 6. Utrum novum testamentum in ratione legis sit veteri perfectius

Postquam de authoritate bonitate, et perfectione veteris testamenti in ratione legis egimus in quaestionibus precedentibus, spectat ad complementum huius quaest. examinare: an in ratione legis vetus et novum testamentum sint equalis perfectionis, vel potius unum alium excedat, quod sequenti quaest. sequenti declaravimus. Dicendum novum testamentum in ratione legis esse veteri absolute perfectius: probatur ratione perfectio cuiuslibet rei, et excessus in illa a causis, efectibus, vel circunstantiis sumenda est; sed novum testamentum in ratione legis habet causas, efectus, et circunstantias perfectiores veteri testamento eodem modo supra: ergo. Maior est certa et maxime ubi queritur excessus accidentales qui ex causis extrinsicis ex efectibus et circunstantiis sepe deducitur. Minor probatur ex causa finali: lex vetus fuit medium preparans et disponens homines ad legem Evangelicam et ad Christum qui est finis totius legis ut diximus quaest. 4; sed finis perfectior est his qui sunt ad finem ergo.

Confirmatur ex fine quasi intrinseco utriusque legis: quia finis proximus

 veteris legis fuit temporalis et terrenus et finis proximus nova legis est spiritualis et eternus. ergo pte ex Cap. 1. Isaia ubi dicitur: si volueritis et audieritis me bona terre comedetis ex Cap. 3. Exod. ubi promittitur regnū terrarū Cananeorū; sed in lege nova promittitur regnū Celorū et ideo Xptus in principio sue predicationis invitavit ad regnū celeste dicens: penitētiā agite appropinquavit enim regnū celorū ut habetur Cap. 4. Math. et cap. 5. promittitur idē regnū celorū his verbis: Beati pauperes spiritu quoniā ipsorū est regnū celorū. dein

Deinde pte ex causa materiali quia multitudo preceptorū quae continebatur in lege veteri reddunt illā insupportabilē sed hoc in lege nova nō accidit; go ex hac parte lex nova excedit veterē. pater consqa: quia legē esse fere insupportabilē est in ipsa lege quedā imperfectio saltē negativa. Maior cōstat ex cap. 15. Act. his verbis: quid tentatis Deū imponere jugū super cervices discipulorū, qd neq. patres nri neq. nos portare potuimus. et mi. etiā cōstat ex cap. 11. Math. ubi dicitur: tollite jugū meū super vos::: jugū enim meū suave est et onus meū leve. Deniq. ptet

ex effectibus: quia lex vetus nec cōtinebat sacramēta ex se causativa gratie, nec Dei amicos formabat, nec Celi Januas aperiebat; sed nova lex hec omnia operatur. ergo ma. quo ad primā part est communis theolg. sententia in tract. de sacramētis in genere quo ad 2ā ptet quia amicitia Dei cōsequitur ad gratiā sāctificātē; sed nemo justificatur ex lege ut ait Paul. ad Galat. his verbis quoniā autē in lege nemo justificatur apud Deū. Quo ad 3ā part. ptet ex Cap. 9. ad Heb. ubi dicitur: qd in illo statu legis veteris nodū erat propalata sanctorū via et ex 2. Esdre Cap. 7. ubi dicitur: nō aperiatur porta Jerusalē usq. ad calorē solis, id est usq. ad ortū Xpti, et ex calore Caritatis ipsius oblato sacrificio. Mi primi silg. quo ad 1ā part est communis theolg. sent. loc. cit. quo ad 2ā est certa quia lex nova ad differētiā legis veteris ex vi ejus status habet vim justificādi ut diximus quest. 4 et ideo habet vim cōstituēdi amicos Dei. Deniq. quo ad 3ā part cōstat ex authoritate Esdre supra relata.

Contra Clusionē

Arqui potest 1º lex nova nō est finis veteris go ex hoc Cap. ipsa nō excedit. ptur ant. quia adveniente fine cessat mediū sed adveniente nova lege non cessabit vetus; quia precepta decalogi sūt eadē ac ea, que fuerūt in veteri lege digito Dei scripta go. Cofr. quia circūcisio que fuit sacramētū veteris legis ad delendū originale pecatū duravit tempore nova legis go. Pter ant. quia sacramētū baptismi ad eādē effectū ordinatū nō obligavit nisi post resurrectione Xpti ut docet D. Thom. q. 66. art 2. go in illo intervallo temporis duravit circūcisio alias pueros tunc morientes remediū nō habuerent.

Rpdo ant. ad probatione. dist. go nō cessavit primitive, pam precisive nego ma: quia adveniente nova lege lex vetus statim fuit mortua et ideo cessavit, nō

tamē fuit mortua statim usq. dū nova lex fuit sufficienter promulgata in die Pentecostes et ideo ne ignorates legem nobam essent sine remedio permitebatur lex vetus per qd constat ad Confirm.m ad probatione inversa in minori argumenti dicimus quod pręcepta decalogi non sunt pręcepta Veteris legis, sed legis naturalis quę in omni tempore perseverabant quę in omni tēpore perseverabant neq. exqr qd fuerit scripta quia est illi quod materiale. Argr 2º quia finis legi veteris fuit eternus go Pi ant. qx in veteri lege promittitur vita æterna ut constat ex 2º Macha. cap. 7. ubi dicitur. rex mūdi defunctos nos pro suis legibus in eterna vita resurrectione suscitavit. Cōstat etiā ex cap. 18. Luc. ubi quidā princeps Xptū interrogavit dicēs: Magister qd faciēs vitā eternā possidebo gō. Rā. qd in veteri lege vita eterna promittebatur sed non ex cōferēda ex vi legis, sed ex fide in Xpto, et ejus gratia quas Deus misericorditer aliquibus cōferebat et similiter si in illo statu fuerūt aliqua merita salvē de cōgruo etiā fuerūt colata ex gratia, et intuitu Xpti et Evāgeli. Argr. 3º plura et graviora pręcepta sunt in lege Evangelica quā in veteri: gō Ant. quo ad primā part. ptur: quia numerus sacramētorū nova legis excedit numerū sacramētorū veteris legis in qua tria tātū solent numerari scilicet, circūcisio, agnus Paschalis, et manū ablutio: gō. Quo ad 2ā partē ptur quia auricularis cōfesio est gravissimū jugū aqeo plurimi ob verecūdiā deterriti in graviora pecata incidūt: gō. Rpr. nydo ant. quo ad utraq. partē ad primā dicimus plura fuisse sacramēta veteris legis quā sūt nobæ legi sacramēta, ut expresse docet D. Aug. lib. 9. Cōtra faust. cap. 13 his verbis: sacramēta veteris legis ablata sūt quia impleta, et alia sunt instituta virtute maiora, utilitate meliora, actu faciliora, et numero pauciora. Idē docet D. Thom. 1.2. qua 102. art. 5. ubi sacramēta veteris legis reducit ad tria capita sub quibus quā plura enumerat sacramēta, et fere tot quot erāt ceremonia. Ad 2ā part dicimus qd sacramētū penitentię quo ad illā dificultatē manifestandi sua pecata contra impulsū humana natura etiā fuit in veteri legi, ut colligitur ex cap. 5. Num. ubi dicitur: Vir, sive mulier cū fecerit pecatū quę solēt hominibus accidere:: confitebuntur pecatū suum, hoc ipsū cōstat ex aliis locis sacrę sptura et ideo hęc est comunis opinio theolog. Argr ultimo lex vetus continebat sacramēta causantia gratia, et consequenter filios, et amicos Dei formabat sicut lex noba: gō Ptur ant. quia circūcisio conferebat primā gratiā remissivā pecati originalis; sed illā cōferebat ex opere operato, et nō ex opere operātis, quia dispositio in parvulis usu rationis carētibus erat impossibilis gō:

Rpx nego ant.^d ad cuius probationem dicimus quod Conferre gratiam ex opere operato propie et active, est propium sacramentorum novæ legis, quæ ut instrumenta phisica gratiæ habent virtutem ipsius productivam at vero quando de circumcisione dicitur qd conferebat parbulis gratiam ex opere operato, sensus est parbus et cō dicionatus ac si diceretur qd Deus parbulis recipientibus sacramentum Circisionis ad presentia sacramenti conferebat gratiam remissivam pecati originalis absque illorum dispositione. D. 6. de propietatibus Sacræ Scripturæ

Disputatio 6.^a de Propietat. Sacræ Scripturæ

Cognitis jam essentia existentia et perfectione sacræ scripturæ recta metodus postulat ut sermonem de ejus propietatibus instituamus. Sed quia inter ceteras propietates seu pasiones naturæ sacræ scripturæ comitantes ejus obscuritas, et veritas precipue elucescunt et nostro instituto et scopo nostro maxime conducunt ideo in hac Disputatione solum de illis, et totum ea quæ ad earum cognitionem sufficiunt breviter tractavimus quest. 1. utrum Sacra scriptura sit obscura dificilis et profunda et an requiratur specialis gratia ad ejus intelectionem

Questio 1.^a Vtrum Sacra Scriptura sit obscura dificilis et profunda et an requiratur specialis gratia ad eius intelectionem

Scripturas sacras facilimas esse intelectu, heretici judicarunt, sed contra ipsos astat Luterus qui licet in primo suæ heresis statu in eodem fuerit errore postea tamen verbum Dei inscrutabile esse afirmavit, et de se ipso dixit: nihil plusquam A. B. C. scripturæ labore suo intelligere potuisse sed antequam Conclusionem cum Catholicis statuamus ut certum apud omnes suponimus Sacram Scripturam quo ad aliquas sui partes claram esse et facile Captu et ratio est manifesta: quia pluribus testimoniis scripturæ clare sacram scripturam esse obscuram dificilem et profundam; sed si scriptura quo ad omnes suas partes esset obscura non esset locus quo clare probaretur scripturam esse obscuram ergo. Confr: quia lex decalogi est una ex principalibus partibus scripturæ; d. de ratione legis et maxime Divinæ, est, quod sit lux, norma, et manuductio subditorum, ut constat ex Psalmo 18. per hæc verba: preceptum Dni lucidum iluminans oculos: et ex cap. 6. Prov. ubi dicitur: Mandatum lucerna est, et lex lux ergo. Quo suposito.

Dicendum est 1.º Sacram scripturam absolute, et simpliciter esse obscuram, dificilem et profundam: Conclusio est de fide et ut talis defenditur a N. Cona.^e a S.^to Hier. Pred. 1.º quest. 1.^a et probatur pluribus scripturæ testimoniis: nam cap. 29. Isaiæ dicitur: et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati quem cum dederint scienti literas dicent: lege istum, et respondebit: non possum signatus est enim quem locum ponderans Origenes homil. 13. in Num. de omni scriptura intelligit et de ipsa ait: plena est enigmatibus et parabolis, et obscuris sermonibus, aliisque variis obscuritatum formis humanæ naturæ ad concipiendum dificilibus ergo.

Confr. 1.º

quia D. Petrus loquēs de Epist. Pauli sic ait Epist. 2. Cap. 3. Paulus secūdū datā sibi sapientiā scripsit vobis sicut et in omnibus Epist. loquens in eis de is in quibus sūt quadā dificilia intelectu. Confr. 2º quia Xptus Dnus loquens Santissimæ Virgini eiusq. Castissimo Sponso sic ait Cap. 2º Luc. quid est qd me querebatis nesciebatis quia in his quæ Patris mei sūt oportet me esse; ubi subjūxit Evāgelista, et ipsi nō intelexerūt verbū gō ex ipsa Sptura constat eius obscuritas. Confr. 3º quia plura continētur in sacra Sptura quæ ex aparenti ex opositione inter se obscura redūtur, et similiter alia sūt quæ ipsi naturali ratione aparēt disonātia, ut est illud Eclesiæ. Cap. 42. melior est iniquitas viri quā mulier benefaciēs et illud Psalmi 35. homines et iumēta servabis Dnē; id ea quæ naturali ratione disonāt obscura et dificilia sūt gō.

Prur 2º Clusio: quia id ad qd declarādū pluries Concilia sūt cōgregata dificile est, et obscurū; id ad declarādā sacrā Spturā pluries Concilia sūt Cōgregata, ut manifestū est cuilibet in lectione Conciliorū versanti: gō. Probationē ab authoritate SS. PP. omitimus: tū quia ita clarè et abūdè loquūtur in labore nrāe resolutionis, qd facile quilibet hāc probationē in eorū scriptis inveniet. Tū etiā quia heretici cōtra quos nūc agimus ipsorū opera parvi pendūt.

Prur Cōclusio ratione: quia sacra Sptura potest cōsiderari vel quo ad rē propositā, vel quo ad sēsus in ea latētes, vel quo ad verba quibus res, et sēsus significātur; id in his omnibus sacra Sptura est obscura et dificilis: gō. Prur mi. quo ad 1ª part. quia res à sacra Sptura proposita vel sūt altissima misteria, vel sūt futura, vel preterita, et deniq. omnia sunt sub Divina revelatione cōtenta; sed eo ipso sūt intelectui humano proxime improportionata: gō.

Preo ad 2ª part prur: quia nulus potest sensus Dei cognoscere, et ideo Paulus ad Rom. 11. ait: quis cognovit sensū Dni, aut quis cōsiliarius eius fuit? gō. Confr. quia in sacra Sptura cōtinētur plures sensus; id multiplicitas sensū reddit ipsā obscurā, quia eo ipso ignoratur, an iste vel ille sēt sensus ab Sptu Sancto intentus gō. Deniq. prur quo ad 3ª part. quia sacra Sptura abundat pluribus parabolis figuris et tropis sed eorū dificultas tāta est ut Apostoli ipsa dificultate vincti pluries petierūt ab Xpto parabolarū intelegētiā dicētes: edisere nobis parabolā gō. Dicēdū est 2º intelectū humanū indigere gratia speciali ad perfectā intelegētiā sacræ Spturæ. Prur

1.º Clusio ex D. Amb. qui videns quod David Psl. 118. in postulat gratiã ad inteligẽdã eloquia Dei sic ait in ipso Psal. si Profeta intelectũ sibi dari postulat, quistã arrogans est, qui profiteatur in sua potestate esse inteligentiã. Hoc ipsũ docent alii Sancti PP. quos omitimus et videri in N. Cma loc. cit. posũt.

Ptur 2.º ratione: sptura sacra Constat ex rebus, sensibus, et verbis; sed ad omnia hac requiritur speciali gratia quæ a D. Thom. 1 2 q. 116. a 2.º in corp. apelatur interpretatio Sermonũ: Ptur mi: quia omnia illa sũt obscura et intelectu dificiliora ut constat ex dictis in prima Clusione: go ad ea inteligenda opus est mẽtis iluminatione quæ ad D. Tho. dicitur interpretatio Sermonũ. Ptur deniq.º Clusio perfecta inteligentia sacra sptura est improportionata saltẽ proxime intelectui humano: go Pta ant.º quia perfecta inteligẽtia sptura est inteligẽtia sẽsũ et verborũ sptus Sancti loquẽtis per ipsã; sd sẽsus et verba sptus sacti nõ solũ quod ad supernaturalitatẽ, sd etiã quo ad extẽsionẽ, et pluralitatẽ sũt improportionata humano intelectui: go Ptr mi quia ideo colectio omniũ veritatũ naturaliũ est improportionata nrõ intelectui, ut docet Theologi cũ D. Thom. quia licet quatenus naturales sũt, nõ trãscendãt sphera intelectus tamẽ multiplicitas veritatũ, seperata peralitatibus natura lapsa excedit captũ intelectus humani; sed tot sũt sẽsus, seu veritates in sacra sptura ut merito dici posse epilogã omniũ et ideo D. Aug. de Doctr. Christ. docet omnes requiri scientias ad sui inteligẽtiã go, Confir. quia quia in sola hac veritate sptura: in principio creavit Deus celũ et terrã, tot includũtur veritates ut ad eas inteligendas nec mediocre ingeniũ suficiat; sd hoc ipsẽ dici potest de omnibus sigilatim: go omnes simul plurimũ trãscẽdũt intelectũ nrũ: Ptur mi. qui dẽli in principio potest dubitare an sit temporis vel eternitatis? an mundus fuerit ab eterno, vel in tempore? ubi fuerit Deus ante mũdi creationẽ in li creavit quid sit creatio? quomodo potest fieri ex nihilo? an fuerit immediate à Deo? an creatura aliqua sit instrumẽtũ creationis quomodo posit Deus ad extra creare? et quomodo hoc potest in tẽpore absq. sui mutatione: in li Deus: an actio ad extra sit a tota trinitate ectrũ in Deo sit existentia absoluta quia preintelecta ad relationes operetur ad extra: per li celũ et terrã ati fuerint simul? an Celũ fuerit prius quã terra? quid inteligatur nomine Celi? quot sint Celi? ex qua materia sint quã figura habeãt? an stelæ fuerint simul creata et alia huiusmodi: go.

Contra 1.ª Clusionẽ Argr. 1.º ex ipsa Sacra Sptura: quia Cap. 31. Deut. dicitur: Mãdatũ hoc qd ego precipio tibi hodie nõ supra te est: go hæc pars sacra sptura, scilicet, lex Divina clara est, et falilis: gõ Confir. 1.º quia in Psal. 118. dicitur: lucerna pedibus meis verbũ tuũ sd qd est lux nõ est obscurũ: go Confir. 2.º ex Epista. 2.ª D. Petri Cap. 1.º ubi sacra sptura dicitur: lucerna lucẽs in caliginoso loco; sd lucerna quæ lucet nõ est obscura sed clara: go

Re qd ex argmto simul cũ suis Confirmt. solũ

inferre quod spturā est clara quo ad aliquas partes, ut diximus in
principio quest. juxta qd dicimus qd precepta Decalogi secūdū ea quæ om
nibus obligāt, et sūt necessaria ad salutē clara esse, quia cū sīt naturalia præ
cepta ipsa natura rationalis jubat, ut juxta ipsa operetur ad perfectā in
telegētia ipsorū preceptorū. Adde qd claritas est proprietas legis, et ideo lex
inter omnes optima uti est lex Divina, nō debet a claritate deficere in ra
tione legis licet alicubi in ejus preceptis plures dificultates lateāt. Ita Confirma
tionē dicimus qd sacra sptura est lux et lucerna suposita gratia intrin-
sice recepta in Patribus Doctoribus, et Expositoribus.

Argr. 2o Ex Sanctis Pa-
tribus, qui frequēter docēt spturā esse Clarissimā, ex quibus D. Crisost.
humilia 3. in lazar. Atanasius et ali plures ab illud Ioan. Cap. 1o. in princi
pio erat verbū dicūt: sententiā illā solaribus radiis esse clariorē; sed hæc
sentētia est ex sublimioribus sacræ spturæ: go inferiores sentētiæ clario-
res erunt. Rpr. sensū Sanctorū Patrū solū esse facilitare ad lectionē
sacræ spturæ ne homines pusilanimitati detēti et spturæ dificultate de
territi ab ejus studio se abstineant, ut patet ex cōtextu sic enim ait D.
Chrisost. sume librū in manus lege historiā omnē, et quæ nota sūt memo
ria tenes, ea quæ obscura sunt frequēter percurre. Quod si nō poteris assi-
duitate lectionis, qd dicitur, accede ad Sapientiorē vade ad Doctores co
munica cū his ea quæ scripta sūt. Neq. oppositū colligitur ex eo quod ase-
rūt de testimonio Ioan. quia locutus de perspicuitate verborū nō de sētētia
quæ altissima est, et obscura, et si de sētētia loqueretur debet inteligi suposita
Eclesiæ explicatione.

Arguitur 3o quia licet sacra sptura usq. ad
Xpti mortem fuerit liber sigilis clausus tamē Xptus agnus occisus aperuit
tamē Xptus agnus occisus aperuit librū et solvit signacula ejus, et velū tēpli scisū
est, ut revelarentur secreta et abscōdita. go. nūc sacra sptura jam nō est obscura; sed clara.
Rpr. qd liber spturæ est apertus per Xptū ad in pletionē misteriorū Xpti, quæ sub sigilo
promissionis erant signata tam scienti, quā nescienti ut dicitur in Isaia Cap. 29. nō ideo
sentētiæ spturæ quo ad inteligētiā adequatā sūt claræ quare dixit Origenes hum. 12.
in Exod. adhuc opus est ut agnus Dei aperiat nobis librū signatū.

Argr. 4o sacra
sptura vel est obscura ex Dei volūtate vel quia Deus nō potuit eā clare tradere; sed
neutrū est: go. Mi: quo ad 2ā part. est evidens: quia Deo omnia quæ nō implicāt sunt
possibilia: quo ad 1ā. ptur 1o quia ex obscuritate sacræ spturæ facile oriuntur scismata
et hereses in Eclesia, quod Deus velle nō potuit. Ptur 2o quia misteria fidei, quæ ad sa
lutē omniū spectāt omnibus debent esse clara: go ex Dei voluntate nō est obscura. Rpr qd
sacra sptura ex Dei voluntate est obscura in pluribus licet sit clara in aliquibus et maxi
me in iis quæ singulis sūt necessaria ad salutē: neq. probationes urgēt quia ad hæreses

et

et scii mala vitanda et ut omnibus necessaria ad salutẽ sint clara dedit Deus Ecclesiæ Catholicæ pastores et Doctores quibus inteligentiã sc̃ptur̃æ præbuit quare licet sc̃ptura nõ sit clara omnibus in particulari, tamẽ omnibus est clara ejus perfecta inteligẽtia in suo corpore morali, scilicet Ecclesia.

Arg.r ultimo sacra sc̃ptura est regula fidei et ostẽsio Divinæ voluntatis; sẽ ex utroq. capite debet esse clara g.o. ptur minor quo ad 1.am part. quia nemo potest perfecte servare regulã obscurã: g.o. Deinde ptur quo ad 2.am part. quia voluntas Dei est nobis ignota, et per sc̃pturã manifestatur; sed id per quod manifestatur ignotũ clarũ debet esse: g.o.

R.ptur q.d regula fidei et ostensio voluntatis Divinæ debent esse clara respectu Ecclesiæ, quã immediate dirigit, et cui voluntatẽ Dei immediate ostendit, nõ vero requiritur, q.d respectu aliorũ ut in se considerãtur sin clara, sed sufficit quod illis inotescat ut cõtinentur in primo principio, scilicet Ecclesia tamquã mẽbra in suo corpore morali; quia cum ex una parte perfecta inteligẽtia sc̃ptura sit clara Ecclesiæ ratione gratiæ specialis ipsi ex speciali Dei providẽtia communicatæ, et ex alia parte nõ debeant homines gubernari per sc̃pturã juxta inteligentiã propri spiritus ut docebat Luterus, sed juxta spiritũ Ecclesiæ sufficit q.d sc̃ptura sit clara modo dicto.

Contra 2.am conclusionẽ. Arg.r 1.o scripta SS. Patrũ obscuriora sunt sacra sc̃ptura sed ad illa inteligẽda nõ requiritur specialis gratia g.o: Ma: ptur quia SS. PP. cõprobãt sua scripta per sacrã sc̃pturã; sed nihil ptur nisi per magis notũ. R.ptur n.do ma: ad probat. distigo ma: probãtur sua scripta per sacrã sc̃pturã ratione veritatis c.do: ratione claritatis subd.o si forte ocurrat textus ab Ecclesia declaratus c.do si talis textus nõ ocurrat n.go ma: causæ enim ad invicẽ sũt causæ, et ideo SS. PP. scripta accipiũt veritatẽ et authoritatẽ a sacra sc̃ptura, et sacra sc̃ptura accipit ab ipsis claritatẽ. etsi aliquando PP. scripta clariora fiunt ex sacra sc̃ptura hoc nõ accidit respectu illius textus cui interpretatio PP. præbuit claritatẽ, sed respectu alterius textus alibi explicatus a SS. PP. vel ab Ecclesia declaratus quo SS. PP. scripta clarificantur.

Arg.r 2.o tota scriptura sacra reducitur ad præcepta Decalogi simbolũ fidei orationẽ D.nicam et sacramenta sed hæc omnia sunt in scriptura clara testimonia et ideo dicũtur nimis credibilia: g.o. Conf.r quia testimonia Divina dicũtur lucida et illuminãtiva oculorũ mẽtis; sed ad lucẽ et iluminationẽ nõ datur nova lux et iluminatio: g.o.

R.ptur 1.o n.do ma: quia præter ea quæ in argũto referũtur sũt in sc̃ptura plura præterita enarrata, et plura futura annũtiata nec nõ promissiones præmiorũ, pecatorũ pennæ et alia huiusmodi quæ nõ ita clare reducũtur ad ea quæ referũtur in argũto. R.ptur 2.o quod ad omnia illa sunt in scriptura clara testimonia (maxime supposita doctrina Ecclesiæ) quo ad aliquid sensũ sed nõ quo ad omnes in eis latentes, ad quorũ inteligentiã intellectus noster per se non potest pertingere.

ad Confirm. resp. qd. sermonia Divina dicuntur lucida et illumi-
quia sunt ostensiva veritatis postq. sunt intellecta per gratiā interpre-
tandi qua elevat virtutē radicalē intellectus; hæc autē est vera lux ad
quā alia nō datur. Neg. 3°. intellectus noster habet proportionē cum
omni sacra sptura quia sive ejus veritas sit naturalis, sive super
naturalis est intra sphærā nostri intellectus ut docet N. Comp. tract. de Dni.
D. 16. quest. 1. sed quelibet potentia habet proportionē cum suo objecto
specificativo: ergo Resp. distingdo ant. habet proportionē comēsurationis
essentialis proportionē virtutis proxime nego ant. et hoc modo distin
ta probatione mi. negatur Conga. Trad. objectū specificativū est ens
prout abstrait a naturali et supernaturali, et ideo sacra sptura cō-
tinetur intra objectū specificativū illius et a comēsuratione essen
tiali cum ipsa potest ad eam extendi sive propiis sive superadditis vi-
ribus. Finis Primi anni 1752. die 19. Mensis Maii.

Questio 2a Quænam sit Causa obscuritatis Sacræ Spturæ

Dicendū est qd. causæ oscuritatis sacræ spturæ sunt quatuor scilicet, materialis, formalis, efficiens et finalis. Ex quibus materialis est ipsa rerū magnitudo, de quibus agitur in sacra sptura, ita ut necesse sit sagacitate ingenii uti ut investigentur et ad hoc nō sufficit ut ait D. Hier. Epist 52. ad Pamach. dicens: Si legere volueris probabis quanta dificultate sit Divina sptura presertim Prophetas intelligere. Oritur ergo hujusmodi obscuritas ex magnitudine rerum primo quia futura prenunciatur et præterita nō visa et nōs audita referuntur. Secundo quia de regnis externis agitur de linguis peregrinis de animalibus de herois volatilibus de somniis visionibus et revelationibus et hujusmodi aliis quæ ex esse, ex distantia, et multiplicitate dificilia sunt.

Causa formalis est duplex scilicet substantialis et accidentalis et utraque utilitatem præsefert primo quia est significatio ab Sptu Sto intenta et in verbis saltem complexe sumptis deposita. Quæ significatio qia multiplex est sub una litera quia est Divina et quia inexplicabilis nō potest obscuritatē generare. Secudo quia abundat tropis et figuris; hic adest parabola illic metaphora yam alegoria yam enigma hic antiptesis illic ipebole quæ omnia obscurant et retardant inteligentiā sacræ spturæ.

Causa efficiens obscuritatis sacræ scripturæ est Deus qui ut agnosceremus illū esse sapientissimū infinitum et incomprehensibilis virtutis voluit verba sua in sacris biblis contenta quandā infinitatem habere ne mens humana sine Dei adiutorio præsumeret sensū Divinū percipere. Sed partim exaravit scripturā clarā ut n̄ro desiderio occurreret ut ait Aug. lib. 2 de Doct. Christ. Cap. 6. per hæc verba magnifice salubriter spiritus Stus scripturas ita modificabit ut locis apertioribus occurreret obscurioribus autem fastidia detegeret.

Deniq. pro causa finali et absoluta obscuritatis sacræ scripturæ plura assignātur prima ut agnoscamus Dei sapientiam et quādā ex eā sacræ scripturæ divinitatē quæ silentiā summopere evincit. Secunda ut hominibus honestā occupationē in disputando scribendo comentādo, et occasione misericordiæ in docendo Dueus concederet. tertia ut nos metipsos in humilitate exerceamus deiicientes jactantiā. Quarta ut in celestibus occupemur. Quinta ut ea quæ ex ipsis scripturis magis hæreant mentibus et cordibus n̄ris: solent enim obscura pluries tractari et semel intelecta firmius mentibus inhærere et pluries externari. 6.ª ut cognitio veritatis ne habeatur ut vilis et contemptibilis. 7.ª deniq. ut suā imbecilitatē n̄rā agnoscimus in oratione exerceamur scientes quod Deus cuius sensus in sacra scriptura latet quem voluerit replet spiritu inteligentiæ, ut tot sensibus maiestati occultis excitemur, qui prodesse poterint ad sui gloriam et n̄rā ac proximorū salutem.

Questio 3.ª An sint aliquæ regulæ ad inteligendam, et exponendam Sacrā Scripturā.

Quia sacra scriptura obscura est et intelectu dificilis opus est investigare an ad eius inteligentiā sive ad eius obscuritatē et dificultatem vincendā sint aliquæ regulæ quibus eius sensus aliquo modo (licet nō adequatè et perfecte quia ad hoc necessaria est gratia specialis) a nobis posit percipi et ideo presentem quest.^m instituimus in qua stilo resolutorio procedemus quia res dignitatem vetat et sincera placet doctrina. Dicendum est pluries esse regulas ad inteligendam et exponendam sacrā scripturam sed quia brevitati consulimus non omnes adducere conamus. solum ergo agemus de septem regulis seu clavibus Tyconii. has septem claves seu regulas valde necessarias esse ad sacræ scripturæ inteligentiam unanimiter fatentur doctores; quia sicut dum fores sunt clausæ Domum intrare impedimur nisi clavium utamur arbitrio ita neq. sacræ scripturæ Domum quam sibi sapientia edificabit juxta illud Prov. Cap. 9. Sapientia

edificavit sibi Domum lustrare poterimus neque ad ejus Celestes dapes ad quas nos invitat accedere; quia pluribus difficultatu modis fores precluduntur sine presentibus clavibus. Harū clavium inventor fuit Thiconius Sacrā Sptura studiosus licet hereticus Donatista qui floruit circa annū Dni 390. sed quia ex Caliginoso loco sui intellectus fonte evaserunt vitiatæ illas lustravit et elustravit D. Aug. lib. 3. de Doct. Chrā. Cap. 30. quod etiā fecerunt D. Isidorus lib. 1. de Sumo bono. Cap. 20 Sanctus Spagninus in Isagoge Cap. 30 et plures alii quas omnes sequētibus paragrafis proponemus.

§ 1.s

De Prima Clavi Seu Regula Thiconii

Dicendū est quod prima clavis seu regula Thiconii dicitur de Xpto Dño et eius Corpore mystico qd est Eclesia pro cuius inteligentia nota qd Xptus Dnus preter corpus naturale Conceptū de Sptu Sancto ex Maria Virgine habet etiā Corpus mysticū qd est Eclesia qd Charius dilexit benignitate redimentis dum illud pro isto tormentis exposuit cruzi affixus et morte turpissima damnatus. unde hæc vox Corpus aliquādo sumitur proprie pro Corpore Xpti naturali et aliquādo metaphorice pro Corpore metaphorico quod est Eclesia simile corpore naturali juxta illud Apost. 1.a ad Corint. c. 12 sicut enim Corpus unū est, et multa membra habet omnia autem membra unii Corpus sunt, ita et Xptus et V. 27. loquens de Corpore mistico ait. Vos autem estis Corpus Xpti et membra de membro. Ratio huius similitudinis stat in hoc quod sicut Corpus naturale multa membra habet et quodlibet distinctū actū rā oculus videt os loquitur &a ita in corpore mistico datur Caput qd est Xptus juxta illud ad Colosen. Cap. 1 V. 18. ubi dicitur: Et ipse est Caput Eclesiæ. Et sicut à capite Spiritus et directio procedunt manant ita à Xpto Dño dimanat omnis gratia juxta illud Joan. 1. V. 13. De plenitudine ejus omnes accipimus et gratiā pro gratia. Colum est B. Virgo juxta illud Cant. 4 V. 4. Sicut turris David colum tuū. Quia sicut a Capite per colum spiritus in Corpus descendunt, ita ad nos per Virginem ut ait D. Bern. Serm. de Nativ. Virg. Humeri quibus honus portatur sunt Patriarchæ juxta illud Xpti Dni ad Apost. Cap. 4 Joan. V. 38. alii laboraverunt et vos in laboribus eorū introistis. Oculi sunt prophetæ à procul videntes et ideo passim videntes in Sacra sptura nuncupatur.

Brachia et manus quibus opera perficiuntur sunt Apostoli aquibus universus orbis est Conversus. Scapulæ que verbera et vulnera suscipiunt sunt Martires. Ubera propter pulchritudinē Cant 4 V. 10 quam pulchræ mamæ

 rae sunt Virgines quia Virginitas ut ait Cyprianus flos est Ecclesiastici germinis crura quibus Corpus Eclesiae fulcitur et sustentatur sunt Doctores Prov. 9 V. 1: excidit columnas septem. Pedes circa terrā ambulātes sūt Confesores et penitentes seu Anachorita alliq; justi humiles qui licet in terrā ambulent eorum conversatio in celis est. Ecce similitudo Corporis mystici cum naturali.

Sicut enim in corpore naturali ex unius partis perfectione solet totum denominari sicut ex facie pulchra pulcher aliquis dicitur ita in Corpore mystico quae sunt capitis propia Corpori adaptantur et hoc propter maximā et excelentem unionem qua Xptus Domes unitur Eclesiae per charitatem taliter qd propia unius alteri appropientur quod maxime conducit ad inteligentiam plurium locorum sacrae spturae aliqua exempla ostendamus pro pleniori noticia usu et inteligentia huius primae Clavis. ¶

Isaias enim Cap. 6. V. 10. sic loquitur: quasi sponsum decoratum Corona et quasi sponsā ornata monilibus suis primū concernit Xptum Dñum qui sepe Sponsus apelatur Math. 25. exierūt obiam sponso. Secundum indicat Eclesiam quam Ioannes Apost. Apoc. 21. vidit descendentē de Celo sicut sponsā ornatam viro suo. Sic etiam inteligitur illud Cant. 1°. osculetur me osculo oris suo quia meliora sunt ubera tua Vino. In prima parte ut comuniter tenēt DD. precatur Eclesia Xpti Dñi incarnationē in simili sicut in osculo quia sicut in osculo os ori conjungitur sic in incarnatione verbum Divinū quod in sptura os dicitur ut patet ex Isaia Cap. 10. os enim Domini locutum est; unitum fuit humanae naturae. ¶

In secunda huius textus paritate fecunditas Eclesiae Sanctae predicitur significata in uberibus Cant. 8. et ubera mea sicut turris. quia tales intra me contineo qui vice uberum lacte doctrinae alios nutrire posum: sicut etiam e contra nō habere Ubera significat sterilitatem Cant. 8. soror nrā parvula et ubera non habet. Ubi D. Thom. dicit quia parvitate credentiū parva existebat. Deinde ad Ephes. 2. v. 5. ait Paul. convivificavit nos in Xpto et conresuscitavit et consedere fecit in Celestibus in Xpto Iesu. Ubi clare videtur qd ea quae sunt Capitis propia membris atribuuntur item Act. 8 Saule Saule quid me persequeris. et tamen nō persequebatur Xptū sed membra Xpti §.

Similiter explicantur verba dificilima Psal. 21 ubi Xptus loquitur patri suo hoc modo: Deus Deus meus respice in me quare me dereliquisti longe à salute mea verba delictorū meorum.

Ubi videtur Xptū atribui sibi pecata; sed audiatur D. Thom. ibi. Hæc dixit Xptus in persona pecatoris vel Eclesiæ et hæc est una regula secundū quā ea quæ pertinet ad membra dixit Xptus de se::: in membris autem Xpti, id est Eclesia sunt delicta et pecata, non vero in Xpto, sed similitudo delicti juxta illud ad Rom. 8.ª misit filiū suum in similitudinē Carnis pecati.

Sed contra dices cum Jansenio et Vazquio nefas esse regulam Thicomi ad actiones pecaminosas transferre, alias hæc propositio esset concedenda Xptus quotidie pecat quia membra ejus scilicet fideles quotidie pecant — Respondeo negando sequelam quia licet in sacra Scriptura pecata fidelium Xpto atribuantur, tamen nō licet inferre Xptū pecare; quia verbum pecat proprie significat actionē eggredientem in fieri a suposito quod nō colligitur in illis locutionibus de Xpto ut satis liquet.

Sic etiam intelligitur illud Corinthios Ep. 2.ª qui pecatū nō novit pro nobis pecatum fecit prima pars huius loci facilis est intellectu: noverat enim Xptus Dns quid speculative quid esset pecatum sed non noverat practicè quia ut dicitur I.ª D. Petri Cap. 2. 2. pecatum nō fecit Secunda vero pars est dificilis quia videtur insinuare in Xpto fuisse, vel Xptū fecise pecatū qd in prima parte dicitur nō novise. Sed explicatur 1.º ex nostra regula precise pecatū, id est, in similitudinē pecati ut dictū est supra cū D Thom. Vel 2.º dicitur fecise pecatū, id est, Xptū unitū fuise, ac si pecatū fecisset. Vel 3.º quia in lege veteri hostia pro pecato dicebatur pecatū juxta illud Osea 4.º pecata id est, oblata populi mei comedent et quia pro nobis oblatus est pecatis pecatū fecise dicitur ut dicit Cornelius.

Tandem ex hac regula infertur qd nonnumquā alicui ut capiti aliquid in sacra Scriptura promittitur qd nō in se ipso sed in suis successoribus completur ut constat ex Gen. maledictus Canaam servus servorū erit fratribus suis; qd nō in ipso sed in suis posteris adimpletū fuit ut videri potest Josue 9. ubi dicitur damnatos fuise ut afferrent aquam et ligna in templo. et Gen. 23. illa Dei promisio ad Abraham omnē terrā quā conspicis tibi dabo et semini tuo; in posteris suis fuit adimpleta quia Act. 7.º dicitur; neq. dedit illi hereditatē in ea Similiter

promissio Isac et servitus Esau ad Jacob completa fuit in Regibus Juda dominantibus Idumeis, et benedictiones duodecim Patriarcharū impleta sūt in successoribus.

§. 2.

De Secunda clavi seu Regula Thichonii

Secunda Clavis dicitur de Xpti corpore vero et simulato; ad cuius intelligentiā sciendū est qd Ecclesia quā diximus mysticū corpus Xpti est ut ait Math. cap. 13. similis sagenæ missæ in Mari, et ex omni genere piscium congreganti, hoc est, continēs bonos et malos usq. in diem Judicii, quo in tempore selectio fiet, bonos in Vasa, malos autē foras mittendo. Cū ergo in hac militanti Ecclesia boni et mali permixti sint unū quasi corpus constituentes, verū ratione justorū, simulatū vero ratione peccatorū; hinc est qd pluribus in locis Sacra Scriptura contigit, ut illius locutio, quæ ad bonos dirigitur, ad malos etiā pertinere videatur et ē contra licet vere et realiter ita nō sit nā ut ait Aug. lib. de Unita. Eccles. cap. 13. aliquādo Sacra Scriptura de aliquibus loquēs transit ad alios cū tamē ad eosdē quos prius loquebatur videatur loqui tamquā si utrique idem sit propter temporalem comistione et sacramentorū communionē. eo qd sit consuetudo Sacræ Scripturæ dicere ad omnes qd solū ad aliquos pertinet.

Exempla proferamus Cant. 1°. dicitur nigra sum sed formosa sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Verba hæc sic explicātur ab Aug. nō dixit nigra fui sed sum propter unitatē temporalē intra eadē retia bonorū et malorū piscium prima pars ad malos, secūda vero ad bonos pertinet neq. dixit absolute nigra sū sicut tabernacula Cedar et speciosa sicut pelles Salomonis sed utraq. esse dixit propter temporalē unitatē malorū et bonorum. Similiter illud Isaiæ dedi in deserto aquā populo meo::: populū istū formavi mihi laudē meā narravit, nō me invocasti Jacob; ubi ut vides priora verba pro justis ultima vero pro peccatoribus dicta sunt quasi loquens de prioribus in eisdē verbis. Similiter in aliis prophetis passim et in Epist. D. Paul. ubi frequenter scribens ad unū populū eosdē laudat et vituperat intelligendus est ibi per distributionē acomodā aplicando Corpori vero et simulato pro qd utriq. conveniat.

§. 3.

De tertia Clavi seu Regula Thychonii

Tertia dicitur de spiritu et litera admonens nos quod in pluribus locis Sacra Sptura inteligentia eorũ nõ ad litera est sumenda, sed solum secundum spiritũ consideranda defectu cuius clavis, plures in extremos herrores abierũt ut legitur de Origenes qui ad literam inteligens illud Math. 19. de Eunuchis qui se castraverunt propter regnũ celorũ ad literã id operatus fuit similiter in aliis locis plurimi sunt aluinati precipue in illo Math. 5º. Si manus tua vel pes tuus scandalizat te, proice abs te. Unde juxta presentem regulam in his et similibus locis secũdũ sensũ mysticũ solum sumenda est inteligentia scilicet de abscinda ocasione pecati per manũ pede aut oculũ significatã et reprimendis propiis voluptatibus propter regnũ celorũ. Aliquando vero nõ curando de sensu spirituali potest textus aliqui juxta sensũ literalẽ exponere. Paral. 3. dixit Dñus de Salomone: Ego ero illi in Patrem et ipse erit mihi in filium: inteligitur literaliter de Salomone et etiam de Xpto Dño de Salomone quia fuit filius Dei per gratiã juxta illud 2. Regũ 12. amabilis Dño. De Xpto; quia fuit filius Dei per naturã. Unde licet perfectiori modo inteligatur de Xpto nihilominus literaliter inteligitur de Salomone, quin Salomon in hoc loco sit figura Xpti propter ea qua alibi maiori veritatis examine dicemus. Frequenter vero inteligentia Sacra Sptura sumitur secũdũ literã et secũdũ spiritũ simul, presertim quando nullũ sequitur absurdũ vel nõ est contra dictamẽ rationis huiusmodi inteligentia, quia in verbis Sacra Sptura potentibus alius sensus magis reconditus latet ut infra ex profeso Deo dante explicavimus

§ 4. De Quarta clavi seu Regula Thyconii

Quarta Regula dicitur de specie et genere vel de toto et parte, quia nõ sumitur hic genus et species Dialectica scilicet pro natura qua predicatur de pluribus numero vel specie diferentibus; sed genus et species ex Aug. idem significat quod totũ et pars, sicut unaquaque civitas est pars universitatis gentium. Unde ad usum istius Clavis sciendũ est quod verba Sacra Sptura in eodem contextu loquitur de parte ac si loqueretur de toto et ẽ contra. Exempla: Isaias 13. Onus Babilonis super montem Sion levate signum Ecce veniet Dies Dñi crudelis et indignationis plenus ad ponẽdã terra in solitudinẽ:::: Ecce ego suscitabo Medos super vos. Ex tribus clausulis componitur textus et si advertenter legas certe experieris, quod prima loquitur contra partẽ scilicet Babilonẽ secunda contra totũ scilicet mundũ seu universum orbem terra deniq. iterũ minatur contra partẽ quia Darius Medus

cum Cyro nepote suo cepit Babilonem et interfecit Baltasarem regem ejus ut dicitur 5 Danielis. Similiter Isaia 19. dicitur: Et erit altare Dni in terra Egipti et Egiptus Dum cognoscet ubi Egiptus pro cunctis Idolorū cultoribus et Egiptii qui Idolis relictis Xptū Dnum receperunt et Psal. 13. dicitur Omnes declinaverūt simul quod hoc modo intelligitur multi ~~vise~~ bona pars hominū defecerunt in via virtutis.

la regla 6ª esta despues de esta

§. 6. De Sexta Clavi seu Regula Tychonij

~~Prima~~ ~~...~~ Sexta clavis dicitur de anticipatione et recapitulatione ad cuius intelligētiā notari debet qd pluries in Sacra Sptura non eodem ordine quo res gesta est scribitur et narratur, sed aliquando ordine inverso qd contingit dupliciter primo quando proponuntur primo loco res quæ postea narrandæ sunt et sic dicitur anticipatio secundo quādo id quod omissum ~~...~~ fuerat postea suppletur et sic dicitur recapitulatio proponamus exempla anticipationis Levitici 26. v. 42. dicitur recordabor fœderis mei qd pepigi cū Jacob et Israel et Abrahā, ubi nomē Jacob anticipatur cum sit alliis posterior et hoc frequēter contigit in hominibus similiter contingit in rebus ut ex genesis 1º cōstat ubi dicitur: Creavit Deus ad imaginē et similitudinē suā masculū et feminā creavit eos; hic anticipatur productio Hevæ quæ capite sequenti ex profeso narratur facta ex costa Adæ. Similiter illud Math. Cap. 27. v. 52 ubi in relatione mortis Xpti dicitur: multa corpora Sanctorū surrexerunt qd intelligendū est per anticipatonē quia juxta Aug. talis resurrectio contigit in die resurrectionis Xpti.

Veniamus ygā ad exempla recapitulationis. Cap. 2. Gen. v. 8. dicitur plantaverat autem Dnus Deus paradisum voluptatis a principio, in quo posuit hominē quē formaverat, et inmediate subjungit produxitq; Deus de humo omnē lignū pulcrū visu, quibus verbis denotari videtur productionem lignorū paradisi fuise factā post hominis creationē qd est falsū cū homo fuerit creatus die sexto, et paradisus et arbores tertio die fuerint producta. Unde juxta presentē regulā intelligenda sunt posteriora verba eo quod dicit ibi recapitulando quod in primo Capite pretermisū fuerat.

Igitur notatu dignissimo est presens regula nā juxta D. Aug. plures quest. per illā solvuntur que sine illa insolubiles videntur qua propter Philastr immemor huius regulæ ocasionē sumpsit errandi ex illo Gen. Cap. 1º Creavit Deus hominē ad imaginē et similitudinē suā: et ex illo Cap. 2º formavit Deus hominē de limo terræ. ubi asserit qd in primo loco agitur de creatione animæ et in secūdo de formatione corporis nō intelligens agi in utroque de toto homine; sed in 1º per anticipationē dicit, quod in 2º per recapitulationem.

Similiter per hanc regulam exploditur error Calvini asserens qd corpus Xpti nō existit in Eucharistia juxta verba Mathei 26. acce-

pit Iesus panem benedixit ac fregit deditq. discipulis suis et ait accipite et comedite hoc est corpus meū eo quod illa verba hoc est corpus meū dicta fuerunt post benedictionē fractionē et distributionē panis qd illud quod Iesus dedit et discipuli acceperunt et comederant non dū erat corpus Xpti. Sed repetur ex D. Th. 3. part. qu. 78 art 1. ad 1. qd Evangelista non servavit in recitando ordine quo res gesta est ex Aug. lib. 2. de consensu Evang. unde ~~ista~~ juxta istam regulā sic ordo adaptari potest, scilicet accipiens Iesus panē benedixit dicens hoc est corpus meum; deinde fregit, deditq. Discipulis suis videatur D. Aug. loc. cit.

§ 5.
De quinta clavi seu regula Thychonij

Quinta Clavis dicitur de temporibus quanti autem utilitatis afferat hoc regula pro inteligentia Sacrae Sripturae nō potest verbis explicari cū nihil dificilius et frequentius in Sacra Sptura ocurrat quā tempora opposita conciliando. Unde notanter dixit D. Aug. Serm. 16. de verbis Dni dixit distingue tempora et concordabis Sripturas. Hoc autem regula quatuor modis exercetur primo sumendo partem temporis pro toto: sic enim dicitur in Evangelio de Xpto Dnō: qd tribus diebus mansit in sepulchro et tamen primus et ultimus dies non fuerunt integri. Similiter est aliud exemplum in Xpti Dni transfiguratione nam Luc. 9. dicitur post dies octo fuisse factam et Math. 26. dicitur, quod post dies sex, et utraq Evangelista verum dicit iuxta hanc regulam quia Lucas primū et ultimū accipit exclusive

Secundo exercetur haec regula computando minucias anorū aut illas dimitendo, nam ut ait Cantipratensis, solet nonunquā Sacra Sptura sic loqui, ut quamvis modicū desit, vel superet plenarietatem numerum ponit, ut videtur Gen. 42. duodecim inquiunt servi fratres sumus, cum non fuerint nisi undecim suposito, qd nō erat Joseph, ut suponebant. Unde sequitur, qd Sacra Sptura loquens de aliquo numero anorū diversis in locis in unū computando minucias ponit plures anos, in alio illas nō computādo ponit pauciores. Sit exemplum Cap 1 Danielis ubi dicitur ano 3o. regis Ioaquim venit Nabucodonosor rex Babilonis in Ierusalem, et tamen Ieremias 25 dicitur, quod anus 4. Ioaquim fuit anus primus Nabucodonosoris regis, sed conciliantur praedicta loca quia anus primus Nabucodonosoris coincidit cum fine ani tertii, et partem ani quarti regis Ioaquim

Tertio modo explicatur hoc regula computando anos non ab eodem tempore, sed aliquando à tempore priori, aliquando verò à posteriori, sicut Gen. 15. dicitur, qd semen Habrae peregrinū futurū erat in terra nō sua annis quadraginta, et tamē Exodi 12. dicitur, qd mansio filiorum Israel in terra Egipti fuit quadraginta tribus annis, sed utrobiq. verū dicitur quia numerus in Genesi asignatus fuit a tempore quo natus fuit Habraa Isac filius eius triginta septem annis post egresum Habraa de Haram ut constat ex Gen. 12. Computatio verò Exodi incipit a tempore quo dictū fuit Habraa egredere de terra tua.

Quarto modo contigit hoc regula ex variatione temporū, et fit primo quādo praeteritū sumitur

pro futuro sic Isaias prophetizans de Xpto Dño ait faciem meã nõ averti ab increpãtibus &c. et Cap. 36. oblatus est quia ipse voluit in quibus et aliis pluribus locis præteritũ sumitur pro futuro. Secundo fit quando futurũ sumitur pro præterito ut Habacuc 3.° Deus ab austro veniet, id est, venit, nã dicta verba iuxta comunẽ DD. interpretationẽ referuntur ad legem datã Moisi. Tertio modo fit quando præteritum sumitur pro præsenti, sicut dicitur Math. 3. hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, id est complaceo, cũ semper Pr. in filio complaceat. Quarto modo fit quando præsens sumitur pro præterito ut cum David dixit: qui facit Angelos suos Spiritus, id est, fecit. Tandem nota quod futura non significant semper rei existentiam futuram, sed aliquando significat exigentiã et debitũ sic Malac. dicit filius honorat Patrẽ id est debet onorare.

§. 7. De 7. Regula, seu Clavi Thiconij

Septima regula dicitur de Diabolo et ejus corpore qd.° sunt mali; quia ut ait D. Greg. hum. 10: Certe iniquorum hominũ Diabolus est caput et huius corporis membra sunt omnes iniqui. Omnes comprendit sive sint intra Eclesiam occulti ut peccatores sive sint extra Eclesiam ut pagani infideles scismatici &c. Unde sicut in prima regula diximus plura atribui Xpto que conveniunt fidelibus et e contra propter conexionẽ Capitis cũ membris similiter in præsenti pluries in Sacra Sptura loquendo de Diabolo in eodem contextu transit ad membra illius et è contra.

Sit exemplũ Ioan. 6. v. 71. dicitur ego vos duodecim elegi et ex vobis unus Diabolus est. Ubi sacer textus loquitur de Iuda proditori membro Diaboli sumendo membrũ pro capite se membro scilicet Diabolo. Similiter Isaiæ 14 loquutus sacer textus de rege Babilonis, qui erat mẽbrũ Diaboli et repente fit trãsitus ad loquendũ de Capite omniũ malorũ scilicet Lucifero per hæc verba quomodo cecidisti de Celo Lucifer qui mane oriebaris. Idẽ aparet Ezechiel 28. Ubi loquendo de rege Tyri: eo qd elevatũ est cor tuũ et dixisti Deus ego sum; que verba tantũ Diabolo quadrare posunt cum dixerit Isaiæ 14 similis ero Altissimo. Istæ sunt septem claves seu regulæ quas pro sacra Sptura intelligenda Thyconius excogitavit quas ipse tanti fecit ut ausus sit dicere quarum ratio si accepta fuerit clausa quæque patefient et obscura dilucidabuntur. Sed nimis superbe hæc dixit Thyconius ait Aug. lib. 3. de Doc. Christ. Cap. 30. cum plura sint in Sacris literis quæ his regulis explicare nequeunt ut Apocalipsis 1. de septem Angelis qui septem signant Eclesias et alia multa quæ per has regula elucidare nõ valent quapropter licet prædictæ regulæ utilisimæ sint plures aliæ adducuntur à DD. quas brevitatis gratia omittimus quia omnes in particulari referre esset nimis prolixum, et si in hoc detineremur ad alia necesaria pertractanda pervenire non posemus

sed pro coronide huius quest. omittere nō possumus aliam regulam ex doctrina D. Aug. desumptā lib. 1 de Trinit. Cap. 11. quam sequenti paragra fo proponemus.

§. 8.
Proponitur Octava Regula ex D. Ag. deducta

Ultima regula dicitur de filio Dei et filio hominis. Soponit hac regula ex fide, verbū Divinū vere et realiter unitum fuisse humanitati Xpti Dñi ex qua mirabi unione resultat comunicatio idiomatū scilicet quod plura que sunt Dei dicuntur de homine et ē contra nā cū persona Divina subsistat in duplici natura, divina videlicet et humana, respiciens Divinā illius subest predicationē, et concernēs humanā que illi sunt propia admitit et ideo dicimus Deum, pasum, mortuum, et crucifixum fuisse pro nobis; defectu huius cognitionis in varias hereses et herrores plures prolapsi sunt nō distinguentes, quid Xpto ut Deo et quid ut homini conveniret; ideoq. presentē regulam de filio Dei et hominis seu Virginis instituimus. Ex huius regula cognitione plura loca sacra Sptura que inter se videntur oponi facilime declarantur; ponamus aliqua exempla quibus utilitas huius regula cognoscatur. Ioan. 14 dixit Xptus Pater maior me est (ex quo loco male intelecto Arrius negavit filium verū Deū esse) et tamen Cap. 10. eiusdem Ioan. dixerat ipse Xptus: ego et Pater unū sumus cum qua unitate nō potest consistere inequalitas inter patrē et filiū sed conciliantur predicta loca juxta hanc regulam nam secūdū naturam Divinam ipse et pater unū sunt; at vero secūdū naturā humanā Xptus minor est Patre; imo minor est etiam se ipso ut Deo, ut cōstat ex 2a ad Philip: exinanivit semetipsū formā servi accipiens et Psal. 8. minuisti eū paulo minus ab Angelis. Similiter juxta hanc regulam posunt interpretari illa verba Math. 24. et Marci 13. de die illa nemo scit nisi solus Pater et nemo scit neq. filius sed solus Pater, id est neq. filius hominis scit ā se vel sua humana virtute sed ex Divina virtute tantū; et hoc modo potest etiam inteligi quod Xptus dixit Ioan. 7. mea doctrina nō est mea et illud eiusdē Ioan. Cap. 5. V. 3. nō posū ego a me ipso facere quidquam et alia huiusmodi, que solū interpretantur de Xpto ut filio hominis. Hac sunt regula quibus aliquo modo potest adiri inteligentia aliquorū locorū sacra Sptura et sint plures alia regula pro maiori ejus inteligentia eas tamen omitimus et quia tempus deest et quia ea que in hac disputatione dicentur et in toto hoc opere dicta sunt ex statim scribentur ad clariorem inteligentiā sacri textus deserviunt.

Quest. 9. Utrum in Sacra Sptura sint aliqua Contradictiones

Dicendū est 1º implicare verā et formalē contradictionē in sacra sptura clusio Catholica est et ut talis supponitur a N. Eman. Lec. 1 q. 3. et breviter ptur quia sacra sptura realiter est verbū Dei ut constat ex ejus definitione tradita Disp. 2. q. 1. sed verbo Dei implicat vera et formalis contradictio go. Ptur mi. sumis verax; sed implicat ut constat ex dictis gº

Dicēdū est 2º plures contradictiones aparere, quæ revera cōtradictiones nō sūt in sacra sptura negari Conclusio inegabilis est quod sic breviter ptur quia Concilia SS. PP. et fere omnes DD. ab exordio Eclesiæ summa cura et labore acurrerunt explicatione sacræ spturæ, et dificultates in ea ocurrentes solvere curarunt ut notum est omnibus; sed hoc supponit dificultates saltem aparentes inter se vel cum ratione certas, alias in vanū laborarent Eclesiæ lumina et Magistri go. Veritas huius Clusionis clarior constabit Argumentorū seu antilogiarū aparentiū quæ contra primā Clusionē eformare posunt sed quia plura in hac materia sunt argūta diversis paragrafis proponemus.

§ 1us Proponuntur argumenta antilogica ex veteri testamento

Arguitur 1º Gen. 1º dicitur omnia fuise creata spatio sex dierū; sed Eclesiastici 18. dicitur qui vivit in æternū creavit omnia simul q. est manifesta contradictio quia creari omnia simul et nō creari omnia simul creari omnia spatio sex dierū et nō creari omnia spatio sex dierū inter se oponuntur go datur vera et formlis contradictio in sacra sptura.

Rptur 1º cum D. Thom. 1 p. q. 74 art. 2 q. Deus creavit omnia simul quoad rerū substātia quodammodo informē sed quantū ad formationem quæ facta est per ornatū nō creavit omnia simul sed succesive primū significat locū Eclesiastici. Secundū textus Genesis absq. ulla contradictione. Rptur 2º q. ly simul idem est q. equè vel pariter et sic sesus est q. Deus equè omniū Creator licet multa succesive crearerit. sicut cum dicitur Psl. 48. simul insipiens et stultū peribunt id est pariter peribūt licet nō eodem tempore. Rptur 3. q. li simul intelligitur pro invice idest maxima continuatione et fuerūt simul creata non simultate temporis sed simultate continuationis

Argt. 2º Gen. 4 dixit ad Dnū Cain: omnis qui invenerit me interficiet me cui Dnus respondit nequaquā ita fiet, sed occisus est Cain à Lamec ut constat ex eodem Cap. Rptur 1º q. licet sptura sacra dicat q. Lamec occidit virū ut consta ex cit. Cap. v. 3. nō est certū virū fuise Cain sed potuit esse alius cū sptura nil circa hoc determinet. Rptur 2. q. dato q. Lamec ocideret Cain nil probat argtū quia Deus nō dixit Cain nō esse occidendus sed quod impune nō esset occidendus quod

sic

sic ait qui occiderit Cain septuplū punietur unde si Lamec occidit Cain non occidit impunè ut colligitur ex dictō cap.

Sed dices timor Cain solum erat de occisione sua sic enim ait: omnis qui invenerit me interficiet me; ad quod respdit Dnus nequaquā ita fiet quasi diceret nullus interficiet te sed hoc nō obstanti occisus est ergo. Respondeo quod Cain turbatus existimabat omnē hominē vel animal habere potestatem supra suā vitā ac proinde qui prius eū videret interficeret ad quod respdit Dnus nequaquā ita fiet quod verū fuit et impletū, quia hoc potestas nō fuit in quolibet homine vel animali.

Arg. 3° Gen. 4. dicitur de Henos iste cepit invocare nomen Dñi sed hoc est falsum cum antea Adam Abel et Set nomē Dni invocaverit et veri Dei cultores extiterint ergo. Respondeo quod Enos cepit invocare nomē Dni hoc est invocare fecit suo exemplo nomē Dñi, quia cū Genus Cain in ydololatriā incideret ipse Enos acriori studio in cultu veri Dei incubuit et verā religione instituit sicut Abram dicitur pater credentium nō quia primus crediderit sed quia fidei dedit emolumenta excelentiora exempla quibus fidē ceterorū roboravit.

Arg. Gen. 5. dicitur Noe cū quingentorū esset annorū genuit Sem, Cam, et Iaphet sed hoc videtur falsum quia genesis 12 dicitur Sem erat centū annorū quando genuit Arphaxad biennio post diluviū quod diluviū ut constat 7. Gen. advenit anno 600. Noe ergo vel Noe non erat quingentorū annorū quando genuit contra dicta Gen. 5. vel Sem non erat centū annorū quando genuit Arphaxad contra Gen. 11. probatur consequentia quia à generatione Sem usque ad Diluviū 100 annorū transierunt à vita Noe, insuper mansit integer annus Diluvii et post hoc 2 ani transierūt ut dicitur Gen. 11. qui omnes constituerunt adminus 103. annos.

Respondeo 1° juxta dicta in explicatione 5. clavis Thiconii quod quando Gen. 11 dicitur quod Sem erat 100. quando genuit Arphaxad positus fuit numerus maior et perfectus scilicet 100. omisso numero minori scilicet 3 annorū quod frequens est in sacra Scriptura ut constat in expl. alatis Respondeo 2° quod quando Gen. 5. dicitur quod Noe cū 500 esset annorū genuit &c. sensus est quod cū Noe habuerit 500 annos genuit Iaphet qui ex tribus ejus filiis fuit maior et colligitur ex Gen. 10 et ex primo Paralip. 1°. In anno vero 502. genuit Cam et in anno 503 genuit Sem. Unde dicendū est quod Noe cū 500 esset annorū generare cepit suos tres filios nō simul eodē cōcubitu et anno sed diverso scilicet in primo Iaphet secundo Cam tertio Japhet.

Arg. 5. Gen. 11 dicitur Vixit Thare 700. annorū et genuit Abram et Nachor et Arā sed hoc est falsum ergo

32. Sed Abrã erat 75. annorũ cũ egressus est de Aran sive Carã ut constat ex 12.
Gen. mortuo jam Patre suo ut dicitur 11 Gen. V. 32. sed Thare vixit 205 an.
ut Const ex 1 Gen. v 22. go vel Thare nõ vixit 205. anis cõtra verba Gen. 11,
vel Abrahã nõ erat 75. an. cum egressus fuit de Aran sed erat 130 contra
verba Gen. 12.

Rx quod Abrahã natus fuit anno 130. vitæ Thare, itan
Lepom: Cayet. Lorin. et Alli quibus si superadas 75. etatis Abrahã, quado
egressus est de Aran implent 205 vitæ Thare, ut dicitur Gen. 11. v. 32. Ad
illud quod Gen. 11. v. 26. dicitur quod cum Thare esset 70 annorum
genuit Abrahã et Nachor et Aram dico cũ D. Aug. quest 25 in Gen. cuius
hæc sunt verba nõ utiq. intelligi voluit quod eodem anno 70. etatis suæ genuit
omnes tres filios sed ex quo anno generare cepit commemorat Scriptura fieri
enim poterat ut posterior sit genitus Abrahã, sed merito excellentiæ quæ
in Scriptura Comendatur prior fuit nominatus, sicut ad Rom. 13. Apostolus
prius nominavit minorẽ cũ dixit Jacob dilexi Esau autẽ odio habui hæc
D. Aug.

Arg. 6. Gen. 23. dicitur Abrahã emisse sepulcrũ ab Ephron
filio Sehor in Civitate Arbee. que est Hebron sed Act. 7. dicitur Patres
ntri translati in Sichen et positi sunt in sepulchrum quod emit Abrã
pretio argenti a filiabus Hemor fili Sichen go. Rx 1o. cũ Caietan. qd
ille Ephron. seu pater Sehor nominatus est etiã Hemor et sic uno nomine
in Gen. et alio in Act. Apost. nominatur. Nec novũ est in sacra Scriptura
eadem personã esse vi nominis sic Sara alio nomine Jesca vocatur libera
alio nomine vocatur Edisi Jetro Socer Moisis aliquando nominatur Ra-
guel et hoc pre oculis habendũ est semper quia conducit ad solutionem
plurium argumentorũ Rx 2o. cũ Hiero. Xavierre et allii qd Abram
emit duo Sepulchra alterũ ab Ephro filio Sehor et alterũ ab Emor
filio Siken in 1o. sepelivit Sarã ut dicitur 23. Gen. in 2o. Duodecim
Patriarchæ Conditi sunt ut dicitur Act. Apost.

Arg. 7o. Gen. 32. dixit Jacob
vidi Dnũ facie ad faciem et salva facta est anima mea sed Exod. 33.
dixit Dnus nõ videbit me homo et vivet go. Similiter Exod. 20 Protestatur
Deus se visitaturũ iniquitates Patrũ in filios usq. ad 3. et 4 generationem
sed Ezeq. 18 dicitur filius nõ portavit iniquitatẽ Patris go. Rx ad 1. cum
D. Tho. 1 A. super Ex. quod Deus nõ videtur in hac vita mortalibus sen-
sibus seu oculis Corporalibus, sed in abstractione a sensibus in raptu, ut vi-
dit Moises et D. Paulus et nõ de potentia ordinaria sed absoluta. Rx 2o
qd Deus nõ potest videri in hac vita visione permanẽti sed potest visione
transeunti videri Ad 2m. Rx verba Ex. intelligenda esse de pena tem-

tporali verbo Regum loquitur de pena spirituali, privationis gratiae et Damnationis eterne illa in filios aliquando transit nō vero ista, excepto peccato originali de quo ibi nō est sermo.

Argr. 8. Gen. 49. dicitur Jacob spiritu Dei dixit nō auferetur sceptrum de Juda, nec dux de femore ejus donec veniat qui mittendus est scilicet Xptus; sed hoc nō fuit adimpletū quia post egressū de Egipto et legem acceptā Reges Principes et gubernatores fuerūt ex Diversis tribubus Moyses de tribu Dan Josue de tribu Ephraim Saul de tribu Benjamin Machabei de tribu Levi et quando Xptus natus est regnabat Herodes Idumeus.

Rdr 1° quod hec prophetia Jacob debet intelligi nō de particulari de tribu Juda ut distincta ab aliis, sed in Comuni hoc est de gente Judaica et sic erit sensus nō auferetur sceptrū de Juda hoc est de Judea vel Judaico populo in quo sceptrū durare usq. ad Xptū natū certū est. Rdr 2° quod verba illa Jacob nō auferetur sceptrū &c. hoc modo debent intelligi nō auferetur sceptrū sine certa spe illū recuperandi nisi post adventū Mesie neq. illud de Herode regnāte quando natus fuit Salvator Mundi aliquid convincit quia ut docet Tornielus Herodes ille nō Idumeus fuit sed Idumeus.

Rdr 3° et melius Prophetiā illā sic est intelligendā quod posita exceptione per quod intelligitur potestas regendi et judicandi in tribu Juda nō erat auferenda ab illa usq. ad Mesie adventū. Unde cū usq. ad David sceptrū nō fuerit in tribu Juda in illis qui precesserunt David sceptrū nō fuit ablatū a Juda quia ablatio supponit possessionē rei ablate; neq. in Machabeis fuit sceptrū ablatū quia verbū aufero significat arripere aliquid per vim quod in Machabeis nō contigit quia ex populi Consensu et Sacerdotum acceptione principatus dignitatē obtinuerūt ut constat ex 1 Machab. C. 9. v. 30. nunc itaq. te hodie elegimus esse pro nobis in Principē et Ducē et Cap. 14. v. 41 dicitur Judei et Sacerdotes eorū Consenserūt eum esse ducē suū et summū Sacerdotē in eternū. Ablatū tamē fuit Herode tiranice regnāte tempore nativitatis Xpti Dni.

§ 2 Prosequitur materia Paragraphi precedentis

Non solū contra librū Gen. sed etiam contra libros Regū sunt plura antilogica argta que contra nostram conclusionem militant quorum aliqua proponemus. Argr 1° Primo Reg. 13 dicitur filius unius anni erat Saul cū regnare cepisset duobus autem annis regnavit super

94. Israel sed 1. pugnat cū io qd Cap. 6. dicitur qd saul cū regnare Cepisset stetit in media populi altior universo populo ab humero et sursu 2.° stare nō potest cū his quæ referuntur Actor. 13. ubi dicitur anni regni Saulis fuisse 40. Confr. quia 1.° regū cap. dicitur et nō vidit Samuel ultra Saul usq. ad diem mortis suæ; sed cap. 19. dicitur qd Saul prophetavit Corā Samuele

Rgr ad argtū cū D. Greg. qd per illa verba filius unius anni &c significabatur Saulis innocentia ac si diceretur quādo Saul regnare cepit erat filius unius anni hoc est ita purus et innocens erat ac si fuisset puer filius unius anni juxta illud 1 ad Corint nolite pueri effici sensus sed malitia par vuli estote sensibus perfecti estote. Neq. obstat qd est textu nō est particula quasi quia hæc aliquādo supplenda est sicut in Psal. dicitur cibabit eos ex adipe frumenti id est quasi ex adipe frumenti.

Ad Secūdū quod in argto tangitur Rpr quod Saul duobus annis regnavit persistēdo in innocentia non abjectus a Deo, acquiescendo salutaribus Samuelis Consiliis à quibus cū declinasset solū duobus annis regnare dicitur ut ait Torn. Ad Confirmt. Rpr cū eodē Torn. qd textus nō est ita accipiendus ut nunquā acciderit videre Saulē sed qd Samuel nō venit amplius videre Saulē et cōsilia recta pro bono populi regimine daret sicut antea consuluerat quia sciebat a Deo esse reprobatū. Et hanc expositionē Confirmat Caiet. ex hebraica versione in qua dicitur: et nō addit Samuel videre Saulē.

Argr 2.° quia 2. Rgū Cap. 13. dicitur post quadraginta autē annos dixit Absalō ad Rgem David, sed hæc verba esse vera nō posit cū nō sit assignabile tempus ex quo isti anni cōputentur ergo Rgr Cū D. Hiero. Abul. et alii 40 annos computari a tempore quo occidit Saul Sacerdotes in Nobe et delevit Urbem. Rpr 2.° cū Abulensi illos 400. annos debere cōputari a tempore quo David unctus est in Rgem per Samuelē et hæc expositio convenit nimis literæ scilicet quod post 400 ex quo constitutus est Rex voluit Absalon privari illo regno et cepit regnare.

Argr 3. quia 2.° Reg. cap. 14. dicitur nati sunt autē Absalon filii 3. et filia 1.a nomine Thamar; sed cap. 18. dicitur porro Absalon erexerat sibi cū adhuc viveret titulū::: dixerat enim nō habeo filiū Confr. quia 2 Rgū dicitur igitur Michol filia Saul nō est natū filius usq. in diem mortis suæ sed cap. 21 dicitur tulit igitur Rex quinque filios Michol filiæ Saul ergo

Regz 1.° qd quando Absalon erexit sibi titulū nō dū erāt na-
ti filii atamē prius dicitur titulus erectus quam filii nati pra
anticipationē qd frequenter est in Sacra Sprura ut costat in 6.ª
Regula Ticonii Rgz 2. qd in 1.° loco numerantur filii adoptivi in 2.° di
citur nō habere filios naturales in quo nō est Contradictio per qd costat
ad Confirm. quia licet Michol filios naturales nō habuerit habuit ado-
ptivos adoptavit filios Merab sororis suæ et de istis fit mentio in 2.°
Reg. 21. de naturalibus in 6. Cap. Argz 4. quia 3. Reg. 7. et Jerem.
52. dicitur Columnas quæ erāt ante fores templi habere decem
et octo cubitos altitudinis sed 2. Paral. 3.° dicitur Columnas fuisse
35. cubitorū 8.° Rpr cum Batat et Ribera altitudinē unacumqz fuisse
17. cubitorū et dimidi, sed quia Sacra Sprura numeros imperfectos ponere
nō solet ut dictū est in 6.ª Clavi Ticon. ideo dicitur unaqqz fuisse decem
et octo cubitorū et ideo duæ simul sumptæ erant 35. cubitorū. Argz 5.°
quia 3. Rgū 8. dicitur qd in Arca testamēti nil aliud erat nisi duæ tabu
læ lapideæ sed ad Heb. 9. dicitur qd erat in ibi Mana et virga Aron.
Rpr qd in Arca erat distinctio quædam ita ut aliquid posit esse intra
dep Arca et aliquid in latere eius in medio igitur nil aliud erat
nisi duæ tabulæ testamenti et ita verificatur illa verba 3 Rgū 8 in late-
re autem erant virga Aron urnea aurea cū mana. Hæc distinctio aperte
se colligitur ex Deuter. ubi dicitur tolite librū istum et ponite
illum in latere Arcæ et istū Latus nō vocabatur Arca Apostolus ve
ro 9. ad Hebr. latiori vocabulo accepit Arcā et ideo dixit qd erant ibi
mana et virga Arō. Argz 6. quia 3. Rgū Cap. 19. dixit Deus P. N. Eliæ
unges Azael Rgem super Siriā y Jehu filiū Namsi unges Rgem super
Israel; sed hoc nō fuit factū ab Elia quia Azael unctus fuit ab
Eliseo in Regem Siriæ ut const ex 4 Reg. 8. et Jehu unctus fuit ā Disci
pulo Elisei 4. Reg 9. Rpr qd licet preceptū fuisse impositū P. N. Eliæ
Execucio illius facta fuit per suos Ministros unde ly unges intelligen-
dū est per se vel per suos Ministros quia juxta regula juris qd per
alios facimus per nos ipsos facere videmur Argz 7.° quia 3. Reg. 21.
dicitur si mortuus fuerit Acab in Civitate comedent eū Canes si
mortuus fuerit agro comedent eum Volucres Celi quibus verbis

significatur Acab permansurū in sepultū sed Cap. 21. eiusdem dicitur fuisse
sepultum in Samaria ḡo Rp quod licet Canes potuerint comedere car
nes ejus ossa potuerūt sepeliri in Samaria vel potest dici q̄d pro
fetia fuisse Conditionata scilicet si nō egerit penitentia qū autem illā
fecit ut cōstat ex eodē Cap. mutata est sententia ut consta ex eodē contextu

Argū. 8. quia 4. Reg. 24. de 2° Joaquim dicitur 18. annorū erat Joa
quim cū regnare cepisset et tribus mēsibus regnavit in Jerusa sed 2 Par
dicitur 8. annorū erat Joaquim cum regnare cepisset ḡo Cōfa quia 4.
Reg. dicitur de Ocozia 20 anorū erat Ocozias cū regnare cepisset sed 2°
Paral. 22. dicitur qū 42 anorū erat Ocozias cū regnare cepisset
ḡo. Rpr ad argū et Confirmat q̄d apud Judeos erat consuetudo q̄d filii
aliquādo cū Patribus regnare igitur Joaquim 8. cū regnare cepisset
cū Patre suo 18. cū solus regnaret similiter Ocozias erat 22. anorū
cū regnare cepit cū Patre suo Jorā et 42. cū ipse solus regnavit.
Hac consuetudo notanda est pro solutione pluriū argumētorū Sed Ca
quia ex hac solutione sequitur q̄d Ocozias natus fuit duobus annis
ante Patrē suū sed hoc est maximū absurdū ḡo P. quia 4. Reg. 8 et 2.
Paral. 2. dicitur q̄d 32. anorū erat Jorā Pater Ocozie cum regnare
cepisset et 8. annis regnavit in Jerusalē ḡo fuit mortuus anno 40 etatis
sue ḡo si filius ejus Ocozias cū ipse solus post mortē Patris sui erat
quadraginta duorū anorū sequitur Ocoziā seniorē fuisse Patre suo
Rndo antecedens ad probat. dic. q̄d Jorā cepit regnare cū Patre suo
Josaphat 4. Reg. 8. et tunc erat Jorā 22. anorū Josaphat vero Pater
Jorā regnavit 25. 3. Reg. 22. ḡo regnavit viginti anis cū Patre suo
Josaphat ḡo quādo Jorā solus post mortē Patris sui Josaphat cepit
regnare erat 32. anorū sed regnavit 8. anis post mortē Patris sui 4.
Reg 8. qui solū in Jorā Scriptura numerātur quia hi tātū ad Corona
Regiā Regni Juda pertinebat ḡo obiit Jorā 60 et filiū suū Ocoziā
18. anis superabit et sic nil probat. Nota ut equivocatio vitetur quod
fuerunt duo Reges Acab alter filius Amri Regis Israel 3. Reg. 16. et alter filius
Joatan regis Juda 4. Reg. 16. Similiter fuerunt duo Jorā alter filius Acab
regis Israel, et alter filius Josaphat regis Juda 4. Reg. 8. Similiter fuerūt
duo Ocozias alter filius Acab. Regis Israel 3. Reg. 22 et alter filius Joram
Regis Juda 4. Reg. 8. §. 3. Cetera Argūta §. 3.

Cetera Argumenta Veteris Testamenti.

6

Ex aliis libris Sacris veteris testamenti plura argumenta efformari possunt contra-
dictionem ex quibus efficaciora in hoc paragrapho proponemus Argr 1º. Judit 8.
dicitur Judit fuisse de tribu Ruben, sed cap. 9. ipsa Deum deprecans ait
se ad tribum Simeonis pertinere quem patrem suum apelat hoc est caput et princi
pium sui generis ergo cum ad duas tribus pertinere non posit cum tribus secun
dum legem Moisi imiscere non posit sequitur quod unum ex his testimoniis altero oponi-
tur directe, R. Judit solum ad tribum Ruben pertinere ut constat ex cap. 8. in quo
ejus genealogia describitur neque illa quae cap. 9. scilicet Domine Deus &c. opositum probat:
quia Patrem Simeonem vocat non quia ex Simeone genus Duceret aut ad ejus tribus
pertineret; sed apelatione comuni qua antequi Patriarchae Patres frequenter apel-
lantur: sic Stephanus Act. 7. veteres Patriarchas Patres sepius apelat cur autem
specialiter meminit Simeonis dicimus quod fuit ob virtutis imitationem et exemplar ut
ex Cap. 9. colligitur. Argr. 2º. Esther 11. et 12. conjuratio Eunuchorum adversus Assu
erum ponitur anno 2º Regni ejus; sed cap. 2. v. 21. ponitur anno 7. ergo. Similiter cap.
12. quod Mardocheo data fuerit munera pro delatione; sed cap. 8. nil mercedis pro
delatione traditur Mardocheum accepisse ergo. Item quando Esther in conspectu Regis
venit Rex iracunde intuitus est illam ut constat ex cap. 15. sed cap. 5. dicitur quod
placuit oculis ejus ergo. Respondetur ad 1um conjurationem Eunuchorum fuisse anno 7º
ut dicitur Cap. 2º nec contrarium colligitur ex cap. 11. qui illa verba anno 2. Regnan
te Arthaxerxe non extenduntur ad ea quae cap. 12. narrabatur sed solum ad narra-
tionem somni quae Cap. 11. ponitur neque cum dicitur Cap. 12. morabatur eo tempore
l. eo tempore referendum est ad annum 2um de quo fit mentio Cap. 11 sed accipien
dum est pro tempore indeterminato sicut multoties in sacra scriptura dicitur in illo
tempore in diebus illis sine ullo ad superiora respectu ut notavit D. Crisost.
humil. 10. in Math. Ad 2um respondetur Mardocheum pro delatione aliqua munera
accepisse sed quia nec tali obsequio digna ut nulla fuere a Regis Ministris
deputata Ad 3. respondetur bene quadrare Regem prius fuisse iratum ob injustum accesum
et postea propter Regina periculum ad lenitatem gratis oculis perperisse Argr. 3. Job
7º. dixit ipse Job peccavi et cap. 39. leviter locutus sum et v. 35. eodem cap.
unum locutus sum, quod utinam dixissem et cap. 42. insipienter locutus sum; sed
cap. 16. dixit ipse non peccavi, et cap. 1 in omnibus his non peccabit Job labiis suis,
neque stultum quid contra Deum locutus est et cap. 27. neque enim reprendit me
cor meum in omni vita mea ergo Job peccavit et non peccavit.
R. solutioni comuni
quod in quando in Job in locis citatis in maiori dixit quod peccavit intelligitur
de aliquo peccato levi quod ante suam tribulationem comisit nam in tribulatione sua
ait D. Th. nec venialiter peccavit cum autem in locis in minori citatis dixit quod non
peccavit intelligitur illis peccatis quae sibi ab amicis objiciebantur illud quod subjun
xit leviter locutus sum intelligendum est per comparationem a Deum apud quem
omnes justitia nostrae peccata vocantur sic Isaias 64. quasi pannus menstruatae

utilitatē justitiā vitā. Vel potest dici qd ly peccavi intelligēdū est quo ad apparentiā vitā aliqua quæ locutus fuit licet peccata nō fuerit habebāt apparentiā peccati pro nimio dolore cruciatū quo patiebatur.

Argū. 4. Cant. 6. dicitur 60. sunt Reginæ et 80 concubinæ, sed 3.° Reg. 11 dicitur fuerūt ei uxores quasi Reginæ 700. et concubinæ 300. ḡo. Rp̄r qd quādo in Cant. dicitur 60. sunt Reginæ et 80. concubinæ intelligēdū est in principio Regni Salomonis quando in 3. Regū dicitur 700 sunt Reginæ et 300 concubinæ debet intelligi in progressu vel fine vitæ solutio ex ipso 3.° Reg. 11 colligitur.

Argū. 5. in cap. 52. Jerem. dicitur qd mense 5. die 10. mēsis venit Nabuzardā in Jerusalē; sed 4. Reg. 25. dicitur hoc accidisse die 7. mēsis ḡo unū opponitur alteri. Rp̄r. Nabuzardā die 7 recessisse de Reblata. et die 10. pervenisse ad Jerusalem et sic facile concordantur.

Argū. 6. postquam Ezequielis 26. depinxit devastationē illius opulentissimæ Civitatis Tyri ait v. 21: in nihilū redigam te et nō eris et requisita non invenieris ultra in sempiternū dicit Dn̄us Deus; sed Isaias cap. 23. ait qd post 70 annos iterum est redificanda cū dicit; post 70. annos visitavit Dn̄us Tyrū, et reducet eam ad merceder suas ḡo Ezequiel et Isaias opponūtur. Rp̄r cū D. Hieron. Tyrū non esse edificādā in sempiternū quo ad pristinā opulentiā quæ licet redificata fuerit, ut ait Isaias nūquā tamē cū antiquo suo decore regnavit, imperavit aliis populis ut antea imo alienæ ditioni fuit subjecta, scilicet, Persarū et Græcorū.

Argū. 7. ex libris Machab. qui inter se videntur contrarii quia Mach. 1. cap. 1. dicitur Alexand. Mag. primus in Græcia regnavit; sed contrariū omnis clamāt Historiæ dicentes Alexandrū fuisse Regem 21 græciæ ḡo. 2.° quia Mach. 1. 6. dicitur Regē Antiochū mortū fuisse Babilone sed 2. Mach. 1. dicitur in templo Naneæ mēmbratim divisū fuisse et cap. 9. eiusd. 2. lib. dicitur obiisse diro dolore viscerū et vermibus de illius corpore scaturientibus circa Ecbatana fuisse ḡo 3 quia 1 Mach. 8. dicitur qd Romani committūt uni homini Magistratū suū per singulos anos dominari universæ terræ suæ et omnes obediunt uni sed apud omnes notū est Romanos duos consules singulis annis eligere ḡo 4. quia 2. Macha 1. dicitur Judæos ductos fuisse in Persidē; sed nō in Persidē sed in Babilonē ducti fuerūt ut ex 25. Jerem. constat ḡo. 5.° quia in cap. 7. dicitur qd Demetrius Seleuci filius exiit ab Urbe Roma anno 151. et qd ad eū venit Alcimus Judæus qui volebat fieri summus Sacerdos; sed lib. 2. cap. 14 expresse dicitur qd prædictus Alcimus venit ad Demetrium anno 150. ḡo.

Rp̄r ad 1. cū D. Thom. in Comentariis huius libri Alexādrū dici 1. regē Græciæ, quia fuit primus Monarcha Græciæ super ea obtinēs Regnū Macedoniæ. Vel quia fuit primus qui in Græciā solus regnavit sublatis aliis Regulis. Ad 2. dicimus plures fuisse Antiochos Reges, unde Antiochus de quo loquitur in 2.° Mach. fuit filius Antio-

chi de quo in lib. 1. dicitur mortuu fuisse in Babilone. Solutio constat ex eodē textu 1. Mach. 6. Ad 3.^dm^ Resp. qd licet verū sit qd Romani eligebāt duo Consules nō imperabant simul sed alternis diebus ita D. Tho. in margine textus. Vel potest dici qd licet ita eligerētur unus manebat in Civitate et alter ad velit utrq; tamē cū absoluto dominio. Ad 4. Resp. Persidem ibi signi ficari nō solū eā regionē quæ propria Persis dicitur sed etiā alias finiti mas quæ aliquādo persidis nomine significatur, quia omnes illæ cū Caldeorū imperio ad Persidē sunt translati. Ita N. Ant. a Matre Dei Prel. 4. D. 16. Ad 5. resp. cū Torniello sub anno mundi: 3743. annos Græcorū aliter apud Iudeos, et aliter apud Caldeos numerari ita ut in illos unus anus differentia inveniatur; unde Author lib. 2. Mach. qui licet forte Iudius in Caldea tamē fuerat educatus supputationē Caldeorū sequens uno anno Græcorū easdem actiones antevertit; Author lib. 1. easdem actiones more Iudeorū in anno sequenti refert et sic uterq; vera scripsit hoc bene nota per qd plures objectiones contra hos libros solvūtur, quas omitimus ut ad Novū transeamus testamentum. Parag. 4. proponūtur Argumenta antilogica ex Novo testamento

§. 4.^s^

Proponuntur Argūta Antilog.^a^ ex Novo Testam.^o^

Non solum in veteri sed etiam in novo testamento inveniūtur aliqua quæ inter se pugnare videtur ex quibus difficiliora in hoc parag.^o^ proponemus quia Math. 7. dixit Dnus quan arcta est via quæ ducit ad vitā et pauci sunt qui inveniunt eā sed Psal. 138. ait David dinumerabo eos et super arenā multiplicabuntur ḡo nō sūt pauci qui inveniūt viā vitæ. R. qd licet multi sint electi ut fatetur David sunt tamem paucissimi in comparatione reproborū

Argu: 2.º quia Math. 9. dicitur nō veni vocare Iustos sed peccatores; sed cap. 11. eiusdē ait Dnus venite ad me omnes ḡo nō solū peccatores, sed etiā Iustos vocare Dnus venit. Resp. qd Xptus Dnus venit vocare peccatores ad penitentiā nō Iustos, quia isti cum sua justitia cū illo commorantur.

Argu. 3. quia Math. 26. dixit Iesus unus vestrū me traditurus est; et interrogans Iudas; nuquid ego sum Rabi respondit Dnus tu dixisti; sed Ioan. 13. dicitur hoc autē nemo scivit discūbentiū qd apparet esse falsū cum Dnus ita clare locutus sit. Resp. qd Xptus Dnus Iudæ proximè discūbiti ita sumisa voce locutus fuit qd alii nō audierūt. Vel potest dici qd Apostoli ita erāt remoti in ordine ad judicādū proximū et Iudæ delictū erat occultū ita ut nec suspicari auderent

Argu. 4. quia Math. 14. dicitur de mulieribus quæ ad Sepulchrum venerūt vespere autē sabati quæ lucescit in prima Sabathi venit Maria Magdalena et altera maria videre Sepulchrū; sed Ioannes 20. dicitur venisse mane cū adhuc tenebræ essent; et Luc. 24. dicitur venire valde

 diluculo et Marci 16. venit valde mane orto jam sole quo vespere venerunt mulieres ad sepulchrū ut ait Math. quomodo venerunt mane valde diluculo orto jā sole ut alii Evangelistæ referunt et si vesperæ venerunt ut ait Math. quomodo quæ lucescit in prima sabbathi ut ait idem Evangelista et si venerunt orto jam sole ut ait Marc. quomodo vespere venerunt ut ait Math. quomodo cū adhuc tenebræ essent ut ait Joannes et quomodo valde diluculo ut ait Luc. nā qd fit orto jā sole nō est valde diluculo nec valde mane ut ait Marc. Ecce in relatione unius eventus quadruplex contradictio. ♀

Rx pluribus solutionibus omissis nullā in dictis locis contradictionē reperiri, si diem Dnicū quo Xptus surrexit consideremus ā dimidia nocte Sabbathi præcedentis usq ad Auroram quia principiū illius temporis, scilicet, dimidia nox cū tenebrosū sit dicitur a Math. vespere juxta more Hebræorū qui nō solū tempus qd est inter meridiem et noctē, se etiā totā noctē vesperam vocare consueverunt. Similiter a Joan. dicitur: Cum adhuc tenebræ essent a Marco dicitur valde mane et a Luca valde diluculo vocatur; finis vero ejusdem temporis cum esset clarum et Auroram comprehenderet dicitur dicitur a Marco orto jam sole juxta quæ dicimus cum communiori opinione Theologorū quod mulieres illæ egressæ fuerunt ex suis Domibus vespere, id est, nocte ut ait Math. vel cum tenebræ essent, vel valde mane, et valde diluculo ut dicunt alii tres Evangelistæ sed pervenerunt ad Sepulchrum orto jam sole vel oriente sole ut ait Marcus.

Arga 5° quia 2. Marci dixit Xptus Dns qd quando David esurivit introivit in Domum Dei sub Abiatar Principe Sacerdotū et panes propositiones manducavit, sed 1. Reg. 21. dicitur hoc contigisse nō sub Abiatar sed sub Achimelec: ḡo. Confr. quia eodē cap. Marci dicitur qd Abiatar dedit panes propositionis David et illis qui cum eo erant sed cap. citato Reg. dixit Davidi Achimelech Sacerdos quare tu es solus et nullus est tecum? ḡo.

Rx cum Cayetano qd Abiatar de quo loquitur Marcus fuit filius Achimelec ut constat ex 1° Reg. 22. cum eoque Sacerdos simul unde Marcus loquitur de uno et in 1. Reg. fit sermo de alio, sed utrobiq bene, sed ut æquivocatio vitetur nota qd fuerunt duo Sacerdotes nomine Achimelech. Primus fuit Pater Abiatar 1. Reg. 22 Secundus fuit filius Abiatar 2. Reg. 8. et 1. Paralip. 18. Ad Confir. dicimus qd licet David solus intraverit ad Achimelec tamē socii ejus nō longe erant ab eo ut patet ex suis verbis 1. Reg. 21 pueris condixi in illū et illū locum, et etiā ex verbis Sacerdotis eodē cap. v. 4 si mundi sunt pueri; unde quando Marcus dixit David comitatū venisse intelligitur qd habebat socios sed propter rationes dicta sunt cū illo nō erant. Arga 6. quia Luc. 3. dicitur qd Sale fuit

filius Cainan, ut enim ibi habetur: qui fuit Sale, qui fuit Cainan qui fuit Arphaxad; sed Sale nõ fuit filius Cainã, sed Arphaxad ut patet ex Gen. 11. ubi dicitur: porro Arphaxad vixit 35 annis, et genuit Sale, et ex 1. Par. 1. ubi dicitur: Arphaxad autẽ genuit Sale ꝗo.

Rñ. cũ Tornielo, q̃d Arphaxad genuit Sale nõ actu sed virtute nõ immediatè sed mediatè Cainan qui fuit Pater immediatus Sale; dicitur q̃o Arphaxad genuisse Salẽ quia tenuit Cainan in cuius potentia generativa continebatur, sicut Math. 1. dicitur Joram autẽ genuit Oziam q̃d intelligendũ est nõ immediatè sed mediantibus Ochozia Joas et Amasia ut videre est in 4. Reg. 8. Sicut etiam 2. Reg. 9. Saul dicitur Pater Miphiboseth et tamen Saul nõ genuit immediatè Miphiboseth; hoc modo dicitur q̃d Arphaxad genuit Sale. Arguitur 7° quia Joan. 4 dixit Dnus Samaritanæ qui biberit ex aqua quã ego dabo nõ sitiet in æternũ; sed Eccles. 24. dicitur qui bibunt me adhuc sitient ꝗo. Rñ. q̃d qui biberit ex aqua quã Xptus dederit nõ sitiet quia bona caelestia et anima pariet satietatẽ, sitiet tamẽ quia parum ille fastidium nõ causat. Plura alia argũta tã ex novo quã ex veteri Testamento adduci poterant sed pro maiori ejus intelligentia sit quæst. ultima huius disputatis. An Sacra Sptura sit adequatè vera vel juxta aliquã partẽ posit aliqua ex potentia aliquo ex mendacio vel falsitate fedari.

Quæstio Ultima.

An Sacra Sptura sit adequatè vera, vel juxta aliquam posit aliqua ex potentia, aliquo ex mendacio vel falsitate fœdari?

Ut terminus quæst. et sensus in quo procedit percipiatur Not. est 1° q̃d veritas triplicitèr dicitur, scilicet, in essendo, in cognoscendo et in dicendo. Prima est veritas transcendentalis, cuilibet enti reali conveniens, et ejus essentiam consequens; hæc veritas in Sacra Sptura inegabilis est cũ sit ens reale ab Deo efficaciâ peculiari productum: secunda est conformitas intellectus cum re intellecta et quod Sacra Sptura hac veritate passive gaudeat constat quia essentiale est cuilibet rationali Sptura conformari menti scribentis, et in hoc stat veritas passiva in cognoscendo seu in cognosci Sacra Sptura.

Tertia denique veritas est quædam virtus residens in voluntate scribentis inclinans illud ad scribendũ conformando verba cum re intellecta hæc autẽ virtus veracitas dicitur, et constituit authoritatẽ loquentis vel scribentis juxta maiorem vel minorem certitudinem voluntatis inclinatis et scientiam intellectus verba suggerentis, et ideo Sptura

ab viro virtute predito et scientia ornatus dicitur esse magna authoritas. Et licet veracitas hæc formaliter et rigurose sit in Deo eam tamē in sacrâ Sptura quærimus quasi passive repertam, quia communiter dicitur hoc afirmat, hoc negat Sacra Sptura in quo intelligimus esse negatū vel afirmatū à Deo.

Not. est 2° quod licet mendacium pluries cum falsitate ab aliquibus confundatur tamen re bene inspecta differunt inter se propter diversos respectus quos habent nam falsitas sumitur per ordinē ad rē mendaciū per ordinē ad mētē quia mentire est verbū difforme menti proferre falsū autē dicere est proferre verbum rebus enuntiatis dissonū et ideo scribens juxta mētē sed aliter ac res se habet falsū dicit sed nō mēdacium, et ē contra scribens juxta rē sed aliter ac concipit mendaciū scribit sed non falsum licet verū sit qd multoties et mendaciū et falsitas in Sptura reperiatur ut si scribens scribat aliter ac concipit, ac aliter ac res se habet.

Omnia hæc uno exemplo nota patebunt: si enim qui concipiens nivem esse nigrā ita scribat verbū quod erit falsū quia cū re nō conformatur sed nō erit mendaciū quia est juxta propriū conceptū. Si vero concipiens nivem esse nigrā scribat esse albam mendaciū scribit sed nō falsū propter contrariā rationem. Tandem si concipiat nivem esse albā et scribat esse nigrā mendaciū et falsitatem scribit: primo ex dissonantia cū mente secūdo ex difformitate cum re. Igitur mendaciū immerito cum falsitate cōfunditur et ideo titulus quest. de mendacio et falsitate ut de rebus distinctis inquirit.

Not. est 3° qd mendaciū ex genere suo est intrinsece malū et contra naturā rationale et ideo lege Divina et naturali est prohibitū. Lege Divina nam Cap. 19. Levit. v. 11. dicitur: nō mentiemini nec decipiet unusquisq; proximū suū. Lege naturali quia rationis commerciū et humana politica expostulat ut unusquisq; proximo suo manifestet propriū conceptū et ad hoc ipsa natura verba instituit et ad ea proferenda membra apta destinavit igitur nō solū cōtra legē Divinā verū etiā contra naturalem mentū procedit qui verbū profert vel scribit qd per se aut ex divitis circunstantiis nō representat cōceptum propriū loquentis.

Not. est ultimo qd opus præsentis quest. est contemplari Sacram Spturā secūdū precata qualitativa sā ut nūc quā juxta aliū decretū esse posit et inquirere an implicet sacrā Spturā ut nūc est quā falsitatem continere et an posit Deus aliter condere ita ut esset Sptura à Deo vere et specialiter exarata et tamen mendaciū aut falsitatē includere his pro totali intelligentia prælibatis.

Dicēdū est 1° qd sacra Sptura secundo se considerata prout ut nunc est continet veritatē adequate sumpta et consequenter omnē mendaciū et falsitatē excludere conclusio est de fide et colligitur ex Sacra Sptura cuius authoritatibus. Prob. 1° quia Num. cap. 23. v. 19. dicitur non est Deus quasi homo ut mentiatur, nec ut filius hominis ut mutetur; sed Deus est causa specialis Sacræ Spturæ.

Conf. 1° quia Psal. 144. v. 13. dicitur fidelis Dnus in

omnibus verbis suis sed sacra sptura adequate sumpta est verbũ Dei gõ
adequate sumpta est fidelis et aei veritate. Conf. 2° quia Joan. Cap. 22
v. 21 quoniam omne mendaciũ ex veritate nõ est sed Deus est suma veritas
gõ Sacra sptura est adequate vera et nullomodo mendosa patet consequentia quia
cũ sptura Sacra sit effectus specialiter proveniens a Deo qui est suma veritas
si esset mendosa ejus mendaciũ tamen esset specialiter à veritate. Huic probationi
et ejus Confirm. opponent Heretici quod loca sacræ spturæ alegata sũt mendo
sa et ideo Conclusionem nõ probant sed contra est quia vel aliquis locus sa
cræ spturæ est liber a falsitate et mendacio vel nullus si dicat secundũ tamen
nõ sũt heretici sed Apostatæ, et cum illis rationaliter nõ agitur, si primũ
dicant alterius est inquirendũ cur credãt aliquẽ locũ liberũ esse à falsitate
et nõ aliũ ad quod respondere tenetur Credere quia testimoniũ in tali loco co
tentũ est dictatũ à Deo et in sacra sptura Contentũ. Nunc sic loca pro nostra
conclusione alegata continentur in sacra sptura et est a Deo dictata pro
ponuntur nobis credenda per Leteriam sed hec est ratio quare heretici credũt
aliqua loca sacræ spturæ esse vera gõ vel recepta a pro nobis alegata sunt vera
vel loca recepta ab Hereticis sũt falsa et mendosa. Pbr 3° ratione quia si
Sacra sptura nõ excluderet omne mẽdaciũ et falsitatẽ Deus esset causa
specialis quia perfectio vel imperfectio in esse talis a Causa dependet sed hoc
metafisice repugnat gõ. Pbr mi: quia actio seu locutio Dei erga Sacram
spturã est increata et intra Deum existens sed locutioni increatæ me
taphisice repugnat mendacium et falsitas gõ.

Dicendũ est 2° impli
Care qualibet aterna potentia spturã sacra essentialiter continere
mendaciũ et falsitatẽ. Ita Comuniter Catholici uno vel altero ex antiquio
ribus excepto sed eorũ opinio temeritatẽ et scandalũ nõ efugit Ita N. Cmo
a S. Petro Prel. 7. quest. 1. Pbrtur ex ipsa Sacra Sptura nã D. Paulus
ad Hebreos 1a cap. 7. v. 16. interposuit jusjurandũ ut per duas res immo
biles quibus impossibile mentiri Deum fortissimũ Solatiũ habeamus
Sed sacra Sptura est verbũ seu locutio Dei gõ si impossibile est Deũ
mẽtiri impossibile est sacrã spturã mẽdaciũ Continere. Pbr 2° ratione
Sacra sptura continet Dei authoritatẽ; quia qualibet sptura sui autho
ris authoritatẽ, continet et juxta ejus gradũ et vera ratione confirmatur sed hoc
ipso implicat continere mẽdaciũ et falsitatẽ gõ. Pbr mi: quia authoritas
Dei in dicendo connotat per se ejus Sapientiam et bonitatem ut constat ex 4°
Notabili et ex dictis Disp. 6. quest. 1. Sed eo ipso implicat Deum falsũ dicere
aut mentiri quia sapientia Dei ita est suma intelectualitas et summæ veri
tati adhæreat et Dei bonitas ita est suma ut omnem malitiam excludat gõ impli
sacrã spturã falsitatẽ et mendaciũ continere.

104. Confr. quia si Sacra Sptura posset continere mendaciu et falsitatem posset nos falere suo mendaciō et sua falsitate in herrorem inducere; sed hoc implicat ex eo quod sacra Sptura contineat in se authoritatem Divinam go. Pr. mi. quia implicat Divinā authoritatē eo qd divinam bonitatem respicit aliquid maliciose atestari, et ex eo qd divinā sapientiā constat aliquid falsū enuntiare quia primæ veritati repugnat falsū, et primæ bonitati malitiosum ut docet D. Tho. 2.2. quest. 2. art. 3. per hæc verba sub veritate prima nullum falsum stare potest, sicut nec non ens sub ente nec malum sub bonitate go.

Pr. 3° Contrō. quia veritas Dei in essendo qualibet atenta potentia imutabilis est, quia est summa in essendo; sed veritas Dei in dicendo etiam est suma in sua linea go. sicut ex primo Capite implicat Deum non esse aut mutari; ita implicat ex secundo Cap. Deum posse mentiri aut falsū dicere; sed sacra Sptura est formalissimus terminus et efectus veritatis Dei in dicendo includens in se ejus virtutem seu authoritatem go. implicat continere falsū, aut mendaciū.

Vltimo pa Clūo. quia si sacra Sptura essentialiter considerata nō repugnaret falsitas et mendaciu, Deus non esset dignus omni fide; sed hoc est maximū incovenient go. utraq premisa est provanda et pa ma. quia si sacra sptura non repugnaret falsitas et mendaciū verba Dei non essent infalibiliter vera cum sacra Sptura sit formaliter verbum Dei. go. verba Dei non mererentur infalibiliter fidem go Deus nō esset dignus omni fide Deinde Pr. mi. 1° quia fides devetur loquenti vel scribenti secundū qualitatem scientiæ et bonitatis illius ut patet inter homines sed Deus habet omnē scientiā et bonitatem cum sit actus purus et infinitus in utraq linea go. Pr. 2° eadē mi quia nulla perfectio simpliciter simplex potest Deo negari; sed Deum esse dignum omni fide est perfectio simpliciter simplex quia est melior ipsa quā nō ipsa, et qualibet incomposibile cum ipsa go.

Confr. quia si falsitas et mendacium non repugnaret Sra Spra omnino corrueret veritas norma fidei sed est absurdum go. Pr. ma. quia si Sra Spra non repugnaret falsitas et mendacium nemini constaret an in Sra Spra de facto continentur falsitas et mēdaciū, quia nemini constaret an Deus loquens in Sra Spra mentitus de facto fuerit, vel falsum locutus fuerit. go. Quod si dicatur Deum revelasse nunquā mentitū fuisse, vel falsum locutum fuisse: Contra est quia in hac revelatione potuit mētiri vel falsum dicere, si Deo nō repugnat mentiri nec falsū dicere nec Sra Sptura mendaciū et falsitatem continere.

Ca ntra clusionem solum sentiunt Heretici pro quibus Argr 1° ideo Sacra Sptura excluderet omnem mendaciū et falsitatem quia Deus quiret causa illius nec de facto mentitus est nec falsū locutus fuit sed hoc est falsū go. Pr. mi. ex sacra Sptura quia 3. Reg. Cap. 22 v. 23. dicitur dedit Dnus spiritum mēdacii in ore omnium prophetarū tuorū et Cap. 14. Ezeq. v. 9. dicitur Propheta cū erraverit et locutus fuerit verbū ego Dnus decepi Prophetā illū go Deus de facto decipit Prophetas loquendo illis falsitatē et mēdaciū.

Rqa ex D. Thom super Epist. ad Thess. qd quando in sacra Sptura
dicitur qd Deus dedit spiritu mendacii qd decepit prophetas qd mitit opera
tione erroris et alia huiusmodi no est intelligendu qd Deus decepit prophetas
illi falsitate et mendaciu loquendo nec cu illis specialiter ad falsitate et mendaciu
positive concurrendo; sed intelligendu est, qd dedit, decepit et mitet pure negative seu
permissive quia cu Deus posit impedire mendaciu et falsitate activa et passiva
conferendo auxilia efficacia impeditiva mendaci et falsitatis, et cu illis incompossibi
lia et hoc aliquando suo justo judicio no faciat ideo dicitur qd dat spiritu
mendacii et decepit. Argr. 2° quia ex promissis in Sacra Sptura et no imple
tis infertur mendaciu in promitente sed profetae plura promiserut nomine
Dei quae no sut impleta qo Lr. 1 quia 4 Reg. 20 cap. v. 1 et cap. 38 Isaiae
v. 1. dixit Isaias Regi Ezequiae infirmanti, morieris enim tu et no vives, sed
hoc no fuit adimpletu, quia Ezequias supervixit quindecim anni qo. 2 quia
Jonas Cap. 3. v. 4. minatus fuit Ninivitis, qd adhuc 40. dies et Ninive sub
vertetur id no fuit subversa qo. 3° quia cu Abraham cu ascenderet ad sacri
ficadu Isac dixit filis suis Cap. 22. Gen. V. 5. spectate hic cu asino ego et Puer
illuc usq. properantes postqua adoraverimus revertemur ad vos sed hac promicio
fuit falsa quia ex Dei precepto pergebat ad immolandu filio qo. Rqr qd qdo
prophetia est cominatoria vel promicio est precise contenta in prophetia secudu
ordine causaru inferioru ex no adimpleti no infertur mendaciu in promitenti jux
ta qd respo. hat 1a. probationi quia ut ait D. Thom. 2. 2ae qu. 171. art. 7. ad 2.
Deus in alegato loco pronutiavit illa verba secudu ordine causaru inferiorum
scilicet, secudu dispositione naturae vel meritoru juxta qd tunc Ezequias de
vebat mori no tame ita evenit quia ab eterno aliter fuit in scientia, et voluntate
Divina qua immutabilis est. Ad 2° respo qd prophetia illa fuit cominatoria qua
equivalet huic conditionatae nisi penitentia egeritis adhuc 40 dies et Ninive sub
vertetur cu qo Ninivitae in cinere et cilicio penitentia egerint ut constat ex sacro
textu no fuit conditio purificata et ideo subversio no fuit completa. Ad 3. respr
cu D. Aug. lib. de mend. cap. 1. qd Abraham juxta propia mete et fidem
promisit si reversuru ad servos suos cum filio que credidit ab ira fuisse revoca
du ne deficerent promisiones illa et semini ejus facta ea hac solutio est ex D. Paulo
ad Hebr. v. 17. fide obtulit Abraha Isaac :: arbitrans quia et a mortuis suscitare po
tens est Deus. Vel responderi potest 2. fuit prophetica locutus ut cu D. Amb. ait D.
Thom. 2. 2ae qu. 171. art. 1 ad 1.

Argr. 3° quia plura loca sunt in Sacra
Sptura quae de facto continent falsitatem et mendaciu qo. Lr. ant. 1° quia Gen.
27. v. 19. Jacob dixit Patri suo Isac ego su primogenitus tuus Esau; sed hoc

 est mẽdaciũ quia nõ erat Esau sed Jacob. ergo. 2° quia 3° Reg. cap 16 v. 7. dicitur Prophetã Jehu filiũ Hanani occisũ fuisse a Rege Baasa, eo quod prophetasset contra ipsũ contra domũ ejus et contra omnẽ malum quod fecerat corã Dño; sed hoc est falsum quia Jehu filius Hanani ut constat 2. Paral. cap. 19. locutus fuit cũ Josaphat Rege Juda anno quo mortuus est Achab rex Israel, qui regnavit post mortem Asa et fuit quartus post eum ergo. Confir. quia cap. 12 Math. v. 32. dicitur: qui autem dixerit contra Spiritũ Sanctũ nõ remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro ergo. Et cap. 3. Mar. v. 28. qui autem blasfemaverit in Spiritũ Sanctũ nõ habebit remissionẽ in æternũ sed hoc est falsum quia nullũ est peccatũ quod sit essentialiter irremissibile ut dicitur 28. Ezequie. si autem impius egerit pœnitentiã ab omnibus peccatis suis vita vivet et nõ morietur. et cap. 20 Joan. v. 23. quorũ remiseritis peccata remittuntur eis ergo.

Respondetur negando ant. ad cujus primã probationẽ dicimus quod licet Jacob nõ esset Esau in persona erat tamẽ Esau in externa representatione, et sicut in teatris, qui personã aliquã representat personæ representatæ vices et nomẽ gerit, sic Jacob in præsenti. Maxime quia licet Jacob nõ esset primogenitus in persona erat primogenitus in Jure quia Esau vendidit ei ipsi primogenitura. Ad 2.am probationẽ dicimus quod sicut Samuel post mortẽ suã apparuit regi Sauli et notũ fecit regi et ostendit illi finẽ vitæ suæ, et exaltavit vocẽ suã de terra in prophetiã delere impietatẽ gentis, ut dicitur 46. Eclesiast. v. 23. quod fecit assumẽdo ejus animã virtute Divina corpus aereũ, ut cũ D. Thom. ait N. Cmari. Praed. 2. quest. 6. ita Jeu aloqui potuit Regi Josaphat etiamsi ante fuerit occisus a rege Baasa; vel potest dici nõ esse improbabile juxta Scripturæ usũ quod fuerint duo ejusdem nominis et oficii, nã ex paralip. constat quod multi ejusdẽ nominis floruerunt in populo Dei et quod habuerunt parentes ejusdẽ nominis.

Ad Confirm. respondetur ex D. N. Salmat. tract. 21. Disp. 7. Dub. 2. quod prædicta peccata dicuntur irremissibilia ob dificultatẽ remissionis, nõ quia remissibilia nõ sit sicut gravissima infirmitas dicitur insanabilis propter dificultatẽ curationis vel potest respondere quod si linon remittentur tã sunt pietur requeresse de in pœnitentia finali quæ antonomastice potest dici blasfemia in spiritũ Sanctũ intelligendi sunt Evangelistæ.

Contra 2. Clusionẽ Arguitur 1. quia verba quæ indigent juramento possunt esse falsa, et mendosa, alias frustra firmarentur juramento, sed Deus firmavit juramento verba Scripturæ ut constat ex loco D. Pauli pro nostra Clusione alegato. ergo. Respondetur quod verba Scripturæ non indigent juramento ut infalibile solatiũ nobis conferrant, sed Deus more hominũ qui sua verba juramento firmant ut nos certiores facerat de suis promissis verbis suis juramẽto addidit. Arguitur 2° quia ideo repugnaret sacræ Scripturæ falsitas et mendaciũ quia continerent malitiam intrinsecam sed hoc est falsũ ergo. Pr. mi. quia nemo meretur laudem faciendo quod intrinsece est malum, sed plures meruerunt laudem faciendo quod est intrinsecæ malum ergo. Pr. mi. Obstetrices Egiptiorũ laudantur Exodi 1° quia servaverunt filios Hebreorũ Pharaone decipiendo, et

Judit laudatur quia Holofernē decepit, et interfecit, ut constat ex ejus historia gō. ~~Pr. antē quia homicidiū, furtū, et fornicatio~~ Confr. quia mendaciū potest à Deo dispensari gō nō est intrinsice malū. Pr. antē quia homicidium, furtū et fornicatio nō sunt minus mala quā mēdaciū, sed hae possunt à Deo dispensari gō. Ptur antē quia Deus praecepit Abraā interficere filiū suū ut constat ex 22. Gen. V. 2 et Israelitis Egyptū spoliare ut habetur 11. et 12. Exodi et tandem Oseae mulierē fornicariā assumere ut dicitur Oseae 1. V. 2. gō.

Rptur ngdo mi. cujus probatē minorem ngda est et ad ejus probationē dicimus: qd nec Obstetrices Egypti nec Judit laudatae fuerunt propter falsitatem et mendaciū sed propter rectam intentionē quā habuerunt, et propter opera virtutū quae exercuerunt. D. Thom. quest 110. 2.2ae art 3. ad 3. Ad Confr. ngdo antē quia nec homicidiū nec furtū nec fornicatio possunt a Deo dispensari, sunt enim ab intrinseco mala sicut mendaciū; ad exempla adducta pro probationibus dicimus qd Deus nō praecepit Abraā homicidiū quia hoc est injusta hominis occisio, sed solum praecepit occisionē filii, quia cū Deus sit Dominus vitae hominum potuit dare Abraā jus in vitam filij ut eū interficeret et hoc modo occidere filiū cū fiat authoritate Divina nō est injusta occisio filii et ideo nec homicidiū.

Similiter Israelitae accipiendo bona Egyptiorū non abstulerunt aliena quia Deus qui est supremus Dominus rerū omniū transtulit dominiū Egyptiorū ad Israelitas et ideo furtū nō comiserūt. Deniqe Oseas legitime accessit ad mulierē (fornicariā antea) quia Deus his verbis: vade sume tibi uxorē fornicariā desumptis ex loco in arg͠to relato praecepit conjugiū inter Oseā et fornicariam et ita nō peccavit peccato fornicationis, quia nō accessit ad nō suā in quo peccatū fornicationis consistit.

Arguitur 3o. ex eo qd Deus sit suma veritas solum sequitur qd falsitas in seipso repugnet non vero qd illi repugnet falsitatem in sacra Scriptura causare gō. Pr. antē quia ex eo qd Deus sit summa vita solum sequitur qd mors in se ipso illi repugnet nō vero mortem in alijs causare gō. Confr. quia Deus potest errorē in alijs causare quin erret in se: gō absolute potest errorē et falsitatē in sacra Scriptura causare. Pr. antē quia potest homo perfecte cognoscens objectū aliū hominē fallere circa idē objectū quin erret in sua cognitione: gō.

Confirm. 2o. quia error in sacra Scriptura ideo oponeretur scientiae Dei quia oponeretur objecto ad qd praedicta scientia terminatur, sed stat bene qd oponatur objecto nō scientiae gō. Pr. mi. quia mors oponitur vitae creatae ad quā terminatur affectus Dei sed stat bene qd mors oponatur vitae creatae quin oponatur affectui Dei, alias Deus nō causaret mortem: gō.

Rptur ngdo antē ad cujus probationem nego Consequā ratio disparitatis est quia opositio inter mortem

est determinate subjectiva et ideo determinate respicit subjectum capax vivendi et moriendi qd. non est Deus; unde ex eo qd. Deus concurrat ad mortem non sequitur qd. Deus in se moriatur; oppositio inter verum et falsum nō solū est subjectiva, sed etiā est objectiva: nam hec propositio v.g. Petrus nō est homo ubicumq. sit opponitur objective cognitioni vere qua cognoscitur qd. Petrus est homo ubicumq. sit talis cognitio. Unde si Deus cognoscens qd. Petrus est homo diceret vel specialiter causaret hāc propositionē Petrus nō est homo recederet a seipso, et sibi ipsi esset contrarius qd. implicat. Ad confirm. resp. nego conseq. et ratio dis-veritatis est qd. homo perfecte cognoscens aliquod objectū si aliis de eodem objecto aliter notificat, vel hoc facit malitione, vel ratione alicuius erroris invincibilis, si primū dicatur peccat, quia agit contra divinam bonitatem et veritatem si dicatur secūdū nō peccat formaliter, sed ratione suae ignorantiae erroris, et locutionis falsae agit contra Dei scientiam et veritatē. Deus vero peccare non potest quia est summe bonus, et ideo nō potest causare errorē malitiose sicut homo neq. hoc facere potest ratione ignorantiae erroris aut falsae locutionis quia est summe sapiens et verax aliter enim ageret contra suam sapientiā et veritatē qd. repugnat sicut repugnat qd. contra suam veritatē operetur.

Ad 2.am Confirmationem resp. nego min. ratio disparitatis est quia affectus Dei ad vitam cui mors opponitur et quem destruit nō est efficax sed inefficax quia ad sui consistentiam non petit existentiam termini. Unde mors opposita vita non opponitur nec destruit affectum Dei ad vitam ut patet in condemnatione Iudae v.g. quae non opponitur nec destruit affectum inefficacē Dei ad praedestinationē ejusdem. Cetera cognitio Dei ad vitam necessario petit existentiam saltē termini quia implicat qd. cognitio Dei sit vera quin habeat objectū sibi conforme et ideo cum error ubicumq. sit opponatur et destruat saltē affectivē existentiā objecti verā cognitionē terminanti necessario opponitur scientificae Dei cognitioni. Arg. 2.º quia Deus per sacrā scripturā potest praecipere dicere falsū ei qui laborat conscientia erronea teneri ad mentiendū; sed operans tali conscientia mendaciū et falsitatem profert ergo Deus per sacrā scripturā potest mendacium et falsitatē causare. resp. dist. ma. dicere falsū ut falsitas dicit ordinē ad judiciū practicū loquentis cond. ut dicit ordinē ad judiciū speculativū itaq. in operante conscientia invincibiliter erronea duplex judicium concurrit aliud speculativū quo judicat aliquid praecipi aut prohiberi, qd. revera nō praecipitur nec prohi-

prohibetur aliud practicum dictans facere aut vitare quod existimant praecipi aut prohiberi, ex quibus primum est falsum secundum verum, veritate practica dictante bonum esse faciendum et malum esse fugiendum. Igitur falsitas exterior pro ut dicit ordinem ad posterius judicium causatur et praecitur a Deo seu vero ut dicit ordinem ad primum judicium. Arguo 5.º Deus in natura assumpta potest dicere falsum ergo in sacra scriptura potest falsitas reperiri. Patet consequentia quia sicut sacra scriptura est verbum Dei ita verba Christi erant Dei verba cum actiones sint suppositorum et antecedens probatur quia Christus potuit privari omni notitia supernaturali et naturali infusa, sed ex defectu notitiae possit loqui falsum ut in aliis hominibus contingit ergo. Confirmatur quia Deo non minus repugnat ignorantia quam error, sed Deus in natura assumpta potuit plura ignorare et de facto ignorat plura possibilia ergo.

Respondeo negando antecedens quia in tali casu solum daretur in Christo nescientia seu carentia notitiae indebita, in qua nulla est imperfectio phisica vel moralis repugnans; in reliquis vero hominibus ex defectu notitiae communiter sequitur defectio et error quia positive judicant de objecto aliter ac est in se, quod Christus minime faceret sed suspenderet judicium ne se exponeret periculo errandi vel dicendi aliquid falsum quod est impossibile quia tali cognitio tribueretur Deo. Ad confirmationem respondeo concedo maiorem intellectam de ignorantia negativa seu nescientia, secus vero si intelligatur de ignorantia positiva seu errori admixta, quia haec est formaliter peccatum vel fundaliter sicut mendacium; prima vero ignorantia Christo non repugnat qui solum opponitur scientiae in subjecto utriusque capaci ut diximus de morte in solutione ad 3.um non tamen opponitur objective, quia haec ignorantia non destruit objectum scientiae attingendo objectum contrarium et ideo ignorantia in humanitate existens non tollit nec falsificat scientiam in Deo existentem cuius oppositum accidit in errore. Vel potest dici quod haec ignorantia cum non sit ens sed carentia non petit influxum suppositi sed carentiam influxus in qua nil indecens reperitur quod Deo repugnet.

Arguo ultimo quia Deus in sacra scriptura potest uti significatione diversa, qua homines communiter utuntur, quia sicut homines possunt imponere vocibus significationem ad suum placitum, ita et Deus; sed in tali casu absque Dei mendacio nos deciperet sacra scriptura ergo in sacra scriptura potest reperiri falsitas. Consequentia liquet quia scriptura posset causari in legentibus deceptionem potest illam continere. Minor probatur quia in tali casu sacra scriptura conformaretur conceptui Dei; sed scriptura quae conformatur conceptui scribentis non continet mendacium ergo.

Rpx Digdo ma diversa significatione significa cosa sensibili acci
dentali et incompleto regno ma quia Deus in Sacra Scriptura cum significatione Divina quae specifice differt ab humana ex suppositione qd
ea docuit similibus verbis incompletis a nos
utimur, alias vel specifice loqueretur quod quia mente specifice non
possumus vel loqueretur deceptorie, hoc est, cum positivo conatu nos
decipiendi qd illi repugnat. Disp. 7. de Canon. Sacrae Scripturae

Disp.° 7ª De Canonizatione Sacrae Scripturae

Quia Canonizatio Sacrae Scripturae est conditio requisita ut ipsa Sacra Scriptura vel materia et sensus in ea contenti a nobis fide Divina credantur ideo de ea in hac Disput. tractare decrevimus ideo sit
quaest. 1. an detur in Ecclesia authoritas Canonizandi sacram Scripturam

Quaest. 1ª An detur in Ecclesia auth.s Canonizandi Sacram Scripturam

Quaestio haec maiori ex parte constat ex D. quaest. ubi de Iudice controversiarum fidei disputabimus sed ante resolutionem notari debet qd in titulo duae quaest. sunt imbibitae: prima de potestate Canonizanda seu de regula discernendi Sacras Scripturas a non sacris; secunda de regula discernendi verum sensum verborum, quae in sacra Scriptura continentur. Primo dubitare potest, An Epistola V.g. D. Pauli sint Sacra Scriptura. Deinde an illa verba V.g. omnes in Adam peccaverunt faciant sensum rigurosum universalem omnes homines includentem nullo excluso quantumvis privilegiato: vel tantum faciant sensum moralem permittentem exclusionem alicuius privilegiati, ut bene B. Virgo Maria ipso notato.

Dicendum est 1.° tanquam de fide certum dari in Ecclesia potestatem Canonizandi Sacram Scripturam ratione alicuius regulae discernentis sacram Scripturam a non sacra. Pr. Xpus Dnus Reipublicae a se constitutae concedit omnia necessaria ad finem, consequendum; sed ad hoc necessaria est regula discernens Sacram a non sacra ergo. Ma a nullo haeretico negatur nec negari potest quia si Xpus hoc non concessit vel fuit quia non potuit, vel quia noluit; primum dici non potest quia Xpus Dnus est verus Deus et omnipotens; nec secundum quia magnam imprudentiam argueret in Xpo, quae enim maior imprudentia excogitare potest quam dirigere aliquam rempublicam in finem determinatum et negare illi necessaria ad talem finem. Mi. pr. quia decretio verae scripturae sacrae a falsa

est cognitio veri Dei verae legis Divinae et omnium medio
rum quibus Deo ductore ad finem gratiae et gloriae Ecclesia Xpti-
ana dirigeretur.

Prob. 2° Concl. quia vel datur in orbe Xptiano authoritas et infallibilis censura decernendi libros sacros a non sacris vel non? si datur habemus intentum, si non datur ergo nulla datur religio nullaque fides Divina; sed hoc admitti non potest ergo. Prob. sequela quia nullam certitudinem habere poterimus in sacrae Scripturae dogmatibus si duos libros contrarie vel contradictorie oppositos habeamus et nesciamus quem ex illis Deus dictaverit ergo ante omnia debet statui certus canon librorum canonicorum et consequenter concedenda est in Ecclesia potestas seu regula discernens libros sacros a non sacris. Dicendum est 2° dari in Ecclesia regulam ad discernendum verum sensum a non vero in sacra Scriptura. Prob. quia verus sensus sacrae Scripturae est omnino necessarius reipublicae Christianae ad finem a Xpto intentum sed hac ratione probavimus conclusionem praecedentem dari in Ecclesia regulam infallibilem discernentem sacram Scripturam a non sacra alias Xptus deficeret in necessariis ergo ne dicatur hoc de Xpto etiam concedenda est in Ecclesia regula discernens verum sensum sacrae Scripturae a non vero. Confir. quia illa verba Xpti Dni v.g. quorum remiseritis peccata &c. vel illa: hoc est corpus meum et idem dicendum de aliis sacrae Scripturae verbis possunt habere duplicem sensum scilicet metaphoricum et proprium; metaphoricum, quo manifestatur concessam fuisse Apostolis potestatem remittendi peccata non vere et proprie sed solum declarative, et similiter, quod in hostia consecrata non sit corpus Xpti vere, et realiter sed solum significative: proprium quod manifestatur Apostolis concessam fuisse potestatem remittendi peccata vere et proprie et similiter quod corpus Xpti existit in Eucharistia ergo necessaria est in Ecclesia regula infallibilis discernens quisnam ex his sit verus sensus. Pr. cons. quia fides horum misteriorum necessaria est ad finem a Xpto intentum, sed diversitas sensus facit diversitatem substantialem in fide ergo.

Insurgunt heretici

in hunc modum: si Ecclesia esset regula infallibilis ad discernendum sacram scripturam a non sacra et verum sensum a falso committeretur circulus vitiosus, sed hic non est admittendus ergo. Probatur minor quia in nostra sententia probatur aliquos esse sacros quia Ecclesia ut tales proponit sed aliunde probatur propositionem Ecclesiae esse infallibilem quia ejus authoritas in sacra scriptura commendatur, deinde authoritas Ecclesiae probatur per sacram scripturam et authoritas sacrae scripturae per Ecclesiam sed hic est manifestus circulus ergo. Explicatur hoc: quia si Catholicum interrogės cur credit libris a Tridentino receptis respondebit quia Deus illos revelabit sed si secundo illum interroges unde scis Deum illos revelasse respondebit quia Ecclesia illos proponit quod si tertio interroges illum unde scis Ecclesiam in illa sua propositione non potuisse errare, respondebit quia in illis libris quos Deus revelabit dicit quod Ecclesia est columna et firmamentum veritatis qua probationes vitiosam circulationem involvit.

Hoc argumentum retorquetur in adversarios quia etiam Heretici si ad sacram scripturam sive ad spiritum privatum ut ad regulam discernentem sacram a non sacra recurrant eundem circulum quod nobis obiiciunt faciunt. Respondetur negando minorem. ad cujus probationem dicimus duplicem dari circulum alium uniformem et vitiosum in quo proceditur ab eadem formalissima conclusione ad idem antecedens per idem medium alterum difformem et scientificum in quo a conclusione materialiter idem fortitur tamen diversa redi tur ad idem antecedens hic circulus non est vitiosus sed passim inter filosofos utatur quia de facto potest esse scientificus. Unde in nostro casu non committitur circulus, quia authoritas sacrae scripturae probatur a nobis per authoritatem Ecclesiae tanquam per causam proponentem authoritas Ecclesiae probatur per sacram scripturam tanquam per formalem rationem credendi ea quae a Deo sunt revelata et ita habent diversum medium dependentiae vtuntur cujus possunt ad invicem probari quia causae ad invicem sunt causae ut dicunt philosophi.

Itaque 2º. superior nequit ab inferiori judicari sed Ecclesia est inferior sacrae scripturae et sacra scriptura est Magistra Ecclesiae ergo. Respondetur negando majorem. superior ~~nequit~~ et ~~seu~~ nequit ab inferiori judicari concedo aliomodo nego majorem. Sacra enim scriptura respectu Ecclesiae est absolute superior quia est verbum Dei et ratio formalissima credendi et id agio demonstrando authoritas Ecclesiae. Ecclesia tamen ut nobis proponens sacram scripturam est secundum quid superior ut diximus D. 3. q. 1 ... Q. 2. in qua Ecclesia et in qua ejus parte sit hac potestas canonizandi sacram scripturam.

Quest. 3ª In qua Ecclesia et in qua ejus parte sit hac potestas Canonizandi Sacram Scripturam

Quia parum proficeret scire dari in Ecclesia potestatem canonizandi sacrae scripturae nisi sciremus quaenam sit haec Ecclesia et in qua parte illius talis potestas reperiatur, ideo praesentem instruimus quaestionem pro cujus intelligentia Nota 1º quod haec controversia solum procedit de tribus Ecclesiis Romana scilicet Calviniana et Lutherana. Anno enim Domini 1517. extinctis antiquis haeresibus sola Romana Ecclesia reperiebatur sed pluribus tunc annis Lutherus ambitione praecipitatus quasi novum os gens nebula sua erroris evomit. Post aliquos anos successit Calvinus a quibus velut a primis fontibus omnes haereses quaecumque hodie vestem Xpti delacerare contendunt originationem habuerunt.

Noto 2. quod in vera Ecclesia scilicet Romana datur caput visibile cui caetera membra obedire tenentur ita ut ait Apost. ad Ephes. 4. unus Dnus una fides unum Baptisma. hoc visibile caput Ecclesiae constituit a Xpto Dño B. Petrus Apostolus cui dictum fuit Mathei 16. tu es Petrus et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam cujus dignitas authoritas et praeeminentia ipsius legitimo successori scilicet Romano Pontifici communicatur ad perpetuitatem, et utilitatem Ecclesiae.

Noto 3º quod in vera Ecclesia quatuor possunt dubitari primo de tota Ecclesia scilicet de congregatione fidelium secundo de concilio generali sine authoritate Pontificis congregato 3º de concilio de authoritate Pontificis congregato 4 de Pontifice sine concilio considerato.

Dicendum est 1º tanquam de fide certum in sola Romana Ecclesia reperiri hanc potestatem canonizandi sacram scripturam. Pr. quia sola vera Ecclesia habet hanc potestatem, sed sola Romana Ecclesia est vera: ergo. Ma. est evidens quia Ecclesia falsa non potest esse regula vera. mi. pr. vera Ecclesia debet habere aliqua signa evidentia quibus possit cognosci et a falsis discerni; sed ista signa solum sunt in Ecclesia Romana ergo. ma. patet quia Ecclesia vera est civitas illa supra montem posita et omnium oculis objecta. mi. pr. signa verae Ecclesiae sunt, unitas, sanctitas, universalitas, successio legitima Apostolorum et miracula; sed haec omnia in sola Romana Ecclesia reperiuntur ergo. Mi. constabit discurrendo per singulas partes.

Primo quo ad unitatem pr. sola Ecclesia est una quae habet regularem unitatem; sed sola Romana Ecclesia hac habet et non Calvin. et Lutherana ergo mi. prob. quo ad 1º pars quia Ecclesia Romana habet unum supremum tribunal et caput

visibile ad fidei et morum dubia decidenda cui nullus permittitur con
tradicere sed omnes ei obedire tenentur uniformiter, et quo unitate
unitas membrorum originatur gō. Sed ad 2. part. constat eadem mi.
quia predicta Ecclesia caret hoc supremo tribunali et innuitur quod regi
tur spiritu privato, qui in singulis diversa, et contraria dictat, ut experi
entia liquet nam intra breve tempus teste Illmo Caramuele in sua theolo
gia fundamentali num. 208. plusquam 87 sectae Lutheri, et Calvini sibi
invicem contrariae numerantur.

Secundo quo ad sanctitatem sola illa
Ecclesia est sancta quae veros sanctos habet; sed haec est Romana et nō alia
gō ma. constat quia Xptus Dnus vocabit Ecclesiā ut esset sancta et
immaculata ut constat ex Ep. ad Eph. cap 5 v. 16. mi. quo ad 1a part. teste
Illmo Caramuele citato est contrariorum qui Hieronimum, Aug., Ambr., et alios
qui in Ecclesiā Romana militant Sanctos vocant imo testimoniis suis
licet falso et immerito suam doctrinam roborari conantur; sed huiusmo
di Sancti quos heretici fatentur vixerunt in Ecclesia Romana ante
quam Calvinus, et Lutherus essent in mundo: gō. quo ad 2a pa. ex Caram.
cit. dicente: videamus quales et quos sanctos habeant sectae hac catho
licae; Calvinus fuit Presbiter Noviodunensis de Sodomia in Galliā pu
blice convictus et igni adjudicandus fuisset nisi favor amicorum illi
suffragasset, et tandem exilio relegatus est. Lutherus fuit suae Religionis
Apostata et duxit in Uxorem Catharinā Borā Monialem et malā mulie
rē qui perditissime vixit, et inebrietate mortuus est.

Tertio quo ad univer
salitatem: Catholicum idem est ac universale et esse semper nomen verae Eccle
siae ut ait Aug. contra Epist. Manich. cap 4. his verbis: tenent me in Eccle
sia ipsum Catholicae nomen, qd nō sine causa inter tam multas haereses
sic ipsa sola obtinuit, ut cum omnes heretici se catholicos dici velint
quaerenti peregrino alicui ubi ad catholicam conveniatur nullus hereti
corum Basilicam suam valeat ostendere idem docet D. Hier. et frequen
ter repetunt alii SS. PP. ex quibus formatur argumentum. illa est catholi
ca seu universalis quae ab omnibus catholica nominatur sed sola
Romana Ecclesia ab omnibus etiam hereticis catholica nominatur

4. Quo ad successionē illa Ecclesia quae est noviter erecta nō venit
per legitimam successionē a Xpto Dno sed talis est Luther. et Calvin.
gō. 1m. quia Lutherus et Calvin. apparuerunt in mundo post mille
et quingentos annos a nativitate Xpti Dni. gō ante hoc tempus erant

catholici vel non secundum dici non potest quia vera Eclesia ex promissione Xpti nõ potuit deficere ẽ͞o permãnsit ad ante Luth. et Calv. solum erant Romani qui nunc sunt ẽ͞o solum ipsi sunt successores Apost. et non Luth.s et Calvin.s eorum q͞ue sequaces. Q.

Quinto quo ad miracula p͞tur ex Apost. ad Hebr. 2. ubi dicitur in nos confirmata est scilicet fides Contestante Deo signis et portentis, et varijs virtutibus, e Sp͞tus Sancti distributionibus secundum suam voluntatem. hoc ipsum constat ex S. Evangelis passim ceci muti claudi paralitici leprosi &c. leguntur sanati a Xp͞to Dñõ virtute cuius Apostoli et alii sancti plura miracula fecerunt et ideo dixit Aug. cap. 17. de utilitate credendi: tenet me in Eclesia Catholica authoritas miraculis confirmata, sed apud Hereticos ut ipsi fatentur miracula cesarunt ẽ͞o. Ita Caramuel qui in sua Theolog. fundam. materiã prosequitur.

Dicendũ est 2.º q͞d potestas canonizandi Sacrã Sp͞turã nõ est in tota Eclesia neq. in Concilio sine authoritate Pontificis congregato p͞tur Clusio quo ad 1.ª part. quia in qualibet Republica bene ordinata uniuersus populus nequit esse discernens Sp͞turã sacrã a nõ sacra sed debent esse Prelati per doctrinã et subditi recipientes eã, nec possunt omnes dirigere nec dirigi sicut in corpore naturale si totus esset oculus nil reperiretur nisi confusio pari modo in corpore morali uti est Eclesia si uniuersus populus esset oculus et caput, seu regula ad discernendũ sp͞turã et dirigendos alios iuxta sp͞turã nõ esset nisi confusio. 2.ª pars clusionis constatur multis Sacris Canonibus quibus anulantur Concilia sine authoritate Pontificis et p͞tur quia corpus sine capite nequit influere certã et determinatã directionem sed Concilium sine Papa aut ejus authoritate est corpus sine capite.

Dicendũ est 3.º Conciliũ Generale a Pontifice approvatũ esse regulã ad canonizandas Sacras Sp͞turas imo ipsũ Pontificẽ independenter a Concilio gaudere hac authoritate. Prima pars clusionis Comunis est inter DD. 2.ª pars clusionis ant.s provari potest si modo contrarium proponamus. 2.ª pars clusionis p͞tur ratione ille qui est absolutũ et perfectũ caput Comunitatis potest illam dirigere in omnibus necesariis ad ejus rectam gubernationem sed Pontifex est tale caput Eclesia ẽ͞o potest illam dirigere in credulitate quod est indispensabiliter necesaria ad ejus gubernationem maior patet ex Bulla prima Martini V contra Hereticos damnatos Constantiae ubi hanc propositionẽ definivit.

@ 1ª Clusioně sentiunt Heretici quorũ fit impugnationes fundamẽ tũ nrǽ Clusionis manet enervata. Contra 2ª arguitur: Omnes Apostoli equalem potestatẽ a Xpto Dño quia sicut Petro dixit tibi dabo Claves &c ita omnibus Apostolis dictum fuit ab ipso Xpto Math. 18 quecumq. ligaveris super terrã erunt ligata et in Celis ḡo authoritas circa res fidei decernendas nõ fuit in solo Petro sed in omnibus Apostolis ḡo humanorũ Dĩ authoritas nõ solũ fuit in Romano Pontifice sed in omnibus Successoribus Apost. et multo melius in Concilio sine authoritate Pontificii Congregato.

Respr qd omnibus Apostolis data fuit equalis authoritas in ratiõe Apostolatus nõ in ratiõe Regendi Celesiã et controversiis decernedis solutio nominis deget maiori explicatione ex illa colligitur qd authoritas in controversiis decernẽdis et operiis sacris canonizandis nõ transit ad Episcopos neq. ad concilium Generale sine authoritate Pont. Congregato qd ex dictis in argumento relato constat siquidem nõ omnibus Apost. dictũ fuit à Dño Vobis dabo Claves regni Celorũ sicut dictũ fuit Petro tibi dabo Claves regni Celorũ Videatur que diximus disp. 5. quest 2. in solutione ad 1ᵘᵐ argum Contra 2ª Clusionẽ.

@ 3ª Clonum hoc modo argui potest: Regula fidei, seu regula viva, et activa discernens S.ª Sp.ª à non S.ª debet esse infalibilis, et impotens ad errandum, alias Xptus non providisset sufficienter Ecclesie sue in necessariis ad finem à Xpto Dño ipsi Ecclesie determinatum; sed Pontifex sive in Concilio, sive extra illum non est infalibilis, sed potest errare cum sit homo defectibilis: ḡo. hoc argum. specialem continet difficultatem, et ideo specialem habet questionem.

Quest. 3ª Ut. Sumus Pontifex sit infalibilis in defendendis rebus fide, et inquo hec infalibilitas consistat?

Ut questio hec aliquali claritate percipi possit notari debet 1º: quod Sumus Pontifex dupliciter considerari potest: 1º. ut homo et Auctor particularis, 2º, ut ut Sumus Pontifex, et ut loquens ex Chatedra; 1º modo supponimus errare posse in rebus fidei, non solum ex ignorantia, sed etiam ex pertinacia, et malitia quidquid dicat Palanco cum aliis: quia si stante promissione Xpti Luce 22: Ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua; potest Pontifex errare ex ignorantia, ut concedit

Palamo, cur non poterit errare ex pertinaciâ? Unde tota difficultas reducitur ad Pontificem 2º modo consideratum, pro quo.

Notandum est 2º quod tunc Pontifex loquitur ut talis, et ex Chatedra quando aliquid diffinit ut credendum à tota Ecclesia, et loquitur ut Doctor Universalis illius vi ei authoritatis, qua gaudet, ut legitimus Petri successor ad quod praemittere debet ut diximus Disp. 5. Q. 1. in solutione ad 1. arg. praemittendo ad 2ª. Concilium diligentem inquisitionem veritatis, quae diffinienda est, vel per Concilium, vel per theologos, vel saltem per se ipsum si theologus sit, et in S.ᵗᵃ Sᵖᵗᵃ Sacris Cannonibus, et Sanctis PP.ˢ veritatis. tunc loquitur ut homo et Author particularis quando nihil decernit, ut credendum à tota Ecclesia, sicut et quilibet alius Doctor suam sententiam profert, vel aliquem librum scribit.

Notandum est 3º, vel potius supponendum est, quod Summus Pontifex ut loquens ex Chatedra nunquam erravit, nec eventurum est ut erret in rebus fidei et morum; ratio est manifesta: quia Xptus Dñs ex maximo amore erga Ecclesiam assignavit illi Summum Pontificem ut supremum pastorem, qui eam dirigat: ergo huic pastori debuit concedere et providere omnia necessaria ad securitatem Ecclesiae; sed non ita provideret si Pontifex loquens ex Chatedra erraret: ergo. hoc saltem colligitur ex verbis Xpti Lucae 22: Ego pro te rogavi ut non deficiat fides tua, et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Unde non de facto, sed solum de possibili quaestio procedit.

Dicendum est 1º: quod Summus Pontifex ita est infalibilis regula fidei, ut nullam habeat potentiam, aut libertatem ad errandum loquens ex Chatedra, ita Nostri Salmat.ᶜ Disp. 14. Q. 1. et N. Emanuel à S.ᵗᵒ Hieron. praedica. 2. Q. 1. N. Paulus à Concept. tract. 15. Disp. 1. dub. 7. Prob. 1º ratione: quia Pontifex nullam habet potentiam ad complexum simpliciter impossibile; sed errare ex Chatedra in rebus fidei est complexum simpliciter impossibile: ergo. Prob. min: quia error ex Chatedra in rebus fidei importat complexum ex extremis essentialiter repugnantibus, quia qua parte loquitur ex Chatedra importat infalibilem assistentiam Spiritus-Sancti, et auxilia efficatia ne erret, et qua parte est error importat carentiam assistentiae, et auxiliorum.

Confir: quia nulla est potentia ut praedestinatus condemnetur, quia hoc complexum praedestinatum condemnari est implicatorium, conjungit efficacem hominis electionem ad gloriam cum carentia talis electionis. Similiter nulla est potentia ut voluntas a Deo permota efficaciter ad amorem non amet, quia conjungeret carentiam amoris actualis cum permotione ad amorem: Ergo neque in Pontifice est aliqua potentia ad errandum ex Chatedra. patet Consequentia: alias conjungeret assistentiam Spiritus-Sancti cum carentia talis assistentiae.

Dicendum est 2°: quod Pontifex loquens ex Chatedra habet potentiam, et potestatem ut possit errare in rebus fidei, ita Salmant. loco citato, et Prob 1° ratione: Quia Pontifex potest errare in rebus fidei ut homo particularis ut diximus notabili 1°: Ergo loquens ex Chatedra habet potentiam ad errandum in rebus fidei. Prob Consequentia: ideo potest errare ut homo particularis, quia nullum habet donum intrinsecum determinans ejus intellectum in actu 1°; sed neque ad loquendum ex Chatedra habet tale donum, ut dicemus Conclusione sequenti, sed solum assistentiam Spiritus-Sancti per auxilia efficatia: Ergo. — Confir: Quia ex quod Pontifex loquens ex Chatedra habeat potentiam ad errandum in fide, non infertur quod habeat potentiam ad conjungendum errorem cum locutione ex Chatedra, sicut ex quod permotus ad consensum habeat potentiam ad dissensum non infertur quod habeat potentiam ad conjungendum dissensum cum permotione ad consensum, sed solum ad dissensum secundum se: Ergo similiter &c.

Prob 2° Ratio: Quia impotentia ad errandum ex Chatedra in Pontifice solum provenit ex suppositione orationis Xpti, et assistentiae Spiritus-Sancti, sed hoc solum probatur impotentia consequens ad errandum ex Chatedra: Ergo retinet potentiam antecedentem ad errandum in fide. Prob Minor: quia efficatia orationis Xpti satis salvatur per hoc, quod Spiritus-Sanctus mediis auxiliis efficacibus assistat Pontifici loquenti ex Chatedra; sed auxilia efficatia non auferunt potentiam antecedentem ad errandum in fide: Ergo.

Dicendum est 3°: quod in Pontifice loquente ex Cha

Chatreda non datur donum aliquod intrinsecum habituale, sed sufficit assistentia Spiritus-Sancti mediis auxiliis efficacibus ad non errandum dum loquitur ex Chatreda, ita Salmat. loco citato. et Prob. ratione: quia indefectibilitas, quam habet Pontifex ad errandum ex Chatreda consistit in potentia, quam habet ad errandum ex Chatreda, ut diximus in 1a. Clone; sed non excludit potentiam ad errandum secundum se, ut diximus in 2a. Clone; sed ad proximam illam impotentiam non indiget Pontifex dono aliquo habituali: Ergo. Prob. Min: quia predicta impotentia est impotentia consequens ut colorat ex dictis; sed ad hanc in potentiam non indiget dono aliquo Pontifex, ut in homine predestinato liquet: Ergo. doctrina harum 3. Conclusionum traditur à D. Thom. quodlibeto 9. art. 16.

@ 1a. Clone

potest argui hoc modo: Pontifex loquens ex Chatreda potest errare in rebus fidei: Ergo etiam potest errare in rebus fidei loquens ex Chatreda. Cons.a Prob: quia predicte prones sunt equipollentes: Ergo si 1a. est vera etiam 2a. = Confir: quia Pontifex ut loquens ex Chatreda potest errare: Ergo etiam potest errare ut loquens ex chatreda. ant. Prob: quia hec propositio attenta dispositione terminorum significat conjunctionem potentie cum locutione ex chatreda.

Resp. nego

conseqm: ad cujus probat. diximus, predictas prones non esse equipollentes, quia 1a. facit sensum divisum cum solum significet, quod Pontifex dum loquitur ex Chatreda retinet potentiam ad errandum; 2a. propositio facit sensum compositum, significans quod in Pontifice datur potentia ad simultatem potentie cum locutione ex chatreda, quod est falsum; ratio hujus doctrine est clara, quia in 1a. prone locutio ex Chatreda ponitur ex parte subjecti, et ideo potentia illi conjuncta solum dicit potentiam ad errorem secundum se, qui tantum ponitur ex parte subjecti. in 2a. vero prone error et locutio ex Chatreda ponitur ex parte predicati, et ideo subjectum quod in illa in illa prone sumitur secundum se respicit per modum unius totum predicatum. Ad Confm. Resp: quod ant. potest concedi licet ratione particule reduplicantis propter impositiones, et ne his dialecticis implicemus oportet hec distinguere, et juxta sensum proxime explicatum debet concedi, vel negari.

@ 2.ª Clonem Argr 1°: Si Pontifex loquens ex Chatreda erraret conjungeret errorem cum locutione ex Chatreda: Ergo si loquens ex Chatreda potest errare potest conjungere errorem cum locutione ex Chatreda, quia quod facit actus actu, facit potentia possibiliter; sed hoc concedi non potest: Ergo. Confr: Quia si Pontifex loquens ex Chatreda posset errare, loquens ex Chatreda posset Ecclesiam decipere: Ergo etiam ecclesia posset decipi; sed hoc admitti non potest: Ergo.

Resp. nego consequentiam, cujus insuper probatio non urget, quia axioma illud debet intelligi de potentia respective ad actum sibi correspondentem, et in casu argumenti non est error, ut conjunctus cum locutione ex chatreda sed de errore secundum se, sicut dici solet de promotione. = Ad Confirm. Resp. concedo conseqam, in quo nullum est inconveniens dummodo Ecclesiae sit promissa assistentia Spiritus-Sancti mediis auxiliis efficacibus ne erret in fide, ut de facto promissa est, et colligitur ex illis verbis: et portae inferi non praevalebunt adversus eam, unde quoad hoc eodem modo discurrimus de ecclesia, ac de ejus Capite.

Argr 2.° @ Conclusionem: Quia Pontifici loquenti ex Chatreda concedi debet ea indefectibilitas, quae maior excogitari non potest, si non repugnat; sed non repugnat, quod a Pontifice loquenti ex Chatreda auferatur potentia antecedens ad errandum: Ergo illam non habet. Prob. Conseq: quia indefectibilitas proveniens a potentia antecedenti perfectior est indefectibilitate proveniente ab potentia consequenti.

Resp. nego maiorem: Quia solum illa indefectibilitas debet Pontifici concedi, quae sufficiens est ad securitatem, et infallibilem fidem ecclesiae Pontifici obedientis, si ad aliam maiorem non est fundamentum in S.ª S.ª et Sanctis PPbus; indefectibilitas quam nos illi concedimus est sufficiens ad securitatem, et infallibilem ecclesiae fidem, et ad aliam maiorem non est fundamentum in S.ª S.ª et Sanctis Patribus, et ideo eam ei non concedimus, licet non repugnet aliam concedendam illi esset scientia infusa, aut scientia beata.

@ 3.ª Conclusionem argr 1°. quia Pontifex confirmat in fide salva respective ad Ecclesiam quam docet, ut constat ex verbis Xpti ad Petrum Luc. 22. ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua et tu aliquando conversus confirma fratres tuos ergo Pontifex habet aliquod bonum intrinsecum habituale determinans ejus intellectum ad verum. Conseq. liquet a paritate

hominis confirmati in gratia, qui aliquā modificationē intrinsecam gratia habet ratione cuius vel redditur ab intrinseco impeccabilis, ut aliqui volunt vel redditur ab intrinseco difficilis ad peccandū providentia Divina supplente ab extrinseco per collationē auxiliorū efficacium quidquid deficit illi intrinsecae determinationē ut docent Nri Salm. tract. 3. D. 5. n. 26. et tract. 14. D. 3. n. 259.

Rpr. ngdo conseqt. ad cuius probationē dicimus ex ea solū inferri qd sit possibilis similis confirmatio in fide per modū intrinsecū habitualē non vero qd de facto detur in Pontifice ad loquendum ex cathedra: alias daretur in eo ut est persona particularis qd est omnino falsum diceret enim adhuc ut persona particularis esset indefectibilis ab intrinseco vel adaequate vel partim ab intrinseco, et partim ab extrinseco qd est falsū ut dicimus notabili 4°. Confirmatio autem in fide quae convenit Pontifici respectu ad Ecclesiam consistit in impotentia docendi falsū in cathedra, sive in impotentia conjungendi assistentiā Spiritus Sancti mediis auxiliis efficacibus cum actuali errore quae cum sit confirmatio diversae rationis ac confirmatio in gratia nō importat modū intrinsecū quē illa dicit.

Arga 2° quia Pontifex in sua Consecratione recipit specialem Caracterē seu specialē modū caracteris diversū ab illo quo in aliis fidelibus invenitur; sed hic datur ad constituendū illū impotens ad errandū ex cathedra cū praecipuū munus Pontificis sit fideles infallibiliter dirigere. Ergo habet aliquem modū intrinsecū habitualē constituentem eum impotētē ad errādū. Prob. m. quia ubi est diversa potestas de jure Divino ponēdū est caracter saltem modaliter distinctus ut patet in Episcopo ut communiter docent DD. sed Pontifex habet de jure Divino diversam et superiorē potestatē ab ea quae in Sacerdote et Episcopo reperitur. Ergo.

Rpr. ngdo m. et ejus suppositū quia Pontificatus nō confertur Consecratione nisi alias electus nō sit Episcopus sed facta legitima electione ipso facto recipit a Deo totū regimē Ecclesiae. ad probationē dist. ma. ubi est distincta potestas in ordine ad sacramenta, in ordine ad regimē Ecclesiae nego ma. et distincta mi. nego Conqt. Ex hac distinctione constat differentia inter Episcopos et Sacerdotes quia Episcopi de jure Divino possunt confirmare, ordinare Sacerdotes, et alios Episcopos consecrare qd alii Sacerdotes nō possunt: Pontifex quantū ad hoc nō habet diversam aut maiorē potestatē quā Episcopi et ideo nō recipit novū caracterē, seu specialē modū caracteris. Q. 1. An supposita legitima electione sit immediate de fide hunc numero hominē Vg. Benedictū XIV esse summū Ecclesiae Pontificem

Quæstio 4.a An supposita legitima electione sit immediate de fide hūc numero hominē: V.g. Benedictum XIV. esse Summū Ecclesiæ Pontificem

Ex dictis quæst. ant. constat Pontificē loquentē ex cathedra habere infallibilē potestatē definiendi res fidei et sanctos ipsorum Canonizandi, sed quia hæc potestas debet reperiri in Pontifici nō in communi, sed in Pontifice determinate existenti ideo quærimus cū communi calculo Theologorū An eadē fide qua credimus D. Petri successorē esse summū Ecclesiæ Pontificē an credere debeamus qd hic homo V.g. Benedictus XIV hodie Ecclesiā feliciter regentē sit summus Ecclesiæ Pontifex, pro cuius resolutione. Notandū est 1.º nō omnē electionē in Pontificē esse legitimā, sed solū illā quā ut legitimā approbat et declarat Ecclesia; et ad hoc inter alias conditiones requiritur qd electio libere fiat, hoc est absque metu cadē te in virū constantē ut statuit Concil. Constan. Sessione 29. Hæc autē electio fit a Cardinalibus qui quantū ad hoc munus sunt repræsētātibi tota Ecclesia qua ipsis dedit potestatē eligendi et declarādi electū qua electione supposita in uno omnes Conveniūt, scilicet, citra errorē negare nō posse hūc numero hominē rite electū esse verū Pontificē. Difficultas tamē est inter eos; An sit immediate de fide esse verū Pontificē pro quo.

Notandum est 2.º dupliciter posse aliquā propositionē esse de fide uno modo inmediate, quando scilicet, ei debemus assentiri per assensū a fide elicitū, qd tunc contingit quādo propositio est a Deo immediate revelata vel seorsim in seipsa sicut se habet ista: Xp̄us est homo; vel in aliqua propositione universali cui fide Divina assentiri tenemur sicut ista Salomon peccavit in Adamo, quæ continetur in hac universali omnes in Adamo peccaverūt: cui assensū fidei Divinæ præstare debemus alio modo propositio potest esse de fide mediate quādo scilicet nō est a Deo immediate revelata, nec seorsim in seipsa, nec in aliqua universali immediate a Deo revelata, sed deducitur ex alia revelata in qua continetur sicut effectus in sua causa, et huic nō assentimur per fidem, sed per habitū Theologiæ ut se habet ista: Xp̄us est risibilis quæ deducitur ex hac revelata: Xp̄us est homo, in qua continetur sicut effectus in causa. Noto 3.º qd hæc duo scilicet, hæc propositio est de fide, et de fide est hanc propositionē esse de fide; longe inter se differunt huius differentiæ ratio ita ut inde qd licet definitio Ecclesiæ liquido aliquando constet qd omnino requiritur ad veritatem 2.æ propositionis nō tamē semper certo constat nec omnibus satis innotescit sed sub aliquo dubio manet, An propositio sit vel nō sit ab Ecclesia definita. Declaratione hæc propositio: Xp̄us habet duas voluntates nō ut cumq. est de fide sed etiā est de fide esse de fide, quia manifeste constat Ecclesiæ definitio, et sic nō solū esset hæreticus qui eam

negaret; sed etiã qui negaret eã esse de fide: e contra vero hac propositio efficatia Divinæ gratiæ est ab intrinseco et nõ ab effectu, licet aliqui teneant q̃d est ab Ecclesia definita contra Pelagianos et Massilienses quia tamẽ hac definitio evidenter nõ constat nõ est de fide talẽ propositionẽ esse de fide et sic nõ esset hæreticus qui eã negaret. hoc præmisso difficultas in præsenti solũ versatur circa 1.ã propositionẽ directe et absolute sumptã scilicet utrũ supposita legitima electione sit immediate de fide Benedic. XIV nũc regnante esse verũ Pontificẽ.

Dicendũ est esse immediate de fide q̃d hic numero homo V.g. Benedictus XIV rite electus, et ab Ecclesia acceptus illãq. pacifice regens est Sumus Ecclesiæ Pontifex ita Salmat.^s trac 17. D. 4. D. 2 N. Paul a Concep. tract. 25. Disp. 1. dub. 8. Noster Cenaa S.^to Hier. Prod. 2 qu. 2. nu. 77. et Probatur 1.° ex Concilio Constantiense ubi Martinus V. ita statuit ut ille qui vult redire ab heresi ad fidẽ profiteatur se credere q̃d Papa Canonicè electus, qui pro tempore electus fuerit ejus proprio nomine expresso sit successor B. Petri habens supremã authoritatẽ in Ecclesia ẽo juxta mentẽ Pontificis de fide est immediate q̃d hic homo Canonicè electus sit verus Pontifex. Prob.r 2.° ratione propositio particularis directe contenta sub aliqua universali immediate de fide etiam est immediate de fide; sed hæc propositio Benedictus XIV rite electus est verus Pontifex est particularis directe contenta sub universali omnis Pontifex rite electus est verus Pontifex quæ est immediate de fide ẽo Ma. videtur certa: quia propositio universalis et omnes particulares gaudent eadem veritate aut falsitate alias possent dari duæ contradictoriæ simul veræ. Mi. quo ad 2.ã part. constat ex plurib.^s Concil. et SS. PP. a NN. sal. cit. et insuper constat ex omnibus authoritatibus quibus probant DD. quod suma potestas B. Petro communicata transit ad ejus legitimos successores neq. eam nisi manifestus hæreticus negare potest. Quo ad 1.ã part. ptur: quia propositiones particulares directe contentæ sub illa universali nõ sunt aliæ quã iste hic homo, et ille homo rite electus est verus Pontifex. Confir. q̃a nõ alia ratione hæc particularis Salomõ peccavit in Adã est immediate de fide, nisi q̃a cõtinetur in hac universali; omnes in Adã peccaverunt, quæ est immediate de fide, sed hæc particularis Benedictus XIV eodem modo continetur sub universali, omnis Pontifex. Pr. mi. ideo hæc propositio Salomõ peccavit in Adam continetur sub hac: Omnes in Adã peccaverunt q̃a juxta principia Dialectica idẽ est subjectũ propositionis particularis et universalis saltim inadequatè et ideo hæc propositio; omnis homo, equivalet huic, hic homo, et hic homo; sed

eadē ratio militat in hac particulari, Benedictus XIV respectu huius universalis omnis pontifex &c.

Tandem pr. praeveniendo motiva adversariorum ideo hac propositio Benedictus 14 nō esset immediate de fide quia fides nō est discursiva et talis propositio deducitur medio hoc discursu omnis Pontifex rite electus est verus Pontifex sed Benedictus 14 est rite electus ergo sed haec ratio est nulla: ergo Pr. mi. quia discursus mere explicativus sive aplicativus nō extrahit Cclusionem extra objectum immediate de fide; sed praedictus discursus est huiusmodi: ergo. Ma. Constat 1°. quia Cclusio in praedicto discursu dependet tanquā ex motivo adequato, et formali ex praemissa revelata, ex alia vero solū dependet tāquā a cōditione manifestativa cōnnexionis Cclusionis sub propositione revelata. Constat 2° hoc Exemplo: Omnis homo descēdens ab Adamo peccavit in eo sed Salomō descēdit ab Adamo; ergo: ubi discursus est mere aplicativus sive explicativus et Cclusio est de fide. Mi. prob. quia quid, quod reperit. in exemplo proxime dato reperitur etiā in hoc: omnis Pontifex &c. sed Benedictus est rite electus ergo est verus Pontifex sed in illo discursus est mere aplicativus seu explicativus ergo. Ut efficacia huius rationis inteligatur notari oportet, quod discursus est 2. unus ilativus et proprie talis: alius explicativus seu improprie talis; 1. est ille quo intellectus per verum motivum deducit effectum ex sua causa seu principio, et hic discursus reddit objectum Cclusionis incapax terminandi asēsum fidei, quia per eū deducit aliquid distinctū a praemissis. 2. est ille qui etiā importet aliquid motivum cōpositum ex pluribus actibus intelectus nō infert aliquid distinctū a praemissis, sed id quod formaliter et implicite cōntinetur in illis explicatur tamē in cōsequenti ex vi praemissarū id quod in eis nō ita clare explicatur, et ideo nō reddit objectum incapax terminandi asēsū fidei, et huius generis est discursus ex quo deducitur hac propositio Benedictus rite electus est verus Pontifex.

Conf. 1° evertendo aliud fundamentū Adversariorū: nā quod praedicta propositio deducatur per discursū in quo una praemissa est naturalis nō probat quod talis propositio sit naturalis ergo. Pr. ant. quia illud axioma Cclusio sequitur debiliorē partē solū verificatur quādo Cclusio dependet ex utraque praemissa tāquā ex motivo adequato, nō vero quādo depēdet ex una tāquā ex motivo adequato, et ex alia tāquā ex cōditione, ut patet in exemplo in ratione relato; sed huiusmodi est praedicta propositio, ut ex eodē exēplo cōstat; ergo.

Conf. 2° destruendo aliud Cōtrariorū fūdamentū; ideo praedicta

propositio nõ esset immediate de fide qa ex premissis ex quibus deducitur, una nempe minor, nõ est certa nec phisice nec moraliter; sd hoc est falsũ, qd 2. mi. ille Pontifex est legitime electus quẽ Eccl[es]ia ut legitime electũ aprovat et recipit, sed Eccl[es]ia Approvat, et recipit Benedictũ 14 ut legitime electũ ut patet. go. Maxime. qa nr̃a resolutio ut ex titulo apparet procedit soposita legitima electione quare ea nõ suposita status quest[ioni]s destruitur. hac ultima rañe cũ suis Confirm[atio]ns solvuntur precipuea argumta Contraria quare illis relictis ad alia solvẽda procedimus. Contra nr̃a decisionẽ sentiũ Caiet[anu]s Canus. Bañez et allii pro quibus argr 1o. ut aliqua propositio sit immediate de fide debet Cadere immediate sub Divina revelatione, que nobis innotescat vel per sacrã Scripturã vel per Divinã, vel Apostolicã traditionẽ; sd talis non est hec propositio Benedictus 14 est Summus Pontifex 2 mi qa neq in sacra Scriptura dicitur nec in traditionibus habetur qd hic homo determinate sit Summus Pontifex. go Respr. ngdo mi. cuius provatio nõ urget qa qd hic homo determinate sit Summus Pontifex est immediate revelatũ in illa propositione de fide nempe omnis homo rite electus in Successorẽ D. Petri est Summus Pontifex que habetur in omnibus Scripturæ locis in quibus D Petro coceditur potestas ligãdi atq. solvendi virtus cõfirmãdi fratres in fide et authoritas pascedi oves nã hæc sicut et Eccl[es]ia finẽ nõ habuerũt cũ D. Petro, sd pertinẽt ad omnes, et singulos legitimos Successores D Petri, sicut est Benedictus 14.

Argr 2 qa licet aliquis sit rite electus in Pontificem potest labi in heresim et eo ipso desinit esse Pontifex, qa jã nõ manet amplius mẽbrũ, aut pars Eccl[es]ie mediante fide; sd nõ est immediate de fide qd Benedictus 14 nõ fuerit in heresim lapsus post suã electionẽ cũ hoc sit cõtingens, et de facto Victor 1s Liberius Anastasius 2s et Honorius 1 erraverũt in fide ut docet Bañez 2. 2æ. q. 1 art 10. 2. go. — Conf. qa potest accidere legitima electio Pontificis et comunis Eccl[es]iæ acceptacio in persona incapaci go licet Benedictus 14. sit rite electus et comuniter ab Eccl[es]ia acceptetur nõ sequitur ex hoc esse immediate de fide qd sit Summus Pontifex. Rspd. antd qa Joanes 8.

 qui successit Leoni 4, et praecessit Benedictū 3. fuit vive electus
in Pontificē et pacificē ab Eclesia acceptatus; sed erat incapax huius
dignitatis qa erat femina, ut refert Martinus Polonus, Marius
Scotus et alij &c.

Ad Argū retpa nego ma. quo ad 2ᵃ part ad cu-
jus instatā prostm dici qd licet Pontifex fiat haereticus nō statim
amittit dignitatem ut qs dū deponatur ab Eclesia et haec est vera et
communis Sententia manet tunc Pontifex Caput et membrū Eclesiae
nō ratione sed fidei et sanct. sed ratione suae dignit. a qua nō dū
est depositus. Unde licet nō sit de fide qd Benedictus XIV perseveret
in fide nō inde sequitur nō esse immediate de fide qd sit Pontifex
qa nō est depositus ab Eclesia. Ad Confā retpa nego antᵈ cuius pro
batio nil aliud est quā fabula a Martino Polono homine sim
plicissimo qua plurib. alis scatet, proposita et ab otiosis et quibus
dā autᵈ ipta ut ostendit evidenter ostendit Belarmin. de Romano
Pont. lib 2. Cap 24. Baronius anno 853. Unde indignū est qd in hoc
figmento amplius moremur. Ad 3. nō est immediate de fide Conc.
Trid. fuisse verū Concil. esto sit de fide omne Concil. legitime
Congregatū esse verū Concil. qo similiter in nro casu, Dx antᵈ quia
non est de fide praedict. Concil. compositū fuisse ex veris Episcopis
qd est de ratione veri Concil. alias esset de fide qd Didacus de Al-
mansa Episcopus Coniensis qui huic Concil. interfuit erat verus Epis
copus qo — Confā. qa nō est fide S.M.N. Theresiā esse Sanctā
et in gloria qo Similiter Dx Conqa qa sicut acceptat Eclesia S.
M.N. Theresiā ita acceptat Benedictū XIV ut Pontificē qo si hoc nō
obstanti nō est de fide S.M.N. Theresia esse Sanct. et in gloria
nec erit de fide &c.

Ad Argum. retpa nego antᵈ ad cuius proba
tionē dicimus qd de nullo Episcopo determinate ex his qui Cō
cilio Trident interfuerunt potest ut certū de fide affirmari
qd erat verus Episcopus qa hoc universali omnis legitime
electus Episcopus nō est immediate de fide cuius oppositum
Contingit in Pontifice et Concil. Gen. sufficit qo qd ex alijs princi
pijs Constet qd Episcopi Componentes Concil. Vage Sumpti
fuerūt veri Episcopi, qd certo constat ex acceptatione Eclesiae
et Confirmatione Pontificis qa nō potest errare in approbatio
ne Concil. Gen. Ad Confm constat solutio ex dictis D.5.
qq 1 in Solutione ad 1 Cont. 1ᵃ

Urge 4 nõ est de fide reflexe, qđ Benedictus XIV est verus Pontifex, hoc est, nõ est de fide esse de fide qđ est verus Pontifex: ḡo neq̃ est de fide directe qđ est verus Pontifex. Antđ constat q̄a tātū est probabile qđ propositio particularis est de fide. Consqa prob.e q̄a propositio universalis, scilicet Omnis Pontifex nõ solū est fide directe sed etiā de fide reflexe ḡo si propositio particularis scilicet Benedictus XIV. nõ est fide reflexe neq̃ directe: patet Consqa q̄a nõ minus particularis &c. continetur sub universali, ac particularis directa sub universali directa. Confr. q̄a hæc propositio Benedictus XIV. est verus Pontifex nõ est credibilis fide Divina et supernalis ḡo. Pr. antđ quia non potest dari actus fidei Divinæ et supernalis cū noticia tātū probabile de existentia revelationis ut declaravit Inocencius XI in damnatione propositionis 21 sđ tātū est probabile talē propositionē esse revelatā ḡo.

Ad argtū rp̄r. ngdo Consqā ad cuius probationē etiā nega est Consqa et ejus paritas q̄a ut aliq̄a propositio sit de fide reflexe, revelatio Dei circa illā certo debet Constare, vel ex sacra Sptura, vel ex definitione Eclesiæ ut diximus notabili tertio. Licet enim ex sacra Sptura certo Constet qđ hæc universalis, Omnis Pontifex &c. est a Deo revelata, nõ tamē constat ex sacra Sptura vel ex definitione Eclesiæ, qđ revelatio illius universalis est revelatio huius particularis Benedictus XIV est verus Pontifex quā nec ex definitione Eclesiæ nec Sacra Sptura Constat qđ hæc particularis Continetur sub illa universali, sđ tātū hoc est sub opinionibus ab Eclesia permissis; et ideo licet illa universalis sit de fide reflexe nõ tamē est de fide reflexe hæc particularis, sđ tātū est probabile esse de fide. Ad Confr. rp̄r. propositionē illā nõ esse credibilē fide Divina usq̄ dū Eclesia declaret qđ revelatio universalis est etiā revelatio immediata pr̄tionis particularis unde nullus teneretur ei assentiri fide Divina sđ solū vel fide humana, vel assensu theologico similē ei quē præstamus huic propositioni Xp̄us est risibilis. Cū quo tamē componitur qđ talis propositio in se et speculative sit immediate de fide qđ nos ut probabile defendimus. qui aliā solutionē voluerit consulat N. Paulū loco cit. in q̄stione.

Sed Dices: huic propositioni, Salomō peccavit in Adamo assentimur fide Divina ḡo etiā huic Benedictus est verus Pontifex. Pr. Consqa q̄a sicut hæc propositio Salomō peccavit in Adamo est particularis cōtēta sub universali

omnes in Adā peccaverūt ita hac Benedictus De est parcularis cōtēta sub univsali omnis Pontifex &c. q̃e sicut de Xpo nodo Congaratio disputa est q̃a de prima protione certo constat q̃d cōtinetur sub univsali omnes in Adā peccaverūt nec de hac dubitat aliquis Catolicus: at vero de 2ª protione dubitatur inter Cathocos an contineātur sub illa univsali omnis Pontifex &c et nulla pars excedit limites problitatis et ideo 1ª assertiōne fide Divina nō vero 2ª. Q. 2 quot sint libri Canonici tā veteris novi testamēti et quomodo dividendi

Questio 2ª Quot sint Libri Canonici tam veteris quam nobi testamenti et quomodo dividendi

Ad intelligentiā quest. Noto 1. nō eē idē librū aliquē esse Canonicū ac sacru liber constituitur sacr a Divina authoritate eū immediate constituentē a Deo specialiter dictatā: liber Canonicus constituitur in esse talis per authoritatē Eclesiæ, quæ post diuturnā inquisitionē eū in Canone colocat, et esse librū Divinū declarat est igitur valde diversū librū aliquē esse Divinū et esse canonicū. Sciendū est 2º quod Canō est vox græca, quæ licet diversimode a latinis inteligatur generaliter tamē sumitur pro norma et regula. Hæc autem regula est duplex activa, videlicet et passiva prima se habet ut Iudex declarās et determinās q̃a quantū ad præsens attinet est Eclesia vel in suo capite vel in suis membris legitime congregatis determinās authoritate infalibi qui libri sint in Canone locandi, et qui apocriphi a Canone rejiciendi Secunda est Decretū Eclesiæ enumerās, et proponēs libros sacros et ut tales fide Divina credendos.

Sciendū est 3º q̃d canō vel est Iudaicus vel Xpianus primus dicitur Sinagogæ catalogus qui libros pro tunc tenebat, secundus est Concilii Tridentini decretū singulatim proponens libros quos Eclesia Chatholica Romana fide Divina credit supositis.

Dicendū est 1º libros Canonicos veteris testamenti esse 45. Conclusio est de fide et breter ptar: q̃a illi libri sunt Canonici qui ab Eclesia colocantur in Canone librorū sacrorū; sed Eclesia colocat in Canone seu decreto Concil. Trid. 45. libri veteris testamēti ergo Ma. constat ex notab. Minor constabit legenti primā Decretū positū in sesione 4. Concilii Tridentini ubi libri Canonici

veteris testamenti hoc ordine proponuntur.

Primus liber Genesis	23 --- Eclesiastes.
2 --- Exodus	24 --- Canticorum
3 --- Leviticus	25 --- Sapientiæ
4 --- Numeri	26 --- Eclesiastici
5 --- Deuteronomiū	27 --- Isaiæ
6 --- Josue	28 --- Hieremiæ
7 --- Liber Judicū	29 --- Baruch
8 --- Ruth	30 --- Ezechielis
9 --- Regum Primus	31 --- Danielis
10 --- Regum Secundus	32 --- Oseæ
11 --- Regū Tertius	33 --- Johelis
12 --- Regū Quartus	34 --- Amos
13 --- Paralipomenō Prim.	35 --- Abdias
14 Paralipomenō Secun.	36 --- Jona
15 Esdra Primus	37 --- Micheas
16 Esdra Secundus	38 --- Naum
17 Tobias	39 --- Abacuch
18 Judith	40 --- Sophonias
19 Hester	41 --- Ageus
20 Job	42 --- Zacharias
21 Liber Psalmorū	43 --- Malachias.
22 Liber Proberbiorū	44 --- Machabeorū Primus.
	45 --- Machabeorū Secun.

Sed contra hanc clusionē Objicies 1º Liber 3. Esdræ ab ipso Esdra fuit conscriptus nō minus ac 1. et 2. sed isti sunt Canonici gō et 3. Conseqa liquet quia liber dicitur Canonicus, vel saltim sacer, qā scriptus est à Propheta nomine Dei; sed Esdras fuit vere propheta gō. Confir. 1º qā in graecis codicibus liber, qui à nobis dicitur 3. Esdræ apelatur 1. et qui anobis dicitur 1. a graeco apellatur 2. gō eadem ratio est

de tertio ac de 4º Libro Esdræ. Conf. 2º qd talis Liber citatur à D. Athanasio contra Arianos Orat. 3ª a Clemente Alex. et ab alliis P.P. sd si nõ esset Canonicus ipsũ in testimoniũ nõ adducerent: gõ.

Rpr ad Argumentũ negdo. antecedens qd liber 3º Esdræ, et etiã 4º nõ ab Esdra, sd ab incerto authore fuerũt scripti qui vel amore proprii laboris, vel odio veritatis proprios libros, ut libros Esdræ in Canone librorũ Sacrorũ colocare desiderabat, qd mirũ nõ est, sed sepe accidit qd viris santissimis, etiã pauversi libri atribuantur; sicut cũ D. Aug. et aliis P.P. accidisse ut certo judicatur. Ad 1ª Conf. dicimus, qd in aliquibus Codicibus grecis nõ omnino correctis liber 3º Esdræ reputatur ut 1º in antiquioribus tamẽ codicibus nõ invenitur Esdræ 3º liber neq. in Septuaginta interpretibus, ut prenotabit D. Hieron.s in Præfactione ad libros Esdræ. Ad 2ª Conf. dicimus, ex ipsa solũ posse colligi, predictũ librũ aliquas utilitates continere ob quã rane S.S. P.P. ex ipso, sententias aut verba asumserũt, nõ ut ex libro Canonico, sd ut ex libro Apocripho magnæ authoritatis.

Objicies 2º liber 4º Esdræ dicitur Canonicus à D. Amb. in lib. de bono mortis et D. Paulus 1ª ad Corint. sequitur sentẽtiam ex 4º Esdræ desumtã circa gloriã Santorũ resurgentiũ, et tandẽ D. Ciprianus ex cap. 7º eiusdẽ libri 4i utitur prophetia de tempore adventus Xpti, et de gentiũ conversione: gõ est Canonicus, et consequenter libri Canonizi veteris testamenti sunt plures quam 45. Conf. 1º quia Eclesia Catholica feria tertia post Pentecosthen in introitu Missæ utitur illis verbis: accipite jucunditatem gloriæ vestræ gratias agentes Deo, qui vos ad Celestia regna vocavit; quæ sumuntur ex Cap. 2º huius lib. 4. sd Eclesia nõ uteretur his verbis si talis liber non esset Canonicus: gõ.

Rpr argumto simul et confirmationi, qd liber 4º Esdræ potiori ratione quam liber 3º ejusdem debet à Canone reijci quia plures continet errores nã Cap. 4º fabet heresi docenti animas justorũ nõ statim ac purgantur evehi in Celum sed usq. ad diem judicii glorificationẽ expectare, et cap. 14º huius libri dicitur, qd mundi duratio in duocim partes devebat dividi, ex quibus pars decima cũ dimidia yam est peracta quod falsũ et ridiculũ est quia ab huiusmodi libri scriptione usq. nunc fere 3000. anni sunt elapsi, et à mundi creatione usq. ad Esdrã solum alii 3000. Citatur tamẽ à D. Paulo, et ab aliquo authore

ante Tridentinũ habetur ut Canonicus saltim sub dubio, et loquitur D. Ambrosius loco in argumto citato, quia in aliquibus est utilissimus, qua ratione Eclesia utitur verbis sedulei in introitu Missæ B. M. Virginis et D. Paulus utitur verbis Poetarum nempe Arati Menandri, et Epimenidis.

Dicendũ est 2º. libros Canonicos Novi testamẽti esse viginti septem. Clusio nõ minus est de fide quã præcedens, et eadẽm ratione breviter pbatur: quia illi libri credendi sunt fide Divina, et ut canonizi habendi, qui ab Eclesia colocantur in Canone librorũ sacrorũ; sed Eclesia in Canone Concilii Trident. in quo libri sacri numerãtur, et exprimũtur colocat viginti septem novi testamenti, et nõ plures, nec pauciores: ergo libri Canonici novi testamenti sunt viginti septẽ. Consqa est evidens, maior constat ex præmissis, et minor nota erit legenti primũ decretũ positũ in 4ª. sesione Concilii Trident, ubi libri canonici novi testamenti hoc ordine numerantur, et exprimuntur.

1 ... Evangeliũ Mathei	16 ... Ad Titum
2 .. Evangeliũ Marci	17 ... Ad Philemonem
3 .. Evangeliũ Lucæ	18 ... Ad Hebreos
4 .. Evangeliũ Ioannis	19. Liber Actuũ Apostolorũ
5 .. Epistola D. Pauli ad Romanos	20. Epistola D. Iacobi
6 ... Prima ad Corinthios	21. Prima D. Petri
7 ... Secunda ad Corinthios	22. Secunda D. Petri
8 .. Ad Galatas	23. Prima Ioannis
9 .. Ad Ephesios	24. Secunda Ioannis
10 .. Ad Philipenses	25. Tertia Ioannis
11 .. Ad Colosenses	26. Iudæ Epistola
12 .. Prima ad Thesalonicenses	27. Apocalypsis Ioanis
13 .. Secũda ad Thesalonicenses	
14 .. Prima ad Thimotheũ	
15 .. Secunda ad Thimotheũ	

 ca. Hanc et precedit. divisionem pluraarguta formari posunt quibus heretici probare conatur plures contradictiones falsitates et mẽdacia continere tales libros et cõsequẽter canonicos nõ esse q̃a libri canonici ut pote Divini à cõtradictione, et mẽdacio, et falsitate debent esse immunes, sed q̃a omnia arguta proponere esset in lõgũ abire et plura ex eis soluta manẽt A. S. quest. 4a et 5a ideo ab illis calamũ abstimus et ad secũdã partẽ quest. transeamus.

Dicendum est 3o libros canonicos pluribus divisionibus à theologis partiri ex quibus divisionibus in presenti primo dividũtur in Protocanonicos et Deutero=canonicos. libri Proto=canonici sunt illi, qui ab exordio nascentis Ecclesiae fuerunt absq; controversia ut Divini recepti. Libri Deutero canonici sunt illi qui licet aliqua de eorũ authoritate controversia fuerit anceps, judicium, nunc vero pariformiter sunt ac primi sunt ab Ecclesia recepti, et à fidelibus propositi ut fide Divina credendi quos suo ordine proponemus

Libri Proto=Canonici ex Veteri testam.

Primus --- Genesis	14 Paralip. Secundus
2 ------ Exodus	15 Esdra Primus
3 ------ Leviticus	16 Esdra Secundus
4 --- Numeri	17 Job
5 --- Deuteronomius	18 Psalteriũ cõstãs 150 Ps.
6 --- Josue	19 Proberbia Salomonis
7 --- Judicum	20 Eclesiastes
8 --- Ruth	21 Canticũ Canticorũ
9 --- Regum Primus	22 Isaias
10 --- Regum Secundus	23 Jeremias cũ lamẽtis
11 --- Regum Tertius	24 Ezequiel
12 --- Regum Quartus	25 Daniel
13 --- Paralipomenõ Prim.	26 Duodezim Prophe-
	// te minores.

Libri Deutero Canonici ex Veteri testamento

1 -- Ester	4 - Baruch	8 - Oratio Azaria
2 -- Tobias	5 - Epistola Jeremia	9 - Himnus triũ Puerorũ
3 -- Judit	6 - Sapientia	10 - Susana Historia
// //	7 - Eclesiasticus	11 - Machaberũ Primus
		12 - Machaberũ Secundus

Libri Proto=Canonici ex Novo testamento

1. Evangelium Mathei	11. Epistola ad Philippenses
2. Evangelium Marci	12. Epistola ad Colossenses
3. Evangelium Lucæ	13. Epistola ad Thessalonicenses Prima
4. Evangelium Ioannis	14. Epistola ad Thessalonicenses Secunda
5. Acta Apostolorum	15. Epistola ad Thimoteum Prima
6. Epistola D. Pauli ad Romanos	16. Epistola ad Thimoteum Secunda
7. Epistola ejusdem ad Corinthios	17. Epistola ad Titum
8. Prima et Secunda	18. Epistola ad Philemonem
9. Epistola ad Galatas	19. Epistola ad Hebreos
10. Epistola ad Ephesios	20. Epistola Ioannis Prima secunda et tertia

Libri Deutero Canonici ex Novo testamento

1 Caput ultimum Marci	5 Epistola Petri Prima
2 Historia de sudore Xpti sanguineo	6 Epistola ejusdem Secunda
3 Capite 22. Lucæ	7 Epistola Judæ Apostoli
4 Jacobi Epistola	8 Apocalipsis Ioannis Apost.

Hi omnes libri tam proto=Canonici quam Deutero=Canonici jam sunt equaliter ab Ecclesia Canonizati, quia licet ab initio libri Deutero Canonici non fuerint ab Ecclesia recepti, nunc autem post maturam discussionem speciali assistentia Spiritus Sancti eos suscepit Ecclesia equali veneratione ac libros Protocanonicos ut declarat Concil. Trid. Sesione 4. ubi postquam proposuit omnes libros Canonicos utriusque testamenti sic addidit: Siquis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, et in veteri vulgata latina editione habentur pro sacris et canonicis non susceperit anathema sit.

2°. Libri Canonici tam veteri quam novi testamenti in quatuor clases dividi solent scilicet in Legales, historiales Sapientiales, et Prophetales. Legales veteris testamenti, qui in complexo nomine greco dicuntur Pentateucum sunt quinque, scilicet Genesis, Exodus, Leviticus, liber Numerorum, et Deuteronomium. Libri Historiales in veteri testamento sunt decem et septem, scilicet, Liber Iosue, Judicum, Ruth, quatuor Libri Regum, Paralipomenon libri duo, Esdræ libri duo, Tobiæ, Iudith, Esther, Iob, et duo libri Machabeorum. Libri Sapientiales

Veteris Testam.ti sunt 5.o Proverbia, Eclesiastes, Canticũ Canticorũ Sapientia, et Eclesiastes. Libri Prophetales veteris testamenti sunt: 18. Liber Psalmorũ, Isaiæ, Ieremiæ, Baruch, Ezequielis, Danielis, et isti libri duodecim Prophetarũ minorũ Oseæ, Ioelis, &c. Libri legales novi testamenti sunt quatuor, videlicet Evangelium secundũ Matheũ, Evangelium secundũ Marcũ, Evãgeliũ secũdũ Lucã, et Evangeliũ secũdũ Ioanẽ. — Libri historiales in novo testamento unicus est, nempe liber Actuum Apostolorũ — Libri Sapientiales ex Novo Testamento sunt quatuordecim Epistolæ D. Pauli una D. Iacobi duæ D. Petri, tres D. Ioannis, et una Iudæ Apostoli. — Libri Prophetales in novo testamento unicus est nimirũ Apocalipsis B. Ioannis Apostoli. Sed observari oportet multoties accidere, quod in eodẽ libro Sacro et Canonico sit pars legalis, pars historialis, pars sapientialis, et pars prophetalis ut in libris Evangeliorũ et alijs evidenter ostenditur; quia in eis leguntur Divinæ legæ, referuntur historiæ, insinuantur Sapientiæ regulæ, et infallibilis prophetia unde colligitur prædictã divisionẽ de quocumque libro Canonico verificari posse, vel in toto, vel in partem.

Deinde D. Damascenus in Catalogo librorũ veteris testamenti in quatuor Pentateucos, seu quinternas clases divisit omnia volumina veteris testamenti: in prima clase quinque inclusit volumina Moises, scilicet, Genesis, Exodus, Leviticus, Liber Numerorũ, et Deuteronomiũ. — In secunda alia quinque clausit videlicet Iosue, Iudices, Ruth, Reges, et Paralipomenon. In tertia clausit Iob, Psalterium Proverbia, Eclesiasten cũ Eclesiastico et canticũ canticorũ. In Quarta denique posuit Isaiã, Ieremiã, Ezequielẽ et Danielẽ, et quinto loco posuit duodecim Prophetas minores et Esther. Denique Pater Marcolus aliã partitionẽ veteris testamenti induxit et omnia ejus volumina in sex partes divisit scilicet in Politicam, Cronicã, Poeticam Dialecticã Oratoriã, et Ethicã. Politici partes, aut quasi partes sunt quinque libri Moisis — Cronica autem absolvitur libris sequentibus Iosue, Iudicũ Ruth, regũ quatuor, Paralipomenon secundus Esdræ quatuor, ex quibus duo solũ primi sunt canonici, Tobiæ, Iudith, Ester, et Machabeorũ duo. — Poetica vero,

Decantativa tribus absolvitur libris Psalmorum, trenorum et Canticorum — Dialectica, et Disputativa solum in duobus invenitur, scilicet Job, et Ecclesiastes. — Oratoria quae Prophetica divina, seu quasi declaratoria divitur in libris Isaiae Jeremiae Baruch Ezequielis Danielis, et in libros Duocim Prophetarum minorum — Ethica sive Moralis Continet libros Proverbiorum Sappientiae et Ecclesiastici. Pro C.

Pro Complemento huius questionis et aliqua noticia de libris Apocriphis inquires quot sint libri Apocriphi? Respondetur quod precipui libri Apocriphi sunt libri tertius et quartus Esdrae oratio Regis Manasses, Psalmus 151. Apendix libri Job, et prefatiuncula Jeremiae. Patet haec resolutio: quia nemini licet superadde re Canone Ecclesiae libros aliquos in ipso Canone non contentos; sed predicti libri non continentur in tridentini decreto de libris Canonicis quia non sunt Canonici: ergo sunt Apocriphi. Patet consequentia quia libri Apocriphi sunt illi quos Ecclesia vel absolute reprobat, vel pro nunc non aprovat, sed suspensibe se habet erga eos. Diximus Predictos libros esse precipuos inter apocriphos, quia licet praeter eos sint alii plures, qui videri possunt in nostro Emante a.° dto. Pred. 2. quaest. 4. solum libri superenumerati ex quos Ecclesia conservantur in corpore Biblia, cui separati locis, aut diversis Caracteribus, et aliqui eorum in textu greco et apud septuginta Interpretes, cum igitur hoc non permittatur quia alios libros apocriphos, sequitur quod in judicio Ecclesia predicti libri sunt precipui inter apocriphos. Hic solet inquiri an Vulgata latina sit quo ad omnia Canonizata? quod evidem ac inquirere. An vulgata Latina tali puritate gaudeat, ut in illa nullus error reperiatur, vel ex ignorantia interpretis, vel ex equivocatione vocum originalium? Si enim in ea aliquis defectus reperiatur ex aliqua ex his Causis evidens, est, quod non est Canonizata quo ad illa. Circa quod tres militat sententia. Prima asserit privatis interpretum aliquando errasse in his quae ad fidem et mores non pertinet; et ideo docet decretum tridentini debere intelligi de respectu ad fidem, et mores

 pertinentibus non vero de rebus minutis et levibus ita Vega cum alliis.

Secunda Sententia docet Decreti trid. dicentis Sessione 4: si quis libros ipsos integros cum omnibus suis partibus::: pro sacris et canonicis nō susceperit anathema sit, solum velle reprimere hereticorū audaciam ad alias versiones recurrentium, et catholicorū nimiā corrigendi licentiā cohibere. quoad primū definisse nihil contra fidem et bonos mores in nrā Vulgata contineri. Quo ad secundum licet nō definierit esse authēticā etiā quoad minutissima prohibuisse tamē particularibus DD. aliter quam sit in hac editione vertere, licet per hoc sublatum non sit quo minus Ecclesia examine habito super minutissima illa, quae ab authoribus Prima Sententiae nōtantur posit aliqua vel omnia corrigere ita Vua

Tertiā denique Sententia asserit nullū errorē in Vulgata Latina cōtineri per interpretē vulgatū in nullaque a vera intelligentiā deviasse adhuc in re etiā minutissima ad fidē et mores nō pertinente, sed in omnibus quantūlibet levibus esse verā et perfectā intelligentiā authentā ac proinde Vulgatā Latinā esse quo ad omnia Canonizata ab Ecclesia ita Suarez Disp. 5. de fide Sect. 3. N. Emanuel a S. Heron. Lect. 7. quest. 4. Conclusione 4. et 5. sed qa hoc supositum ptum supra relinquimus in hac tertia, et nrā Sententiā explanando non immoramur. D. 8. de causis Sacrae Scripturae

Disput.o 8.a De Causis Sacrae Scripturae

Habita jam notitia Sacrae Scripturae et librorū, qui in ea continentur, superest, ut ejus Sacrae Scripturae Causas investiguemus, ut eā per suas causas sciamus. Quatuor igitur sunt Causae Sacrae Scripturae materialis, scilicet, formalis, efficiens, et finalis; et qa causa materialis et formalis intrinsecae sunt ipsae Sacrae Scripturae, prius de illis quā de aliis videbitur agemus. quare sit Q. 1. quae sit Causa materialis et qua formalis Sacrae Scripturae.

Quest. 1.a Quae sit Causa materialis et qua formalis Sacrae Scripturae

Ante quā ad resolutionē accedamus suponēdū est, qđ mate-
ria est triplex, scilicet, circa quā, in qua et ex qua, prima
est illud circa qđ tendit actio vel qđ habet modū actionis ut cir-
ca illud exerceat suam causalitatē vel operationem, aut qua-
si operationē, et in hoc sensu color est materia circa quam
potentia visiva quā visus versatur circa colorē. Materia
in qua est illa in qua inheret aliqua forma, et in hoc sensu
materia in qua potentia visiva est hoc oculus vel nervus opti-
cus, seu visorius. Materia ex qua est illa, ex qua veluti parte
integrante aliquid aliquomodo componitur, ut adequate consis-
tat, et hoc modo pupila, musculi, tunica, et alia quæ assignantur
a physicis, et traduntur a N.N. Coylur. de anima D. 2. q. 4 sunt
materia ex qua potentia visiva, sumendo materiam pro toto illo cō-
posito: hoc suposito.

Dicēdū est 1.º qđ materia circa quā sacra
scriptura est conceptus Dei tam mētalis, quā objectivus: Pr. clusio:
quia sacra scriptura est signū locutionis Divinæ; sed relatio signi
in locutione terminatur ad conceptū mentalē, ut ad princi-
pale significativum, et ad conceptū objectivū ut ad principale
significatū; qā per hoc constituitur illa relatio, et ab eis specificatur
ergo signa locutionis Divinæ, quæ in sacra scriptura reperiuntur, ha-
bent pro materia circa quam conceptus mentalis et objectivus
Dei. Cum hac tamē differentia inter conceptus mentales et ob-
jectivos, qđ conceptus mentales in respectu ad sacra scriptura sem-
per sunt ipse Deus; conceptus vero objectivi possūt esse omnia
alia preter Deum, quæ in sacra scriptura possunt revelari, vel
defacto sunt revelata: quapropter diximus Disp. 1. q. 2. clusio
4. omne ens revelabile esse objectū materiale Theologiæ exposi-
tivæ, juxta modū qđ subest vel potest subesse revelationi
virtuali, qđ proportionabiliter intelligi potest in ordine ad Deū
qui est principale objectū sacræ scripturæ.

Dicendum est 2.º

materiā in qua Sacra Scriptura esse omnia illa in quibus significatio Divini Conceptus recipi potest, quæ varia sunt; quia si consideremus Sacrā Scripturā in mente prophetæ, qui recepit revelationē, materia in qua recipitur significatio sunt species intelligibiles in mentis prophetæ, vel de novo impressæ, vel de novo coordinatæ à Deo ut sint signa suæ mētis. Si in imaginatione erunt species imaginariæ, si in lingua, erunt soni articulati, qui sunt quædā qualitates reales. Si in scriptis, figura litterarū et characterū forma: hæc enim omnia possunt informari, et formalizari à Divini Conceptus significatione quæ est forma Sacræ Scripturæ ut infra dicemus §.

Dicendū est 3.° quod materia ex qua Sacra Scriptura, seu materia ex qua componuntur hæc signa sunt papirus, atramentum diversi sonus litterarū, materialitas specierū intentionalium, et quidquid intrare potest ad ~~sign~~ integrandū significationis Divinæ. Neque enim omnia quæ ad huiusmōdi fundamentum deservire possunt, possumus brevitatis temporis coacti referre, et quia scire in particulari quænam fuerit in omnibus materia ex qua Sacra Scriptura esset plus laboris quā fructus utilitatis et certitudinis assumere. Qui enim in horū examine insudant quando aliquid in singulari assignant, divinant, et prophetizant; quia hic nil est certius, quā nil esse certū. Ut autem aliqua noticiā de his habeatur consulantur N. Antonius à Matre Dei et Ill.mus Caramuel in sintagmate de arte tipographica, ubi asserit primo homines incepisse scribere in lapidibus et lateribus ante Diluviū teste Josepho lib. 1. Antiquitat. Cap. 3.° Postea vero Strabone de situ orbis in cineribus in foliis Laureis, in frondibus Palmarū in corticibus arborū qui propie dicūtur libri, à quibus nūc libri desibantur in sua denominatione, in tehiculis papiri quæ erant tenuissima quedam membrana inventa inter corticem et lignū cuiusdā arbusculi quæ vocatur papirus in Ægipti Paludibus nascens à qua papirus noviter derivative sic vocatur. Ad hunc usum etiā serviebant lamina plumbæ et ceræ, tabelæ etiam pineæ cera illitæ, et ideo huic operi servientes tabelari dicti sunt apud Romanos postea inventa sunt pergamina quæ sunt cartæ confectæ ex coriis animaliū sic dicta a loco inventionis, scilicet, ab urbe Pergamo à rege Attalo inventa fuerunt ut ait Clarus

tandem nostris temporibus inventa fuit Carta omnium comodior ex panniis lineis apud nos, ex sericis vero apud Persas confecta et hac comuniter apelatur papirus.

Instrumenta scribendi varia fuerunt pro varia qualitate materia: scribebant enim in lapidibus ferro; in foliis stilis acutis; in corticibus gladiolis; in pergameno arundinibus; et nunc in nostra papiro pennis avium. Pro atramento utebantur liquore nigro cuiusdam piscis; postea rubigine; terra rubea; sanguine purpura; nunc vero atramento comuniter dicto. Circa originem et inventionem litterarum varia sunt sententia quas videri potest in N. Amm.° a Matre Dei et N. Emanuele a S.° Hieron. Pred. & I. f. quia nobis tempus deficit.

Quenam autem ex supra dictis fuerit materia ex qua sacra scriptura, non potest certo asignari, nisi divinando ut supra diximus. Solum videtur asserendo, quod cum diversa partes sacra scriptura diversis temporibus fuerint scripta in quibus nova forma scribendi pululabant, eamenim ea illius temporis fuerunt exarata, in quibus scriptores sacri vivebant. Solum pro certo habemus, quod decem precepta legis fuerunt scripta in lapidibus, qui secundum Caramuelem in theologia intentionali erant ex marmore, vel ut volunt Hebrei ex Saphiro vel ex comunibus lapidibus ut aliqui dicunt. Scripsit in eis Moises, vel instrumentis ferreis, que secum in monte detulit vel propio digito cedente materia nobis miraculo, ut indicat Caminarius.

Dicendum est 4.° quod causa formalis, seu forma sacra scriptura est significatio divini conceptus ab ipso Deo expressa in sacra scriptura. P.r clarior: quia sacra scriptura est in genere signi artificialis sicut quelibet alia scriptura, sed forma signi artificialis est significatio, quia per illam constituitur formaliter, et actualiter in ratione signi quod significatio divini conceptus est causa formalis seu forma sacra scriptura. Ex hac ratione rejecta manet opinio Ludovici de tena asserentis formam sacra scriptura consistere in colocatione librorum, ordine sententiarum, et verborum dispositione; quia licet sacra scriptura formaliter ut scriptura hac omnia involuat non tamen per illam ultimo et formalissime constituitur.

Sed contra hanc ultimam du

Obiicies: significatio Divini Conceptus est finis immediatus sacra Spturæ; quia finis immediatus ad quem ordinatur quelibet locutio, sive vocalis sive scripta est intimare, et manifestare audienti, vel legenti sensũ loquentis, vel scribentis qo significatio Divini Conceptus nõ potest esse causa fõalis sacræ Spturæ. Patet consqa qa idẽ respectu ejusdem nõ potest esse causa fõalis et finalis.

Rñr ngdo ant. Quia finis immediatus sacra Spturæ nõ est significatio divini conceptus, sed manifestatio, quæ inter se realiter distinguuntur qa significatio est relatio signi ad signatũ manifestatio vero est generatio notitiæ in potentia cognoscente et ab illa relatione resultantis ad quã producendam ordinatur signum et potest in executione ab illa separari ut patet in libro clauso in quo datur signũ nõ manifestantis quia Sptura in libro clauso est proprie signum et tamen nemini manifestat actualiter signatum licet sit pro tunc manifestativa. Q. 2. quæ sit causa efficiens principalis et particularis sacræ Spturæ

Quæst 2.ª Quæ sit Causa efficiens principalis et particularis Sacræ Spturæ

Quæstio hæc satis constat ex dictis D. 2. q. 1. ubi de definitione sacræ Spturæ egimus; sed ut resolutio clarior appareat eam in præsenti examinavimus ut equivocatio vitetur suponimus Deum esse causã universalem omnium rerum qa omnia atingit sub universalissima ratione entis nos autẽ in præsenti nõ de Deo ut causa universalis sed de ipso ut causa ut particulari quæ rem sub specifica ratione atingit disputamus. Sed qa causa particularis potest esse vel principalis vel instrumentalis in hac quæst. solum de causa principali agimus acturi de instrumentali in sequenti.

Dicendũ est Deũ esse causã efficientẽ principalem et particularẽ totius sacræ Spturæ. Clusio est de fide et ut talis ab omnibus Catholicis admittur licet aliqui in asignando modũ causalitatis dissentiãt. Hæc clusio probr. ex ipsius Spturæ testimoniis qa universalissima sapientia ut est sacra Sptura supra se ipsã reflectit ut sua valeat probare principia ut ait Philos. Prob. Clusio. 1.ª ex sacra Sptura qa ad Romanos 3. v. 2 dicit credita sunt illis eloquia Dei sed Deus est causa principalis et particularis sacrorũ eloquorũ. Confr. rña ad Hebr. 1. V. 1 dicit multifariam multisq modis olim Deus loquens Patribus in prophetis

sed Deus principaliter et particulariter SS. in Prophetis ut ex dicendis
constabit locutus est ergo. Conf. 2° quia cap. 1° Lucae v. 55. dicit lo-
cutus est ad Patres nostros. et v. 70. ejusdem Cap. locutus est per
os Sanctorum qui a seculo sunt prophetarum ejus sed in his et aliis
pluribus locis quae adduci possunt testificatur sacra scriptura ut a Deo
originata ergo.

Prob. 2° ratione quia totum esse particulare et specificum
sacrae scripturae Deo correspondet ergo Deus est causa efficiens. Consequentia
est bona quia causae particulari correspondet ex parte effectus forma-
litates particulares nempe, specificae; sicut causae universali corres-
pondent formalitates universales scilicet actus entis. Ant. probatur
quia totum esse particulare et specificum sacrae scripturae consistit in ipsis
verbis scriptis hac significatione formatis; sed hoc correspondet
Deo ex parte sacrae scripturae quae nil aliud est quam verbum Dei
formaliter scriptum ergo. Videatur quae diximus D. 2. q. 1. et 3. quia ex ibi
dictis clarior apparebit ratio nostra.

Contra Conclusionem Arguitur 1° ex
sacra scriptura quia Joan. 6. v. 19. dicitur cum remigassent ergo (scilicet
discipuli) quasi stadia viginti quinque, aut triginta vident Jesum
ambulantem supra mare; sed illa disjunctiva non potest originari a Deo
ut a causa speciali ergo. Prob. min. quia propositio disjunctiva significat concep-
tum confusum, et ex indeterminatione veritatis; sed hoc non potest esse a Deo
qui clare et distincte omnia comprehendit ergo.

Resp. negando min. ad cujus
probationem dicimus quod propositio disjunctiva potest procedere ab intel-
lectu cognoscentem conjunctionem communem praedicati ad unum ex extre-
mis, cum ignorantia unius determinati extremi, et potest etiam proce-
dere ab intellectu utrumque extremum determinate cognoscente nolente
tamen manifestare suum conceptum secundum omnia, sed tantum secundum
communem determinationem, et hoc secundo modo procedit illa disjunctiva
a Deo, ut se communi modo historiae humanae attemperaret, quod etiam
in pluribus aliis locis sacrae scripturae contingit.

Arguitur 2° quia 1a
ad Corinth. Cap. 7° v. 10. sic loquitur Paulus: His autem, qui
matrimonio juncti sunt praecipio non ego, sed Dominus; sed infra v. 12.
ait: nam ceteris ego dico non Dominus. Ubi evidenter facit distinctionem

 inter ea quae Deus loquitur per ipsū, et ea quae ipse profert a se ipso
qō Deus nō est causa principalis et particularis totius Sacrae Scripturae
Confr. quia 2ª cap. 11. ad Corinth. v. 17. ait Apostolus: qd loquor
nō loquor secundū Deū sd quasi in insipientia et V. 21. ait:
In insipientia dico; sd si verba illa essent a Dēo ut a causa blas-
femū esset dicere qd insipienter dicta sunt qō.

Rx. Apostolum
nō facere distinctionē inter diversos authores, sd inter diversos
modos loquendi ejusdē scriptoris: quare dicimus omnia verba
in argto relata esse a Deo ut ā causa principali et particulari
Dicit autē Apostolus: praecipio non ego sd Dominus, ut manifes-
tet illa verba rigurosū praeceptū continere, sd cū dicit: ego dico
nō Dnus significat, qd de illa re de qua ibi agit nō ha-
bet Dni praeceptū, sd consiliū, sicut dixit V. 25: de virgini-
bus praeceptū Dni non habeo: consiliū autem do. Quae solutio
sumitur ex D. Thom. ibi qui haec verba sic exponit lectione 2ª.

2º ex eodē Arg. D.
Rx.
qd licet omnia scripta Pauli sint ā
Deo; tamē ex illis quaedam sunt quae Xptus docuit ore proprio;
alia vero quae Dnus ore proprio nō dixit, et cū ait Apost. prae-
cipio nō ego, sd Dnus uxorē nō discedere, sensus est: nō ego praecipio
authoritate mihi indita, sd Dnus ore proprio hoc praecepit, dicens
Math. 19. quos Deus conjunxit homo nō separet: de aliis ē contra
ait: ego dico, nō Dnus, consulendo, nō praecipiendo, nō Dnus dixit
hoc ore proprio, hac si dicat et hoc dico ex Deo, licet ipse nō dicat hoc
ore proprio, ita D. Thom. ibi.

Ad Confirm. Rx Apost. dicere se
nō loqui secundū Deū quātū ad judicium hominū qui lau-
des in ore proprio communiter reputant nō esse secūdū Deū, et hoc
modo Apost. vocat se ibi insipientē, et minus sapientē, qa homines
ut insipientes habent illos qui se ipsos laudant juxta illud laus in
ore proprio vilescit. In aliquo tamē casu, quando id exigit ne-
cesitas et fit ex speciali influxu Dei, ut fecit Apost. ad humili-
andos Pseudoapostolos, non est insipientia, quia ut dicitur 2ª
ad Corinth. V. 17. qui gloriatur in Dnō glorietur.

Arg. 3º

qa Causa principalis est illa quæ operatur per virtutem sua forma sed Deus non exaravit Sacrā Spturā virtute suæ forma go Pmi Deus exaravit Sacra Sptoribus Sacris; sed Sacri Sptores eā Spserunt virtute propria forma, et nō virtute forma Dei; qā actio qua eā Spserunt, ut fuit vitalis petit procedere a propria forma vitaliter impellente, et manū ad scribendū moventes.
Confr. qa Causa principalis assimilat sibi effectū; sed Deus nō assimilavit sibi Sacrā Spturā go Pmi qa intentū cujuslibet Sptoris est proprīū conceptū per Spturā exprimere go Sacra Sptura nō assimilatur Deo sed formæ existenti in mente Sptoris Sacri.

Ad argtū Rpo. nāo mi. cujus probationis minoris etiā negda est et ad probatione Cōnsin. Clara negamus, actione Sptoris Sacri ut terminata ad significatione Scripturariā esse vitalē licet præsupositive sit vitalis et orta ā movente se per illam, qd declarari potest exemplo locutionis asinæ Balaam, qd refertur Cap. 22. Numer. V. 28. aperuitqe Dominus os asinæ et locuta est, ubi locutio ut vitalis erat ab asina, et locutio ut significativa erat ā Deo.

Ad Confr. Rpo. ndo. mi. ad prob. dicimus qd licet intentū Sptoris ut exprimentis propriū Conceptū sit assimilare sibi Spturā intentū tamē Sptoris ut exprimentis Conceptū Dei, nō est Spturā sibi assimilare sed Deo. Neqe obest (tacitā objectionē præoccupamus) qd species quā Deus per sacrū Sptorē intendit exprimere in mente ipsius Sptoris continetur; qā hoc de materiali est, et nō rolit, quod Deus operetur propria forma seu ideā quā in mente Sptoris reponit. Similiter etiā se habet de materiali et nō rolit, qd Sptura exarata ex se, et ex intentu Sacris Sptoris assimiletur nō conceptui Sptoris Sacri ut hominis, sed conceptui illius, ut instrumenti Dei, et ideo assimilatur formæ seu ideæ Divinæ. Rpe. stimo ex quo Deus moverit Sacrū Sptorē ad scribendū nō sequitur qd Deus sit Causa principalis Spturæ go Pant. qa juxta D. Aug. lib. 13 contra Faustū Cap. 15. libri Sybillarū Dei afflatu seu motione fuerūt Spti; sed Deus nō fuit Causa principalis librorū Sybillarū alias essent in Canone librorū Sacrorū colloçati go. Rpo. disfgdo. ant. ex quo Deus moveat motione generali prævia aut simultanea Condo motione

speciali et Constitutiva instrumenti negō. — Ad exemplū Sybillarum dicimus cū D. Thom. 2ª 2ᵃᵉ quæst. 2. art. 7. ad 3ᵐ Sybillas vere prophetasse, et sententias, et verba per revelatione accepisse, sed quia mte textū eorum in multis sūt depravata, ideo canone nō sūt digna. Utrum Sacri Scriptores sint vera instrumenta Dei in exaratione Sacræ Scripturæ.

Quæst. 3ª Utrum Sacri Scriptores sint vera instrumenta Dei in exaratione Sacræ Scripturæ

Quæstio hæc nō procedit de instrumentis improprie et large acceptis quia cū ad hoc sufficiat quælibet subordinatio causæ secundæ ad primam; supponimus absque controversia Sacros Scriptores esse large et improprie instrumenta Dei; cū certū sit Scriptorē Biblicū indigere Dei elevatione ad exarādā Scripturā: qua ratione in Thomistarū sententia intellectus lumine gloriæ elevatus licet nō sit proprie instrumentū in eliciencia visionis beatæ adoratione tamen instrumenti improprie nō recedit. Procedit ergo quæstio de instrumentis proprie et rigurose acceptis quæ juxta D. Thom. 3 part. quæst. 62. art. 1 nō operantur per virtutem suæ formæ sed solū per motū quo moventur a principali agente. Quo supposito:

Dicendū est Sacros Scriptores esse vera et rigurosa instrumenta Dei in exaratione Sacræ Scripturæ ita N. Eman. a S.to Hier. Lect. 5. Quæst. 2. Pr. 1º ex Sacra Scriptura quia Psal. 44. loquens David de seipso ait lingua mea Calamus Scribæ velociter scribentis quæ verba sic exponit D. Thom. in expositione Psal. nō intelligatur quod ex proprio hūc fecerim, sed auxilio Spiritus Sancti qui utitur lingua mea sicut Scriptor utitur calamo, idē docet S. Doctor Quodlib. 3 art. 16. in corp. Sed Calamus est rigurosū instrumentū ad scribendū ergo.

Confir. quia Act. cap. 1. v. 16. dicitur: quam prædixit Spiritus Sanctus per os David. et cap. 3. v. 18. Deus autem quæ prænuntiavit per os omniū prophetarū, sed particula per cum Causā inferiorem denotat instrumentale influxū significat, ut docet D. Thom. super Cap. 11 ad Rom. lect. 5. et D. Ambr. lib. 6. Epist. 36. et in Luca ait: hoc est quod Deus ipse clamat cū ait se loqui per os prophetarū, quia illi dū aliquid scribebant nil de suo afferebant, sed Deo scribebant tanquā instrumenta. ergo. Pr. 2º ex Sanctis PP. quia D. Ambrosius in Cap. 2º Gen. et in Cap. 5. num. 21 ait: per linguam Moisis Spiritū Sanctū docuisse homines, Moisi tantū linguam

concordant pro Confirm ex D. Thom. quodlib. 7. art. 14. ad 5.
ubi ait: author principalis sacrae scripturae intellexit plura quam
per expositores sacrae scripturae exponantur, vel discernantur, neq est
verum conveniens, quod homo qui fuit author instrumentalis sacrae
scripturae in uno verbo plura intelligeret. Pr. 3. ratione: quia
sacri scriptores influunt active in sacram scripturam, sed non ut causa
principalis, ergo ut propria instrumenta Dei. Pr. mi. causa principalis
operatur virtute propria formae; sed sacri scriptores non operantur vir-
tute sua formali sacram scripturam. Pr. mi. 1o quia sacra scriptura
ut pote significatione Divina praedita essentialiter excedit faculta-
tem propriam sacri scriptoris, qui virtute sua solum potuit scribere scriptu-
ram humana significatione praeditam. ergo. 2. 2o illa mi. quia nulla
causa attingit virtute sua forma effectum proprium alterius causae
essentialiter altioris; sed sacra scriptura, utpote verbum Dei est effec-
tus proprius ipsius Dei qui est causa essentialiter altior quolibet hu-
mano scriptore ergo. Pr. ultimo quia scriptores vel sacri scrip-
tores assimilantur operanti miracula physice et potestative ut docet D. Thom.
22. qu. 178. art. 1 ad 3. his verbis sicut prophetia se extendit ad
omnia quae supernaturaliter cognosci possunt, ita operatio vir-
tutum se extendit ad omnia quae supernaturaliter fieri possunt,
sed operans miracula est mensura instrumentum Divinae virtutis
ut docent communiter Theologi ergo. Confir. quia ideo operans mi-
racula est instrumentum Dei, quia accipit a Deo gratiam mira-
culorum ratione cuius elevatur, et determinatur ad aliquam
operationem prodigiosam et excedentem suam virtutem; sed etiam
sacri scriptores accipit a Deo donum prophetiae ratione cuius ele-
vatur, et determinatur ad sacram scripturam, quae quia significa-
tione Divina ornata excedit suam virtutem ergo. Haec ratio
cum sua confir. fundatur in doctrina D. Pauli 1a ad Corin-
thios Cap. 12. v. 8. ubi dicitur ali quidem per spiritum da-
tur sermo sapientiae: ali autem sermo scientiae secundum
eundem spiritum: alteri fides in eodem spiritu: ali gratia
sanitatum in uno spiritu: ali operatio virtutum: ali pro-
phetia &c. Ex qua doctrina colligitur, quod sicut operanti

miracula communicatur gratia miraculorum ita sacro scriptori vel prophetae communicatur donum prophetiae proque constituitur instrumentum Dei sicut operans miracula

ratione Objicitur. 1º quia sacri Scriptores sunt ex vitaliter operativi, utpote se moventes ad scribendum; sed hoc est contra rationem instrumenti quod solum operatur ut motum a principali agente, ut docet D. Thom. 3. part. quaest. 62. art. 1. ergo non sunt vera et rigorosa instrumenta Dei in exaratione sacrae scripturae.

Respondetur distinguendo majorem: sunt ex se vitaliter operativi presupositive seu ratione actionis previae concedo; formaliter ut instrumenta Dei nego majorem et distincta minori nego consequentiam duplex enim actio in quolibet instrumento distinguenda est ut docet D. Thom. 3. part. quaest. 62. art. 1. ad 2. his verbis dicendo quod instrumentum habet duas actiones unam instrumentalem secundum quam operatur non in virtute propria, sed in virtute principalis agentis aliam autem habet actionem propriam, quae competit sibi secundum propriam formam. Ex qua doctrina deducitur, quod licet instrumentum sit causa principalis respectu actionis previae quae procedit ab ipso secundum propriam formam, tamen respectu actionis instrumentalis quae non procedit ab ipso ratione propriae virtutis sed ratione virtutis agentis principalis, non est causa principalis sed rigorosum instrumentum. Unde licet actio previa Scriptoris Sacri utpote vitalis et procedens ab ipso secundum propriam formam sit ab ipso ut causa vitali et principali; actio vero illius ut terminata ad significationem Divinam neque vitalis est, neque ab eo principaliter procedit, quia simpliciter excedit suam innatam virtutem.

Quod ipsum exemplum quaestioni antecedenti in solutione ad 3.um argumentum adductum potest explicari exemplo illius, qui litteras scit formare sed nescit latine loqui, cui si verba latina dicentur a Petro v.g. nesciente scribere, sed linguam latinam optime callente, tunc motus manus, quo caractheres efformantur et dispositio caractherum materialiter sumpta quae a motu resultat, sunt a scribente tamquam a causa principali. Ceterum dispositio caractherum ut formaliter substat linguae latinae significationi et ipsa significatio sunt principaliter a Petro dictante licet certa quae ibi concurrunt non sit ab ipso et quia vitialia et quia nescit scribere. Idem dicimus de Scriptore sacro sacram scripturam exarante respective a Deo ipsam scripturam dictante qui aliam solutionem voluerit consulat N. Cmarn. loc. cit. in Concl.ne 2o

Objicitur 2º eadem est actio, qua Scriptor sacer scribit et qua Canonice scribit; ergo nunquam aparent duae actiones in ocasione scribendi Canonice, sed actio qua scribit procedit a Deo ut a causa principali ergo etiam actio qua canonice scribit.

Confr. 1ª ideo nō est eadem actio, qā per actionē qua scribit ut pote praevia disponeretur ad actionē qua canonice scribit; sd hoc est falsū ḡo. Ptz. mi actio qua scribit ut pote praevia est naturalis, et actio qua canonice scribit est supernaturalis; sd per actionē naturalē nō potest Sacer Sptor disponi ad actionē supernaturalē, qā hoc sapit Pelagianismū ḡo. — Confr. 2ª actio instrumenti nō est alia ab actione principalis agentis ut docet D. Thom. 3. part. quest. 19. art. 1. ad 2. sed ubi actio est una, solū datur una virtus tribuens ei virtuositatem ad effectū ḡo vel Sacer Sptor est rigurosū instrumetū respectu actionis qua scribit, vel nō est rigurosū instrumētū respectu actionis qua canonice scribit.

Rḡx ad Reptre negdo ma: cū D. Thom. 3. part. quest 62. art. 2. ad 2ᵘᵐ ubi ait: instrumentū habet duas actiones, unā instrumentalē secundū quā operatur nō virtute propia, sd in virtute principalis agentis: aliam autē habet actionē propiā quae competit sibi secūdū propiam formam: sicut securi competit scindere ratione suae acuitatis, facere autem lectū, in quantum est instrumentum artis: non autem perficit instrumentalem actionem nisi exercendo actionem propiam: scindendo enim facit lectum. Unde Sacer Sptor propia virtute, et actione efformat scripturam secundum se: Sptura vero ut divina est effectus virtutis, et actionis Dei, vel Sptoris Sacri formaliter ut instrumentum est. Nec opus est ut duas actiones illi sensibiliter cognoscerent, qā adhuc Sacer Sptor plures ignorat se prophetice sptere ut alibi dictum est.

Ad primā Confr. Rḡx Dicdo ma: qā Sacer Sptor in exaratione sacrae Spturae est instrumentum Dei, Deus autem non utitur instrumentis ex indigentia ut agentia creata utuntur, sd utitur instrumentis ex sola dignatione; et ideo non indiget Sptore sacro ut disponere quamodū adjuvantis, sd ut ipse Sacer Sptor aptior redatur ad recipiendam firmam supernaturalem, et coperandū cum Deo ipso tamquā cum superiori agente.

Ad secundā Rḡx. Disdo ma: actio instrumenti formaliter ut talis condo est operantis praevia nego ma: ut enim supra diximus duplex actio sicut duplex virtus in instrumento distinguenda est: una dicitur actio praevia quae exitur a propia virtute instrumenti secundū se sumpti: alia vero ut actio instrumenti ut talis et hac dicitur actio Dei, quae utpote increata manet in Deo, licet virtualiter transeat producendo virtutem supernaturalem participativā suae increatae virtutis qua instrumentū elevatur, ut cū ea possit

elevare actionem attingente effectu altiore se, qua actio dicitur propria qm oritur ab ipso operante per instrumento vel oritur ab instrumento operante virtute Dei. Hæc est sincera intelligentia D. Thom. loc. in Confirm.e cit. ut aperte constabit cuilibet verba Sacri D.s legenti.

Argr 3.o Sacri Scriptores nō potuit elevari per aliquā virtutē ad exarandā Sacrā Scripturā qd pr. ant.t qa illa virtus, vel est ejusdem perfectionis cum sacra Scriptura vel non? si primum: qo est virtus principalis constituens Sacrū Scriptorē in ratione Causæ principalis, si secundum: qo nō est virtus proxima ad exarandā Sacrā Scripturā sed indigebit ulteriori elevatione. Rqr. nḡdo ant.s ad cuius probationem dicimus qd de ratione instrumenti ad distintionē causæ principalis, nō est importare virtutem eiusdem perfect.s cū effectu, nec habere omnimodā perfectionē cū illo, aliás nullū reperiretur instrumentū daretur in rerū natura cuius oppositū in præsenti supponimus; id solum est de eius ratione habere proportionem habitudinis, et per continentiam imperfectam effectus, ut patet in aqua Baptismi quæ elevatur per virtutem supernaturalem, qua proportionatur cum effectu nempe gratia santificanti; et tamē nemo dicit virtutem illam esse eiusdem perfectionis cum gratia, idem dicimus de Scriptore Sacro.

Quæstio 4.a Utrum Scriptores Sacri libere scripserint

Evidens est Sacri Scriptores liberos nō fuisse in coordinatione et receptione specierū, quas Deus in eorum intellectibus infudit qa hoc non fuit in eorum potestate, seu voluntate et ideo solum procedit de usu illarum specierum supposita Dei phisica motione applicante et determinante Scriptorem Sacrū ad scribendū: an videlicet Sacer Scriptor efficaciter motus Spiritu Sancto ad scribendum, scripserit liber libertate tam contrarietatis quam contradictionis? pro cuius intelligentia pre manibus habenda est doctrina quam circa constitutivum libertatis, et voluntatis indiferentiā pluribus in locis tradit nr. a Paulo a Concep.e cum N.N. SS. et Complut.

Dicendum est Scriptores sacros ita fuisse motos ab Spiritu Sancto ad scribendum verum, ut nullam habuerit potentiam ad falsum scribendū nec ad suspendendum actum scribendi. Ita N. Cmon.s a S. Hier. Sed. 5. q. 3.a ab hac Quæstione et ipse optime advertit nullus Catholicorū dissidere valet. Pr. ratione impossibilis et potentiā, aut libertas ad complexū simpliciter impossibile; sed scribere falsū, aut ab actu scribendi cessare posita motione efficaci Spiritus Sancti est in Scriptore Sacro complexū simpliciter impossibile qo. Pr. mi: qa ex una parte Sacer Scriptor dicit efficacem motionē Spiritus Sancti importat ipsius indefectibilem assistentiā ad scribendū et ad verū scribendū, et ex alia parte considerantur falsitas, vel cessatio ad actu scribendi importabat carentiā motionis efficacis, sed motio efficax ad scribendū, et ad verū scribendum, et carentia prædictæ motionis

est in Spiritu Sacro complexum simpliciter impossibile quia impossibile est quod Spiritus Sanctus simul assistat et non assistat quod motio sit efficax et non sit efficax ergo.

Confirmatur licet predestinatus habeat potentiam ut damnetur; tamen nulla datur potentia ut damnetur predestinatus quia hoc complexum predestinatum condemnari est implicatorium; conjungit enim efficacem electionem hominis ad gloriam cum carentia talis electionis. Similiter licet premotus efficaciter ad amorem habeat ut non amet potentiam; nulla tamen datur potentia, ut premotus efficaciter ad amorem non amet, vel actum odii eliciat; quia hoc complexum conjungit efficaciam premotionis cum carentia efficaciæ premotionis: ergo licet sacer Scriptor motus efficaciter ab Spiritu Sancto habeat potentiam ad falsum scribendum vel ad non scribendum; tamen nulla datur potentia ut sacer Scriptor motus efficaciter ab Spiritu Sancto ad scribendum non scribat, vel falsum scribat, propter eandem rationem.

Dicendum est 2º. quod Sacer Scriptor motus ab Spiritu Sancto ad scribendum habet potentiam et libertatem ut possit falsum scribere, et ideo habet libertatem contrarietatis, seu quo ad specificationem. Ita N. Cman. loc. cit. cum pluribus aliis ab eo relatis, et est communis inter Thomistas quatenus omnimodam libertatem cum efficacia premotionis componunt. Probatur ratione: quia licet nulla detur potentia ut damnetur predestinatus, nec ut premotus efficaciter ad amorem actum odii eliciat; tamen predestinatus habet potentiam ut possit damnari; et premotus ad amorem, ut possit odium elicere ergo licet sacer Scriptor motus ab Spiritu Sancto ad verum scribendum nullam habeat potentiam ad falsum scribendum; tamen illam habet, ut possit falsum scribere. Probatur consequentia ideo antecedens est verum quia ad ejus veritatem non requiritur quod predestinatus, et premotus ad amorem, possit componere actualem condemnationem et odium actuale, cum predestinatione, et premotione ad amorem, sed quod possint condemnari secundum se et elicere odium secundum se; sed licet sacer Scriptor non possit componere scribere falsum cum motione efficaci ad verum scribendum tamen potest scribere falsum secundum se ut patet a paritate predestinationis, et premotionis ergo.

Confirmatur

sit secundum se impotens ad falsum scribendum id sufficit, qd ut motus ab Spiritu Sancto non habeat potentiam aut libertatem ut falsum scribat, id est impotentia ad falsum scribendum in Scriptore Sacro, ut moto ab Spiritu Sancto ad verum scribendum cum potentia ad falsum scribendum secundum se, ut constat a paritate praedestinationis et praemotionis &c.

Dicendum est 3.º qd Sacer Scriptor motus ab Spiritu Sancto ad scribendum habuit potentiam ut posit non scribere, et ab actu scribendi cesare et ideo habuit libertatem contradictionis, seu quo ad exercitium, ita cum aliis N. Cnan? loc. cit. Conclusio est de mente D. Hieron. qui prologo in Isaiam allegans illa verba D. Pauli 1.º ad Corinth. cap. 14. Spiritus prophetarum prophetis subjecti sunt, ait S. D.r ut in sua habeant potestate quando taceant quando loquantur. Id ipsum docet D. Thom. in eundem locum Apost. lect. 6.ª his verbis: Spiritus prophetarum sunt subjecti prophetis quantum ad pronuntiationem qa scilicet in eorum potestate est pronuntiare ea quae revelantur eis, quando volunt et non pronunciare et sic nihil valet excusatio qa non cogit te Spiritus qui tacere posis ex quibus verbis sic probatur Conclusio: ita se habet Sacer Scriptor praemotus ad actum scribendi sicut se habet propheta praemotus ad actum prophetandi qa de materiali se habet qd conceptus Dei exprimatur verbo, vel scripto; sed propheta ita libere prophetavit ut etiam praemotus poterat ab actu prophetandi cesare ergo minor constat ex verbis Apost. supra relatis, et a D. Hieron. et D. Thom. expositis, et insuper probatur qa aliqua distinctio debet dari inter verba prophetae loquentis, et inter verba prolata ab asina Balaam qa sicut Dei est se accomodare instrumento quo utitur, id qa asina libertate caret, ut a Deo mota protulit verba necessario ergo qa propheta libera est, ut a Deo motus libere prophetavit ergo &c.

Prob. 2.º conclusio qa valde durum videtur qd Deus qui ex dignatione voluit uti Sacris Scriptoribus, ut instrumentis ad exarandum sacram scripturam eos relinquere absque merito sed ad hoc requiritur saltem libertas saltem quoad exercitium ut patet in Christo qui actus meritorios elicuit, et supposita eius impecabilitate ab intrinseco, solum erat liber quo ad exercitium ergo.

Confirmatur qa ita se habuerunt Scriptores Sacri in exarandam Sacram Scripturam sicut Apostoli dum ante Reges et Praesides loquebantur qa sicut Scriptoribus Sacris verba Dei tribuebantur, ut ea scripto traderent, ita Apostolis verba

Dei fuerunt illita circa loquerentur ut constat ex cap. 10 Math. v. 19 ubi dicitur: cum autem tradent vos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini dabitur enim vobis quid loquamini non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus patris vestri qui loquitur in vobis; sed locuti sunt Apostoli libere et meritorie ante thiranos, et nullus Catholicorum negavit ergo sacri scriptores libere et meritorie scripserunt ergo.

Contra 1.ª conclusionem hoc modo argui potest: sacer scriptor motus ab Spiritu Sancto ad scribendum potest falsum scribere ergo sacer scriptor potest falsum scribere motus ab Spiritu Sancto. Antecedens constat ex 2.ª conclusione. Consequentia probatur quia predictae propositiones sunt equipolentes ergo si 1.º est vera etiam 2.ª — Confirmatur quia sacer scriptor ut motus ab Spiritu Sancto potest falsum scribere et ab actu scribendi cesare ergo etiam potest falsum scribere et ab actu scribendi cesare ut motus ab Spiritu Sancto. Consequentia constat ex ratione proxime data et antecedens probatur quia haec propositio accepta dispositione terminorum significat conjunctionem ad falsum scribendum, et ad non scribendum cum motione efficaci ad scribendum; sed hoc afirmamus in 2.º et 3.ª conclusione.

Respondetur negando consequentiam ad cuius probationem dicimus, predictas propositiones non esse equipolentes quia prima facit sensum divisum et solum significat quod sacer scriptor dum est motus ab Spiritu Sancto retinet potentiam ad falsum scribendum quod est verum, secunda vero propositio facit sensum compositum quia significat quod sacer scriptor habet potentiam ad conjungendum scribere falsum cum motione efficaci Spiritus Sancti quod est falsum, videatur quae diximus D. 7. q. 3. in solutione ad primum argumentum contra 1.ª conclusionem. Ad confirmationem quod antecedens potest absolute concedi licet ratione particulae reduplicantis praedictae impositiones distinguenda est et juxta proxime sensum explicatum debet concedi vel negari.

Contra 2.ª conclusionem argumentatur 1.º ex sacra Scriptura: quia Num. cap. 23. v. 12. dixit Balaam propheta non aliud posse loqui nisi quod dixerit Dominus ergo non erat liber libertate contradictionis alias posset loqui contrarium jussioni Domini. Respondetur 1.º quod Balaam non poterat potentia morali opositum jussioni Domini loqui, quia urgebat ei Divinum preceptum: poterat

 tamen potentia phisica loqui contrariũ et ideo libere loquebatur et liquet in omnibus adimplentibus praecepta Dei. Rx 2º qd Balaam non poterat potentia consequenti et in sensu composito auxilii eficacis ad loquendũ, qd Deus jubebat loqui opositum jusioni Dñi: sd in sensu diviso et potentia antecedenti poterat loqui contrariũ; quia secundũ se ad utrũlibet erat indiferens his solutionibus solui posunt quaplurima authoritates Sacra Sptura quae oponi solent. Arguit.

2º si Sacer Sptor motus ad veniã poset scribere falsũ falsitas tribueretur Deo; sed hoc dici nõ potest ẽs Px mi. 1º quia Deus est causa particularis Sacra Sptura; sd quia Deus est causa particularis prima operationis nõ potest Angelus in sua prima operatione peccare; alias peccatũ tribueretur Deo ut docent Theologi cũ D. Thom. ẽs Px 2º illa ma: quia Sacer Sptor est instrumentũ Dei; sd efectus instrumenti tribuitur causa principali, ut liquet in homine et in pluma ex ipso, quoniã defectus tribuuntur agenti principali ẽs.

Rx distĩdo ma: si poset scribere falsũ potentia consequenti concdo si poset potentia antecedenti nẽo ma: ad cuius primã probationẽ dicimus qd ratio ad quã Angelus non potuit peccare primo instanti, nõ fuit quia Deus est causa particularis primi actus, sd est quia est causa particularis et quia actus est primus, et incipiens cũ esse Angeli de cuius ratione est, qd sit specialiter ab agente a quo Angelus habet esse; et ideo ex vi concursus particularis Dei excludebatur ejus concursus generalis ad materiale pecati, qui erat necesarius ut Angelus poset pecare; at vero licet Deus sit causa particularis actionis, qua sacer Sptor scribit, hoc tamẽ nõ est actio prima incipiens cũ esse Sptoris Sacri; et ideo ex vi concursus particularis Dei ad Sacrã Spturã nõ excluditur concursus generalis, quo Deus posset movere Sptorẽ ad materiale falsitatis, cujus formalis defectus est capax Sptor secundũ se. Ad 2.ª proratione respx: qd defectus instrumenti formalis tribuitur causa principali; defectus vero instrumenti materialiter sumpti in virtutem previã ipsius reducitur. Cũ igitur Sacer Sptor

secundum se consideratur quo pacto potest falsum scribere, sit instrumentum materiale, quia consideratur in se divinae Virtutis elevantis, et efficaciter moventis, fit inde qd ejus defectus nō debet in Deum reduci gō.

Arge 3°. Ubi virtus activa excedit resistentiam passi, ejus vincere, et cogere opus est; sed sic se habet motio Sptus Sancti respectu Sacris Sptoris gō. — Urgetur: quia ex oposito sequeretur qd Sacer Sptor posset vincere et frustrare motionē Sptus Sancti; quia qui potest ponere formam incoposibilem cū alia potest illam destruere et qdlibet cū ea essaliter conexum; sd falsitas est forma incoposibilis cū Veritate gō si Sacer Sptor motus ab Sptu Sancto ad verū scribendū potest scribere falsū posset destruere Veritatem, et motionem cum ea essentialiter conexa.

Rpr. ngdo. mi. quia quando in passo non datur Virtus resistens, Virtus activa agentis non potest excedere resistentiā passi. In sacro enim Sptore licet detur Virtus quae posit resistere gratiae Sufficienti, non tamē datur virtus quae posit resistere motioni sive gratiae efficaci Sptus Sancti, ut constat ex Genesi ubi dicitur: Num Dei possū resistere Voluntati? et 10. Esther dicitur. V. D. ubi dicitur: Non est qui posit resistere tuae Voluntati.

Ad urgentiā respr ngdo. assumptū et ad probationē dicimus: qd. motio Sptus Sancti ad verū scribendū licet sit essentialiter conexa cū veritate scribenda, solum potest destrui ab eo qui potest ponere extremū inmediate, et directe opositū ipsi motioni: hoc autem extremū non est falsitas scribenda, sd est motio efficax ad materiale falsitatis scribendae. Unde licet Voluntas posset destruere veritatem scribendā; quia potest scribere falsitatem, quae est extremū inmediate et directe opositū veritati, non tamen potest destruere motionē cum veritate scribenda essentialiter conexa, quia non potest ponere motionem efficacem ad materiale falsitatis scribendae; sd hoc pertinet ad Deū, qui potest ponere hanc motionē, quae inmediate et directe oponitur motioni ad verū scribendū.

Ca 3a Ctusionem

arge. 1°. Si Sacer Sptor motus ad scribendū posset non scribere posset frustrare motionē Dei ad scribendū; sd hoc est imposibile gō. pr. ma: quia si non scriberet frustraret motionē Dei ad scribendū gō. si potest nō scribere potest frustrare motionē Dei ad scribendū: patet consiqa. quia qd facit actus actu, facit potentia posibiliter

151 Confir. quia si sacer Sptor in eodem statu in quo est motus ad scribendum potest non scribere potest componere carentiam sptionis cum motione ad scribendum; sed hoc est possidere inefficacem illam motionem quae implicat ergo ma: quia si non scriberet posset componere carentiam sptionis motionis cum dicta motione ergo.

Resp. nego ma: ad probationem nego consequentiam quia arguit a sensu composito ad sensum divisum qui modus arguendi vitiosus est. Nec illud axioma convincit quia solum verificatur de actu et potentia ei correspondente. Sacer enim Sptor motus ad scribendum non habet potentiam ad coniungendum non scribere cum motione ad scribendum, sed solum habet potentiam ad non scribendum secundum se. Si enim de facto non scriberet non frustraret motionem ad scribendum, sed supponeret aliam motionem ad non scribendum quae immediate opponitur motioni ad scribendum. Per quod constat ad confirmationem.

Obiic. 2°: non minus efficax est motio Dei ad determinandum sacrum Sptorem quoad exercitium scribendi quam bonum in communi ad determinandam quoad speciem amandi; sed hoc absolute necessitat voluntatem quoad speciem amandi ergo. Confir. ita se habet Sptor motus ad scribendum ut non scribat, sicut ligatus forti catena ut non ambulet; sed hic necessario non ambulat quia absolute impotens est ad ambulandum ergo. Urgetur hoc: quia sicut motio Dei non destruit potentiam Sptoris ad scribendum, ita catena non destruit potentiam deambulativam; sed hoc non obstanti homo ligatus forti catena necessario non ambulat ergo.

Resp. ad argumentum nego consequentiam et ratio disparitatis est; quia licet utraque motio sit efficax non tamen eodem modo sed una est efficax ad scribendum libere alia vero ad necessitandum; quia bonum in communi ita apparet bonum, quod in ipso nulla apparet ratio mali; et ideo intellectus non potest illud proponere voluntati cum indifferentia. Unde cum radix libertatis sit indeferentia judicii proponentis unum, et alterum extremum libertatis, sequitur, quod voluntas non sit libera quoad speciem ad amandum bonum in communi. Motio vero ad scribendum ita movet, quod nec auferat indeferentiam judicii, nec tollit potestatem ad non scribendum et ideo Sptor liber est in non scribendo.

Ad Confirmationem resp. 1° nego ma: quia potestas deambulativa

sumitur proxime ab expeditione membrorum licet etiam importet voluntatem imaginativam et apetitum sensitivum et ideo qui caret pedibus non dicitur potens ad ambulandum etsi habeat voluntatem et cerebrum. Homo autem qui catena ligatur quasi claudus concipitur, vel quasi qui caret pedibus, et ideo impotens dicitur ad deambulandum. Scriptor vero intelligatur (ut sic dicamus) motione Dei ut non scribat, quod retinet omnia a quibus oritur determinatio potentiis nostris scribere, nempe indiferentiam judicii, et naturam voluntatis judicio indiferentiam instructam per quod constat ad urgentiam.

Respondeo 2.º iterum negando maiorem: quia catena homini injecta non est consona potentiæ deambulativæ, sed potius ei violentiam infert, et ideo conducere non potest ut homo dicatur libere non ambulare, sed importat absolutam necessitatem non ambulandi. Motio vero Dei ad scribendum est consona inclinationi, et perfectioni scriptoris libori; nam participat imperium Dei qui magis quam ipse scriptor habet in sua potestate scriptoris voluntatem et libertatem, et ideo movet scriptorem juxta ejus modum, nempe, libere. Q. 5. Qui fuerint scriptores particulares librorum veteris testamenti quid quo tempore et quo idiomate scripserunt et denique quæ sit materia circa quas predicti libri versantur

Quest. 5.ª Qui fuerint Scriptores Canonizi Particulares librorum Veteris testamenti quid, quo tempore, et quo idiomate scripserunt, et deniq. quæ sint materia circa quas predicti libri versantur

Postquam de causis instrumentalibus Sacræ Scripturæ in commune sumptis disputabimus ordine recto procedentes ad particulares descendimus et inquirimus librorum omnium materias authores et idiomata quibus primitus fuerunt exarati, et tandem querimus etatem cuiuslibet libri ut de iis omnibus aliqua notitia habeatur. Et licet authores in his longissime dilatentur nos vero N. Eman.^m a S. Hier.º sequentes brevitas et resolutoria de his omnibus agemus.

Liber

Liber Genesis a Moise fuit hebraice Sptus anno Mundi 2454. agit de creatione mundi, de exordio omniu creaturaru de Dilovio de Noe et Arca de confusione linguaru de electione Populi Dei, de descensu ejus populi in Egiptu usq. ad mortem Jacob et Joseph continet Capita 50.

Liber Exodi a Moyse fuit Hebraice Sptus anno Mundi: 2454. agit de dece plagis Pharaonis de exitu populi Israel de Egipto de dece preceptis de Judicis et instructione populi Sancti de arca federis et tabernaculo Dni de Altare et vestibus Aaronis continet Capita 40.

Liber Levitici a Moise fuit hebraice Sptus Anno mundi 2455. agit de sacrificii, et hostiis ofrendis de ara, de vestibus sacerdotis, de ministerio et Jubileo Continet Capita 23.

Liber Numerorum a Moise fuit hebraice Sptus anno Dni 2494. agit de murmuratione Populi de Prophetia Balaam de mansionibus populi Israel in deserto de ipsi Sacrificio de terra promisionis de opidis Levitaru de Matrimonii in vocata tribu Continet hic liber Capita 36.

Liber Deuteronomii a Moise fuit Hebraice Sptus 2455 agit de his qua in precedentibus pulcra repetitione de explanatione legis de belis et victoris populi Dei de Civitatibus refugii de libelo repudii de morte Marie Aaronis de Moises ac de ejus sepultura continet Capita 34.

Liber Josue ab ipso Josue filio Nun fuit Hebraice Sptus anno mundi 2498. agit de transitu Jordanis de subversione regnoru hostiliu, de exploratoribus, et Raab de ingresu populi in terra promisionis de divisione ipsius terra per duodecim tribus et a morte Josue continet Capita 24.

Liber Judicu a Samuele fuit Hebraice Sptus anno Dni: 2830 agit de principibus, et Judicibus Populi Israel de pravis Populi moribus de Devora, et Barach, de Gedeone et Velene, de Capitulo arboris de Samson, et ejus morte, de filijs Belial, de uxore levita divisa

in duodecim partes Continet Capita 21.

Liber Ruth à Samuele fuit Hebraice sptus anno Dni: 2832 agit de fame, et itinere Noemi, de historia ipsius Ruth, de ejus matrimonio cū Booz de Nativitate Obet Continet hic liber Capita 4.

Liber 1.^s Regum a Samuele fuit Hebraice sptus anno Dni: 2884. agit guberna tione Populi Israel per judices, de sterilitate Annæ de Helcana, de Samuele nato, et de ejus progressibus, de captura Arcæ, de Dagonis trunco, de morte Heli, de unctione Saul in Regem, de prœliis Philistinorū, de Electione David, de amicitia Jonathæ et de morte Saul in Gelboe Continet Capita 31.

Liber 2. Regū a Davide fuit Hebraice sptus anno Mundi: 2916. agit de Coronatione Regis David, de ejus regimine, de ejus vita, virtutibus ac peccatis, de Bersabe adulterio, de Uriæ homicidio, de Natan Parabola, de Suppliciis allatis de Absalone, et de ejus vita ac morte Continet Capita 24.

Liber 3.^s Regum a Jeremia fuit Hebraice sptus anno Mundi 3310. agit de morte Regis David, de regno Salomonis, de ædificatione Templi, de Palatiis, de amore ad Alienigenas de ejus perversione, et de ejus morte sub dubio felicitatis eternæ, de regno Roboam, de divisione Israel à Juda, et de utriusq. regni regibus: incipit etiam agere de gestis, et mirabilibus magni Parentis nostri Eliæ. Continet Capita 22.

Liber 4.^s Regū a Jeremia fuit Hebraice sptus anno Mundi 3312. agit de SS. PP. NN. Eliæ et Elisei, virtutibus, de regno Judæ, de prevaricatione Populi Israel, de peccatis, et prœliis regū, de Ezechia, et ejus infirmitate, et de prolongatione ejus vitæ per spatiū 15. annorū, de Captivitate Populi de peccatis Manasses, et de infelicitate Sedeciæ Continet Capita 25.

Liber 1.^s Paralipomenon ab Esdra fuit Syrochaldaice sptus, post Captivitatē Babilonicā anno Mundi 3483 agit de Genealogia Adam, de Regibus Edom, de Genealogiis omniū tribuū, de numeratione Levitarū de imperio regis David de reductione, et de aliis contentis in Libro 1.º Regū; huius explanatio fuit Esdræ scopus per capita 29.

Liber 2.^s Paralipomenō

ab Esdra fuit Siro chaldaice sptus anno 3483. agit de regi-
mine populi per Salomonē, de structura templi, Colocatione Arcæ
et dedicatione, de regina Saba adventu, de divisione regni sub Robo-
am, de praeliis inter utrumque regnū, de Regū successione et moribus
juxta dicta in libris regū continet Capita 36. Liber 1.us Esdra ab
ipso Esdra fuit chaldaice sptus anno Mundi 3484. agit de
reductione populi Israel de captivitate Babilonica de restau-
ratione templi, et de Doctrina, et instructione populi per ipsū Esdra
qui erat Legis Doctor, continet decem Capita.

Liber 2.s Esdra
à Nehamia fuit Syrochaldaice sptus anno mundi 3486.
hic liber titulo Esdra insignitur, quia continet res gestas sub
Esdra; sed revera ejus author fuit Nehemias, ut colligitur ex Trid.
Sessione 4.a ubi dicitur: Esdra primus et secundus qui dicitur Nehe
mias. Agit de reedificatione muri civitatis de fletu Nehemiæ pro po-
pulo de conversione peccatorū per Esdrā de emendatione morum
vel de numero sacerdotū, et levitarū continet 13 capita.

Liber Tobia
ab utroq. Tobia Seniore, scilicet et Juniore fuit Chaldaice intra
captivitatem anno mundi 3349 agit de Tobia captivo de ejus ce-
citate et virtutibus, de misione filii ad Gabelū comite Rafaele, de
immane pisce, de sua curatione et de parentū in ejus nuptiis so-
lamine continet 14. Capita

Liber Judit a Joaquim Sacerdote
filio Jesu filii Josedech fuit hebraice sptus anno mundi 3344
agit de obsidione Jerusalem et Bethuliæ per superbiam Arphaxad
et Nabucodonosor ministro Oloferne de honestate et probitate Ju-
dith de ejus infalibile victoria et interfectione Holofernis, de
de liberatione populi continet capita

Liber Esther a Mardo-
cheo fuit hebraice sptus anno mundi 3532 agit de repudio
Vasthi nolentis ad convivīū venire de electione Esther Judæ
de ejus virtutibus et pulcritudine, de crudelitate Aman de sus-
pensione ejus Aman, de exaltatione Mardochei, et liberatione Popu-
li continet 16 Capita

Liber Job ab ipso fuit sptus hebraice 25-
27. agit de ejus virtutibus de licentia Diabolo concessa, et eū oppri-
merent de Job patiencia in plagis, de vexatione Uxoris, et amicorū
de felicitate redita de Divina providentia, et de hominū resurrectione
continet Capita 42.

Liber Psalmorũ a Davide fuit Hebraice sptus tempore quo regnavit id est ab anno 2860. agit de Xpti divinitate, humanitate, passione, resurrectione et ascensione, de judicio venturo, de penis peccatorũ, et de bonitate, et largitate Divina continet 150

Liber Proverbiorũ à Salomone fuit hebraice sptus 2940. agit de instructione hominũ de corruptione morũ, et de informatione virtutũ, continet Capita 31.

Liber Ecclesiastes à Salomone fuit Hebraice sptus anno Mundi: 2950. agit de rerũ contemtu, de Mundi vanitate de silentio observandũ, de conoratia ultimi Diei, de pueritia doctrina, continet 12 capita.

Liber Canticorũ à Salomone fuit Hebraice sptus anno Mundi: 2938. agit de nuptiis Salomonis cum Pharonis filia etsi rurali specie, de perfectione animae justa, de contemplatione anima sancta, de mistico sponsalitio inter Deum et animam inter Xptum, et Ecclesiam et de affectibus inter Virginem Mariam et filiũ ejus continet 8. capita

Liber Sapientia a Salomone fuit Hebraice sptus anno Mundi 2940. agit de pretio Sapientia quam summopere commendat de modo cognoscendi Deum ex Creaturis, de beneficiis hominibus a Deo collatis, de regimine praelatorũ, de conservatione justitia de origine idololatria, et de liberatione Populi ex Egipto, continet 19. capita

Liber Ecclesiastici a Iesu filio Sirach fuit ~~Hebraice~~ sptus. anno Mundi 3759. agit de obedientia subditorũ, de morũ institutione, de nobilitate sapientia de ejus principio in Dei timore de periculo in prava muliere de subsidio in prova, et de laudibus Sanctorum, continet Capita 51.

Liber Isaia Propheta ab ipso Isaia fuit Hebraica sptus anno Mundi 3437. agit de reprensione Iudeorũ, de adventu Xpti de ejus passione, de vocatione gentium, de regno, et Israel continet capita 66.

Liber Ieremia ab ipso Ieremia fuit Hebraice sptus anno Mundi 3339. agit de captivitate Iudeorum, de terroribus, et minis propter pecata, de destructione Ierusalem, de propria, incarceratione de captivitate Sedecia,

 de oppressione Jeremiæ data, et aliis quæ predicit continet Capita 52.

Liber Threnorum ab ipso Jeremia fuit Hebraice scriptus anno mundi 3310. agit de dolore devito in morte Josiæ, velin Jerosolemitana destructione vel in morte Xpti amoris excessu omnia absdubio prævidebat, et clauit capitibus 5.

Liber Baruch ab ipso fuit Hebraice scriptus anno mundi 3430. agit de verbis quæ legit Judeis Captivis in Babilonia, de prenunciatione redemptionis Populi captivi et de rebus eventuris temporibus ultimis continet 6. capita.

Liber Ezequielis ab ipso fuit Chaldaice scriptus 33472. agit de visionibus sibi ostensis et Judeoru peccatis, doctrina Civitatis per sex viros à Deo missos. Vaticinatur in Tyrum, Egiptu, in Gog, et Magog, et urbis reparationem predicit Continet Capita 48.

Liber Oseæ ab ipso fuit Hebraice scriptus anno Mundi 3227. agit de idololatria Populi significata in muliere forniaria de immundatione peccatoru et de predicatione ad filios Israel ut convertererentur ad Dominu continet 14. capita.

Liber Joel ab ipso fuit Hebraice scriptus anno Mundi 3227. agit de Consumatione terræ per Bruchu locustam et rubiginem, de inductione ad penitentiam, et de terribili die judicii in valle Josaphat comprendi continet 3. capita.

Liber Amos ab ipso fuit Hebraice scriptus anno Mundi 3248. agit de obstinatione Judeoru de ira Dei, de inductione ad penitentiam, de comprehensione misericordis ad Deu, et finali reparatione, continet novem Capita.

Liber Abdiæ ab ipso fuit Hebraice scriptus anno Mundi 3255 agit contra idumeos, et destructione Edom, et de legatione sui ad gentes unico capite.

Liber Jonæ ab ipso fuit Hebraice scriptus anno Mundi 3212 agit de ejus naufragio, de pisce deglutiente, de predicatione ad Ninivitas de Xpti resurrectione et de vocatione gentium continet 4. capita

Liber Micheæ ab ipso fuit Hebraice scriptus anno mundi 3230 agit de devastatione Samariæ de nobilitate Bethlem, de exortu Messiæ, de ingratitudine Israel et Pseudoprophetis continet 7. Cap.

Liber Naum ab ipso Hebraice scriptus anno mundi 3315. agit de ira Dei contra Ninive, et de ninive ruin

cidentia post pœnitentiā, continet tria Capita. Liber Abacuck ab ipso fuit Hebraice sp̄tus anno mundi 3217 agit de persecutione justorū de quadam ipsius prophetæ disputatione cum Deo de impiorum prosperitate et de eius causa, et habet quandam optimam oratione pro ignorantiis continet 3.ca

Liber Sophoniæ ab ipso fuit Hebraice sp̄tus anno mundi 3395. agit de contaminatione omnium rerum de Dei judicio et de jubilatione justorum in eo continet 3.

Liber Aggei ab ipso fuit Hebraice sp̄tus anno mundi 3331. agit de liberatione Israel, de aedificatione templi maiori gloria quam prius, de renovatione Civitatis, et satis perspicue de Xpto continet 2. capita

Liber Zachariæ ab ipso fuit Hebraice sp̄tus ano mundi 3431 agit de reparanda Jerusalem, de ignominia, et gloria Xpti, de humili ejus adventu, de eius victoria contra idolola triam, de libro Volante, de duabus Olivis, et candelabris, et destructione urbis per romanos, continet 14. Capita. Liber Malachiæ ab ipso fuit Hebraice sp̄tus anno mundi 3573 agit de honore Deo devito, et etiam de Sacerdotibus atq. de adventu Xpti per 4.cap.

Liber 1.s Machabeorū a Joanne Hircano Simonis Sacerdotis magni filio fuit Hebraice sp̄tus anno mundi 3893. agit de praeliis inter hebraeos et persas, de liberatione populi sub Mathathia, Juda Jonata, et Simone de planctu mathatiæ de audacia Eleazari sub Cleopatram, de pace cum Romanis, de triphone proditore de morte Jonatæ, et filiorum, de federe Simonis, et Anthiochi per quindecim Capita.

Liber 2.s Machabeorum à Jasone Cireneo fuit graece sp̄tus anno Mundi 3894 agit de exegopilatione libri praecedentis, de aqua crassa miraculose accensa, de arca abscondita, de tirannide Anthiochi de relaxatione in esu carnis sui lla, de morte septem fratrum, et matris, de misera anthiochi morte, de virtutibus Judæ, et de morte Nichanoris per clasfemiam con

 Liber Danielis ab ipso fuit Chaldaice Sptus anno mundi 3480 agit de quatuor pueris, de sui exceptione à Rege, de ascensione Vitta anni. de apparitione viri lineis vestiti, de historia Susannæ, Beli et Draconis, continet 14. Capita. Huc usq. ergo totius veteris testamenti decursus ubi complectuntur ann. a creatione mundi usq. ad Xpti nativitatem juxta nostræ Vulgatæ computum 3950. juxta Septuaginta translationem 5199.

Quest.° 6.a Qui fuerint Sptores particulares librorum Novi testamenti

Qui, quo, tempore, et idiomate scripserint, et demq. quænam sint materiæ circa quas versantur prædicti libri

Dico hac sicut in antecedenti quest methodo non disputativa s.d resolutaria procedentes solum necessaria tangentes, et plane lucidora vt spere curavimus et novi testamenti authores et auctores, seu instrumentales libri earum materias tempora, et idiomata quibus sjpti fuerunt totaliter non ignorentur.

Evangelium Sti Mathei ab ipso fuit Hebraice sptum anno 8.° a Xpti morte, agit de ejus genealogia secundum carnem, et precipue de eius humanitate, et totam Xpti vitam mortem et resurrectionem, per 28. Capita.

Evangelium S. Marci ab ipso fuit Latine Sptum anno 12. a Xpti morte agit præter eius vitam de Joanne Baptista de judicio, et de resurrectione continet 16 Capita

Evangeliũ S.ti Lucæ ab ipso fuit græce sptum an 12 à Xpti morte agit de fecunditate Elisabeth, de nativitate et predicatione Baptistæ, de vita, morte, et resurrectione Xpti: ubi præcipue fuit memoria de Xpti sudore sanguineo continet 24

Evangeliũ S. Joannis ab ipso fuit græce sptum ano 54. post Xpti mortem agit singulariter de Xpti Divinitatem de miraculo in Canaa Galileæ de recentate Baptiste de cologue

cum Samaritana de historia adulteræ et de aparitioni bus Xpti post eius resurrectionem continet 21 Caput.

Liber Actuum Apostolorum a D. Luca fuit græce sptus anno post Xpti morte 27. agit de ascencione Domini de missione visibili Sptus Sancti de actionibus Apostolorũ et præcipue D. Pauli de fide, et morte Sti. Stephani, de primis concilijs Eclesiæ Xpti, et abrogatione veteris Legis continet capita 28.

Epistola D. Pauli ad Romanos ab ipso fuit latine spta anno 46. a Xpti morte. Agit de revocatione Romanorũ ab idololatria ad Xptianismũ de necessitate fidei ad justificationem et de necessitate confessionis ad salutem continet 16. capita.

Epistola 1a. D. Pauli ad corinthios ab ipso fuit græce spta anno 47. a Xpti morte. Agit de falsis Apostolis et Prophetis, hortatur ad pacẽ, docet politicam inter conjuges et plurima utilissima Eclesiæ continet 16 capita.

Epistola 2a. D. Pauli ad corinthios ab ipso fuit græce spta anno a Xpti morte 58. agit de laude eorũ qui ad meliorem vitam reducuntur, docet transcendere gramaticalem sensum sacræ Spturæ et agnoscere fragilitatem carnis per 10 cap.

Epistola D. Pauli ad Galatas ab ipso fuit græce spta anno 59. a Xpti morte, Agit de abrogatione ceremoniarũ, de inani valore circumcisionis post Xpta continet 6. capita.

Epistola D. Pauli ad Ephẽ ab ipso græce spta anno post Xpti morte 59. Agit de consistentia in fide de vivicatione omnium per Xptum, de obedientia filiorũ erga parentes et servorũ erga Dños continet capita 6.

Epistola D. Pauli ad Philipen. ab ipso græce spta anno ã Xpti morte 60 agit de vita et laude eorũ qui præsiderunt in fide de propria cura in extensione Evangelii et hortatur ad pietatẽ per 4o. cap.

Epist.a D. Pauli ad Colosen. ab ipso fuit græca spta anno a Xpti morte 60. Agit in eos, qui pervertuntur a pseudo Apostolis, docet beatitudinem et allicit ad studiũ pietatis per 4

Epist.ª 1.ª ad Thesal.ˢ a D. Paulo grece fuit sp̄ta anno post Xp̄ti mortem 52. agit de laude in resistentia mali, de propia fide in predicando Xp̄tū, et de pace et securitate noste viso per 5. cap.ª Epist.ª 2.ª ad Thesalo.ˢ ab ipso D. Paulo eodem anno et idiomate fuit sp̄ta agit de persecutione externa, et de falaciis antechristi continet Cap. 3. Epist.ª 1.ª D. Pauli ad Thimotheū ab ipso fuit hebraice sp̄ta anno a Xp̄ti amorte agit de oficio Episcopali de eclesiastica disciplina, de amplitudine Charitatis, et de vitandis quest.ˢ inutilibus continet 6. Epist.ª 2.ª D. Pauli ad Thim.ᵐ ab ipso fuit eodem anno et idiomate sp̄ta agit de felicitate martiri excitans Thimotheū ad eius sufretia et dignitate veritatis catholicæ et de novissimis temporibus per 4. Capita Epistola D. Pauli ad Philemonē ab ipso fuit grece sp̄ta anno 60. post Xp̄ti mortem. Agit de fide et charitate in santos et comendat ipsi Philemoni Onesimū servū unico capite Epist.ª D. Pauli ad Hebreos ab ipso fuit Hebraice sp̄ta anno a Xp̄ti morte 60. agit de evacuatione Legis Mosaica, de perfectione Legis Evangelica de Xp̄ti divinitate et humanitate, de eius Sacerdotio, et mediatione apud Deum, de compasione in Laboribus Xp̄ti continet cap. 13 Epist.ª D. Jacobi ab ipso fuit greca sp̄ta anno Xp̄ti 62. Agit de paciencia de conditione Dei apud quem nō est aceptatio personarū; reprendit vitiū lingua et cupiditates divitiū, et contentione, ac controversias per 5. cap. Epist.ª 1.ª D. Petri ab ipso fuit greca sp̄ta anno Xp̄ti 45. agit de gratitudine erga Deū, de puerorū innocentia imitanda de mortificatione carnis, de Seniorū doctrina, et Subditorū reverentia capitibus 5. Epist.ª 2.ª D. Petri ab ipso fuit eodem idiomate sp̄ta anno Xp̄ti 69. agit de visis, et auditis in tabore, damnat hereticos, et agit de Iudicio per 3. cap.ª Epist.ª 1.ª D. Joannis ab ipso Joanne fuit grece sp̄ta anno 99. ā Xp̄ti morte Agit de confesione pecatorū, de Xp̄to mediatore, de amore Dei, et proximi de cavenda antexp̄to, et de contemptu mundi Capitibus 5. Epist.ª 2.ª et 3.ª D. Joannis ab ipso fuerunt eodem anno et idiomate sp̄ta agunt de Doct.ª Christi ad permanendū in Charitate, comendat Electā et ejus filios Caiū extolit et hortatur ad perseverātia pietatis unico capite

Epist.a Chatholica D. Iudae ab ipso Iudo Apostolo fuit graecè scripta anno Xpti 62. agit de inquirenda salute animae de altercatione Michaelis cum Satana et de spiritis Enoch septimi ab Adam unico Capite.

Liber Apocalipsis à B. Ioanne Apost. et Evang.a fuit graece scriptus anno Xpti 95. agit de tribulationibus quibus Ecclesia Xpti tunc patiebatur, et in futurum patietur, de suplicis damnatorũ de praemiis electorũ, de exortationibus ad Ecclesias et Episcopos, de praelio in Cælo de prodigiosa Cœli muliere, de altera muliere nociva et de visionibus in Insulis Patmos ei aparentibus et tandem de felicitate regni Dei per 22. Capita. Hucusq. igitur pro hoc testamento nobis fluxerunt anni 1753. duravit que quosq. in uno ovile pastor aeternus nos congreget finito seculo et introeunte pro regno fidei visionis regno. Q. I. an omnes Scriptores Sacri, et praecipuè Salomon dum scribebant fuerint in gratia et in illa migraverint è vita

Quaest.o 1a An omnes Scriptores Sacri et praecipuè Salomon dum scribebant fuerint in gratia et in illa migraverint è vita

Postquam egimus de Sacris Scriptoribus tam vet.s quam novi testamenti et de libris ab ipsis conscriptis justũ videtur ut aliquid de ipsorũ gratia et gloria dicamus, sed quia solum de Salomone potest esse Controversia, quia ut certũ supponimus omnes alios nunc esse in gloria et dum scribebant esse in gratiâ, ideo ad illum solum convertitur sermo noster. plausibiliter quippe à DD. quaest. hac pertractatur et gravissime controvertitur in qua nõ mea opiniõ mentem quae in favorem Salomonis maxime inclinat sed utrãq. partẽ problematice proponã quia utraq. acerrimos, et validissimos habet patronos

Prima Sententia Ca. salutẽ aeternã Salomonis est quam multi et gravissimi S.S. PP. DD. ut sunt Irenaeus, Justinus, Ciprianus, Hieron. August. Ambros. Tertullianus, Orig. Abulen. et alii in hanc sententiam inclinare videntur et N. Cyrilus Alexand.s nõ audet Salomonẽ S.S. PP. conjungere quia quia per penitentiã nõ

 est consequutus eternã salutẽ. — Rpr. Sed omnes isti SS. et PP. solum probant Salomonẽ suis peccatis amisisse gratiã vitamq. suam fedasse ita ut ejus initio non responderet reliquus suæ vitæ cursus neq. juventute vixerat, nõ tamẽ probant ipsum nõ penituisse ante mortem. Neq. N. Cirilus oppositum tenet quia solum enumerat sacerdos qui in ofenso Idololatriæ gradu seu prophetiæ et vitæ curriculum peregerunt et pro uno Alexandrũ aut alium Jerosolimitanum et Salomoñe ceciderat; sed inquit postea? ego egi penitentiam ubi Salomon nisi in predicto loco provenbiarum. Idem habet D. Ambrosius Cap. 12 qui de templo Salomonis ubi ait: cum edificaron Salomon peccavit et eum ofendit licet postea egerit penitentiam scribens proverbia in quibus ait: novissime ego egi penitentiam, et respexi ut eligerem disciplinam unde sequitur quod D. Ambrosius magis propia sententia adduci posit quã pro contraria ab adversariis.

Sed Dices: Si expresse continetur in Sacra Scriptura Salomonis penitentia ergõ nõ est sub opinione, sed certa et de fide tenenda. Rpr. negando Consequentiam. 1.º Quia hæc verba proverbiorum non sunt in Vulgata latina sed in 70. interpretibus aquibus sic liber interpretatus fatit penitentia Salomonis cumq. hæc interpretatio nõ sit autentica ex illa tantum deduci non problematice penitentia salus Salomonis. — 2.º Quia licet verba sint ita expresa, non tamen persona de qua loquitur certus est, et ideo sub persona Nigri alii Salomonem alii vero minime ipsum compræ Di cerantur. — 3.º Quia non est certum quid nomine penitentia intelligatur; nam quidam virtutem qua destantur peccata intelligunt, alii vero de negligentia concupiscentiæ. Unde ex hoc argumento solum convincitur, quod sententia afirmativa sit provabilior, quod cum pietate, libenti gratoq. animo concedimus.

Argũ 2.º Sacra Scriptura refert Salomonis pecata, sed non refert eius penitentiam: ergo quia illã non egit. Rpr. quod hoc argumentum est negativum et sic nihil probat. Sed contra et egit aliud afirmativum: quando Sacra Scriptura refert alicuius peccatã solet etiam penitentiam referre, si illam egit, ut patet in David et Manasse sed Sacra Scriptura refert pecata Salomonis et non refert ejus penitentiam ergo quia illã nõ egit.

Rpx. non esse universalem hanc consuetudinem sacrae scripturae ut patet in penitentia primorum Parentum de qua esto sit certum eam egisse, nil tamen dicit sacra scriptura, qd si dicas quia constare ex cap. 10. Sapientiae rpx. constare de penitentia Adami non tamen de Eva de qua et certum non licet dubitare penitentiam egisse. Tum etiam quia possunt esse causae ad occultandam penitentiam alicuius qd in precipue in Salomone sapientissimo, et aliquando santissimo videtur convenire, ut nos insipientes pecatores cum terrore, et tremore nostram salutem operemur et ut qui stat videat ne cadat, quia si ceciderit forte colidetur, et Deus nō supponet manum suam oculto, et semper justissimo suo judicio.

Argr 3o. intentum Spiritus Sancti in Eclesiastico est laudare viros gloriosos, et exprimere omnia ad eorum laudem pertinentia, ut constat ex cap. 44. v. 1. ubi dicitur: laudemus viros gloriosos &c.; sed cap. 47. cum retulisset, omnia magnalia juventuti Salomonis, de eius senectute solum refert pecata omissa penitentia ergo — Rpx. hoc argumentum sicut precedens esse negativum et nil concludere; sicut nil concludit quod in sacra scriptura referantur pecata Betsabe, Sansonis Jude Patriarche, fratrumque eius Noemi, et Loth, et non penitentiam eorum, neque inde sequitur illos fuisse damnatos. Tum etiam quia ut docet D. Ambros. fuit specialis ratio ad occultandam penitentiam Salomonis Vulgus enim Judaicus existimare ipsum venisse pro Xpto et ideo eius penitentia occultatur et gloria ut error consequenter excludatur. Adde quia loco citato jam innuatur penitentia Salomonis quia postquam de pecatis illius dicitur cap. 47. v. 22. dedisti maculam in gloria tua: dicitur v. 24. Deus autem non derelinquit misericordiam suam &c.

Argr 4. argumentum quartum est huiusmodi si Salomon penitentiam egisset destruxisset etiam omnia templa idolorum cum posset, ut Rex potentissimus et teneretur ut fidelis Dei servus; alias ineficax esset eius penitentia, sicut illius qui ocasionem proximam pecati quam potest non vult removere; sed non destruxit templa idolorum imo potius

manserunt usq. ad Ieziarro ut habetur 4 Regū Cap. 23 v. 13. go— Confr. Deus in penam seniū pecatorū comminatus est Salomoni Regni sui divisionē in filio suo, qd ita factum est divisis decem tribus à duabus go mreget penitentiam alias per illam recuperasset regni sui integritatē sicut Ezequias lacrimis adeptus est Vitæ restitutionem ut habetur Isaiæ cap. 38. et Nini Vitæ per penitentiam adepti sunt civitatis suæ incolumnitatem, ut constat ex cap 3º Ionnæ.

Rpr ad argtū: qd. cū facilius sit plebem ad idololatiam provocare quā ab revocare non potuit Salomon templa destruere, qa cū esset senex Regia ei deficiebat autoritas, et tanta erat contumacia aliquorū ut indicat molemina Ieroboam et aliorū renovantiū Rex antemortem Salomonis, ut rex Salomon humiliter penitens templa destruere nō posset: cui rei dificultas satis indicatur per hoc qd. ali reges boni et pissimi postea ei succedentes, ut Asa, Iosaphat, Ioas, Azarias, et optimus Ezequias hac templa non destruxerunt neq. ipse Manasses post penitentiam; cū nō minus sint mala ex prohibita taliū templorū quā prima edificatio go sicut istis nō destructio templorū non imputatur ad culpā ita neq. Salomoni.

Ad. confr. rpr Divisione regni Salomonis fuisse in penā pecati yam dimisi adeo, quā multoties Deus non dimittit dimisso pecato, ut patet in primis Parentibus et in Davide cuius filius ex Bersabe adulterio genitus fuit mortuus in penā pecati yam dimisi adeo quo ad culpā. Hec sunt precipua argūta pro hac sententia, ad aliam yam accedentes illam alacrioni animo, ut pote magis benigna magisque pietati consona, pecurremus, cuius maior aut minor probabilitas ex solutione argumentorum huius sententiæ magis constat.

Secunda go. Sententia in favorem Salomonis affirmat eum in Celo diademate gloriæ coronatum existere. Habet hac sententia non pauciores nec minoris authoritatis nota Patronos quā precedens: in primis D. Amb. qui pro contraria sententia citatur expresius loquitur in favorem istius ut ex solutione primi argumenti constat. Hanc cādem

sententiã tenet D. Cyprian. Alex. Isidorus, cũq. D. Thom.
satis aperte Docet Opusculo 20. lib. 3. cap. 8. insuper Vincen-
tius, Petrus Comestor Author historia Scholastica, Nostr. Serra
et alii quã plurimi cum N. Cirilo Ieroso limi.^d^ supra cit. qui
cum clarius pro hoc parte sine errores loquantur, cum illis vide
tur dicendum, q̃d salomom egit penitentiã, et vitam finivit in
gratia. Rp. hoc argumenti solum probare hanc sententiã
esse probabiliorẽ neq̃ convincit q̃d aliqui SS. PP. eam exprese
tueantur q̃a adhuc possunt explicari q̃a cũ omnibus impossibile
sit convenire q̃a unusquisq. in suo sensu abundat dum a fide
non cohibetur.

Secundum argum est huiusmodi 2. Reg. cap. 7.
policetur Deus Davide se non amoturum à Salomone suam
misericordiam sicut abstulit a Saule quem ait amovi eum
a facie mea, sed iste damnatus est q̃o ille est glorificatus; alias
eodem modo auferret Deus ab utroq. suã misericordia —
Dices disparitã stare in hoc, q̃d salomon nõ omnino pedidit
regnũ sed tantũ doze tribus quæ cũ Ieroboam abierũt: Saul
autẽ omnẽ regnũ perdidit; in hoc q̃o discriminatur non
vero in eterna perditione. — Sed contra; q̃a ut ait Thicorius:
quid prodest Davidi si propter eius ipsũ filius regnũ temporale conseque-
retur celeste perditurus 2.° quia regũ cap. 7.° v. 14. dixit Deus de
Salomone, qui si inique aliquid gesserit arguã in virga virorũ et
plagis filiorũ hominũ; misericordiam autem meã nõ auferam
ab eo.

Admissa data solutione rp̃a. ad 1.ª instantiã: q̃d cũ Thi-
corius sit hereticus nõ minus negora fides ei deventur, vel potest dici
q̃d Thom.^s^ dixit hoc judicans probabilitur eternã Salom.^s^ salutẽ q̃d
et nos facimus. — Ad confirm. pro 1.ª part. dicimus, q̃d licet Deus
argueret Salomonẽ ipsa tamẽ tali correctione est abusus, pro 2.ª
part. respondetur q̃d. Deus jam abuit misericordiam cũ illo nõ
auferens ab eo omne regnũ vel dici potest q̃d illa promisio fuit
conditionalis id est sinõ se indisposuerit; quare nõ purificata cõditio
ne promi nõ adimp

Argum 3. sic se habet cap 30. Prov.
ait Salomon stultissimusq. sum virorũ: Ubi humiliter con-

fixerit suum peccatum &c. quia egit penitentiam Confir. quia postquam Salomon per totum Ecclesiasticum docet contemnere divitias voluptates et terrena omnia quasi vana, imo quasi vanitates vanitatum, eo quod ita ipse fuerat expertus; hanc conficit argumentationem: Deum time et mandata eius observa, hoc est enim omnis homo: &c.

Rpr. quod ex hoc solum sequitur penitentiam oris, quae non sufficit ad salutem animae. Sed Contra, quia haec penitentia non tantum videtur penitentia oris; ex hoc enim, quod David dixerit: peccavi, colligimus ex corde penituisse &c. Rpr quod ex eo colligimus veram Davidis penitentiam quia Nathan propheta dixit Dominus quoque transtulit peccatum tuum. quod de Salomone non dicit. Neque ex eo quod alios alliciat ad timorem Dei, et ad virtutis prosecutionem, sequitur in timore Dei mortuum fuisse ut patet in Leovigildo Rege heretico qui ob orta egritudine ut ex D. Gregorio ait Celsia die 13. Aprilis ad extrema perductus est, et Leandro Episcopo Recaredum Regem filium suum, quem in heresim relinquebat commendare curabat ut in ipso talia faceret, qualia in fratre suis exortationibus fecisse qua commendatione expleta in sua heresi functus fuit. Nec tamen ad obtinendam salutem penituit.

Obj. A°. provat de omnibus Scripturis Sacris quod licet aliquando Deus per homines impios aliqua prenuntiet tamen integrum librum propheticum, imo et plures, sicut scripsit Salomon de nullo legitur scripsisse precipue si fuerit condemnatus terrorem incutit dicere quod Celesia libros ipsos ab homine damnato nobis Canonicos proponit quod eo iure quod aliquis author, hereticus sit soleat libros prohibere. Confir. 1°. quia Salomon fuit expressa figura Xpti. Dni. Id nimis durum videtur asserere eternis flammis cruciari eum qui ita expresse Xptum expresserat &c. Confir. 2°. quia Salomon est quem Deus in veteri testamento filium vocat et patrem ipsius se nominat 2°. Reg. Cap. 7. V. 14. per haec verba: ego ero ei in patrem et ipse erit mihi in filium. Confir. 3. quia in dubio nemo presumitur malus ut docent moralistae &c. cum dubium sit an Salomon egerit penitentiam pro benigniori parte est judicandum.

Rpr. quod licet regulariter Deus per homines impios non spalat libros sacros hoc non colit quod aliquando ad nostram doctrinam utilitatem et salutem

contrariũ disponat, et Celesia ut diximus: disp. 4. q. 3 Danie-
lem prophetã ex interpretatione Theodotionis heretici Marcionis-
tæ semper legit. Nec mirũ est q̃d aliquis inter sptores Canoni-
cos damnatus sit, cũ inter Apostolos Xpti Dni habentes primi-
tias sptus Sancti Judas damnatus sit. Ad 1.um Cons. xpã
q̃d. Salomon fuit typus, et figura Xpti Dni non in quantum
malus sed in quantũ fruitus fuit pluribus bonis, scilicet in
quantum fuit pacificus, sapiens &c. q̃d etiam in Rege Cyro,
Asuero, et Absalone agnoscunt Communiter SS. PP. Ad 2.am
Cons. xpã. q̃d etiam Xptus Dnus ore pleno docet nos ora-
re, et dicere: Pater Noster qui es in Celis, ut cognoscamus
qualem Charitatẽ habuerit ergo nos Pater Celestis ut filii
Dei nominemur et simus cum quo componitur q̃d mul-
ti sunt vocati pauci vero electi. nec refert q̃d sit primus no-
minatus Pater et filius nam Lucifer 1.us fuit inter filios Dei, sal-
tem aliqua prioritate et tamen ut asserit D. Bern.us quia
non fuit ignifer Lucifer corruit. Ad 3.ã xpã damnationẽ
Salomonis nõ solũ esse in dubio sed in probabilitate. Reges 5.o
Reges Juda qui infiniti fuerunt caruerunt sepulchris Patrũ
ut indigni ut notat Viri doctissimi; sed 3. Reg. dicitur dormivit
Salomon cũ PP. suis, et Ecclesiastes 47. et finem habuit Salo-
mõ cũ PP. suis q̃o: Dices Amon non egit penitentiã et
sepultus est cũ PP. suis. sed Cõ 1.o qia nõ constat Amon non
egisse penitentiã Cõ. 2.o q̃a nõ dicitur q̃d sit sepultus cũ pa-
tribus suis sed in sepulcro suo in horto hora ut dicitur 4. Reg.
21. xpã q̃d probabilius est Amon nõ egisse penitentiã et q̃d
lxx in sepulchro intelligi cũ patribus suis. Ad 6. regulã inter
quam positã nõ esse evidentem q̃a nõ constat ex sacra sptura
Arga ultimo: lib. 5.o spiritualis refertur: q̃d cũ B. Methildis qua-
reret à Deo sibi indicari q̃d actũ esset de Salomone responsũ fuit
ei: q̃d misericordia mea cũ anima Salomonis fecerit volo hoc

dominibus latere: ex quo sic formatur argum: Deus videtur insinuare se egisse cũ Salomone misericordiã; sd in Sacra Sptura et SS. PP. misericordia opponitur justitiæ et judicio ergo si Deus habuit cũ Salomone misericordiã nõ illũ judicavit ut in æternũ cruciaretur.

Rñr hac revelatione nõ esse certam, qa nunquam nõ est ab Eclesia approbata; sd adm summum esse probabilẽ. Unde qd cũ dicitur Deũ fecisse misericordiã cũ Salomone hoc modo debet intelligi, quia plures pœnas quibus erat dignus ei remisit. et si dicas qd juxta commune sententiã theolog. sic se habet Deus cum omnibus damnatis qa omnes eos punit citra condignũ ergo si cũ Salomone fecit misericordiã aliter misericordia hæc debet intelligi; alias sicut dicitur qd Deus fecit justitiã cũ omnibus damnatis sic etiã fecit cũ Salomone nõ misericordiam sd justitiã. Rñr. qd hoc est puniri citra condignum singulariter tamẽ fecit Deus cũ Salomone, plus pœna quã aliis damnatis remittendo. Plura aliã argumta pro utraq. sententia poterãt adduci, sd ista sufficiant, ut unusquisq. conciderat præcipua utriusq. sententiæ fundamenta. Q. 8 quænã sit causa finalis Sacræ Spturæ.

Questio 8a
Quenã sit causa finalis Sacræ Spturæ?

Habita notitia aliarũ Causarũ Sacræ Spturæ, ad eius causã finalẽ, seu finẽ accedimus; Et licet finis sit nobilior efficienti in modo causandi ultimũ locũ ei reservavimus; quia sicut finis est prior in intentione, ita in executione est posterior. Et licet plures dificultates circa finẽ Sacræ Spturæ excitari possent, hac quest. de fine (ut limites brevitatis, quos consuevimus nõ transgrediatur) contenti erimus.

Sed ante resolutionẽ observandũ est qd. finis, ut ex Philosopho constat pluribus in locis est cuius gratia cetera fiunt. Id ergo inquirimus in præsenti est cuius gratia Deus Sacrã Spturã nobis tradiderit. pro quo ulterius supponendum est qd finis dividitur in ultimũ, et nõ ultimũ: ille est qui ad aliud

nō ordinatur, hic vero est qui ordinatur ad alterioné finem
Deinde quia in qualibet consequutione finis plura in subordina
inveniuntur quæ ut docent NN. SS. tract. 8. disp 3. dub V.
habent veré, et propie rationé finis. Supponendū est ultimò,
qd finis nō ultimus dividitur infinem immediaté ante ulti
mū et in finē remote ante ultimum: ille est qui immius
approximatur ultimo fini hic vero est inter quē et finē
ultimū mediant alii, vel saltem alius finis. Quibus suppo
sitis.

Dicendū est 1.° finē simpliciter ultimū sacræ
scripturæ esse Deū optimū maximū ptur quia Deus est finis
simpliciter ultimus terminū rerū tā naturaliū quā superna
turaliū ḡo est finis simpliciter ultimus sacræ scripturæ
P. ant. ex sacra scriptura: qa proverbiorū cap. 16. v. 4
dicitur: universa propter semetipsū operatus est Dominus, qd
finis omniū est ille propter quē omnia sunt facta ḡo
P. ant. 2.° qa Apoc. 1.° v. 8. dicitur ego sū Alpha et Ome
ga, principiū et finis id est exponit N.r Silveyra in cap. 1.
Apoc. quæst. 30. num. 221. sum Causa efficiens et univer
salis omniū rerū in hac clusione provanda amplius imo
rari oportet, qa ut certa ab omnibus Catholicis debet suppo
ni.

Dicendū est 2.° Xptū Dnū esse finē immediaté ante
ultimū sacræ scripturæ ita N.ri Cm.i Predic. 1. q. 1. et ptr ex sacra
scriptura: qa Ap. ad Rom. 10 ait v. 4 finis enim legis Xptus: et 1.a
ad Corinth. 6. ait hæc autē in figura facta sunt nobis ḡo Ex quibus D.
Aug. tom. 2. in Epist Joan.d ait quidquid scriptura et donat Xptū si au
res inveniat ḡo omnia scriptura sacra referuntur ad Xptū sicut ad finē;
sed nō ut ad finē ultimū ḡo ut ad finē immediaté ante ultimū
Confir. qa Joanes 5.° v. 46. dixit Xptus: si enim Crederetis Moisi
Crederetis forsā et mi: de me enim ille scripsit. Vnd. D. Aug. ait:
sd ait de me ille scripsit, ut donarē ad scripturæ illius intentio
nē nō nisi ad intelligēdū Xpti gratiā scrutādo conuleremus
ḡo intentio saltim post primariā sacræ scripturæ et operæ de

Xpto qd Xptus est finis proximius Deo seu ante ultimus sacra Sptura

Pbtr. Clusio ea N. PP. qa Tertul. adversus Judeos ait: Xptus est signaculu omniu Prophetaru adimplens omnia qd retro de eo Propheta nuntiatur: qo Propheta in suis Spturis aspiciebant Xptu ut fine saltim ante ultimum. Confir. qa Vupertus tom. 8. lib. 1. de glor. Trin. cap. 20. ait: religiose dicendu et reverenter audiendu qa propter hunc hominem Xptu gloria et honore coronandu Deus creavit omnia: qo propter ipsu Deus exaravit sacram Spturam: id no propter ipsu tanqua propter ultimu fine qo ad minus tanqua propter fine immediate ante ultimu.

Sd Dices ex his omnibus solu colligi posse qd finis ante ultimus sacra Sptura est Xptus non vero qd sit finis immediate ante ultimus qa hoc in nullo ex his testimonis exprimitur. Sd contra est: qa ex relatis testimoniis habetur omnia, et cosequenter Spturam facta fuisse propter Xptu; sd omnia praeter Deu ordinatur ad Xptu et no e contra, et Xptus ultimate ordinatur ad Deu, ut constat ex 1.a ad Corinth. cap. 3.o v. 23. ubi dicitur: omnia enim vestra sut: vos auté Xpti: Xptus auté Dei qo

Pr. 3. Clusio rone: qa ille est finis immediate ante ultimus Sptura, qui magis aproximatur ultimo fini ipsius Spturae; sd hujusmodi est Xptus: qo Pr. mi. qa finis ultimus Sptura est Deus; sd Xptus qa filius Dei filiatione naturali magis aproximatur Deo qua quelibet alia Creatura: qo.

@. 1. Clusioné sic Argr. ex sacra Sptura: qa Apoc. 1. v. 8. dicitur de Xpto de quo ibi est sermo: Ego su Alpha et Omega principium et finis; sd ex hoc testimonio probabimus in nra clusione Deu esse fine ultimu Spturae qo si ibi est sermo de Xpto Xptus est finis ultimus Spturae. Confir. 1.o qa finis ultimus praedicationis Evangelize est finis ultimus sacrae Spturae sd Xptus est finis ultimus praedicat. Evang.e ut colligitur ex 1.a ad Corinth. v. 23. ubi dicit. nos auté praedicamus Xptu Crucifixum: Judaeis quidé scandalum. Ubi Apost. praecipue intedebat stabilire respectu Spturae ad Xptu quem Judei negabat. Confir. 2.o qa a principio Gen. usq: ad ultimu Apocalip. vel implicite vel expl. tractatur de Xpto qo non Deus sd Xptus est finis adeq.s et ultimus sacrae Spturae

Rpr ad Arg.m qd in illo loco Apocalip sermo est de Xpto no ut homine sd de ipso ut Deo ut constat ex ipso textu; na post verba relata

mediate adhuc: dicit Dominus Deus qui est et qui erat et qui venturus est omnipotens et ideo nil sequitur contra nostram conclusionem. Ad 1am Confir. respon. neg. ant. et ad probat. dicimus, quod Apostoli precipue predicabant Xpm, quia fides explicita Xpi incipiebant tunc obligare fideles, et opus erat instruere eos in misteriis Xpi; sed tamen saepe predicabant Xpm ut precipuum medium vel ut finem immediatum ante ultimum sacrae scripturae et omnium creaturarum ut constat ex 1a ad Corinth. 3. V. 23. ubi dicitur: omnia vestra sunt: vos autem Xpi: Xpus autem Dei. Ad 2am Confir. dicimus quod in omnibus sacrae scripturae libris agitur de Xpo non tamen tractatur de illo absolute, sed in ordine ad Deum.

Contra 2am Conclusionem Arguo I. quia ex verbis scripturae et SS. PP. colligitur, B. V. Mariam esse finem immediatum ante ultimum sacrae scripturae: ergo I. ant. quia Gen. 3. V. 15 dicitur: inimicitias ponam inter te et mulierem: ipsa conteret caput tuum. et ab hoc loco usque ad finem Apoc. non agitur de B. V. ut dixerit D. Bern. super Salve: de hac et ob hanc et propter hanc omnis scriptura facta est et ideo dicit S. Ieron. serm. de Nativ. Mariae. ergo. Confir. quia in sacra scriptura prius fit mentio de B. V. Maria quam de Xpto ergo ipsa et non Xpus est finis immediatus ante ultimus sacrae scripturae. P. ant. quia Num. cap 24. V. 17 dicitur: Orietur stela ex Iacob, et consurget Virga de Israel, et cap 7. Isaiae V. 14. dicitur: Ecce Virgo concipiet et pariet filium et cap. 11. ejusdem V. 1. praedicitur Virga de radice Iesse, et flos de radice ejus ascendent; sed Xpus est filius et flos Virginis et splendor de stella ergo

Respon. ad Arg. neg. ant. et ad probat. dicimus: B. Virginem esse primam post Xpum, et secundam post Deum, et inter puras creaturas primam ad quam sacra scriptura terminatur sicut ad finem; quia sicut Xpus quia Deo conjunctior est medium ultimum ante ultimum finem; ita V. B. quia proximior Xpo est medium ultimum, respectu finis immediati ante ultimum scilicet Xpi, quod et non aliud intendunt SS. PP. — Ad authoritatem ex Gen. desumpta dicimus: quod ibi non est sermo de sola Virgine sed potius de Xpto. dicitur enim inimicitias ponam inter te et mulierem et semen tuum et semen illius ubi clare loquitur de Xpto.

Ad Confir. respon. concedo, quod in pluribus locis sacrae scripturae in quibus Xpus et B. Virgo nominantur, prius fit mentio de B. Virgine quam de Xpto quia cum primum in intentione, sit posterius in

executione, mirū nō est q̄d tractetur de B. V. quæ tempore Xp̄um precesit prius quā de Xp̄o, qui ipsā precesit in ratione finis, et intentione Dei.

Argr 2º q̄a loca sacræ Sp̄turæ quæ ad Xp̄m dirigi videntur, nō cōpetunt illi ex intentione Sp̄us Santi, sd ex sola DD. acomodatione q̄o 2. ant. q̄a verba illa ex 2º Reg. cap. 7. V. 14. ego ero ei in Patrem, et ipse erit mihi in filiū, quæ Xp̄o aplicantur inteliguntur ad literā de Salomone ut colegitur ex contextu ut docent Exposit. similiter illa verba Osse cap. 17 V. 1 ex Egipto vocabi filiū meū quæ etiā Xp̄o adoptantur inteliguntur ad literā de populo Israelitico per Moyses educto ex egipto, ut communiter tenent interpretes et idem dicimus de aliis locis sp̄turæ.

Rp̄r nego ant. et ad provationē dicimus q̄d verba illa ex 2º Reg. inteliguntur ad literā nō solū de Salomone sed etiā de Xp̄o, ut docent Abulensis et alii super textū et idem dicimus de verbis Osea q̄a sub eodem loco sacræ sp̄turæ plures sensus literales etiam propii reperiri posunt, ut postea dicemus; q̄a cū Deo sint omnia presentia et nīl ei lateat, nō obest, q̄d ad literam loquatur de Salomone vel de populo Israelitico et simul etiā de Xp̄o.

Sd pro complemento huius quest. inquires. si Xp̄i inter fines nō ultimos et finis immediate ante ultimus, quanā erunt alii fines intermedi seu nō ultimi? Rp̄r hos fines esse plures juxta pluralitatem utilitatū ad quos Deus sacrā sp̄turam ordinavit: nā alius finis est vita eterna ab hominibus consequenda juxta illud Ioan. cap. 20 V. 31. Hæc autē sp̄ta sunt ut credatis q̄a Iesus est Xp̄us filius Dei: et ut credentes vitam habeatis in nomine eius alii fines sunt instructio hominū, informatio morū, ilustratio mentiū, medicamentū infirmorū, merentiū solamen et alia plura, quæ D. Alex. pie, et elegāter prosequitur in prologo super expositione Psal.

finis Secundi anni 1753 die 8. Mensis Junii

Disputatio 2.ª De Sensu Sacræ Sp̄turæ in Comuni

Habita jā noticia essentiæ, et existentiæ sacræ Sp̄turæ, et similiter habita jā noticia librorum in quibus talis sp̄tura invenitur, necnon cuius cuiusq. autore, autoritate, et utilitatibus declaratis, opere pretiū duximus, in sacræ sp̄turæ sensus calamū convertere. Sed quis cognovit sensū Dn̄i? dixit ex Isaia Apos. ad Rom. 11. V. 34. Solus ille cui Dn̄us ipse gratiose concesserit et in quo ipsius Dei habitat Sp̄us, sicut ex ipso habemus Apos. ad Corinth. 1. cap. 7. V. 40. cuius hæc sunt formalissima verba: puto autē q̄d et ego sp̄m Dei habeā et cap. 2. v. 16. nos autē sensū Xp̄i habemus: Sp̄us ergo illius, qui sensū

sacra Scriptura concedit, habundanter in nobis habitet, et sensus, ac mentes nostras sua luce irradiare dignetur, ut modo saltim, aliquo de sua mente, sensu, sententia, ac intentione, aliquid possimus colligere

Quest.° V.ª Quid sit Sacræ Scripturæ Sensus

Vt ab ipsa voce sensus omnis equivocatio tollatur ante omnia notari oportet. Primo nomine sensus aliquando potentia animæ, nō solum externa, sed etiā interna, quibus objecta sensibilia percipiuntur: ut visus, auditus &c significantur: deinde translatū est hoc nomē sensus ad significandū officiū intellectus spiritusq. intelligentiā, aut judiciū mentis quē conceptū, juxta illud Sapientiæ cap. 7. v. 7. optavi et datus est mihi sensus. Deniq. ut ad propria accedamus sumitur sensus pro sententia, teste Quint.° lib. 8. cap. 5.

Notandū est 2.° qd sententia quā nomine sensus diximus nuncupari in triplici statu concipi potest, et ideo sensus, in triplici statu simpliciter considerari debet. Nam vel sententia, aut sensus concipitur in mente authoris a quo fabricatur; vel in Scriptura, aut signo aliquo, in quo exprimitur; vel tandem in mente audientis, vel legentis, ut exposuit Quintil. loco citato dicens Sententiā veteres, qd animo senserint vocaberunt. Ecce primus status. Deinde addit: jacere sensus in oratione in qua verba laudantur. Ecce secundus status. Deinde subjungit: consuetudo jam tenuit, ut mente concepta sensus vocaremus. Et hic status tertius. Quare sensus seu sententia sacra Scripturæ concipi valent, vel in mente Dei, vel in Sacra Scriptura deposita, seu expressa, vel in mente anquirentiū veritate Scripturæ sensu.

Notandū est 3.° qd sensus prout concipitur in mente Dei dicitur objectivus, et etiā dicitur efectivus, primo quia est Divina idea rerum et sententiarū quæ in sacra Scriptura explicantur. Secundo quia causat sensum conceptum, seu sententia in sacra Scriptura inclusa quia est de linea intellectualis virtutis Divinæ efectiva, et idealis. Deinde sensus, cum in sacra Scriptura reperitur dicitur passivus, et etiā dici potest formalis, et efectivus juxta diversos respectus, nam ut hic sensus terminat actionē Dei dicitur passivus, ut repræsentat conceptū internū Dei est formaliter signū: et denique ut causat in legentibus conceptū conformē conceptui Dei dicitur sensus activus. Tandē sensus ut est in mente legentiū dicitur sensus causatus, et etiā dici potest formalis quia est species a Deo per Scriptura in nobis producta. Scopus ergo noster non est agere de sensu Dei in triplici hac consideratione sed solum de eo juxta secundam acceptionē, hoc est de sensu subjectivo et passivo, ut in sacra Scriptura includitur quibus suppositis.

Dicendum est 1.° sensū formalem subjectivū sacræ Scripturæ sic recte definiri essentiali definitione: Conceptus ex intentione Spiritus Sancti in sacra Scriptura significatus. Sic N. Em.^s a S. Hier. Predic. 6. q. 1. et breviter ptur: definitio constans recto genere, et recta diferentia est bona, sed huiusmodi est nostra definitio. q.o Prob. mi. nā li conceptus est ratio generica quia sententia sacræ Scripturæ convenit cum conceptibus subjectivis Divinæ et humanæ mentis, et cū omni concepta mentali vocali aut scripto quia in genere signi possunt collocari alia particula

quae habent rationem differentiae quia per illam ex intentione Spiritus Sancti differt a conceptibus qui a Deo non intenduntur, ut sunt pravae haereticorum intelligentiae, et etiam a sensu acomodatitio, qui licet eruantur e sacra Scriptura non est ab Spiritu Sancto intentus, ut postea dicemus. Tandem per illa verba ex sacra Scriptura significatus differt a traditionibus Divinis, et Apostolicis et ab omnibus aliis cum quibus generice conveniebat. ergo

Quia de sensu sacrae Scripturae eo proportionali modo filosofandum est ac de sensu Scripturae si eum definiremus; sed sensus Scripturae humanae est conceptus ex intentione eam scribentis in ipsa significatus: ergo. Patet consequentia quia Spiritus Sanctus est autor sacrae Scripturae non minus quam quilibet homo est autor suae Scripturae ergo

Dicendum est 2º. Sensus sacrae Scripturae in comuni definitione descriptiva sic recte definiri: conceptus infalibilem veritatem ex intentione Spiritus Sancti in sacra Scriptura significans. ita N. Com. loc. cit. Ratio ratione. definitio descriptiva est illa in qua servato genere definiti ponitur loco differentiae aliqua propietas rei definitae, quae quo magis essentiae est vicinior, eo magis naturam rei definitae per propietatem declarat; sed veritas infalibis est propietas cuiuslibet sententiae divinae et prima et intimior sacrae Scripturae ut alibi dictum est. ergo

C. 1a. conclusionem arguitur 1º. definitione sensus sacrae Scripturae deficit aliquid essentiale definito: ergo non est recta. Probatur antecedens conformitas cum mente Divina est quid essentiale sensui subjectivo in sacra Scriptura reperto, alias non posset ducere in cognitionem conceptus Dei, sed haec deficit definitioni a nobis traditae: ergo Confirmatur tamen ad minus deficeret illa particula mediate, vel inmediate significatus quas adducunt plures authores, quia definitum huius definitionis est sensus sacrae Scripturae in comuni, sed in eo continentur sensus literalis, qui inmediate per verba significatur, et sensus misticus, qui mediate significatur hoc est, per res quae afferuntur in sacra Scriptura mediis verbis: ergo.

Respondetur ad argumentum 1º negando antecedens cuius probationis majorem distinguo: conformitas est quid essentiale essentialitate lata extrinsica et subsecuta, concedo, primaria et formali nego majorem. et concessa minori negetur consequentia itaque dicimus, quod non omnia praedicata, quae vel subsecuntur ad essentiam vel in ea includuntur, debent in definitione explicari sed sufficit exprimere inmediatum essentiale contractivum generis, ut liquet in definitione hominis cui esse radicaliter risibilem est quid essentiale, et tamen hoc in eius definitione non exprimitur. Respondetur 2º quod conformitas potius dicitur essentialis signo, quam significationi. Sensus autem sacrae Scripturae est significatio, quae cadente supra verba, vel res ipsius Scripturae constituit signum conceptus Dei, ex quo resultat conformitas cum ipso Dei conceptu

Ad confirmationem respondetur quod illa particula mediate vel inmediate superfluit in definitione sensus sacrae Scripturae; quia licet sensus Scripturae in hac consideratione sit contrahibilis per mysticum et literalem, quorum differentiae per inmediate vel inmediate explicantur, non tamen debent in dicta definitione exprimi quia tales differentiae non formaliter, sed ad summum tantum in

potentia continentur, in conceptu comuni sensus sacrae spturae qd hoc exemplo explicari potest: Nam licet animal in comuni sit contrahibile per homine et equum Vg. quorum differentia per rationale et hinnibile explicantur, tamen in definitione animalis quae sic se habet. Vivens sensibile, tales differentiae non exprimuntur. — R.

Arguitur 2º quia illae particulae ex intentione Spiritus Sancti sunt extra essentiam sensus sacrae spturae ergo in eius essentiali definitione superfluunt. Probatur antecedens quia prius est sensum constitui in esse adequate et essentialiter reddendo verba significativa, quam qd ex intentione extrinseca ad aliquid dirigatur ergo. Confirmatur quia quamvis intentio Dei non explicaretur, si tamen significatio Divina tribueretur rebus, aut verbis spturae, verba, et res sensus haberent seu significarent; sicut si homo ordinate scriberet precisa qualibet alia intentione significative scriberet ergo l[illegible] ex intentione Spiritus Sancti est extra sensus essentiam sacrae spturae.

Respondetur ad argumentum nego antecedens et ad probationem dicimus qd in iis quae sunt essentialiter in genere signi idem est esse, et ordinari ad significandum. Unde cum sacra Sptura sit in genere Divini signi, idem est ipsam constitui in ratione significativa ac ordinari ex intentione Dei ad nobis manifestandam mentem Divinam, et hic respectus est essentialissimus, spturae sacrae et sensui illius. — Ad confirmationem respondetur nego suppositum scilicet, qd sit dabilis actio Dei aut hominis rationaliter operantis quin sit ex intentione finis; ratio est quia nec dari actio indifferens in individuo ut dicunt NN. SS. et docet N. Paulus tract. 10. D. 3 dub. 3. quare si homo ordinate, et rationabiliter scriberet eo ipso propria mente ex intentione significaret

Arguitur 3º in nostra definitione dicitur: in sacra sptura; sed hoc est definitum ingredi definitionem ergo. Probatur minor: quia definitum est sensus sacrae spturae; sed in sacra sptura includitur sensus ipsius quia sptura non est absque sensu ergo. Respondetur qd in sacra sptura includitur sensus si sumatur in concreto; non vero si sumatur in abstracto, et precisive, quia licet sacra Sptura non sit sine sensu tamen cum sensus quo significativa est definitur, a sensu ex modo significandi precindit; sicut cum homo definitur per hoc, qd sit animal rationale, si li rationale concretive, et ex parte rei significate sumatur totum hominem significat; si vero sumatur precisive et ut pars definitionis seu ut ex modo significandi non continet sed excludit compartem. @

2a Conclusione arguitur hoc modo veritas infallibilis non est proprietas sacrae spturae ergo non recte per veritatem sensus sacrae spturae in comuni descriptive definitur: probatur antecedens quia proprietas cuiuslibet essentiae conve

nit omni soli et semper habenti tale essentiam, sed veritas infallibilis non convenit sic sacrae scripturae quia in ea Job scribitur summe afflictus et Deus numquam affligit innocentes, et afflictiones semper serviunt, vel ad puniendum, vel ad purificandum peccatorem ergo.

Respondeo nego antecedens et ad eius probationem nego etiam mi: quia veritas infallibilis modo quo diximus Disput. 2. q. 3. in solutione ad 1. argum. contra 1. conclusionem, est vera proprietas omni sacrae scripturae conveniens. Nec inserta probatio convincit, tum quia est una et in ordine 70. propositio Quesnelii a Clemente XI. in bulla Unigenitus damnata: tum etiam quia sunt plura alia motiva propter quae Deus homines affligit, ut constat in cecitate Tobiae permisso a Deo non quia Tobias peccaverat, sed quia Deo erat acceptus, ut dicitur cap. 12. Tobiae v. 13. constat etiam hoc in pluribus Sanctis, et etiam in Christo Domino qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore eius, et tamen afflictus maxime vixit a praesepio usque ad Crucem.

Q. 2.a Quotuplex sit Sensus Sacrae Scripturae

Dicendum est sensum sacrae scripturae esse duplicem: literalem scilicet et misticum: vel ut alii loquuntur historicum et spiritualem. Sic N. Com. Fred. I. q. 1. cum pluribus aliis; et probatur 1.o ex sacra scriptura: quia Christus Dominus in sensu literali et mistico sacram scripturam interpretatus est ergo sensus sacrae scripturae est duplex. Consequentia constat: quia Christus non potuit interpretari Scripturam nisi juxta sensus quibus ipsa constat, et antecedens probatur: quia Christus Dominus querens quod fuerit primum mandatum in lege et ad eius observantiam admonens absdubio sacram scripturam in sensu literali intelexit, et docuit; deinde Math. 12. v. 40 clausuram Jonae in ventre ceti de seipso in sepulcro posito interpretatur. Et Joannis 3. v. 14 exaltacionem serpentis in deserto de seipso Cruci affixo intelexit, quae interpretaciones seu intelligentiae misticae sunt ~~tamen~~ literam transcendentes et in rebus fundantes.

Confirmatur 1.o quia juxta communem SS. PP. intelligentiam liber ille scriptus intus et foris de quo agitur Apoc. 5. v. 1. et Ezeq. 2. v. 9. sacram scripturam significat sed scriptio forinseca teste D. Hier. super textum significat sensum literalem et inscriptio intrinseca misticum sensum denotat ergo. —— Confirmatur: quia D. Paul gentium et Ecclesiae Doctor quod literaliter dictum est Genesis c. 16 et 21 v. 2. de duobus filiis Abrahae intelligit Epist. ad Galatas cap. 4. v. 22. de duobus testamentis annotans scripsisse per alegoriam quae ad sensum misticum pertinet ut infra dicemus ergo.

Probatur 2.o ratione: quia Deus in sacra scriptura non solum verbis sed etiam rebus; sed in verbis adest sensus literalis et rebus misticus sensus includitur ut postea dicemus ergo. Probatur omnia: ex D. Aug. tract. 44 in Joanne ubi ait: ea quae fecit Dominus et opera et verba sunt, opera quia facta sunt, verba quia signa sunt

Hoc ipsum docet D. Paul. Epist. ad Hebr. cap. 1. v. 1. his verbis: multifaria multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis novissime vero diebus istis locutus est nobis in filio; sed hoc quod est loqui in filio, ut opponitur modo loquendi Prophetarum est mistica locutio orta ex rebus, hoc est, ex exemplis et miraculis Christi ergo.

Pr. 3º ab inconvenienti: quia si in aliquibus locis sacra scriptura, praeter sensum litteralem non esset sensus misticus sola litera esset Deo indigna; sed hoc non est dicendum ergo. Pr. ma: quia si in sacra scriptura non esset sensus misticus verba illa Deuter. cap. 25. v. 4. scilicet: non alligabis os bovi triturantis Deo auctori scriptura indigna forent, ut notavit D. Paul. 1. ad Corint. cap. 9. v. 9. his verbis: scriptum est enim in lege Moisi: non alligabis os bovi triturantis numquid de bobus cura est Deo? an non propter nos utique hoc dicit: ac si aperte dicat Apost. indignum esset Deo tale preceptum (quod ad literam impleverunt Iudei) si simul cum illo non vellet significare mistice danda esse alimenta ministris Evangelistis: ergo ex D. Paul. indigna esset Deo litera huius textus si sub illa misticum sensum non contineret, et idem dicendum est de aliis locis veteris testamenti in quibus precepta ceremonialia continentur.

Contraria sententia tenent Heretici pro quibus arguitur 1º. sensus misticus non est verus sensus sacrae scripturae ergo. P. ant. sensus ex intentione Dei expressus non potest nisi ex voluntate Dei nobis manifestata cognosci; sed nec per sacram scripturam nec per traditionem Divinam nobis manifestatur Deum mistice loqui in sacra scriptura ergo.

R. pro neg. ant. et ad eius probationem dicimus quod ex sacra scriptura constat Deum mistice loqui per sacram scripturam; quia per ipsam loquitur non solum verbis, sed etiam rebus ut ex nostris probationibus constat. Deinde traditio Ecclesiae ab eius exordio docet sacram scripturam pluribus in locis intelligendam esse sensu mistico ut liquet ex D. Paul. in nostra conclusione allegato, et in aliis pluribus constat etiam ex Evangelistis qui plurimas res promissas in veteri testamento interpretantur de rebus in novo testamento adimpletis. Praeterea stat aprobatio Trident. sessione 4ª circa interpretationem SS. PP. qui sacram scripturam in sensu mistico interpretantur. Denique ipsa aprobatio et permissio Ecclesiae circa sensus misticos scripturae est quaedam manifestatio Divinae voluntatis.

Arguitur 2º. ille est sensus sacrae scripturae, qui per ipsius scripturae verba significatur sed sensus misticus non significatur per sacrae scripturae verba ergo. — Confirmatur quia sacra scriptura secundum sensum quem significat dicitur vera, vel falsa, sed secundum sensum misticum non dicitur

vera vel falsa q° L. mi quia tunc propositio dicitur vera vel falsa quando res significata per illa est vel non est sicut ipsa verba propositionis sonant vel significant quia quod per verba non significatur, nec facit propositionem veram, vel falsam; sed sensus misticus non significatur per verba, sed per res prius per verba significata ergo.

Respondetur ad argumentum negando maiorem: quia per verba scripturae significatur mediate vel immediate concedo immediate tantum nego maiorem: et distincta minori: nego consequentiam. Dupliciter enim significatur per verba sensus sacrae scripturae scilicet immediate per ipsa verba vel mediate mediatione rerum; si primum est sensus literalis, si secundum est sensus misticus utrumque tamen est intentus ab spiritu sancto, qui non solum verbis, quibus sed etiam rebus loco verborum utitur ad significandam nobis suam mentem et voluntatem. Ex quo respondetur etiam ad confirmationem quia ut propositio secundum sensum misticum dicatur vera, vel falsa sufficit quod per literalem mediate significetur.

Arguitur 3°. iuxta Philos. implicat quod plura simul quis intelligat ergo neque spiritus sanctus, neque sacri scriptores possunt intendere plures sensus simul dum scribunt sacram scripturam ergo. Haec 2ª consequentia sequitur ex 1ª quando sic probatur: implicat plura simul intendi si semel implicat plura simul intelligi ergo. Confirmatur quia contra consuetudinem recte scribentium est quod scriptura aliqua plures habeat sensus; sed spiritus sanctus qui est author sacrae scripturae superat omnes scriptores in hiis quae secundum rectam rationem debent disponi ergo non intendit plures sensus in S. scriptura.

Respondetur quod licet verum sit quod non potest aliquis plura ut plura intelligere ac proinde neque intendere; nihilominus potest plura intelligere per modum unius sive inter se coordinata, et ut unum est figura alterius quia ibi tantum est qua- commodo unum iuxta illud tritum axioma ubi sunt plura propter unum ibi non sunt plura, sed unum. Unde et sit secunda solutio quod cum unum et plura sint affectiones entis qui potest intelligere ens et ens potest intelligere, et intendere plura, ut plura quod Deo sine controversia convenit, ut docent N.N. St. de Angelis Disp. 2. dub. 8. Ad confirmationem respondetur quod licet verum sit esse praeter consuetudinem et rectam methodum scribendi plures intendere sensus quando scriptores sunt finiti et limitati, quorum providentia non subduntur res universali, non tamen quando scriptor est infinitae intelligentiae qualis est Deus cuius providentia in sui dispositione non fallitur.

Arguitur 4°. S. scriptura debet esse obscura

aliqua aequivocatione, et confusione sed pluralitas sensus aequivocatio
nem et confusionem causat ergo Conseq. quia ex pluralitate sensus sequi
tur ut ait Abulens. quod nullus sit locus in S. Scriptura de quo non posit di
ci quod est completus secundum aliquem sensum et incompletus secundum alium
sensum; sed hoc cum contradictionem redoleat maximam confusionem et aequi
vocationem generat; ergo Conseq. 2.o quia S. Scriptura in omnium utilitatem, et
ad erudiendos omnes scripta est juxta illud D. Pauli ad Rom. Cap.
omnia quae scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt; et ideo debet
esse clara ut ab omnibus intelligatur, sed si praeter sensum litteralem daretur
sensus misticus, S. Scriptura non esset clara sed obscura; quia hoc ipsum denotat
nomen misticum quod idem est ac ocultum. ergo

Respondeo ad argumentum negando minorem quia
confusio solum generatur ex pluralitate quae caret subordinatione, non vero
ex pluralitate cum subordinatione, quia ibi non tam sunt plura quam unum
ut supra diximus; Cum ergo sensus misticus fundetur in litterali hoc est
res significans mistice prius significet litteraliter, et ex littera sicut ex con
ditione habeat in Scriptura existere atque ibi mistice immediate significat, nul
la ex hac pluralitate generatur confusio — Ad 1.a conseq. respondeo quod nulla
est contradictio in eo quod unus locus S. Scripturae sit completus in sensu littera
li, et quod adhuc desideretur complendus in alio sensu litterali vel mistico
ut liquet in Genesis vers. 46 ubi loquitur de esu Agni paschalis non
fractis ossibus, qui locus fuit litteraliter adimpletus in lege veteri et spe
ralatur adimplendum mistice in morte Christi ut constat ex cap. 19. Joannis
v. 33. usque ad 36.

Ad 2.a Conseq. respondeo quod sensus misticus licet ocultus sit,
non obstat utilitati quam omnes fideles ex Sacra Scriptura debent excerpere; imo
convenientissimum fuit dari in Sacra Scriptura praeter sensum litteralem
sensum misticum, ut cum labore non modico haec pluralitas sensuum investigetur, ut optime dixit D. Aug.
lib. 2.o de Doct.a Christiana Cap. 6. utiliter a Deo est dispositum, ut veritas in S.
Scriptura cum aliqua difficultate manifestaretur est enim hoc utile ad tolendum fasti
dium quia ad ea quae sunt difficilia maior consurgit atentio quae solet fastidium tollere
etiam ex hoc ocasio superveniendi dicitur homo difficilius veritatem Sacrae Scripturae capere
potest. Similiter per hoc veritas fidei ab irrisione infidelium defenditur et margaritae
pretiosae quae in Scripturis latent a porcis non conculcentur, juxta illud Math. 7.o
nolite dare Sanctum canibus neque mittatis margaritas vestras ante porcos ne forte
conculcent eas pedibus suis. Unde patet, quod expedit veritate fidei sub diversis sensi
bus et velaminibus in S. Scriptura contineri videantur quae diximus. Disp. 19 1.a

Sed contra et sit ultimum argumentum in S. Scriptura debet vitari quod est causa
erroris sed admittere sensum misticum praeter litteralem est dare ocasionem erroris,
ergo minor quia cum praeter sensum litteralem possent excogitari plures sensus mistici sequeretur

qd unusquisq. Expositorum posset extraere pro suo libito qd volueret ad sua opinionē probandā, sd hoc est se exponere unusquisq. Expositorum maximo periculo errandi, et dare ocasionem ut ceteri errent, qo pluralitas sensuum in s. Scriptura dat ocasionē erroris.

Rp̄r ad D. Thom. quod. 7. art. 14. ad 3. ubi ait: dicendū qd sicut D. Aug. dixit in lib. de Doct. Xp̄tiana nil ptest qd oculte in aliquo loco s. Scriptura tradatur, qd alibi manifeste non exponatur. Unde spiritualis expositio debet habere fulcimētū in aliqua literali expositione s. Scriptura et ita vitatur ocasio omnis erroris. idem docet. 1 part. q. 1. art 10. ad 1. his verbis nil sub spirituali sensu continetur fidei necessariū qd Scriptura per literalem sensum alicubi manifeste non tradat. ex quibus colligitur non licere unusquisq. Expositorum pro suo libito tribuere Sacra Scriptura sensus tot spirituales seu misticū sd debere se acomadare sensui literali qui in ipsa Scriptura continetur vel traditioni Eclesia. verū quidem est quod si non leve aliquod fundamentū sit potest quis probabiliter tenere qd in S. Scriptura datur aliquis sensus misticus licet non ita exprese ex litera, vel traditione constet.

Arg. 6º quia magnū est inconveniens qd rationale instrumentū ut est sacer Scriptor nō inteligat significata rerum qua scribit sd ceco modo procedat; sd admisso sensu mistico preter literalem hoc eveniret qo L. mi: qa sensus misticus tot ~~[illegible]~~ species seu individua sub se contineret ut fiat indeterminate, et quasi innumeri sensus mistici; sd imposibile est Scriptorē sacrū, posse inteligere omnes sensus misticos sacra Scriptura si ita multiplicantur qō

Rp̄r ad argm qd cū sacri Scriptores fuerint veri propheta aliqua in omnibus suis Scripturis intelexerunt, ut ait Daniel cap. 10. v. 1. inteligentia enim opus est in visione. et ideo D. Th. quod. 7. q 6. art. 14. ad 2. dixit: neque est inconveniens, qd homo qui fuit autor instrumentalis s. Scriptura plura in uno verbo inteligeret. Sd quia mens propheta est instrumentum deficiens ut idem Ang. D.r dicit. pr[illegible] qua preocupatur tacita objectio: etiā veri profeta non omnia cognoscit qua in eorū visis, aut verbis, aut etiā factis Spiritus Sanctus intendit. Exquibus constat qd profeta cognoscunt ea qua dicunt vel scribunt pro modo luminis ipsis comunicati, qd suficit ut constituantur ab eo rationabilia instrumenta.

Arg. ultimo solus sensus misticus, seu spiritualis qui mores diriget utilis est in Sacra Scriptura qo L. antª sensus literalis est nocibus ut ait Apost. 2. ad Corint. v. 6. his verbis qui et idoneos fecit ministros novi testamenti non litera, sd spiritu, litera enim ocidit, spiritus autem vivificat — R. 1. ex D. Aug. lib 3. de Doc. Xp̄a cap. 5. qd litera S. Scriptura ocidit in duplici ocasione: prima quando id qd debet inteligi in significatione translativa seu impropia inteligitur in significatione propia ut quando dicitur, petra autem erat Xp̄tus: si quis vellet petra propia significatione inteligere absdubio erraret et Scriptura sic intelecta occideret. 2º quando ea qua in lege veteri dicta sunt ut figura futurorum inteliguntur in sensu literali sistendo ibi, ut faciunt Judai, et non perveniendo ad sensum spirituale, et ad inteligentiā eorū qua verbis et figuris sunt adumbrata: sicut qd dicitur de mana ut esset umbra et

figura Eucharistiæ intelligitur in sensu literali ibi sistendo et nõ transeundo ad sensum spiritualem ob quod Eucharistia nõ creditur et in hoc casu litera etiam occidit — R. 2º Apost. loc. cit. loquitur de lege veteri quæ in ratione legis occidebat, eo quod per promulgationem legis Evangelicæ mortifera esse cepit: sed in ratione ubræ et figuræ vivificabat, quia semper erat typus legis Evangelicæ et hoc modo poterat a ministris Evangelicis edoceri et de facto mundo prædicatur, quamvis non liceat observari in ratione legis

Quæstio 3ª Utrum divisio sensus S. Scripturæ in literalem, et misticum sit adequata et generis in species

Dicendum est divisionem sensus S. Scripturæ in literalem et misticum esse adequatam et generis in species. ita N. Com. a S. Hier. Præd. 6. Clusio quo ad 1ª partem constat ex dictis quæst. ant. et breviter probatur; quia omnis sensus S. Scripturæ est manifestativus conceptus Dei, sed Deus nõ aliter manifestat conceptus in sua Scriptura nisi per verba res significantia, in quo consistit sensus literalis et per res verbis significatas in quo stat sensus misticus ergo omnis sensus Scripturæ vel est literalis, vel misticus et consequenter dicta divisio est adequata. P. mi. Deus in Scriptura manifestat proprium conceptum per id quod habet rationem signi ideæ invisibilis Dei; sed res et verba Scripturæ habent rationem talis signi cum ab ipso Deo agente intellectuali sint institutæ ad significandum, et non est in Scriptura aliud quod possit habere rationem signi ergo.

P. clusio quo ad 2ª part. 1º Ea divisio est univoca seu generis in species quando divisum prædicatur in eo quod quid de inferioribus a quibus equaliter et essentialiter contrahitur; sed divisio sensus Scripturæ in literalem et misticum est huiusmodi ergo. P. mi. conceptus ex intentione Spiritus Sti explicandus equaliter notificatur et explendet in Scriptura verbis historiam narrantibus et cum rebus ipsis, aut historiis narratis per verba ergo.

Confirmatur detegendo radicem equalitatis: quia eadem actio Dei equali virtute gaudet ut est locutio, ac ut est productio quia cum sit actio intellectualis regulata per ideam, et idea deserviat tam ad loquendum quam ad operandum, actio Dei equali virtute gaudere debet ut est locutio ac ut est productio ergo effectus in ratione signorum, seu ex intentione Spiritus Sti producti ad significandum Divinum conceptum equali debet gaudere virtute in ratione signorum ergo ratio sensus Scripturæ equaliter participatur a verbis S. Scripturæ in quibus sensus literalis invenitur, et a rebus Scripturæ misticè significantibus.

P. 2º Divisio quæ fit per differentias oppositas ex quibus, et ex ratione comuni divisi constituitur ratio adequata cuiuslibet membri dividentis est univoca et generis in species;

id sic se habet divisio sensus Scripturae in communi sumpta: ergo Prima minor probatur: quia sensus literalis est ille qui verbis significatur et misticus qui rebus significatur: id significare ratione verborum et non rerum et e contra significare ratione rerum et non verborum sunt differentiae essentialiter opositae ex quibus et ex ratione communi sensus constituuntur species adequatae tam sensus literalis quam mistici. ergo.

@. 4ª. part. clusionis sic argui potest: quia praeter sensum literalem et misticum sunt in Scriptura plures alii sensus ergo Prima ant. 1º. quia in Scriptura teste D. Aug. lib. de utilitate credendi cap. 2. adsunt sensus historicus, theologicus, analogicus, et alegoricus; id hi sensus nec literales nec mistici sunt ergo Probatur 2º. ant. quia in Scriptura datur sensus phisicus, gramaticalis parabolicus, et prophetalis id neque hi sunt literales aut mistici ergo Denique probatur ant. quia ultra literalem et misticum sensum reperitur in sacra Scriptura sensus acomodatitius sensus elementalis, seu Cabalisticus, et tandem sensus metaphoricus; id hi sensus in nostra divisione deficiunt ergo ~~signum~~

Respondetur negando ant. et ad 1ª. provationem dicimus cum D. Thom. 1. part. q. 1 art. 10. ad 2. quod predicti sensus non constituunt speciem distinctam a sensu literali, vel mistico, id ad unum ex istis reducuntur superadditis quibusdam accidentibus intra eandem speciem, ut constabit singulos secundum D. Thom. percurrendo nam tres primi literales sunt siquidem historicus est, qui sincere et simpliciter factum narrat seu proponit sicut Moises narrat Creationem Mundi. Theologicus datur quando redditur causa in ipsa historia narratione ut cum Dominus asignavit causam quare Moises permisit licentiam repudiandi uxores, scilicet, propter duritiam cordis ipsorum ut habetur Math. 19. v. 7. et 8. —— Analogicus invenitur quando veritas unius loci comprobatur per veritatem alterius, ut cum cap. 1. Math. v. 22. dicitur: hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est per profetam. —— Sensus vero Alegoricus ad misticum sensum reducitur ut postea dicemus.

Ad 2ª. provationem dicimus sensus in ea relatos non constituere speciem diversam a duabus in nostra clusione positis. Nam sensus phisicus est, qui mistice, vel literaliter significat cum alusione seu proportione ad res naturales sicut triplex tabernaculi structura quae afertur Exodi Cap. 26. et 27. refertur ad mundum visibilem, ad Celum diafanum, atque ad Empireum gloriosum de quo late Sixtus Senensis lib. 3. Bibliotecae —— Sensus gramaticalis literalis est sed extenditur tantummodo penes superficiem literae, et significat propie, vel inpropie juxta ipsarum vocum significationem. Sensus Parabolicus etiam est literalis et ustatur in translatitia significatione ut cum in Psalmo in quo nefonice significatur Christus deducitur mansuetudo ad provandam ipsius patientiam —— Denique sensus prophetalis propie acceptus humanum superat captum ut ait Sixtus Senensis, id literalis, vel misticus est, et profetiam continet comprehenditur et ad sensum refertur

Ad 3. provationem dicimus quod sensus acomadatitius proprie loquendo non est sensus Sacrae Scripturae ut postea dicemus — Sensus elementalis seu cabalisticus, literalis, vel misticus est ut constabit ex dicendis disp. 11a. — Tandem sensus metaforicus omnino ad literam pertinet ut dicemus disput. sequenti.

Contra 2a. parte conclusionis sic arguitur sensus literalis significat verbis, et misticus significat rebus, sed ab his significationibus non potest abstrai conceptus univocus quod erat necesarium ut ista divisio esset univoca, seu generis in species ergo. Probatur mi. quia ab ente reali et rationis non potest abstrai conceptus univocus ut soponimus ex Compl. sed significatio rerum est ens reale, et significatio verborum ut pote signum ad placitum est ens rationis ergo.

Respondetur 1o. nego mi. et ad eius provationem dicimus quod ab ente reali et rationis non potest abstrai aliqua ratio univoca si considerentur in esse entis; at vero si in esse objecti sumantur bene potest abstrahi ab eis talis ratio. Cum ergo ratio signi ad quam pertinet sensus sacrae Scripturae, sit de linea objecti nullum est inconveniens, quod aliqua ratio uniboca enti reali et rationis convenire potest unde ex hoc capite qualitas istae divisionis non infirmatur, sed potius eius univocatione respectiva stabilitur.

Respondetur 2o. et melius nego mi. et ad eius provationem dicimus, quod licet significatio verborum S. Scripturae si incomplete sumantur sit ens rationis, atamen significatio eorundem verborum si complexe considerentur non rationis sed ens reale est, ut enim ait D. Thom. 1. part. q. 1. art. 10. in corp. auctor S. Scripturae est Deus in cuius potestate est, ut non solum voces ad significandum acomodet sed etiam res ipsas. Ex quibus verbis coligitur quod sicut Deus comodando res, ut in S. Scriptura significet tribuit eis significationem realem Divinam et misticam, ita utendo verbis et Scriptura complexis propium conceptum explicet confert eis significationem realem Divinam et literalem: ab iis ergo significationibus verbis et rebus a Deo inditis optime abstrai potest conceptus univocus, et a sensu literali et mistico equaliter participatus ut hac solutio radicitus percipiatur videatur quod dicit N. Cmi. a S. Thoma. 2. q. 1.

Disputatio 10 De sensu Sacrae Scripturae in particulari

Expedito jam a comuni ratione sensum Scripturae sacrae doctrinae ratio dos expostulat, ut ad eius species in particulari explanandum accedamus; sed quia sensus literalis varius et fundamentum est mistici sensus, ideo prius de illo, quam de isto sermonem instituere oportet

Quaestio 1.a Quid sit sensus literalis S.ae Scripturae

Omissis variis sensus literalis definitionibus ne in aliarum placitis referendis et impugnandis immoremur sit nostra conclusio. Dicendum est sensum literalem S. Scripturae sic recte definiri: conceptus ex intentione Spiritus Sancti in S. Scriptura verbis significatus sic N. Com. Et licet in modo definiendi varientur definitiones tamen in rei veritate nostra conclusio ab omnibus admittitur et constat ex D. Th. 1 part q. 1 art. 1 in corp. ubi ait: illa ergo prima significatio qua voces significantur res pertinet ad primum sensum qui est sensus historicus vel literalis.

Probatur 2.o ratione: tradita definitio constat genere et differentia ergo. Probatur ant. explicando eius particulas: quia illa verba conceptus ex intentione Spiritus Sancti sunt ratio generica in qua sensus literalis convenit cum sensu mistico; sed illa particula verbis est differentia contractiva sensus in communi et constitutiva sensus literalis, ut distinguitur a mistico ergo. Probatur mi. quia sensus literalis dicitur talis quia literis exercetur; sed verba coalescunt ex literis ergo illa particula verbis, est differentia contractiva sensus in communi, et constitutiva sensus literalis sed constitutiva nostra est ergo eadem particula est distintiva sensus literalis a mistico.

Atqui contra nostram conclusionem, quia ut nostra definitio esset recta hoc modo se debebat habere: conceptus ex intentione Spiritus Sancti in Sacra Scriptura verbis immediate significatus ergo. Probatur ma: quia ratio constitutiva sensus literalis, ut distinguitur a sensu mistico debet opponi rationi constitutivae sensus mistici; sed sensus misticus constituitur per hoc quod est non significari immediate verbis sed rebus ergo.

Respondetur negando ma. et ad probationem dicimus quod formalis oppositio inter rationes constitutivas sensus literalis et mistici non stat in significare mediate vel immediate sed in significare verbis, quod est constitutivum sensus literalis, et significare rebus per quod sensus misticus constituitur. Et licet sensus misticus, qui essentialiter et immediate rebus significatur dependeat a verbis velut a conditione ut res quae in Sacra Scriptura colocari non possunt significentur hoc non est extra essentiam sensus mistici ut constat in petra deserti in serpente a Moise exaltato, et in Israelitarum itinere quae antequam a Moise, ut Spiritu Sancto scriberentur significabant mistice ex intentione Dei idipsum quod nunc in S. Scriptura significantur. Vel potest responderi secundo et forte melius quod prius est verborum significare immediate quia verba sunt instituta a natura ad significandum. Cum ergo in nostra definitione dicatur quod sensus literalis significatur verbis manifestum est, quod significat immediate et ideo superfluit praedicta particula.

Argr 2.º quia in prædicta definitione superfluit illa particula ex intentione Spiritus Sancti ergo. Probatur antecedens quia licet sacræ scripturæ sensus, sit de mente Spiritus Sancti hoc sufficienter intelligitur quin talis particula in definitione ponatur; quia S. scripturæ sensus non colligitur ex intentione loquentis, vel scribentis, sed potius ex verbis, et eorum sensibus infertur intentio scribentis ergo. — Confirmatur quia eo ipso quod sensus literalis S. scripturæ sit conceptus Divinus in S. scriptura verbis significatus colligitur quod est ex intentione Spiritus Sancti quia omnis scriptura rationalis debet procedere ex intentione scribentis.

Respondetur ad argumentum negando utrumque antecedens necessarium enim fuit in dicta definitione addere ex intentione Spiritus Sancti, quia cum voces plura significent tam in acceptatione propria quam impropria, solum ex intentione scribentis possunt ad hunc vel illum sensum determinari; et licet ex verbis quasi aposteriori colligatur intentio, quia illa sunt signa eorum quæ sunt in anima: apriori tamen ex intentione loquentis colligenda est actualis verborum significatio; quia hæc determinat illa ad hoc, ut hoc et non aliud significet; et quia multoties nobis non constat de intentione loquentis, propterea fallimur in explicatione verborum. Sed contra hanc solutionem objicies quia si res ita se habent intentio Spiritus Sancti est probatio apriori conformitatis S. scripturæ cum mente Dei sed hæc probatio impossibilis est quia nobis certo non constat an intentio Spiritus Sancti sit hæc vel illa. Respondetur negando minorem et ad improbationem dicimus quod ex pluribus capitibus potest nobis certo constare, an intentio Spiritus Sancti sit hæc, vel illa, vel utraque simul vel neutra. Nam inprimis adest fides quæ est habitus principiorum theologiæ, et per fidem credimus Deum esse summe sapientem veracem et perfectum; et ex perfectione, veracitate, et sapientia probatur à priori Deum non posse fallere, nec falli; et ideo ex hoc priori scimus rectissimam debere esse eius intentionem unde si sensus S. scripturæ conformatur summæ bonitati, ac sapientiæ et veracitati Divinæ ex apriori probabitur, quod oritur ex intentione Spiritus Sancti. Deinde adsunt traditiones Divinæ et Apostolicæ in quibus Deus depositavit veritatem Divinam. Et tandem existit in Ecclesia cui promissio facta est de non errandi in his rebus, ut diximus in hoc opere

Quare si ex traditione Divina vel Apostolica vel ex infallibili propositione Ecclesiæ nobis constat quod intentio Spiritus Sancti est hæc vel illa ex hac Spiritus Sancti intentione sic nobis proposita, apriori probabitur, quod sensus sacræ Scripturæ conformatur cum mente Dei.

Confirm. Ita. ergo negatur ant. et ad probationem dicimus quod omnis scriptura rationalis procedat ex intentione scribentis sed datur hæc differentia inter scripturam humanam et divinam quod humana ex intentione formali vel practica scribentis, solum potest includere per se unicum sensum et ideo in eius definitione superflueret particula ex intentione &c.

Cæterum in Sacra Scriptura sunt plures sensus non tam humani quam Divini quia non tam humana, quam Divina significatione constat, et ideo adest periculum ut quis significationem humanam et gramaticalem solum accipiat, hoc tamen periculum vitatur scientes non esse ex intentione Spiritus Sancti ea quæ non sunt significata Divina cognita ut talia juxta regulas seu capita in solutioni præcedentis objectionis proposita.

Questio 2a Quotuplex sit Sensus literalis Sacræ Scripturæ

Dicendum est sensum literalem Sacræ Scripturæ esse duplicem proprium scilicet et improprium seu metaphoricum ita N. Cont. cum communi Sent.a Theol.a 1. Clario ratione: quia sensus literalis est qui verbis Scripturæ significatur; sed verba Sacræ Scripturæ aliquando significant proprie et aliquando improprie seu metaphorice ergo Minor quo ad 1.a partem admittitur ab Hæreticis qui 2.am negant elusione quo ad 2.a in qua hæretici offendunt est expressa D. Thom. 1 part. quæst. 1.a art. 9 ubi inquirit utrum Sacra Scriptura debeat uti metaphoris? Ad quod affirmative respondit. Et insuper probatur: quia sæpius in Sacra Scriptura dicitur de Deo quod oculos habet, quod brachium extendat, et quod manu dextera virtutes operatur; sed esset erroneum concedere Deum habere membra materialia cum sit summe immaterialis, ergo prædicta verba debent metaphorice intelligi ergo verba Sacræ Scripturæ &c.

Probatur 2.o Clario ratione desumpta ex D. Thom. loc. cit. Deus providit hominibus secundum quod competit eorum naturæ; sed naturale est homini ut per sensibilia ad intelligibilia veniat; quia omnis nostra cognitio a sensu initium habet: ergo convenienter in Sacra Scriptura traduntur traduntur nobis spiritualia sub metaphoris corporalium ergo præter sensum literalem proprium conveniens est sensus literalis metaphoricus. Confirmatur ex eodem D. Thom. in 1.o dist. q. 1 art. 1. quia in homine ad quem

dirigitur S. ptura datur pars intellectiva et sensitiva et utraq;
per S. pturã ad Deũ debet reduci. go præter sensum litteralem pro-
prium qui absq; materialibus figuris reperitur debet dari sensus meta-
foricus corporalium rerũ figuris involutus ut sic utraq; pars hominis con-
venientius in Deũ tendat.

P.

Pr. 3. quia ut diximus Disp. 6. q.
1.a et 2.a maiestati S. pturæ competit obscuritas, et profunditas; quia
ut Math. 7. v. 6. habetur non licet facile Sanctum dare canibus; sd
obscuritas et profunditas exigunt metaphoras, quibus veritas quasi sub
cortice occluditur go. — Conf. 1.o quia lectio S. pturæ non solum
est utilis, et necessaria; sd etiam jucunda; sd veritas sub metaphoris
occulta jucunda, et delectabilis est ut ait D. Aug. Epist. 119. his verbis
quemadmodum multa per vitrum aut succina perlucent jucundius
ita magis delectat veritas per imagines et simbola quæ lucent go
ut Deus animas hominum fortius alliceret ad lectionẽ S. pturæ et
per ea ad se ipsũ, debuit uti metaphoris in ipsa S. ptura — Conf.
2.o quia in idiomatibus hebreo greco, et Latino plures tropi et figuræ
reperiuntur; sd his idiomatibus tradita est Sacra Sptura go debuit
tropis, et figuris exornari; sd in illis consistit sensus metaphoricus
go.

Contra Clusionẽ sentiunt aliqui heretici quos D. Aug.
impugnat Epist. 119. ad Januariũ quia sensũ metaphoricũ à
S. ptura totaliter relegabant. Pr eodem errore fuerunt Antropo-
morphitæ qui credunt Deũ habere humanã habere formã, quia
Genesis 1.o v. 27. dicitur: Creavit Deus hominem ad imaginẽ suam.
Similiter Abisini cum baptizantur candenti ferro frontem inurũt
quia Cap. 3.o Math. v. 11 dicitur ipse vos baptizabit in Spu. Sto
et igne quibus adjungere possumus eos, qui se phisice castraverũt
eo quod Cap. 19 Math. v. 11 dicitur: sunt eunuchi qui se ipsos
castraverunt propter regnũ celorũ. In hæc, et similia deliria
inciderunt multi ne admitterent sensũ improprium in S. pturã
pro quibus.

Arg. 1.o quia metaphoricæ locutiones indignæ sunt S. pturæ
go tales locutiones non sunt in ipsa, dẽq; sensus litteralis non bene dividitur in
propriũ et metaphoricũ. P. ant. quia flosculi rethorici sunt ornamenta scien-
tiæ profanæ; sd tales sunt locutiones metaphoricæ go. Conf. quia S. ptura
ordinatur ad manifestandam veritatem et ut a nobis occasio erroris auferatur
sd per metaphoras occultatur veritas, et datur occasio erroris go. Conf. quia
locutio metaphorica est impropria locutio; sd locutio impropria ducit ad impro-
priam et sinistrã rei intelligentiam go.

Rpa. ad argumen. nego ant. et ad probationem dicimus qd flosculi indecori et tropi veritati usitati sacram dedicent spturam; at vero figuræ et tropi decorosæ usitati necessario sunt in sacra sptura admittendi, ut cum D. Thom. manet probatum. Poetæ enim figuris, et tropis utuntur, ut aures delectent, et forte ibi sistunt velut ultim finem; at vero S. ptura non sistit in eo præcise, sd in manifestatione veritatis: et ne decor pulchritudinis, et energia rebus ipsa deficiat, aliquando utitur his ornamentis quia cum sensus hominum sit materialis nostro sensibili modo intelligendi conformatur. Ad primam confirm. Rep. quod obscuritas sacræ pturæ non est ocasio erroris sd motivum humilitatis. sunt enim in Ecclesia Catholica tot lumina accensa, ad sacram spturam intelligendam et nulla fraus, nubesve tropus sit vero Catholico ocasio erroris, quia prævia fide, studio, ac diligentia consultis SS. patribus et Doctoribus ab omnibus difficultatibus inoffenso pede evadere potest.

Ad secundam confirm. resp. distingdo ma. est impropia locutio ex parte vocis assumptæ ad significandum concdo: ex vi significationis nego ma. Licet enim hæc vox Agnus Dei tantum improprie significet Xptum. quia eius propria significatio ordinatur ad manifestandum filium ovis; tamem si sumatur pro mansuetudine quam significative importat ex propria significatione, et refertur maxime a Deo in S. ptura ad significandum Xpti mansuetudinem, propisime, et efficacissime eam significat. Quare improprietas se tenet ex parte vocis, quo extenditur non vero ex parte significationis quæ sortitur, quia manifestat conceptus Dei et objectum perfecte in se recit juxta intentionem loquentis, et natura sintaxis impropiæ ita omnino salvatur; ~~[illegible]~~ diceretur tamen impropia locutio si leges devitas sua speciei non observaret.

Rpa 2.º Cª. rationem D. Thoma, quia ex eo probat S. Doctor, sptura uti metaphoris quia naturale est homini qd per sensibilia ad intelligibilia veniat; sd si hæc ratio conviceret probaret qd sacra sptura deberet uti metaphoris semper qod in ea spiritualia traduntur, quod est falsum. go. Rpa. quod necesitas metaphoræ in S. ptura non est simpliciter talis, et quoad se, sd solum quo ad melius et quoad nos ut ad locum citatum D. Th. ex prima part. notat Caietanus; et ideo non sequitur quod S. ptura semper utatur metaphoris.

Arga 3.º S. ptura quia est theologia doctrinalis et scientia de Deo debet procedere per descensum hoc est, de Deo ad Angelos et de Angelis ad homines; sd metaphoræ procedunt per ascensum hoc est, a rebus corporeis, ad res spirituales, et ex creaturis ad Deum go. Rpa qd theologia et sptura cognitione iudicativa procedit per descensum et ab esse Dei de perfectione creaturarum diiudicat. At vero cognitione aprehensiva ex creaturis ascendit ad Deum iuxta illud Pauli ad Rom. Cap. 1. v. 20. invisibilia Dei a creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur metaphoræ enim et similitudines rerum

corporalibus deserviunt ut homines materialibus assueti facilius spiritualia percipiant per species et similitudines rerum sensibilium

Argr. A. sensus literalis est qui verbis significatur sed sensus metaforicus rebus significatur ergo non est sensus literalis sed misticus ergo sensus literalis non recte dividitur in propium et metaphoricum Prob. mi. quia quando Epistola ad Hebr. cap. 12. v. 29. dicitur Deus noster ignis consumens est significatur Deus metaphorice, sed significatur per igne qui res est. ergo

Rpr. distingdo. mi. rebus significatur, ut res facta sunt nego; significatur rebus non ut facta sunt, sed ut formaliter vocibus explicantur; concdo. mi. sic enim literaliter metaphorice significant non yam res, sed eius propietates, ut formaliter significata per vocem. Ratio huius est, quia cum sit propium sacra Scripturae rebus misti- ce significare res quibus Deus decreverat uti in S. Scriptura acceperunt à Deo in suo esse non solum ordinem ad essendum sed etiam ad signi- ficandum, et antequam in Scriptura colocarentur, significabant mistice saltim in actu primo quo ad se et ex intentione Dei, id ipsum quod nunc significant. Unde in Scriptura colocatae, non eis deserviunt verba, nisi ad colocationem et ut conditiones applicativae. At vero in sensu meta- phorico aliter accidit quia vox significativa rei usurpatur in recto et quatenus designat propietatem aliquam rei significatae, iuxta quam cognoscitur similitudo et proportio cum intentione Dei, et explicatur eius conceptus: ut cum dicitur Deus noster ignis consumens est, quod est exemplum in provatione argumenti ablatum: nam licet in igne ut est res facta posset Deus mistice significari; tamen ut res significata per hanc vocem ignis quae sonat activitatem, et explicat Dei eficaciam aut charitatem metaphora comititur, ut notavit Cajet. ad locum alegatum D. Th. q. 3.

Quaestio 3.a Utrum Divisio Sensus literalis in propium et inpropium sit adequata et generis in species

Ex dictis quaest. antecede. quod sensus literalis S. Scripturae in literalem propium et inpropium bipartitur in hac ergo an sit haec partitio seu divisio adequata, et generis in species examinabimus, et nil circa hanc divi- sionem intactum relinquamus, in fine huius quaest. licet per modum co- rolarii discutiemus, an talis divisio sit generis in species infimas

194 ita ut nullū ex membris dividentibus sit ulterius essentialiter divi-
sibile, sed quia sensus literalis improprius communiter metaphoricus
apellatur ideo antequam ad decisionem accedamus aliqua notari opor-
tet.

Notandū est 1º. qd metaphora ex qua 2. membrum divisionis
nominatur dupliciter sumitur. 1º ut est species tropus rethoricū
quē D. Aug. tom. 4. lib. 2º contra mendaciū cap. 20. definivit per
hoc quod sit de re propria ad rem non propriam verbi alicuius usurpata
translatio. Metaphora ergo in hac consideratione solū est quedam
singularis ornatus S. Scriptura accidentaliter adveniens. Secundū sumitur
metaphora pro ut comprehendit omnes tropos sub ratione communi impro
prie significandi; qd tropus teste Quintiliano lib. 8. cap. 6. sic defini-
tur: Verbi vel sermonis, a propria significatione in aliā cum virtute
mutatio. in hac enim acceptione usurpatur metaphora cum in
S. Scriptura reperitur. Unde sensus literalis dividitur in propriū et impro
priū, quare cū sensus improprius communiter metaphoricus dicitur ideo
est quia metaphora, ut troporum dux, et princeps quasi pro omnibus
supponit. ~~Hoc~~

Notandū est 2º quod usus humanus jam obtinuit ut vox
significans proprie rem aliquā extendatur alia ad aliam rem significandā
improprie et similitudinarie ex modo significandi, quod licet revera signific
rem et conceptū loquentis exprimat, atq. in audiente verū conceptū producat
v.g. hæc vox visio imposita est ad significandū actū oculorū, sed etiam exten
ditur ad significandū actū intellectus qui quamvis proprie non videat visione
oculorū, videt tamen seu intelligit juxta propriā naturā perfecte, et actu di-
stincto ab actu oculorū a quo similitudinem dicit, non proprietate. Unde cum
verbū in S. Scriptura extenditur ad significandum improprie, seu non juxta
primā vocis significationem, dicitur significatio impropria ex modo, et per
analogiā ad Scripturā humanā, non tamen quia res significata non vere
inmoveat.

Dicendū est 1º. divisionem sensus literalis in literalem propriū
et impropriū seu metaphoricū esse adequatam. Ita N. Rma! à S.ᵗᵒ Thom.
cū communi theologorum, probatur. et breviter probatur: quia sensus literalis est qui
verbis significatur; sed verba S. Scriptura aliquando proprie, et aliquando im-
proprie seu metaphorice significant et nullū aliū modū habent sig-
nificandi, vel illud assignent qui aliter sentiunt. ergo.

Dicendum est 2º
divisionem sensus literalis in literalem propriū et impropriū esse univocā
et generis in species et probatur ratione significare proprie qd convenit sensui
literali proprio est significare verbis absolute et juxta primā intentio
nē imponentis, et significare improprie qd sensui improprio convenit est sig-
nificari verbis non absolute, sed ut connotant res ex quibus assumunt si-
militudinē, qua assimilentur rei, quā Deus externa intentione manifes-
tare intendit; sed significare absolute verbis juxta primā intentionē
Dei, et significare verbis cum ordine essentiali, et dependentia ab aliis

rebus ex alia intentione Dei sunt differentiæ essentialiter oppositæ ergo divisio sensus literalis &c. patet Consequentia: quia divisio quæ traditur per differentias essentialiter oppositas essentialis est. Minor probatur: ideo sensus literalis et misticus, essentialiter differunt, quia primus verbis, et secundus rebus ex diversa intentione Dei significantur ergo.

Confirmatur quia conceptus Dei manifestans verbis Scripturæ absolute et proprie fortitudinem Christi est essentialiter distinctus a conceptu ejus manifestativo ejusdem fortitudinis, et significata in Leone ergo. Probatur antecedens quia conceptus Dei absolute et propriis verbis manifestans fortitudinem Christi est representativus fortitudinis naturalis et supernaturalis, tam ad vincendos sensibiles et extraneos occursus, quam ad superandos Demones et invisibilia contraria; sed conceptus manifestans fortitudinem Christi per verba, quæ extensive accipiunt similitudinem ad significandam fortitudinem Christi ex sensibili fortitudine Leonis silvestris, tantum est conceptus illius fortitudinis Christi, quæ huic poterat assimilari ergo distinctus essentialiter est conceptus Dei dum loquitur sensu literali proprio ac cum loquitur sensu literali improprio.

Ca. 1a. clariore sic argui potest: sensus parabolicus est literalis, quia verbis innititur; sed non est proprius, nec improprius seu metaphoricus ergo. Probatur minor quoad 1am partem quia historia parabolæ semper est ficta et nunquam existens, aut extitura v.g. decem Virgines prudentes, et fatuæ; homo quærens bonas margaritas, et alia hujusmodi ergo Parabola non affert sensum literalem proprium. Probatur minor quoad 2am partem quia metaphora adequate distinguitur a parabola sumptæ enim diversi ornatus retoricæ ergo parabola non importat sensum literalem metaphoricum.

Respondetur negando minorem quia parabola coalescit ex sensu proprio et improprio non sicut tertium resultans ex confusione eorum, sed ut artefactum conservans unius cujusque naturam completam. Est enim parabola juxta D. Hier. in Ezech. Cap. 17 natura discrepantium rerum sub aliqua similitudine facta comparatio, in qua diffinitione verba illa: comparatio sub similitudine facta habet rationem generis, quia per illa convenit parabola cum comparationibus mere historicis, et cum apologis a quibus differt per alias particulas; quia comparatio historica non petit discrepantiam naturæ et apologus exigit non solum discrepantiam sed repugnantiam, ut constat in legatione Carduii ad Cedrum filiam in uxorem postulantis ut habetur 4 Reg. Cap. 14 v. 9. Ex quo liquet quod parabola continet narrationem et comparationem cum aliqua similitudine inter rem enarratam et comparationis extremum et ideo in parabola conveniunt sensus literalis proprius et improprius quod declarari potest cum exemplo decem Virginum adducto in argumento: nam hæc parabola primo rationem habet sensum historicum seu literalem proprium quia ita enarrat sicut si res de facto accideret: nec obstat quod hoc videatur fictio alloquentis, quia ut ait D. Aug. in quæst. Evang. non omne quod fingimus mendacium est, sed quando id fingimus quod nil significat cum autem fictio nostra refertur ad aliquam

significatione nō est mendacium, sed aliqua figura veritatis: ḡo primum extremum parabolae habet sensum literalem propium: praeterea verba illa quibus historia narratur repraesentat quandam similitudinē cū regno celorū, et in hoc stat sēsus impropius seu metaphōr. q̄o in parabola etiā reperitur sensus metaphoricus. Unde sensus parabolicus non est distinctus a sensu literali propio vel impropio

C.ª 2.ª divisione

arḡr 1.º impropie significare est ratione sensū impropie habere, qua sensus est ipsa subjectiva significatio; sed id quod impropie participat rationem communem non potest constituere verā speciē q̄o ista divisio non est univocae generis in species. Dīr q̄d impropie significare praeter intentionem loquentis aut ex eius initio con.do ma: impropie significare intentione loquentis et juxta eius conceptum et voluntatem nḡo ma: Deus enim positive mēdit per sensum impropium propium significare conceptum q̄d quidem perfecte exequitur; quia licet vocis significatio sit impropia, quia sic exigitur ad naturam talis sensus, tamē propie significat, hoc est, repraesentat propie conceptum Dei: Imago quippe hominis, quamvis impropie sit homo, propie tamē et naturaliter hominem repraesentat. Quare vox quae in S.ptura extenditur ad impropiā significationē ita deservit ad manifestandū conceptum Dei, sicut vox quae in significatione propia asumitur v.g. vox Leo cum in S.ptura reperitur historice, et retinet propiā significationē usitatam ut cum 2º Reg. Cap. 23. v. 20. dicitur: de Banaia quod percussit Leonē in medio cisterna in diebus nivis. tunc ex intentione Dei propie et immediate significat naturam Leonis deviciti: at vero cū Apocalipsis 5.º v. 5. dicitur de X̄pto vicit Leo de tribu Iuda tunc vox quae ex sua propria impositione significat naturā Leonis assumitur a Deo, ut significet Victoriā et fortitudinē X̄pti et in hoc stat sensus impropius.

Unde in Deo duos conceptus de fortitudine X̄pti distinguere debemus: unus quasi absolutus, quem in sensu propio explicabit, quādo dixit per Isaiam cap. 11. v. 2 et requiescet super eum spiritus D̄ni, spiritus Consilii et fortitudinis: alius vero conceptus de fortitudine X̄pti in Deo est considerandus, quo eam intelligit per similitudinē et comparationē ad fortitudinē Leonis quem conceptum explicuit cum dixit Apocal. 5. v. 5. Vicit Leo de tribu Iuda extendens, scilicet, significationē propiā illius vocis, quia primo naturā Leonis explicuerat ut penes ~~quā~~ repraesentationē quā vox ex se habet ex primo significato fortitudinis, scilicet significare X̄pti fortitudinem et victoriā, et tunc appellamus sensū impropiū et dicimus constituere speciem distinctā a sensu propio.

Arḡr 2.º si sensus literalis impropius constitueret veram speciem sensus literalis, tot essent ~~ḡo~~ sensus literalis impropi quot sunt in S.ptura tropi, seu locutiones impropiae; sed hoc est falsū ḡo. P. mi. 1.º ex unanimi consensu DD. qui unicū tantū sensum literalē impropiū, saltim in specie infima agnoscunt. P. 2.º illa minor

quia hoc esset concedere in Scriptura plurimas variationes sensus et significationis quod non leve est inconveniens.

Resp. disto ma: tot erunt sensus literales improprie, accidentaliter diversi conc. do: essentialiter distincti nego ma. aliud enim est quod sensus sit improprius modo quo diximus; et aliud quod sit improprius hoc aut illo modo accidentali, sicut aliud est, quod homo sit rationalis et aliud quod sit vestitus aut nudus; vel quod sit vestitus veste alba aut purpurea; ita enim se habent tropi ad sensum improprium sicut vestis ad ornatum. Neque contra hanc doctrinam urgent adversarii probationes quia nullum est inconveniens concedere in Scriptura plures variationes accidentales sensum; imo hoc est necessarium admittendum, semel concesso sensu literali improprio quod non et non aliud colligitur ex DD.rum consensu.

Arg. 3o. ~~modus~~

Arg. 3o. modus rei non variat eius speciem sed significare improprie est quidam modus sensui literali superadditus et ipsum metaphoricum denominans ergo. Confir. modus improprius participandi sensum comune, constituit divisionem analogam ut patet in animali et urina respectu sanitatis; sed sensus metaphoricus dicitur improprius sensus, ergo non constituit speciem, sed minus principale membrum analogiae.

Resp. disto. ma. significare improprie seu metaphorice, sumpta metaphora pro speciale tropo: conc. do sumpta metaphora in comuni nego ma. Quia licet mixtum debeat esse coloratum, et hoc sit ei propium, tamen accidit ei ut sit viride vel purpureum. Similiter sensui literali tam propio quam improprio accidit omnis metaphora, silepsis, vel alia figura, vel tropo. Sed quod sit sensus propius, vel improprius ratione vocis extensive significantis non sunt modi sed diferentiae essentiales.— Ad confir. resp. quod impropietas qua sensus improprius denominatur talis non est impropietas sensus, sed vocis, et cum hac impropietate, seu extensione vocis ex intentione Dei stat optime quod manifestetur eius conceptus, et innotescat objectum iuxta intentionem loquentis.

Sed pro complemento huius quest. inquires: an divisio sensus literalis in propium et impropium sit infima ita ut nullum ex membris dividentibus sit essentialiter divisibile. Resp. afirmative et pro hac resolutione quia si propter aliquam rationem aliqua ex his speciebus esset ulterius essentialiter divisibilis maxime propter figuras et tropos quibus ornantur; sed diferentiae quae ex figuris et tropis in speciali acceptis proveniunt non sunt essentiales ergo L. mi. quia figurae et tropi sunt quidam flosculi solam pulchritudinem et venustatem habentes, vel sunt modi accidentales sine quibus conceptus Dei posset manifestari et eadem res significari ergo sicut non variatur homo essentialiter ex eo quod induatur his vel aliis vestibus itaque sensus propius vel improprius non diversificatur essentialiter ex eo quod his vel aliis figuris ornentur.

Sed C. hanc doctrinam sic arg. Sensus literalis tam proprius quam improprius dividitur in tropologicum, in analogicum sed sensus misticus essentialiter dividitur per haec tria membra ergo. Pa ma. quoad 1am part. quia sensus tropologicus est qui mores instruit, allegoricus qui fidei misteria proponit, et anagogicus qui de Celestibus agit; sed omnia haec reperiuntur in sensu literali propio ut constat ex Cap. 6. Deut. v. 5. ubi literaliter propie instruitur homo in moralibus his verbis: diliges Dnum Deum tuum et cap. 20. Ex. v. 12. honora Patrem tuum, et Matrem tuam. et Psal. 99. ubi ad literam hoc misterium fidei proponitur: scitote quoniam Dnus ipse est Deus. Et cap. 5. Joan. v. 43 ego veni in nomine Patris mei, et ex Cap. 3. ad Colosenses v. 1 ubi de celestibus propie et literaliter agitur per haec verba: si consurrexistis cum Xpto, quae sursum sunt quaerite, ubi Xptus est in dextera Dei sedens ergo. Deinde pbatur mi. quoad primam part. quia in metafora de proiciente granum in terram bonam invenitur sensus literalis improprius tropologicus; in parabola de sagena missa in mari adest sensus alegoricus quatenus designat distinctionem justorum et impiorum; et in vite et palmite, qui sunt ejusdem naturae designatur juxta D. Aug. trac. 88. in Joan. Xptum habuisse veram humanitatem, et tandem sensus anagogicus literalis improprius reperitur in similitudinibus regni celorum ergo.

8 Rpa cond. proprietas et modo contigi: et ratio disparitatis est, quod sensus misticus quod rebus a Deo ordinatis significatur habet de formali et per se, et ex intentione Dei animos excitare ad diversa objecta virtutum theologicarum: tropologicus, scilicet, ad charitatem, quae est vinculum perfectionis; alegoricus ad fidem, quae in credendis exercetur: et anagogicus ad spem quae circa futura consequenda versatur; in quibus ut Deus nos instrueret sua omnipotentia res s. Spturae ad significandum instituit, ut homines materialibus assueti altiora ex his dicerent. Literalis vero sensus solum est res gestas aut gerendas referre, et legentis mentem informare; si autem ratione alicuius figurae vel tropi contingat animum legentis excitare, hoc est ei de materiali, et praeter primariam Dei intentionem

Questio 1a Utrum sit aliquis locus in Sacra Sptura qui sensu literali careat?

Ex dictis in hac Disp. constat quod sensus literalis in propium et impropium partitur ex quibus sensus literalis proprius sic definiri potest: Conceptus ex intentione Spiritus Sti in sacra scriptura verbis propie acceptis significatus. Sensus vero improprius seu metaforicus definitur per hoc quod sit: Conceptus ex intentione Spus Sti in sacra Sptura verbis improprie seu juxta significationem extensivam acceptis significatus. Bonitas harum definitionum satis apparet ex hactenus dictis, et ideo in earum explicatione non immoramur: sed ut omnis equivocatio vitetur sciendum est ulterius, quod titulus quaest. non restringitur ad sensum literalem propium; sed inquirimus utrum detur in s. Sptura aliquis locus tam omni sensu literali tam propio quam impropio destitutus? ad cuius interrogationis responsionem sufficit vel quod nullus sit s. Spturae locus absq. aliquo ex his sensibus, vel quod locus aliquis tam uno, quam alio sensu literali careat reperiatur.

Dicendum est nullum esse locum in S. Scriptura sine sensu literali propio vel inpropio, seu Metaphorico. Clusio est ex D. Aug. tom. 3° quest. 6. in Gen. et ex D. Thom. 1 part. quest. 102. art. 1. quest. 1. art. 10 cum quibus et cum comuni sententia S.S. PP. sentit N. Emin.s à S. Elia. Praed. 6 quest. 3. et N. Ant.s prael. 6. Pr. Clusio ratione nullus locus est in S. Scriptura sine sensu alias talis Scriptura esset irracionalis quia esset scriptura non significativa; sed si esset in S. Scriptura aliquis locus sine sensu literali propio, vel inpropio talis locus careret omni sensu ergo Pr. ma. mi. quia si talis locus haberet aliquem sensum esset misticus; sed hunc non haberet: ergo Pr. mi. ex D. Thom. 1° part. quest. 1. art. 10. in corpore ubi ait: illa vero significatio qua res significate per voces iterum res alias significant dicitur sensus spiritualis qui dicitur sensus spiritualis qui super literalem fundatur, et eum suponit; sed absque fundamento non daretur res fundata.

Confr. quia res non possunt mistice significare in S. Scriptura nisi in ea mediis vocibus colocentur; sed voces quibus res in S. Scriptura colocantur significant literaliter ipsas res; alias quomodo res ipsae in S. Scriptura nobis representarentur? ergo ut res in S. Scriptura significent, seu ut detur sensus misticus in S. Scriptura necessario debet prae suponi sensus literalis.

Pr. 2° Clusio quia S. Scriptura componitur ex verbis Spiritus; sed nullum est verbum quod immediate propie, vel inpropie non significet aliquid. ergo Pr. mi. quia verba nil possunt significare mediate, quin prius significent aliquid inmediate quia significatio inmediata verborum fundatur in significatione inmediata ut sentit comunis sententia S. PP. ergo si aliquod verbum esset in S. Scriptura quod inmediate, propie, vel inpropie non significaret nil significaret quod est contra rationem verbi.

Confr. quia verba illa Apocalip. c. 5. vicit Leo de tribu Iuda vel significat inmediate Xptum vel non? si primum dicatur ergo id quod de illo dicitur est sensus literalis. Si secundum dicatur 2. ergo est aliquis locus de quo dictum illud verificatur inmediate eo quod non potest aliquod verbum aliquid mediate significare quin prius significet aliquid inmediate cumque in dicto loco non detur alius de quo prius quam de Xpto verba illa verificentur consequens est quod Xptus sit significatum inmediatum illorum.

Contraria sententia tenet Maldonatus et alii pro quibus Argr. 1° quia aliqua loca sunt in S. Scriptura que sing sensu literali propio non possunt intelligi ut docet D. Bern. serm. de S. Michaele; sed que non possunt intelligi in sensu propio literali carent omni sensu literali ergo Pr. mi. quia sensus metaphoricus potius est misticus, quam literalis, quia inmediate fundatur in rebus ex quarum similitudine denominantur aliae res sicut cum Xptus dicitur Leo ex similitudine in fortitudine cum Leone — Confr. quia S.S. PP. comuniter docent recurrendum esse ad sensum misticum quando deficit sensus literalis; sed hoc minime docerent, si in omni loco Scripturae daretur sensus literalis ergo.

Rpr. ad argm. nego mi. ad cuius probat.m dicimus, quod sensus metaphoricus fundatur in rebus non ut res sunt sed in eis, ut vocibus formaliter significatis ita ut ratio vocis subsit inmediate significationem; metaphora enim est significatio inmediata vocis inpropie significantis rem per similitudinem, quam ex alia re accipuit. Sensus vero misticus fundatur inmediate in rebus, ut res sunt et significare habent à Deo; quod autem res colocentur in Scriptura mediis vocibus est quid accidentale, et hoc solum aequivalens est conditio.

 Ad Confir. respondeo quod SS. PP. aliquando sensum metaphoricum apelant spiritualem, vel misticum ut notavit D. Antoninus, sed hae parum locutio est metaphorica; fundatur enim in eo, quod sensus metaphoricus solet esse ultra gramaticalem, et ideo dicitur spiritualis. Deinde etiam habet quandam dependentiam a rebus a quibus ducit similitudinem et ideo misticus apelatur.

Arguo 2º. Sensus literalis dividitur in propium et inpropium ergo sensus qui non fuerit propius non erit propie literalis; sed sensus metaphoricus non est propius. ergo — Respondeo distinguo. ant. dividitur in propium et inpropium ratione sensus nego ant. ratione vocis, cui illa significatio non est propia concedo ant. et ita distinctis aliis nego ultimam consequentiam. Itaque sensus metaphoricus dicitur inpropius non quia propie sensus literalis non sit cum ei propie conveniat definitio sensus literalis nisi velimus novas definitiones fingere, et antiquas a professoribus huius scientiae traditas recusare. Dicitur enim inpropius quia significatio ex qua resultat non est propia respectu vocis quae a propia significatione ad aliam sibi non propiam, id est, non ex prima institutione sibi datam quasi mutuo transfertur: sicut si Petri palium daretur mutuo Joanni tale palium propie esset palium sed non esset propium Ioanis, sic similiter in nostro casu.

Arguo 3º quia Math. 18 v. 8. dicitur: si manus tua vel pes tuus scandalizat te abscinde eum, et Cap. 9. Iudic. v. 8. dicitur ierunt ligna ut ungerent super se regem; sed in hiis et similibus locis non datur sensus literalis ergo &. mi. quia sensus literalis est qui inmediate significatur per voces; sed quod in hiis locis inmediate significatur est falsum et absurdum: absurdum enim est et falsum, quod aliquis propiam manum vel pedem debet abscindere, vel quod ligna constituerint sibi regem — Confir. 1º. Quia 2ª ad Corinth. v. 6. dicitur litera occidit spiritus autem vivificat ergo sensit Apost. quod quaerere in omnibus S. scripturae locis sensum literalem est causa occisionis et ruinae — Confir. 2º. D. Aug. in Psal. 103 con...dit dicens: quare quaedam in rebus visibilibus quasi absurda miscet Spiritus Sanctus nisi ex eo quod non possumus accipere ad literam, cogat nos ita spiritualiter quaerere ergo.

Respondeo negando quod in praedictis locis bene datur sensus literalis non propius sed metaphoricus nam primus locus adductus intelligitur metaphorice de separatione procuranda ab omnibus illis quos adversarios in via Dei patimur, qui licet propinqui, et conjuntissimi nobis sint ut oculus pes, aut manus abscindendi et separandi a nobis sunt — Locus Iudic. agens de capitulo de arborum ad literam intelligitur de filiis Sichen juxta contextum quod vero homines per arbores significentur est familiaris metaphora Scripturae ut constat ex caeco illo oculatissimo de quo Marci 8. cap. v. 24. dicitur: quod vidit homines velut arbores ambulantes: inmo natura ipsa homines, velut arbores inversas produxit, ut radices ad celum extendentes ibi conentur inseri et florere.

Ad 1ª Confir. respondeo quod litera occidit si non recte intelligatur hoc est si intelligatur propie id quod metaphorice dictum est, solutio traditur a D. Aug. lib. 3. de Doct. Christiana his verbis: cum figurate dictum sic accipitur, tanquam propie dictum sit tunc carnaliter sapitur, nec ulla mors animae congruentius

apelatur quam cum id quod in ea vestis antecedit hoc est inteligentia carnis subjcitur sequendo literam. Ex quod constat ad 2am Confirm: quia ex eo qd non possumus ad literam propie inteligere, capit nos Spus Stus querere sensum metaphoricum qui spiritualis apelatur a SS. PP. ut diximus in solutione ad 1a confirm.

Questio 5a Utrum in eodem loco Sacra Spa posint reperiri plures sensus literales.

Celebris in hac materia est questio presens et ideo taliter in opinando diversificantur authores, ut inposibile sit eos ad concordiam reducere, propter diversos, et inter se ex diametro oppositos quos habent opinandi modos. Prima igitur circa hanc questionem sententia docet sub eadem litera seu in eodem loco S. Sptura reperiri non posse plures sensus literales. Ita Mich. de Medina lib 6. de recta in Deum fide cap 5. et 25. Vibera Orec 11 et alii apud N. Cml a S. Hier. in presenti. — Secunda sententia tenet sensum literalem multiplicari posse sub eadem litera si hæc reperiatur in diversis Spturæ partibus, non tamen in qualibet ex his partibus seorsim consideratis, et adducit exemplum in illis verbis ex 2. Reg. 7. v. 14: ego ero ei in patrem et ipse erit mihi in filium quæ ibi solum literaliter de Salomone posunt inteligi, in Epist. vero Pauli ad Hebreos cap. 1. v. 5. literaliter sunt de Xpto interpretanda: ita apud Scelarum lib. 1. clipei cap. ultimo et apud Gonzalez 1a part quest. 1. art. 10. sect. 3. n. 229 sed hæc opinio ut optime advertit N. Antus a Matre Dei nullum quod videatur habet fundamentum.

Tertia sententia ascerit quod aliquando sub eadem litera plures sensus literales continentur, quando scilicet provabile est, quod Sacra Sptura omnes illos intelexit; quam limitationem ponit quia tanta sensuum multiplicitas quanta ab Augno et ab Ang. Doct. ponitur defensari huius sententiæ non arridet: ita Vazquez sed sua opinio ex eo quod D. Thom. decerit, et eius author D. Augus. carpit 1 part. quest. 1 art. 10. Disp. 17. cap. 2. nu. 3 sua sponte corruit. Quarta tandem sententia absque limitatione in sententia antecedenti relata affirmat sub eadem litera seu in eodem loco S. Spturæ plures sensus literales reperiri. ita D. Aug. lib. 3. de Doct. Xptiana cap. 27. et lib. 12. Confes. cap. 18. 19. 20. 21. et 31. et lib. 11 de civit. cap. 19. D. Thom. in 1. part quest 1a art. 10. quos sequuntur N. Cml a S. Hier. in presenti N. Antonius a Matre Dei prelud. 3. lib. 8. cum pluribus alis cum quibus sit resolutio nostra — Dicendum est 1o. quod sub eadem litera sive in eodem loco S. Spturæ sepe reperiuntur plures sensus literales. Pbr 1o. ratione digniori Spturæ concedendum est id quod est dignius et excelentius: sed S. Sptura est dignissima et excelentissima Sptura ergo concededum est illi quod dignius et excelentius est; sed continere sub eadem litera plures sensus literales ad excelentiam et dignitatem pertinet ergo &. Confir. qa Sptura in esse talis constituitur per significationem seu sensum ergo quo amplior fuerit significatio eo Sptura erit excelentior; sed Sptura quæ sub eodem verbo continet plures sensus est amplior in significando ergo Sptura quæ sub eadem litera continet plures sensus est dignior et excelentior ergo si Spturæ concedendum est id quod in ratione Spturæ est dignius et excelentius concedi sunt illi plures sensus literales sub eadem litera seu in eodem loco.

Pb. 2.° Clario quod eadem vox plura et diversa immediate significet, go id ipsum debet S. Scripturae concedi; id dari plures sensus literales nil aliud est quam quod eadem vox plura, et immediate significet. go P. antr. quia eadem vox apud homines eiusdem nationis plura et immediate significat ut haec vox Lyma significat Civitatem quae est caput Lercata Provinciae, et alio nomine dicitur Civitas Regis significat etiam fabrile instrumentum quo ferrum levigatur et polita est etiam lima fructus arboris et ad Architectis quedam tecti partes lima tesa, et Lyma oya dicuntur et ut alia omitta correctio alicuius operis per metaphoram etiam lima dicitur, in qua acceptione sumptu est hoc nomen ab Ovidio cu dixit Defuit et scriptis ultima lyma meis.

Pb. 3.° quia defacto eadem res in S. Scriptura plura significat mistice ut patet in victoria David de Gigante reportata quae significat victoriam Xpti de Demone et peccato, et triumphum animae justae peccato devicto go eadem vox potest plura significare literaliter. Ptr. Consqa. quia Deus non est minus fecundus in rebus quam in Vocibus neque Dei Voces sunt minus idoneae ad significandum quam res go si Deus iisdem rebus. — Confr. qa modus loquendi sequitur modum concipiendi sed Deus suo infinito intellectu omnia simul concipit go iisdem verbis poterit plura significare quando mediis verbis exprimit suos conceptus patet Consqa qa propter hanc rationem ideo Deus mediis rebus suos conceptus exprimit et sic potest plura mistice significare. Sed Dices unicus est conceptus Dei in S. Scriptura significatus go unica est precise locutio S. Scripturae significatio. Patet consqa. quia qui comprehendi ve intelligit non plura ut plura sed plura ut unu concipit go si modus loquendi sequitur modum concipiendi unica tantum erit significatio in S. Scriptura. Ad hanc rationem dicimus quod si probaret convinceret quod omnia S. Scripturae significarent sinonime hoc est id ipsum quod significat unu verbum S. Scripturae significarent omnia alia S. Scripturae verba go est falsu alias frustra multiplicaret Deus tot verba in S. Scriptura. Deinde respondetur nego consqa et ad eius probationem dicimus quod conceptus Dei unicus et infinitus plura eminentialiter continet ex quibus plura per diversa signa explicantur id quia ipsa signa solent esse indifferentia et respicere plura seu cum diversis objectis convenire ideo potest Deus ex illis pluribus in sua idea contentis plura in eodem loco Scripturae manifestare sicut Magister pluribus verbis explicat discipulis qd ipse unica fere specie in suo intellectu continet. Maxima vero illa quod modus loquendi sequitur modu concipiendi solum tenet quando concipiens valet suis verbis exprimere quod concipit modo quo aliud concipit et aliunde non datur ex parte verborum repugnantia ad illud exprimendum sicut defacto datur in verbis creatis ad exprimendum conceptu infinitum unde eficacia nostrae rationis stat in ea quod cum conceptus Dei plura eminentialiter contineat plura potest Scriptura eodem verbo significare; in hoc enim nulla apparet repugnantia quia adhuc in humanis eodem verbo plura significat. Dicendum est 2.° quod predicta multiplicitas sensuu non est coarctanda ad numerum binarium vel ternarium sed omnes illi sensus literales in eodem loco sunt admittendi qui salva litera circumstantia et serie contextus possunt sacris verbis aptari dummodo

in se veritatem contineat ita authores pro antecedenti conclusio recitati
Pr. ex D. Aug.^s lib. 12. Confes. cap. 31 ubi ait cum alias dixerit hoc sentit
moises quod ego, et alius immo illud quod ego vel ipse scisse ne arbitror dicere cur
non utrumque potius si utrumque verum est, et si quid tertium et si quid quartum
et si quid omnino aliud verum quispiam viderit in his verbis, cur non illo
omnia vidisse credantur per quem ¿ unus Deus sacras literas vera et diver
sa visuris multorum sensibus temperavit. idem docet D. Thom. quest. 1.^a art.
6.º Pr. 2.º ratione: quia verba precipue hebraica fecundissima sunt et non sunt coartata
in sua significatione ad numerum binarium, vel ternarium, ut patet in tot versionibus et tras
lationibus, que ab interpretibus extracte sunt ab eadem litera iuxta uniuscuiusque inteligen
tiam, ut clare constabit cuilibet in versionibus et translationibus S. Scripturae versato ergo
neque intentio Dei cum illa protulit fuit sic coartata ad numerum binarium, vel ternarium

Pr. 3.º quia talis multiplicitas sensuum cum amplitudine asignata non solum decet dignitatem Dei
loquentis; sed etiam conducit utilitati doctrinae, et legentium consolationi ergo non est deneganda
S. Scripturae. Pr. ant.^s 1. quia qualibet veritas, qua modo potest asignato ex sacris literis deduci ma
iori afectu, devotione, et reverentia recipitur, si judicatur ab Spiritu Santo intenta quam si tanti
authoris creditur destituta: ergo. Pr. 2.º ant.^s quia abundantius doctrinae pabulo nutriuntur fi
deles, quod est precipuum intentum authoris sacrarum literarum iuxta illud Pauli ad Rom. 1. quecum
que enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt. ergo. Pr. 3. ant.^s quia hoc admiro magna
ex parte cessabunt contentiones inter catholicos, si unusquisque expositionem suam, (si verasit et cum
debitis circunstantiis) non reiecta ab alio sed ab omnibus admissa, ut contenta in sacris literis
et ab Spiritu Santo intenta viderit ergo.

Pr. ultimo tertio ab inconvenienti: quia opposita doctrina
sequitur vel quod expositiones literales inventas a SS. PP. et interpretibus catholicis sacrae
Scripturae verbis traditae essent reiciendae ut aliena ab intentione Spiritus Sancti quod est ab
surdum, et contra decretum Trid. Sesione 4. vel quod aliae expositiones literales quae de
novo traduntur essent reiciendae, tanquam in litera non contentae; et inutiliter tan preterea
tium quam futurorum ingenia laborarent, quia sensus literalis thesaurus iam exaustus
est, quod dicere est fecunditati S. Scripturae injuriosum et posteritati perniciosum ergo sequela
prob. quia priores et posteriores expositiones literales diversissimae sunt ergo si idem verbum
non potest plures sensus literales includere vel prima vel secunda expositio erit falsa
ac proinde reicienda ergo.

Confir. quia ideo Deus voluit plura Scripturae loca esse difi
cilima ne posteri praecedentium vigilis contenti essent aut eorum expositionibus con
tenti ab studio sacrae Paginae desisterent quia voluit ut praesentes ita SS. PP. expositio
nes venerarentur, ut semper novos sensus in sacris literis perquirant, ut docet D.
Hier. ad illud Danielis 12. v. 4. tu autem Daniel claude sermones et signa librum
usque ad tempus statutum plurimi pertransibunt et multiplex erit scientia, ubi ait S.
Doctor precipit ut involvat sermones et signet librum, ut legant plurima et querant
historia veritatem et propter obscuritatis magnitudinem veritatis diversa opinentur.
Ubi notanda sunt illa verba et querant historiae veritatem; quibus significat se loqui
de sensu literali, et circa illud opinionum diversitatem fuisse a Deo intentam; sed hoc
Dei intentum frustraretur si multiplicitas sensuum literalium coartaretur ergo.

C. 1.^a

clusionem arg. 1.º non sunt multiplicandi sensus literales S. Scripturae absque solido fun
damento; sed hoc non datur ergo pr. mi. quia si daretur constaret ex ipsa S. Scriptura, vel

ex traditione Eclesiae aut definitione ex aliquo Concilio vel Decreto, sed hoc non cons-
tat ergo pluralitas. mi. quia licet aliquis locus augmentum poterit tamen explicari dicendo
illum inteligi de sensu mistico et literali et non de duplici sensu literali ergo.

Rx nego do

mi. et ad eius probationem relictis pro nunc aliis fundamentis dicimus, quod ut certo cons-
tet certitudine morali (quidquid sit de certitudine fidei quam intentant Abul. et Baia.)
dari in S. Scriptura plures sensus literales sub eadem litera sufficit concors fere omnium Theo-
logorum sententia hoc asserentium et insuper Eclesiae permissio, imo et approbatio expositionum
SS. PP. qui multiplici literalem sensum in Scriptura recognoscunt juxta quas expositiones prae-
cepit in Trident. sesio 4a Sacram Scripturam interpretari; Neque confugium ad explicationem pro
sensu Mystico alicuius roboris est; quia de pluralitate quae a nobis asignatur constat ex
Contextu et aliis circunstantiis nullum esse significatum mediatum neque unum super
aliud fundari, quod erat necesarium ad Mysticum sensum constituendum.

Arg. 2o si in eodem
loco Scripturae plures sensus literales esse posent nullus eorum posset credi Catholice; sed
hoc est maximum inconveniens ergo. P. ma. quia quilibet posset effugere ab asensu unius ex
permisione quod in illo loco alius sensus literalis esse posit, ex quo ulterius sequeretur,
quod heretici et Judei convinci non posint, quia a sensu quem catholici admitunt
possent recurrere ad aliud ex supositione quod sint plures sensus.

Rx nego ma.

quia aliud est omnes sensus literales S. Scripturae esse de fide quia omnes sunt intenti
ab Spiritu Sancto et aliud esse de fide quod in omni loco S. Scripturae sint plures sensus
literales; hoc secundum indicat Yañez nos vero afirmare non audemus; quare
ad probationem maioris dicimus cum D. Aug. quod sensus precipue videtur inteli-
literalis est ille qui probationem habet vel ab Eclesiae traditione vel ab ipsius decla-
ratione juxta regulas Trident. vel alterius Generalis concilii, vel ille qui ita ex-
prese coligitur ex contextu ut non valeat tergiversari; et talis sensus quoad se
et quoad nos est de fide; alii vero sensus literales qui a PP. enuntiantur, si fuerint
intenti ab Spiritu Sancto quod accidere potest juxta probabilitatem nostrae conclusionis erunt
de fide Divina credibiles quoad se licet nos eos credere non teneamur usque dum
hoc sit ab Eclesia declaratum. Ad id quod de hereticis dicitur: dicimus quod
devent convinci per S. Scripturam juxta inteligentiam Eclesiae Catholicae quae quoad hoc
est infalibilis regula.

Arg. 3o. quia concedere plures sensus literales est equivo-
cationem inducere; sed equivocatio inducit deceptionem vel ocasionem erroris quae
omnino a S. Scriptura relegari debet ergo. P. ma. quia tunc datur equivocatio, quando
eadem vox plura significat et ideo equivoca sunt quorum nomen est comune
ratio vero significata est diversa; quapropter oracula Apolinis erant equivoca
falacia et deceptoria, quia cum duplicem sensum continerent, in utroque eventu
poterant et illud Pyrro consultanti regi respondit aio te Aeacida Roma-
nos vincere posse, ubi futura victoria remansit incerta aut pro consulente
aut pro Romanis.

Confir. quia cum D. Thom. 1 par. 1 quest. art. 10 sibi opo-
suisset multiplicitatem sensuum parere confusionem et deceptionem, et ideo non posse
esse in S. Scriptura sensum literalem et spiritualem respondit his verbis: ad primum
ergo dicendum quod multiplicitas horum sensuum non facit equivocationem, aut
aliam speciem multiplicitatis quia sicut jam dictum est sensus hii non

multiplicantur per hoc quod una vox multa significat sed quia ipse res significata per voces aliarum rerum posunt esse signa, quod sentit S. Doctor quod quando una vox plura significat datur equivocatio etc.

Ad Argum (omissis aliis solutionibus quibus authores dificultatem hanc solvere conantur) Respondeo ma: concedere in S. Scriptura plures sensus literales est inducere equivocationem coniunctivam condo disiunctivam nego ma. et distinguo mi. equivocatio disiunctiva inducit occasionem erroris condo coniunctiva nego ma. et consequentiam. Itaque tunc equivocatio est ocasio deceptionis, et erroris quando cum unum est nomen, quod plura potest significare loquens unum precise et non aliud intendit significare ex quo anceps relinquitur mens audientis, ut cum dicimus Canis movetur, quod nomen equivocum est ad canem celestem marinum vel terrestrem, et omnes moventur et ideo dubitare posumus de quo cane loquamur: ceterum si sciremus loquentem intendere manifestare, quod nec ratione nec Philosophiae oponitur non deciperemur intelligentes propositionem illam de cane celesti, marino et terrestri. Unde cum ex comuni SS. PP. et Theologorum praxi videremus in nostra decisione quod omne quod in verbis Scripturae sonat et fidei Theologicae aut rationi non oponitur est intentum a Deo, ideo hac equivocatione coniunctionis admisa, non adest erroris ocasio.

Ad confirm. Respondeo quod D. Thom. nunquam negavit equivocationem coniunctivam in S. Scriptura respectu plurium sensuum literalium, sed solum respectu sensus literalis et mistici quod negavit non quia reputaret inconveniens talem equivocationem admitere, sed quia illam non provat argumentum, quia sensus misticus supra literalem fundatur, et ideo isti sensus non sunt plures sed aliquomodo unus, ut diximus disputat. preced. quest. 2a in solutione ad 3. et 4. arg.

Arg. 4. quia iuxta principia Thomistica non posunt plura accidentia solum numero diversa recipi in eodem numero subjecto; sed hoc accideret si sub eadem litera posent reperiri plures sensus literales ergo. Probatur mi quia omnes sensus literales propii de quibus in presenti loquitur (nam pro sensu literali propio et methaphorico alia questio instituenda est) sunt eiusdem speciei infimae et solum numero diferunt ut diximus quest. 3. in fine etc.

Respondeo quod licet duo accidentia solo numero diversa non posint recipi in eodem subjecto formali posunt tamen recipi in eodem subjecto materiali et eminenti. Significatio enim recipitur in entitate caracterum sub certa dispositione ~~erga~~ penes potentiam obedientialem que fit formaliter hac non solum a subjecto, seu non solum ab illo, sed etiam per respectum ad Dei voluntatem et intellectum et ab objecto ad quod determinatur ab ipso Deo. Cum ergo quilibet sensus dicat de formali Dei intentionem conferentem significationem eminentialem subjecto eminentialiter dirigibile inde est quod quatenus per hac intentionem dirigitur ad significandum objectum A. non est formaliter idem subjectum ~~ac~~ cum determinatur ad significandum objectum B. sed diferet a se ipso sicut diferunt objecta significata et intentione significandi.

Arg. 5. arg. 1o. Sacri Scriptores non fuerunt mere amanuenses qui solum verba dicta scriberent, sed ea non intelligerent, sed fuerunt instrumenta rationalia que significationem verborum a Spiritu Sancto intenta arquebantur; sed incredibile est Scriptores Sacros asecutos fuise tantam multitudinem sensuum literalium quanta astruunt D. Aug. et Ang. Preceptor ergo. — Huic argumento constat solutio ex dictis Disput. preced. quest 2a in solutione ad 6. argum. Ad hoc enim ut Sacri Scriptores non fuerint mere amanuenses, sufficit quod aliquem vel aliquos sensus cognoverint licet non omnium intelligentiam asecuti fuerint.

206 Arga 2°. non est maior ratio ad ostendendum dari sub una littera tantam multitudinem sensuum litteralium quantam nos concedimus quam ad ostendendum sub ea littera sensus literales infinitos saltem sincategorematice; sed hoc videtur alienum ab omni ratione ergo 2. mi. quia S. Scriptura et eius sensus, non superflue, sed ad edificationem, et educationem militantis Ecclesiae sunt nobis a Deo concessa ergo saltem in fine mundi terminabuntur et exausta manebit S. Scriptura ergo. Resp. 1° ex Ptro Xavierre posse probabiliter dici quod in aliquo loco S. Scripturae sunt sensus literales infiniti sincategorematice, hoc est, quod dato uno possunt dari plures et plures, ita ut ad ultimum mens nostra pervenire non possit neque incongruit rectae rationi, cum non inaequetur authoritati D. Aug. et D. Thom. fundamentum praestantis ad hoc asserendum ut consideranti loca horum Ecclesiae luminum in nostris electionibus citata constabit. Neque ex eo quod in fine mundi esset militans Ecclesia sequitur ergo ante cessationem exauriatur a nostra cognitione omnis significatio Scripturae. Cum nos non possimus assequi cognitionem plurium rerum adhuc naturalium, ut dicitur Ecclesiast. 1°. neque ad nostram doctrinam Scripta sunt omnia solum sed potius ad ostensionem infinitae Sapientiae Dei, immo hoc ostensio etiam ad nostram doctrinam pertinet. Resp. 2°. cum N. Anton. a M. Dei quod in nullo loco Scripturae sunt infiniti sensus adhuc sincategorematice quia licet Deus qui loquitur sit infinita sapiens tamen non loquitur necessario sed libere, et modo humano, et ideo potest pro suo arbitrio plures in hoc et pauciores in illo loco sensus literales intendere; nec cogitur ad aequandum verbis suis (sicut verbo eterno) infinitatem in representando. Arga 3°. si in S. Scriptura admitteretur tanta multiplicitas sensuum litteralium sub eadem litera, prima unicuique daretur licentia illam interpretandi; hoc est magnum inconveniens ergo Conseq. in humanis videtur contra consuetudinem recte scribentium tot inducere significationes sub eisdem verbis ergo similiter in Divinis Scripturis. Resp. ex tali licentia nullum sequi inconveniens si ea quae decent. Sessione 4. praecipit observentur: imo talis licentia Ecclesiae utilissima est ut docet D. Aug. lib. 3. de D. Xptana cap 3. et 27 et 27. Ad Confirmationem constat ex dictis disp. 9 quaest 2. in solutione ad confirm 3 argumenti, sed insuper resp. non esse contra consuetudinem Dei, imo nec hominum ita scribere, quia non semel videmus aliqua Scripta humana quae sub una verborum serie diversissimos sensus continent, in quo et ingenii acumen et intellectus fecunditas ostenditur in cuius probationem ingeniosum propono epigramam quod si recto ordine legatur eximiam cuiusdam Pontificis laudem continet, si vero inverso incipiendo ab ultima voce, et punctuatione variata retro gradiendo usque ad primam tota laus in contumeliam mutatur

Laus tua non tua fraus virtus no copia rerum
Scandere te fecit hoc decus eximium
Conditio tua sit stabilis nec tempore parvo
Vivere te faciat hic Deus Omnipotens.

Hoc ipsum Epigrama si verbis ab ultimo replicatis legitur non virtutis elogium sed iniquitatis convitium invenietur. Sic

Omnipotens Deus hic faciat te vivere parvo
tempore nec stabilis sit tua Conditio
Eximium Decus hoc fecit te scandere rerum
Copia, non virtus, fraus tua, non tua Laus.

Laus. &c

Questio 6.ª Quæ sint loca Sacræ Scripturæ in quibus est multiplex sensus literalis

Licet singula loca afferre in quibus multiplex sensus literalis reperitur ad interpre-
tes Sacræ Scripturæ pertineat qui ex professo unumquemque libros ipsius Scripturæ exponit tamen ut di-
ficultas questione precedenti proposita amplius intelligatur et nostra doctrina uberi-
us exemplis comprobetur aliqua loca proponemus in quibus SS. P.P. et DD. sacri Scriptu-
ræ interpretes, multiplicem sensum literalem affirmant, ut ex istis quid in aliis
Scripturæ locis dicendum sit intelligatur. Est igitur primus locus Gen. cap. 1.
v. 1. in principio creavit Deus Celum, et terram in quo sex sensus litera-
les a Doctoribus recensentur. 1.º est in principio: id est in initio temporis per
quod excluditur error eorum, qui affirmant mundum fuisse ab eterno. 2.s
est sensus: in principio, id est, antequam quidquam faceret Deus, per quod
refutatur error Grecorum asserentium Angelos fuisse ante hunc mundum corpo-
reum creatos. 3.º in principio, id est, in filio: per quod refutatur error illorum
hereticorum dicentium esse duo creationis principia alterum bonorum, et
alterum malorum, et ex hoc triplici sensu triplicem errorem assertorum
refutat D. Thom. 1. part. quest. 46. art. 3.º Quarto in principio: id est per
principium seu filium creavit, juxta illud Joan. 1.º v. 3.º omnia per ipsum
facta sunt: quia ly in aliquando in S. Scriptura sumitur pro per juxta illud
Lucæ 11.º v. 19. ego in Belzebud ejicio Demonia, id est, per Belzebud et 2.ª
ad Corinth. cap. 7. v. 8. quoniam etsi contristavi vos in Epistola, id est per
Epistolam. Quinto. in principio. id est a principio creavit; quia ly in etiam se
sumitur aliquando pro A juxta illud Joan. 1. v. 1.º in principio erat verbum
id est a principio rerum jam erat verbum. et 2.ª ad Corinth. Cap. 7. v. 7. con-
solatus est in vobis, id est a vobis. Sexto. in principio creavit id est cum principio
seu cum filio; quia filius est a principio cum Patre juxta illud Psal. 109. v. 3.º
tecum principium; et ly in etiam sumitur aliquando pro particula cum juxta
illud Gen. 32. v. 10. in baculo meo transivi Jordanem id est cum baculo meo.
et Exodi 13. v. 14 in manu forti eduxit nos Dnus de terra Egipti, id est,
cum manu forti: hos sex sensus referunt Procopius et alii. Et quis scit si
preter istos alios Deus intenderit?

Secundus locus est illud Psal. 2. v. 7. Do-
minus dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te; qui ad literam quintu-
pliciter intelligitur. Primo de generatione eterna juxta illud Apost. ad Heb. cap. 1.
v. 5. cui enim dixit aliquando Angelorum. filius meus es tu ego &. Secundo de
resurrectione Xpti ut docet Apost. Actorum 13.º v. 33. dicens: resuscitans sicut Psal.
2.º scriptum est filius meus es tu ego &. sicut cum ab eminenti mortis periculo
liberamur dicere solemus ego hodie natus sum. Tertio de generatione temporali quia Xptus
qui est ex Spiritu S.º conceptus etiam quia homo est potest dici aliquomodo filius Dei et de
hac temporali Xpti generatione intellexit hunc locum Ecclesia in solemni festivitate Nativita-
tis ejus Xpti. Quarto intelligitur de sacerdotio Xpti. ex hoc enim loco probat D.
Paulus ad Hebreos 5.º v. 5.º Xptum a Patre ad sacerdotium promotum fuisse dicens:
Xptus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: filius
meus es tu ego hodie genui te. Quinto intelligitur de noticias quas homines cognoverunt

 Xptum esse filium Dei consubstantialem quia in S. ptura quoe aliquid fieri dicitur cum innotescit. et ita sensus est ego feci hodie quod homines cognoscant te esse filium Dei.

Tertius locus est ille Psal. 8. v. 8. omnia subjecisti sub pedibus eius oves et boves universas insuper et pecora Campi; et versiculo sequenti volucres celi et pisces maris qui perambulant semitas maris qui ad literam intelligitur de Adamo cui Deus ab initio omnia subjecit: et etiam intelligitur literaliter de Xpto Dno juxta illud Pauli ad Hebreos. Cap. 2º v. 8. omnia subjecisti sub pedibus eius; in eo autem quod omnia ei subjecit nil dimisit non subjectum ei. — Quartus locus est ille Isaie 53 v. 4. vere languores ipse tulit; qui ad Math. 8. v. 16. literaliter intelligitur de morbis corporalibus, et D. Petrus Epist. 1. cap. 2 v. 24. interpretatur de morbis anime hoc est de peccatis a quibus Xptus nos liberavit formam servi accipiens.

Quintus locus est ille ipsius Isaie Cap. 53. v. 8. generationem eius quis enarravit communiter intelligitur in sensu literali non solum de eterna Xpti generatione sed etiam ipsius ineffabili generatione temporali ex B. V. Maria. Adducunt etiam huic loco gravissimi DD. tertium sensum literalem intelligentes generationis nomine magnam sobolem fidelium qua Xpti passione et sanguine orta est qui sensus in eodem textu insinuatur his verbis, si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longevum.

Sextus locus est ille Osee. cap. 11. v. 1. ex Egipto vocavi filium meum, qui locus intelligitur literaliter a Profeta de Populo israelitico sed D. Math. cap. v. 15 illum intelligit de Xpto Dno his verbis ut adimpleretur quod dictum est per Prophetam dicentem ex egipto vocavi filium meum. Plures alia S. ptura authoritates in quibus multiplex sensus literalis reperitur aducere possemus, ab iis tamen referendis yam abstinemus; quia ut aliquam lucem in hac habeamus materia sufficiunt authoritates proposita. Sed ut questio hac simul cum precedenti ultimo roboretur in medium adducam D. Hieronymi qui Epist. 103. ad Paulinum sic de toto libro Apocalip. loquitur: Joannes tot habet sacramenta quot verba; parum dixi pro merito voluminis laus omnis inferior est: in verbis singulis multiplices latent intelligentiae, sed in singulis verbis multiplices latere intelligentias est in eisdem Apocalip. verbis plures sensus literales reperiri quia verba literaliter significant ergo in eadem S. ptura sive sub eadem litera plures sunt sensus literales. Q. 7. Ut. sensus literalis proprius simul cum literali metaphorico sub eadem litera reperiatur?

Questio 2ª Utrum sensus literalis proprius simul cum literali metaphorico sub eadem litera reperiatur?

Dicendum est sub eadem litera S. pturæ aliquando reperiri sensum literalem proprium simul cum metaphorico literali. Ita N. Emus N. Hem. et alii apud Prad. L. quest. 3. et Prelud 3. dub. 18. Pr. Clario 1º quia sensus literalis est qui per verba significatur; sed verba S. ptura possunt salvo contextu significare proprie, simul et metaphorice in eodem loco ergo. Prob. mi. ex illo de Agno Paschali de quo dicitur Cap. 19 Joan. v. 36. Os non comminuetis ex eo quod literaliter proprie intelligitur de Agno ab Judeis, iuxta spturam a Joanne citatam ex cap. 12. Exodi v. 46. ubi dicitur nec os illius confringetis: sed etiam Xptus Dnus fuit agnus mansuetus in sensu metaphorico qui non permisit quod eius ossa frangerentur in passione ut constat ex cap. Joan a v. 36. ubi dicitur ad Jesum autem cum venissent et viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura:: ut sptura impleretur os non comminuetis ex eo: ergo

Conf. ex illo Prover. Cap. 11. v. 1. statera dolosa abominatio est apud Deum qua sententia in sensu propio intelligitur de statera iniusta qua aliquid iniuste expenditur sed in sensu metaphorico intelligitur de iudicio iniusto civili vel canonico ut docent Expositores quia sicut Deus iniustum pensum sive stateram ita abominatur iniustum iudicium civile vel canonicum.

Pr. 2.° Clausula quia in Scriptura humana est perfectio quod eadem Clausula coniungat sensum propium et metaphoricum; sed Scripturae debet concedi quidquid perfectionis reperitur in Scriptura humana. ergo Probatur mra. manifesto exemplo. Potest Prelatus regularis subditos suos in vineam Monasterii laborantes dicere vel Scribere hac spirituale reflexione: fratres laborate in vineam Dei: sed his verbis coniungit Prelatus sensum literalem propium et metaphoricum, quia propie adhortatur ad laborem vineae et metaphorice ad perfectionem propiae animae quae vinea appellatur in sensu metaphorico iuxta illud Isaiae Cap. 6. v. 4. quid est quod debui ultra facere vineae meae et non feci. ergo.

Respr. Contra mra. Clarione verba Sac. Scripturae intelligenda sunt in sensu literali propio nisi ex hoc aliquod inconveniens sequatur quod nos compellat ad sensum metaphoricum recurrere ut docet D. Aug.° lib. 3. de Doct.ª Xptiana Cap.lo. ergo si verba Sac. Scripturae admittunt sensum literalem propium non licebit non licebit ad metaphoricum recurrere. — Respr. Conceso ant. distingo conseqs. non licebit ad metaphoricum recurrere negando propium concedo; simul cum illo nego consequa. Dibus enim Aug.s solum docet non esse discendum sensum propium si non sequitur aliquod absurdum quasi sola metaphora in illa locutione reperiatur quod et nos etiam fatemur quia non discimus sensum propium, sed ad hunc accedimus metaphoricum. Quod autem haec mens D. Aug. constat ex eius verbis et ex DD. predictam regulam explicantibus quia omnes pro illam solo intendunt quod vis testimoniorum S. Scripturae non intelligatur relinquendo sensum propium et recurrendo pro libito ad metaphoricum in hac enim parte peccant plures heretici accipientes non propiam sed tropicam significationem quando contra eorum falsam religionem urgentur testimonia S. Scripturae.

Respr. 2.°

si sub eisdem verbis S. Scripturae darentur utraque sensus predictus, sensus literalis metaphoricus confunderetur cum sensu mistico; sed hoc non est admitendum. ergo Prob. mra. eo ipso quod utraque sensus esset sub eisdem verbis sensus metaphoricus suponeret sensum propium ergo significaretur mediis rebus prius per verba in sensu propio significatis; sed hoc est propium sensus mistici. ergo.

Respr. nego mra: ad cuius probat.m distingo ant. suponeret sensum propium per se et necesario conc.do per accidens conc.do et distingo primum consequens significaretur mediis rebus ut res sunt seu ut pertinent ad ordine rerum nego: precise ut pertinent ad ordine signi conc.do conseqa. et distingo subsumta: significari mediis rebus ut res sunt est propium sensus mistici conc.do significari mediis rebus non ut res sunt, sed precise ut pertinet ad ordinem signi nego mi. et conseqa. Itaq. sensus misticus in hoc e distinguitur a sensu metaphorico literali quod ille significatur et per se petit significari per res ut res sunt, et non precise ut signa sunt: sensus vero metaphoricus significatur etiam per res sed non ut res sunt sed solum ut signa sunt, ex ut significantur per modum similitudinis. Huic autem rationi

 per accidens et quasi materialiter conveniunt qd res a qua similitudo sumitur per verba prius significetur propie; quia licet hoc modo nō significaretur nec daretur sensus literalis propius eadē significatione retinerett sensus metaphoricus in quo casu nō daretur sensus misticus qa duæ res ut res sunt nō essēt significatæ immediate per verba 2. 8. quid et quotuplex sit sensus metaphoricus.

Quæstiō 8ª. Quid et quotuplex sit Sensus metaphoricus.

Ad rectam intelligentiam sensus metaphorici notari debet ex dictis in hac disputº quæstº. 3. qd metaphora a qua sensus metaphoricus suā sortitur denominationem definitur à D. Augº. tomº. quarto lib. 2. contra mendacium cap. 2o. per hoc qd sit dere propia ad rem non propiā verbi alicuius usurpata translatio. et enim sensus immediate significatur per verba impropie accepta per quandam similitudinem et analogiam literalis impropius seu metaphoricus dicitur: est enim metaphora traslatio verbi apropia significatione ad impropia per aliquā similitudinē reperta in utrisq rebus ad quas refertur: quibus si addam ex intentione spūs sti erit metaphora prout de ea loquimur in presenti v. gr. illud Joan. Cap. 5. v. 5. ego sum vitis vos palmites: illa vox vitis propie significat planta in terra reperta et ly palmites significat ramusculi ejus plantæ et quasi brachia ejus corporis. In sensu vero metaphorico translata voce ad impropia significationē per vitem significatur Xptus, et per palmites significantur Xpti fideles: consistit ēgo metaphora in propietate vitis materialis, scilicet, quod taliter influat in palmitem et non posit palmes fructū aliquem aferre absq tali influxu ita metaphoram hanc intelerit D. Augº. tract. 81. in Joan. cum ait: ne quis quā putaret saltem parvum aliquem fructū posse asemetipso palmitem ferre cum dixit hic fert fructū multū: non ait quia sine me parum potestis facere sd nihil potestis facere.

Deinde observandum est qd tamē licet translatio significationis sumatur ex propietate rerum, ut vere illam intelligamus opotet rerū naturas et propietates penetrare cum ex illis sumatur metaphora; non tamē requiritur qd res accipiantur secundum omnes similitudines quas inportant, sd solum secundum illam, vel illas quæ conveniunt vel non repugnat rei illæ ad quā extenditur significatio. v. gr. Apoc. 5. v. 5. dicitur: Vicit Leo de tribu Juda. Ubi vox Leo quæ aliunde naturam Leonis de posita impositione significabat significat metaphorice Xptum Dnū qui vicit Diabolū sed non significat illum ratione omnium propietatū quas Leo inportat quia iste habet aliquas malas propietates, scilicet rapere devorare &c. secundum quas non Xptū sed Diabolū significat iuxta illud Apost. Petri 5. v. 8. sobri estote et vigilate, quia adversarius vester Diabolus tanquā leo rugiens circuit &c. alias vero habet propietates bonas et imitandas, scilicet quod sit Rex inter omnia animalia, et qd ut talis imperet illa. quod sit ratione sui fortitudinis invencibilis, ita ut omnia vincat, quod sit mansuetus et generosus, ita ut aliquando parcat, secundum quas in bona theologia metaphorice significat Xptum; ipse enim est Rex iuxta illud. Psal. 2. v. 6 ego autem constitutus sum Rex ab eo super sion montem sanctum eius. autem est fortis et invencibilis iuxta illud Apoc. 5. vicit Leo de tribu Juda est etiam generosus et mansuetus parcens omnibus veniam humiliter petentibus iuxta illud Joelis Cap. 2. v. 17, parce Dne parce populo tuo. his suppositis sit prima Clusio.

Dicendum est sensum literalem metaphoricum sic recte definiri: conceptus ex intentione Spiritus Sancti vi S. Scripturae verbis improprie acceptis significatus. Bonitas huius definitionis satis constat ex hactenus dictis et ideo in eius explicatione non immoramur sed advertendum est quod metaphora non sumitur pro ut denotat specialem tropum rhetoricae, sed comprehendit omnes tropos sub ratione communi improprie significandi, ut cum D. Thom. diximus quest. 3. huius disput.ª Sed antequam secundam partem quest.ⁿⁱˢ resolvamus scire oportet quod titulus quest.ⁿⁱˢ non loquitur de divisio ne essentiali sensus metaphorici quia hic sensus ut diximus quest. 3. non est essentia liter divisibilis sicut nec sensus literalis proprius, solum ergo loquitur de divisione ac cidentali, scilicet, subjecti in accidentia qua doctrina supposita sit nostra conclusio.

Dicendum est 2º tot esse sensus literales metaphoricos quot sunt tropi rhetorici; quia ut ait D. Aug. lib. 3. de Doctr.ª Christiana cap. 29. libri sacri omnibus modis locutionibus quos grammatici tropos vocant utuntur multiplicius, et copiosius quam credere possint vel qui nesciunt eos, vel qui eos experimento non didicerunt. Haec conclusio quae communis est inter D.D. nullo alio modo potest melius probari quam ostendendo quid et quotuplex sit tropus, et simul adducendo aliqua exempla S. Scripturae in quibus sensus metaphoricus ratione uniuscuiusque tropi invenitur.

Est igitur tropus juxta Quintiliano lib. 8. cap. 6. verbi vel sermonis a propria significatione in aliam cum virtute mutatio. in hoc enim tropi ut sic essentia consistit; sed ut eius divisionem penetrare possimus penetrare oportet quod haec mutatio potest 2 contingere scilicet vel in verbis singulis sive incomplexis vel in verbis complexis sibi coniunctis. Prioris generis sunt primae species, scilicet, metaphora, catachresis, sinecdoche, antonomasia, Epithetum, Methonimia et Metalepsis. tropi secundi generis scilicet in verbis coniunctis quinque sunt species (quae sub se alias species continent) nimirum Allegoria, Omeosis, Perefrasis, Hiperbaton, et hiperbole de his omnibus et simul de rhetoricis figuris in fine huius tract.ᵘˢ sermonem institui solet sed quia tropi ad praesentem quest.ᵉᵐ proprie pertinent de ipsis breve compendium proponam.

Primus igitur tropus ex his qui in verbis singulis, sive incomplexis consistunt est Metaphora specialiter sumpta, et ut differt a communi usurpatione, qua sensum improprium S. Scripturae constituit qua ut in principio quest. vidimus ex D. Aug. est de re propria ad rem ad non propriam verbi alicuius usurpata translatio. Hic enim tropus quadrupliciter exercetur et in S. Scriptura reperitur. Nam vel translatio fit de re animata ad inanime quae cum cap. 1. Isaiae v. 2 dicitur: audite Celi, et auribus percipe terra quoniam Dominus locutus est. Cum ergo audire sit proprium viventium et neque celi neque terra vitam habeant, manifestum est quod in hoc loco fit translatio de re animata ad inanime. — Deinde fit translatio de inanimato ad animatum, ut cum dicitur auferam cor lapideum de carne vestra — Praeterea de animata, ad animatum fit translatio, ut cum dicitur Christus: Leo, vel Agnus. Tandem de inanimi ad inanime, sicut pro re ledente ponitur sagitta, ignis, procela, et pro electo frumento ponitur adeps et medulla: iuxta illud Psalmi frumenti adipe satiat nos.

Secundus tropus est Catachresis, et definitur per hoc quod sit abusio nominis aut verbi quae non habentibus nomen quae ea proximo sunt acomodamus, hic enim tropus tam per verbum, quam per nomen in S. Scriptura exercetur: tunc exercetur per verbum cum dicitur: verbum descendere in

terram

 quod fieri non potest quia cum verbum sit Deus omnia implet sed descendere pro praesentia visibili usurpatur. Hunc exercetur per nomen cum dicitur in ore gladii: in cornu altaris: ad pedes mensae, ad labia calicis. lapidum, quisque, cornua, et os propie sunt hominum et animalium et non rerum indivisibilium; sed sibi nominibus has res non nominamus proprio nomine quo ipsae explicantur non invenimus.

Sextus tropus est Sinechdoche et definitur per hoc quod sit intellectio qua alius pro alio intelligitur hic enim tropus sex modis exercetur. 1.º cum genus pro specie usurpabitur Psalm. 33 v. 14 Prohibe linguam tuam a malo: ubi malum quod est generale ad omne peccatum sumitur tantum pro peccato linguae. — 2.º cum species pro genere intelligitur ut cap. 6. Math. v. 30: si fenum quod hodie est, et cras in clibanum mittitur Deus sic vestit, ubi fenum pro omni herbarum genere ponitur. — 3.º cum totum pro parte accipitur ut cap. 20 Joan. v. 13. tulerunt Dominum meum id est Corpus Domini mei; quia anima separata erat a corpore quod erat in sepulchro. — 4.º cum pars usurpatur pro toto ut cap. 46. Gen. v. 27. omnes animae Domus Jacob fuerunt septuaginta ubi anima quae est pars sumitur pro toto homine. 5.º cum unitas suponit pro multitudine ut Psal. 36. v. 35. vidi impium superexaltatum id est, impios. — 6. cum multitudo sumitur pro unitate ut cum dixit David; peccavimus cum Patribus nostris injuste egimus, iniquitatem fecimus, ubi David pro se loquitur vice plurimorum.

Quartus tropus dicitur Antonomasia et est significatio vice nominis propii posita propter excelentiam, et contingit cum nomine generale alicui aplicatur, ut cum Psal. 74. v. 11. dicitur: exaltavuntur cornua justi, id est, Christi et in Psal. 88 v. 11. humiliasti sicut vulneratum superbum ubi sicut justi nomen dicitur antonomastice de Christo ita nomen superbi pro Lucifero suponit. Sed notari debet quod Antonomasia difert a Sinechdoche in eo, quod cum nomen comune alicui particulari apropriatur est ob summam laudem vituperium vel propietatem at Sinechdoche hoc non indiget, ut genus pro specie usurpet. difert etiam a Periphrasis de qua postea in eo quod Antonomasia ad solas Personas refertur, Perifrasis vero latius patet.

Quintus tropus qui valde affinis est antonomasiae dicitur Epiteton et est dictio nomini apposita. Hic enim tropus frequentissimus est in S. Scriptura, et exercetur cum proprio nomine aliquid aliud addicitur, ut cum Moises vir mitissimus et Abel justus scribitur. Si enim illis verbis mitissimus et justus, non adderentur illa nomina propia Moises et Abel illa verba mitissimus, et justus intelligerentur per antonomasiam de Moise et Abel, vel in utroque loco de Christo antonomastice loqueretur; id cum illis additur Moises et Abel de ipsis per epitetom dicitur.

Sextus tropus est Metonimia et est positio nominis pro nomine vel ut ait Beda est transnominatio dum nomen unius pro nomine alterius ponitur ratione alicuius proximitatis. Difert Methonimia a Sinechdoche in eo quod in Sinecdoche id quod ponitur non est omnino aliud ab eo quod pro quo ponitur ut pars v. g. non est omnino aliud a toto; nec genus est totaliter aliud ab specie vel e contra. In Metonimia autem unum ab alio totaliter difert. Contingit hic tropus multipliciter primo cum continens ponitur pro contento ut cap. 24. Gen. v. 20. effundensque hidriam in canalibus; id est aquam contentam in hidriam. — 2.º cum contentum sumitur pro continente ut cum cap. 16. Luc. v. 7. dicitur: accipe literas tuas id est Epistolam continentem literas. 3.º cum causa ponitur pro efectu ut cum 2. ad Corinth. Cap. 5. v. 21

dicitur qui nō noverat peccatum pro nobis peccatū fecit, id est, fecit hostiā seu sacrificium pro peccato, ut explicat ibi D. Thom. vel qd idem est, sustinuit pena et effectu peccati. — 4º cum effectus ponitur pro causa, ut cū Psal. 54. v. 12 dicitur: nō deficiet de plateis eius usura et dolus; id est usurarius et dolosus — 5. cum potentia sumitur pro objecto, ut cū Cap. 13. Levit. v. 10 dicitur mutaverit aspectū, in hebreo legitur: mutaverit suū oculum id est colorem, qui est objectum oculi. Sic etiam Deus dicitur amor noster, spes patientia, et gloria nostra; qā ipse est objectum qd amamus, in quo speramus, propter qd patimur, et in cuius posesione gloriamur — 6º cum signū sumitur pro re signata, ut cū sceptrū sumitur pro regno. de qua deceptione plura inveniuntur apud Poetas

7º tropus est Metalepsis, et hic tropus nil aliud est qm multiplicata metonimia; qa est pluribus metonimiis adinregradus: non enim solum nomen unius pro alio ponitur, sd ex hoc ad aliud paratur via quasi gradatim, ut cum Cap 2. Math. v. 18. dicitur: Rachel plorans filios suos: ubi Raquel per metonimiam qua contentum sumitur pro continente significat Bethlemiticā regionem, et rursus in hac regione per aliam metonimiam qua civitas pro civibus, seu continens pro contento usurpatur, intelligi debent Bethlemitici plorantes filios suos. Hat tenus de tropis in verbis separatis: nunc vero agendum est de tropis qui in verbis coniunctis exercentur.

Inter tropos qui fiunt in verbis complexis sive coniunctis primum locū tenet Alegoria (loquimur de Alegoria verborū non de alegoria rerū, quæ ad sensū misticū pertinet) alegoria ergo verborū per hoc definitur qd sit tropus, qui aliud verbis aliud sensu significat. Constat ex pluribus et ex continuatis Metaphoris, ita ut eodem genere translationis quo cepit finiatur. Huius tropi in Scriptura plura occurrunt exēpla, ... Psal. 79 v. 9 alegorice loquens de libertate populi ex Egipto et exaltatione eius erga Xptū ait Regius Vates: vineam de Egipto transtulisti ejecisti gentes, et plantasti eam, dux itineris fuisti. Et Xptus Dnus Cap 4. Joan. v. 35. populos jam ad credendū aptos, sub alegoria segetū, quæ jam albæ sunt ad messem significat.

Continet sub se alegoria septem species quarū prima est enigma quæ latine dicitur obscuritas sermonis, et aliquando dicitur problema seu obscura sententia per obscuram similitudinē rerū ut cū cap 14 Judicū v. 14. dicitur: de comedente exivit cibus et de forti egressa est dulcedo.

Secunda alegoriæ species est ironia quæ latine dicitur simulatio irrisionis specie prolata et est tropus aliud verbis aliud rebus significans et per contrarium exprimens opositum ut cum de Adamo bonis omnibus expoliato per primā culpā dicitur Gen. 3. v. 22. Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est; qd quidem contrarium acciderat, quia peccati est propriū delere similitudinē

Dei

Similiter hac ironia irridens V. L. Elias dixit Profetis Baal 3. Reg. cap. 18.
V. 27. clamate voce maiori: Deus enim est, et forsitan loquitur aut in diversorio est aut in itinere aut certe dormit ut excitetur. Quibus verbis Deum non esse ostendit qui dormire potest aut alias curas diverti.

3. Species dicitur Antifrasis quam nil aliud est quod sermo a contrario intelligendus, ut cum 3. Reg. cap. 31 V. 10 dicitur de Nabot: benedixit Nabot Deum et regem id est maledixit quo ut hispanice sonat le hecho la bendicion con expresion de adios y separacion. Similiter per Antifrasim Xptus Dnus Judam apelavit amicum Math 26 amice ad quid venisti et tamẽ nõ amicus sed inimicus erat.

4. Species dicitur sarcasmos quæ est hostilis, et plena odio irrisio seu irrisio contra iam morituũ vel contra eũ qui erat proximus morti ut cum cap. 27. Math. dicitur Vah qui destruis templũ Dei, et in triduo illud redificas: salvũ fac temetipsum si filius Dei descende de Cruce alios salvos fecit seipsũ nõ potest salvũ facere: si ~~tue~~ Rex Israel est descendat nunc de Cruce descendat &c.

5. Species est Asteismus latine Urbanitas et est tropus multiplex numerosi of virtuti nã Asteismus putatur quidquid rustica simplicitate caret et exponitur facta satis urbanitate id est con no poca donosura y gracia urbanidad ut cũ Cap. 5. ad Gal. V. 12. dicitur utinã et abscindantur qui vos conturbant, ubi non maledicentia est sed Asteismus: festiva enim urbanitate iocatur Apost. in eo qui circumcisionẽ inducebant et fuit ac si diceret: si putant tantũ circumcisionẽ prodesse, nõ solũ ipsi circumcidãtur, id vel castrentur aut omnino membro genitali cum ocanorã detruncentur centur si enim membri expoliatio profuit multo magis proficiet ablatio. ita D. Crisostomus. Hier. Aug. et alii.

6. Species dicitur Carientismus latine gratiositas qua dura dicta gratiose proferuntur ut fecit Jacob adinrersũ Laban Gen. 29. V. 21. nonne pro Raquel servivi tibi? quare imposuisti mi. ubi levissimo impositionis verbo gravissimã quã patiebatur iniuriã temperatius loquens significavit. et Xptus Dnus ei qui in faciem ipsũ percussit clementissime respondit V8. Joan. V. 23. si male locutus sum testimonium perhibe de malo: si autem bene quid me cedis? Huic tropo reducitur Liptote dicitur quæ tenuitas, cum scilicet vis verborũ nõ adequat materiæ pondus, ut cum 1. Macha. Cap. 2. V. 21. dicitur nõ est nobis utile relinquere legem et iustitias Dei: qd idem valet ac dicere perniciosum ~~est~~ Deo nõ obedire

7a. et ultima Species Allegoriæ apelatur Paremia quæ definitur per hoc, quod sit adagium vel proverbiũ rebus, ac temporib. acomodatũ huiusmodi sunt Salomonis parabolæ, et plures Xpti Dni sententiæ, ut cum illud Luc. Cap. 4. V. 24. nemo propheta acceptus est in patria sua, et illud D. Petri Epist. 2. Cap 2º V. 21. canis reversus ad suum vomitum, et in veteri testamento plura adagia, vel proverbia reperiuntur ut illud Reg. Cap. 19 6. 24. unde et exivit proverbium num et Saul inter prophetas.

Secundus tropus ex his qui in verbis exercentur Coniunctis dicitur home-
osis, et est demonstratio rei minus notæ per similitudinem eius quod est magis
notæ. Huius tropi tres sunt species: Prima dicitur Icon, seu imago, et est
colatio formæ ad formam cum quadam similitudine laudis aut vituperatio-
nis causa. Exercetur precipue inter personas seu inter ea quæ in personis
accidunt, ut Genesis 33. v. 10. Iacob dixit Esau: sic enim vidi faciem
tuam quasi viderim vultum Dei — Secunda species est Parabola quæ est:
oratio rei ficta sub aliqua similitudine alterius rei veræ, ut illud Marci
Cap. 13. v. 28. a fico autem discite parabolam. et Math. Cap. 25. v. 1. simile
erit regnum Celorum decem virginibus. Unde Cap. 13. eiusdem Math. v. 34.
dicitur de Xpto quod sine parabolis non loquebatur eis — Tertia species est
Paradigma, seu exemplum quo alicimur vel deterremur; ut cum narra-
tur Sodomorum excidium, vel evectio mendici in æthera per manus Ange-
lorum. Similiter cum dicitur Math. 6. v. 26. respicite volatilia cæli::: non-
ne vos ~~estis~~ magis pluris estis illis? et Luc. 17. v. 32. memores estote uxoris
Loth.

Tertius tropus in verbis Coniunctis est Apologus seu fabulosa enarra-
tio et in verosimilis, per quod differt a parabola quæ coalescit ex rebus vero-
similibus credibilibus et factibilibus licet fictis. Duplici in loco S. Scripturæ Apo-
logus intelligitur adesse: scilicet, cap. 9. Iudicum v. 8. ubi arbores introducuntur
coloquentes circa regis electionem, et 4 Regum 14. v. 9. ubi enarratur
legatio Cardui ad Cedrum Libani filiam suam petentis in uxorem.

Quartus
tropus est Periphrasis, seu circumlocutio, et fit cum pluribus verbis expli-
catur, quod paucioribus dici poterat sive hoc fiat ratione decentiæ ut cum Cap. 5.
Proverb. v. 15. dicitur Vive aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui quibus
verbis admonetur uxoratus ne adulterium comitat: sive hoc fiat ut venustas splē-
didè scribatur; ut cum 18. Sapientiæ v. 14. ad significandum tempus Nativi-
tatis Xpti dicitur: Cum enim quietum silentium continerent omnia et nox
in suo cursu medium iter haberet. id est, media nocte; sed hic notari opor-
tet quod si breviloquium ita amplificetur quod etiam quibusdam sententiis
intermissis exornetur non purum perifrasis sed potius parafrasim apelanda
est.

Quintus tropus dicitur hiperbaton id est transgresio, seu interpositio
verborū, qua oratio redditur obscura, et perturbata, ut in Psal. 16. v. 6. Ego cla-
mavi quoniam exaudisti me Deus, id est quoniam ego clamavi exaudisti me;
prius enim est clamare quam exaudire. Huius tropi quatuor reperiuntur spe-
cies prima est Synchesis seu hyperbaton ex omni parte confusus: ut Psal.
67. v. 14. si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ et poste-
riora dorsi eius in pallore auri. Ubi iuxta D. Aug. satis difficilis est et confu-
sa sententia, et querendus ordo verborū quia omnino confusus est.

216 Secunda species dicitur parentesis seu interpositio et cum interponimus sen-
tentia quæ si removeatur adhuc sermo integer perseverat quo quidem
utitur D. Paulus ad Galat. c. 2 v. 6. et in aliis pluribus Scripturæ locis — Tertia
Species est Anastrophe Latine inversio verbi, ut cum Cap. 5. Job. v. 8 dicitur
quam ob rem ego deprecabor Dominum id est ob quam rem — Quarta Species
est Histerologia seu locutio præpostera; et fit quando oratio quæ debet
post poni præponitur, vel è contra ut Psal. 23. v. 5. Hic accipiet benedictionem
à Dño et misericordiam a Deo salutari suo. Ubi misericordiæ acceptio quæ
præcedere debet subsequitur.

Sextus tropus est Hiperbole latine excessus;
et est dictio fidem transcendens augendi, minuendive causa. In augendo
habemus exemplum 41. Gen. v. 49. tantaque fuit abundantia tritici, ut are-
næ maris coequarentur et copia mensuram excederet, quæ verba absolute
essent falsa nisi subintelligatur hiperbole — Pro diminutione hyperbo-
lica habemus exemplum 26°. Levit. v. 36. ubi dicitur: terrebit eos sonitus
folii volantis.

His tropis adiungi potest Septimus qui facile ad supra
dictos reduci potest et dicitur Enalage seu positio unius loco alterius, et exer-
cetur cum unum tempus pro alio, una propositio pro alia, vel unus sexus
pro alio ponitur, quod frequentissime accidit in S. Scriptura ut diximus in regulis
Hyeronii. Huc reduci potest cum sensus pro sensu ponitur, ut visus pro
auditu, et videre pro audire: ut cum Cap. 3. Gen. v. 6. dicitur: vidit igitur
mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulcrum oculis aspectu-
que delectabile: et cap. 20 Exod. v. 18. cunctus quoque Populus videbat vo-
ces id est audiebat. Hic proponi solet aliquæ regulæ ad cognoscendum
sensum literalem tam proprium quam metaphoricum et similiter utrum sensus
figurarum sicut et troporum ad sensum metaphoricum pertineat, sed
quia in ultimo huius tractatus trademus regulas ad cognoscendum sensum
misticum, et etiam acomodatitium de omnibus ibi erit sermo. D. 11. de sensu
mistico seu spirituali S. Scripturæ

Disputatio 11ª De Sensu mistico seu Spirituali Sacræ Scripturæ

Postquam de sensu literali S. Scripturæ sermonem fecimus opus est agere in præ-
senti de sensu Mystico, et merito quia cum super literalem fundetur recta ratio
postulat, ut postquam egimus de fundamento, immediate de re fundata tractemus.
Quæst. 1. Utrum in S. Scriptura detur sensus misticus.

Quæstio 1ª Utrum in Sacra Scriptura detur sensus misticus

Quæstio an est quæstionum quæ est præcedere debet, et ideo antequam de essentia
sensus mistici agamus opus est eius existentiam in S. Scriptura investigare; et licet quæstio

tiae satis constet ex dictis; quia tamen praeter haereticos omnem sensum misticum in S. Scriptura negantem sunt aliqui Catholici qui etsi sensum misticum in Veteri testamento admittant eum in novo testamento nunquam reperiri contendunt, ideo hic in particulari de eius existentia tractare decrevimus.

Dicendum est dari sensum mysticum tam in veteri quam in novo S. Scripturae testamento. Conclusio est adeo certa ut oppositum dicere alii ut haereticum, alii ut errori proximum, et alii saltim ut temerarium condemnent. Probatur Conclusio quoad primam partem quia Apostoli qui constituti fuerunt a Deo Doctores Ecclesiae plura loca veteris testamenti in sensu mistico interpretati sunt. ergo. Probatur antecedens quia D. Paul. Epist. 6. Cap. 3. v. 20 ea quae de arca Noe Gen. 6. v. 14. literaliter dicuntur mistice interpretatus est de Baptismo his verbis: qui increduli fuerant aliquando quando expectabant Dei patientiam in diebus Noe cum fabricaretur arca in qua pauci id est octo animae salvae factae sunt per aquam, quod et vos nunc similis formae salvos fecit Baptisma.

Similiter D. Paul. 1a ad Corinth. postquam ex veteri testamento refert aliquas figuras de nube, de mari et de Arca, ait haec omnia fuisse rerum futurarum figuras ergo ipsae res gestae erant figurae et ut gestae mistice significabant patet consequentia quia significatio, seu sensus misticus est ille qui rebus S. Scripturae significatur ut quaest. 3a vidimus. Tandem ut alias plures interpretationes omittamus Epist. ad Ephes. 5. v. 31. id quod literaliter dictum est de Eva Gen. 2. mistice exponit de Ecclesia. Deinde probatur Conclusio quoad secundam partem quia plura loca novi testamenti exponunt Evangelistae in sensu mistico ergo. Probatur antecedens quia Joan. 2. v. 19. illud dictum Christi Domini solvite templum hoc et in tribus diebus excitabo illud, interpretatur v. 21. eiusdem Cap. de corpore Christi Domini his verbis: ille autem dicebat de templo corporis sui. ergo. Similiter institutio Eucharistiae passionem et mortem Christi significabat; et insuper in ipsa institutione reliquit Christus nobis pignus futurae gloriae ut ait Ecclesia; sed haec omnia mistice significant, quia sunt res significatae in rebus ergo.

Tandem probatur Conclusio ratione quoad utramque partem quia Deum loqui mistice tam per vetus quam per novum testamentum est ipsi Deo possibile et aliunde talis locutio constat ex infallibili practica S. Scripturae ergo. probatur antecedens quoad primam part. Quia D. Thom. 1 part. quaest. 1. art. 10. probavit Creaturas esse voces Dei significantes ipsius Verbum internum; sed haec significatio est mistica, ergo possibilis est. Probatur 2o specialiter pro novo testamento quia D. Aug. tract. 44. in Joan. ait: quia fecit Christus Dominus Jesus, et opera et verba sunt; opera quia facta sunt, et verba quia signa sunt; sed rebus conceptum significare est mistice loqui; ergo. Deinde antecedens quoad 2am part. constat ex locis S. Scripturae supra relatis, et ex pluribus aliis quae omittimus ergo ex infallibili practica &c.

Contra Conclusionem arguitur 1o. Deus est objectum adaequatum S. Scripturae de quo tota Scriptura debet tractare; sed ultra Deum nil est, quod in illo mistice significari possit, quia ipse ad Creaturas referri non valet, nec Deus potest se ipsum mistice significare ergo in hac praecipua re totius S. Scripturae nil aliud mistice significatur

 Arg. ad aug.m ad significandum mixtee non sufficere, quod in S. ptura contineatur, sed ultra requiritur quod sit sensibilis et eodem actu praedicta et ordinata ad significandum. Unde quando Deus iuxta propriam naturam, et ultra similitudinem sensibilium aperitur in S. ptura nec erga creaturas, nec erga aliquod sui comparatur ut signum. Quando autem proponitur sub aliqua similitudine sensibili refertur ad ipsum consideratum extra omnem sensibilem similitudinem sicut Columba refertur ad Spiritum Sanctum et antiquus dierum ad Patrem luxu

Arg. ex D. Aug. lib. de utilitate credendi Cap. 3.o ubi ait: in lege Evangelica cesabit alegoria, quia veritas venit, et cesabit umbra; sed alegoria est sensus misticus ergo iam non est in S. ptura —— Rpa. mentem D. Aug. solum esse, quod umbrae, quae in Veteri testamento de Xpto et eius lege Evangelica extiterunt, quatenus erant umbrae, et promissiones cesabeunt in nobo testamento, quod verum est; sed hoc non non est negare absolute alegorias, sed solum in statu imperfecto, et sub ratione promissionis. Semper tamen in Manna v. g. Eucharistia significatur; sed non semper eam promittit; quia instituta Eucharistia cesat alegoria in ratione promissionis —— Potest tamen responderi secundo quod dato, et non concesso, quod alegoria iam cesaberit absolute, non ideo in S. ptura deficeret sensus misticus, quia praeter sensum alegoricum, datur sensus tropologicus, et anagogicus, qui etiam mistici sunt.

Arg. 3.o sensus misticus consurgit ex eo quod res gesta significent futura gerenda, praecipue in Xpto. Dño. qui inter creaturas est finis praecipuus S. pturae; sed Xptus in nobo testamento non concipitur ut futurus ergo saltem in nobo testamento &c. —— Rpa. nullum esse inconveniens, quod ea quae in initio vitae Xpti gesta sunt, sint figura mortis, resurrectionis, et ascensionis ipsius; sicut non est inconveniens ut docet D. Thom. quodlib. 7. quest. 15. art. 5. quod ea quae dicuntur de primitiva Eclesia exponantur, quantum ad futurum statum Eclesiae praesentis, quae expositio ad sensum misticum pertinet. q. 2. v. in omni loco S. pturae sensus misticus inveniatur.

Questio 2.a Utrum in omni loco Sacrae Scripturae sensus misticus inveniatur

In Veteri, et nobo testamento sensum misticum reperiri vidimus questione antecenti quod ergo inquirimus in praesenti est an sicut nullus datur locus in S. ptura sine sensu literali, ita nullus detur locus sine sensu mistico. Afirmat Origenes, qui in minutissimis etiam rebus Veteris testamenti alegorias quaerit, propter quod non semel a D. Hier. alegoricus interpres vocatur. Hoc ipsum extendunt alii ad nobum testamentum, afirmantes nullum esse locum in S. ptura qui praeter literalem non habeat, vel habere possit sensum misticum. Aliqui tamen Origenem excusat et dicunt ipsum comuni sententiae subscribere, quia humilia 11.a in Leviticum expresse dicit: alegorias non ubique in Scripturis esse. Sed quidquid sit de hoc.

Dicendum est non in quolibet sive novi, vel sive Veteris testamenti loca sensum misticum reperiri. Ita D. Thom. loc. sup. cit. D. Aug. lib. 16. de Civit. cap. 1.o et comuniter omnes SS. PP.

Prux

Prux Clusio ratione sensus misticus ut postea videbimus est qui rebus sensibilibus significatur quæ effectæ sunt, non solum ut sint sed etiam ut significent et vicem verborum habeat quibus Deus nobis locutus est; sed plura sunt in S. Scriptura loca in quibus nulla res effecta reperiuntur quibus Deus nobis locutus sit ergo &c. Probatur minor, quia plura sunt loca S. Scripturæ in quibus absque eo quod mediet aliqua res sensibilis per modum vocis, immediate instruuntur mores, vel virtutes commendantur vel vitia reprehenduntur, ut illud Psal. 26. v. 27. Declina à malo et fac bonum

Confirmatur 1º quia cum aliquid de Deo immediate, sive in propia natura significatur talia verba non possunt sensum misticum habere; sed plura sunt Sacræ Scripturæ loca, quæ aliquid de Deo immediate significant ergo. minor constat ex pluribus locis tam Veteris quam novi testamenti quæ prolixum esset referre, major vero probatur quia sensus misticus fundatur in aliqua re sensibili, prius per verba significata, sed quando Deus immediate per verba significatur non datur res sensibilis, prius per verba significata ergo. — Confirmatur 2º quia plures sunt tropi in S. Scriptura qui sensu mistico carent, alias sensum literalem non haberent cum non haberent quod est contra dicta disputatione præcedenti quæstione 1. ergo.

Contram Clusionem Arguitur 1º quia 1ª ad Corinth. Cap. 10. v. 11. hæc dicit Paulus de veteri testamento omnia in figura contingebant illis; sed res, quæ effectæ sunt non solum ad essendum, sed etiam ad significandum, sive ad alia figuranda mistice significant. ergo saltem in omni loco Veteris testamenti sensus misticus invenitur. Respondetur 1º cum Suarez 1 part. quæst. 1. art. 10. disp. 2. Apostolum ibi non intelligere per figuram ea quæ continent misticum sensum, sed exemplum, ac si diceret Antiquos hebreos datos fuisse nobis in exemplum, ut ex eorum punitione disceremus Deum timere, et ideo ait Apostolus. scripta sunt autem ad correctionem nostram — Respondetur 2º Apostolum non dixisse absolute omnia, sed hæc omnia in figura contingebant illis scilicet, omnia quæ proxime dixerat in quibus etsi sensus misticus inveniatur, necessarium non est, quod in quolibet alio loco veteris testamenti reperiatur, cum non in omnibus res gestæ ad significandum ordinentur à Deo.

Arguitur 2º quia Apoc. 5. v. 1. vidit Joannis librum scriptum intus et foris per quem S. Scriptura foris literali et intus sensu mistico referta significatur. ergo sicut totus hic liber S. Scripturæ et foris scriptus ita etiam intus; ergo et sicut in eo nullus est locus sine sensu literali sic etiam nullus erit sine mistico. — Confirmatur quia omnis locus huius libri Sacræ Scripturæ, vel continet rem naturalem, vel supernaturalem, sed in qualibet potest fundari sensus misticus ergo. Probatur minor quia in primis res naturalis potest ordinari ad significandum rem supernaturalem, deinde res supernaturalis ordinari potest ad significandum Eclesiam triumphantem, vel Deum iuxta illud 1ª Corrinth. 3. v. 23. omnia enim vestra sunt vos autem Christi; Christus autem Dei ergo. Respondetur ad argumentum concedo quod S. Scriptura plena est mi[s]teriis scripta intus, et foris; sed ex hoc non infertur, quod in omni loco sensum misticum

conveniat quia non omnia sunt capacia talis sensus, cum non omnia referant res gestas ut tales ad significandum ordinatas et est simpliciter necessarium ad sensum misticum — Ad Confirm. respondeo non sufficere ad sensum misticum, quod una res possit ad aliam referri, sed insuper desideratur quod talis res sit sensibilis, et eodem actu producta, et ordinata ad significandum, quae conditiones non conveniunt omnibus rebus in S. Scriptura contentis.

Arguitur 3°. quia fere omnibus SS. PP. pluries asserunt Sacram Scripturam brevium esse sermonem, sed sensibus longam, et silabis, apicibus, et punctis plenam esse misteriis et in qualibet litera multas sensuum divitias latere, sed tot sensus nequeunt esse literales ergo Confirmatur quia D. Hier. proem. in Isaiam ait post veritatem historiae spiritualiter accipienda sunt omnia, et legit E. totum quod legimus in Divinis libris nitet quidem in Cortice, sed dulcius in medula est, qui edere vult nucleum frangat nucem ergo

Respondeo quod SS. PP. loquuntur hiperbolice ut notat Vazq. 1a parte Disp. 16 cap. 3 nu. E. explicans D. Hier. sicut etiam hiperbolice dictum est Cap. 21. Joann. V. 25. sunt autem et alia multa quae fecit Jesus, quae si scriberentur per singula nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt libri. Sed quia PP. quantae divitiae in S. Scriptura sint dicere non porunt incredibilia afirmant, ut ad credibilia perveniant alioquin sibi metipsis contradicerent.

Ad confirmationem respondeo D. Hier. in prima authoritate non loqui de historia late sumpta in quo sensu omnis sensus literalis dicitur historicus; sed de historia proprie accepta quae est res gesta narratio et mistice exponi potest. Caeterum in Scriptura plura sunt loca in quibus nil gestum narratur, et idio mistice non possunt intelligi — Ad Secundam authoritatem dicimus S. Dm. non loqui ibi de sensu mistico sed de metaphorico nec loqui de omni loco in particulari, sed de S. Scriptura in genere, in qua sensus reconditus, ubi est dulcior indicatur, quia cum labore invenitur. Q. 3. quid et quotuplex sit Sensus Misticus.

Questio 3a

Quid et quotuplex sit Sensus Mysticus

Antequam ad divisionem accedamus suponendum est quod licet sensus misticus sepe cum spirituali equivocetur non est tamen idem cum illo; quia sensus misticus idem est ac absconditus arcana vocis significatione; sed sensus spiritualis sepe est manifestus in ipsa litera, et liquet in libris doctrinalibus quorum spiritualis sensus est a literali in distinctus. — Confirmatur quia in omni loco S. Scripturae reperitur sensus spiritualis seu parens spiritum quia S. Scripturae finis est nostra doctrina et recta spiritum directio sed non in omni loco Scripturae datur sensus misticus proprie talis. ergo hoc suposito.

Dicendum est 1°. Sensum Misticum sic recte definiri: Conceptus ex intencione Spiritus Sancti in S. Scripturae rebus significatus. sic N. Cond. in praesenti L. breviter. Haec definitio constat recto genere et recta differentia ergo L. ant. quia illa particula conceptus ex intentione Spiritus Sancti habent rationem generis; quia per illas convenit sensus misticus cum sensu spirituali in communi, et cum ipso sensu literali; sed per illas particulas in S. Scripturae rebus significatus differt a sensu literali, qui non rebus, sed verbis significatur ergo

Dicendum est 2.º sensum misticum S. Scripturae adequate dividi in tropologicum anagogicum et alegoricum ita cum comuni DD. Placitum N. Com. et probatur ratione res quae in S. Scriptura mistice significant, vel pertinent ad Ecclesiam triumphantem vel ad militantem; si ad secundam, vel sunt res credendae, quarum significatio est alegorica; vel sunt res querendae, quarum significatio est tropologica seu moralis quod idem est: si pertinent ad primam sunt res sperandae, quarum significatio est anagogica, sed non apparet alius modus mistice significandi ergo.

Confirmatur quia iuxta comunem PP. doctrinam, et precipue D. Aug. tres virtutes theologicae, sive theologales in nobis roborantur per sensus misticos S. Scripturae; sed fides nutritur et roboratur per sensum alegoricum, charitas per tropologicum seu moralem: nam probatio dilectionis, exhibitio est operis; et tandem spes per anagogicum ergo.

Prob. 2.º clarius Deus magnam habens curam erga Ecclesiam suam, quatuor providit Doctores ad quatuor sensus S. Scripturae explanandos, videlicet Hier. ad literalem. Ambros. ad alegoricum Aug. ad anagogicum et Gregor. ad tropologicum seu Moralem ergo. Confirmatur exemplo adducto a D. Thom. qui super Epist.ª ad Galat. Cap. 4.º referens illa verba ex Gen. 1. fiat lux: sic ait: per hoc enim quod dicit fiat lux ad literam de luce corporali pertinente ad sensum literalem si intelligatur, fiat lux, id est, nascatur Xptus in Ecclesia pertinet ad sensum alegoricum, si vero dicatur, fiat lux, id est, ut introducamur per Xptum ad gloriam pertinet ad sensum anagogicum, si autem dicatur fiat lux, id est, per Xptum illuminemur in intellectu, et inflamemur in voluntate affectu pertinet ad sensum moralem. Ubi Angel. Doct. nostram Doctrinam manifeste roborat, ergo.

Confirmatur alio exemplo, quo comuniter utuntur Doct. quia haec vox Jerusalem quae in sensu literali significat civitatem illam Judeae in qua regnavit Salomon iuxta illud Ecclesiastes cap. 1. v. 1. Verba Eccles. fili David regis Jerusalem si in sensu alegorico sumatur significant Ecclesiam militantem iuxta illud Psal. 121. rogate quae ad pacem sunt Jerusalem, in sensu morali significat animam fidelem iuxta illud Isaiae c. 52. v. 2. Excutere de pulvere consurge Jerusalem, solve vincula &c tandem in sensu anagogico significat Ecclesiam triumphantem iuxta illud Psal. 147. Lauda Jerusalem Dominum. Hi sensus mistici simul cum literali, ut facilius memoriae comendarentur sequentibus versibus a DD. fuerunt scripti.

Litera gesta docet quid credas alegoria
moralis quid agas quo tendas anagogia
Sicut Jerusalem Populus est terrena fidelis
Constans Ecclesia mons fortis Patria summa

C.ª 1. Clum argu. 1.º sensus literarii qui elementarius seu cabalisticus dicitur fundatur in numero; sed numerus ac quantitas non est verbum sed res ergo significari rebus non est propria differentia sensus mistici. Confirmatur quia plures sensus eruuntur a PP. ex literis incomplexis S. Scripturae, et maxime in hebreo ideomate,

ubi singula litera sunt significativa tum ex figura tum ex valore ipsarum ut ait Belar. in instructione linguæ hebraicæ fol. 7. ergo tali sensus vel mistici sunt vel literales si primū quod sensus misticus fundatur in literis, si dicatur secundū quod sensus literalis fundatur in rebus quia literæ in complexe nō sunt verba sed res quod

Rx ad argūm, quod numerus et gerit rationem rei et rationem vocis. res dicitur, cum significatur ut quod, et ut extremum orationis significans aliam rem; et tunc constituit sensum misticum: sicut tres dies quibus promisit Xptus reedificare templum mistice signarunt tres dies quibus transierunt ad ipsius mortem usque ad resurrectionem. Si vero numerus historialiter sumatur et in concreto aliam rem literaliter significat, ut cum Jonas minitatur et Ninivem dicens, Cap. 3. v. 4. adhuc quadraginta dies et Ninive subvertetur. Ubi ex voce numeri, et diei componitur clausula literaliter.

Ad Conf. quod si literæ incomplexe remanent, et ut non connectuntur aliis literis, et ut verba componunt, id iuxta propiam figuram, quod pertinet ad quod pertinet ad quantitatem continuā vel iuxta suū valorē qui ad quantitatē discretā pertinet res quedam est et mistice valet rem aliam significare, et hic fuit mos Hebreorum. Nam ideo B, seu Beth Domum significat quia apud Hebreos Domi figuram habet, sed si litera formaliter, et ut aliis literis connexa accipiatur literaliter significat saltim ut pars integralis vocis, ut ex se liquet.

C. 2a. Ctum

arg. 1o. præter assignatos sensus datur sensus catagogicus qui essentialiter ab illis distinguitur: ergo 2. ant. quia materia talis sensus est essentialiter diversa a materia aliorum, quia neque pertinet ad Ecclesiā, neque ad mores animæ, neque ad gloriā, sed ad infernū et eius pœnas ergo Rx negando ant. et ad proba concesso anteced. nego consequentiam, quia licet materia sit diversa sensus nō est diversus ab anagogico, sed reducitur ad illum, quia contrariorum eadem est ratio disciplina, quia tamen denominatio a principaliori desumitur, ideo huic sensui impositum est nomen per ordinem ad bona quæ in Celo consequi speramus: anagoge idem est, quod sursum ductio. Possumus tamen hunc sensum, ut respicit damnatorum pœnas, a quibus etiam speramus liberare dicere catagogicum.

Arg. 2o. Si sensus misticus S. Scripturæ divideretur in alegoricum et tropologicū et anagogicum nullus esset locus in S. Scriptura vine his sensibus; sed hoc est falsum ergo P. ma. quia quod convenit alicui quia tali convenit omni tali; sed isti sensus conveniunt S. Scripturæ quia tali: ergo. Rx negando ma: precise, sed quia tali et quali; hoc est quia Sacra, et quia significativa hoc, vel illo modo; quod licet S. Scripturæ conveniat non illi convenit secundum omnes suas partes; cum non omnes habeant eodem modo significare; unde prædicti sensus non conveniunt S. Scripturæ colective sed per distributionem acomodam et divisive

Questio 1ª Utrum divisio sensus Mistici in alegoricum &c. sit gen.ª in species

Dicendum est divisionem sensus mistici in alegoricū &c. esse univocam et generis in species. Ita N. Cm.ᵗ in praesenti. P. clusio ratione: divisio quae traditur per diferentias essentialiter oppositas est univoca, et generis in species, sed haec divisio est huiusmodi, ergo P. mi. quia significare alegorice opponitur essentialiter significationi tropologicae et significare opponitur essentialiter de aliis praedictis modis significandi; quia cum significatio sit respectus qui a termino sumit speciem et termini respecti ab his significationibus, scilicet res agendae, credendae et sperandae essentialiter opponantur manifestum est ergo etiam praedictae significationes essentialiter opponuntur ergo. Confirm. quia ita se habent tria membra sensus mistici, sicut tres theologicae virtutes, quae per sensus misticos S. ptura id nobis roborantur, ut comuniter docent D.D. sed virtus theologica ut sic dividitur divisione univoca et generis in species in tres theologicas virtutes iuxta comune placitum theolog. ergo.

Contra clusionem argr. 1º cum sensus misticus literalis dividitur in tropologicum, alegoricum, et anagogicum, quia per literam agit de credendis, agendis, et sperandis divisio non est essentialis et generis in species, sed accidentalis ut comuniter tenent D.D. ergo — Huic argumento constat ex dictis disp. 10. q. 3. in fine

Argr. 2º sensus moralis seu tropologicus est essentialiter indistinctus ab alegorico ergo ex his duobus non insurgunt duae species essentialiter oppositae. ptur ant. quia sensus alegoricus respicit Xptum credendum ut est caput Ecclesiae, et omnia eius membra includit; sed sensus moralis seu tropologicus respicit fideles quatenus ut membra Ecclesiae emulantur opera Xpti ipsius Ecclesiae capitis ergo ex unitate terminorum praedicti sensus sunt inter se indistincti:

Rpr. nego ant. et ad eius probationem disgo mi. sensus moralis respicit fideles ut membra Ecclesiae expecificative, et ut disipibiles in moribus cōdo: ut formaliter membra cum capite Xpto Ecclesiam constituentia nego mi. et consqn. In hoc enim conceptu omnia credenda gtinica includuntur et sensum alegoricum specificant; in primo vero conceptu ordinatio morum inspicitur ex totius iustitiae exemplo, scilicet, Xpto, et sensum moralem specificant. Solutio est D. Thom. quod. 7 art. 5.

Argr. 3. sensus anagogicus non difert essentialiter ab alegorico: ergo. P. ant. quia idem Xptus est caput Ecclesiae militantis, et triunfantis; sed sensus anagogicus respicit Ecclesiam triunfantem, et sensus alegoricum respicit Ecclesiam militantem ergo ratione identitatis in uno eodem capite scilicet Xpto sensus alegoricus et anagogicus erunt essentialiter idem — Rpr. nego ant. et ad probationem disgo ma. idem Xptus est caput Ecclesiae militantis et triunfantis sub diversa ratione formali, cōdo sub eadem ratione nego. Ut enim ait D. Th. quod. 7. art. 15. ad 4. sensus alegoricus respicit Xptum secundum est caput Ecclesiae militantis iustificans eam et gratiam infundens at vero sensus anagogicus pertinet ad Xptum secundum quod est caput Ecclesiae triunfantis glorificans eam quae rationes satis inter se distinguuntur.

Sed inquires: an haec divisio sit generis in species infimas? respondeo affirmative cum N. Emari. ratio est quia ut supra cum communi D.D. placito diximus ita se habent tria membra sensus mistici, qui sicut tres virtutes theologicae quae in nobis per misticos Scripturae sensus roborantur; sed virtus theologica sic dividitur in tres virtutes theologicas ut genus in species infimas, quae ulterius essentialiter non dividuntur ergo. L. S. V. habere sensus Mist. sit ita proprium S. Scripturae ut nulli alteri scripturae conveniat

Questio 5.a Utrum habere sensus Misticos sit ita propium S. Scripturae ut nulli alteri Scripturae conveniat

Ut in hac questione satis difficile et his temporibus maxime celebri sine offensione curramus, notandum est 1.o quod dum inquirimus an ita sit proprium S. Scripturae misticos sensus habere, ut nulli alteri scripturae conveniat non loquimur de proprio sumpto in quarto modo quod convenit omni soli et semper; quia in praesenti aliqua controversia seponimus ex dictis questione 2.a huius Disp. habere sensum misticum non convenire omni clausulae aut periodo S. Scripturae. Solumque loquimur de proprio in prima consideratione accepto quod convenit soli speciei licet non omni eius individuo. Igitur sensus tituli est an licet non omni S. Scripturae individuo clausulae, sive periodo sensus misticus conveniat tamen soli tali speciei S. Scripturae, scilicet sacrae sensus misticus tribui debeat.

Notandum est 2.o aliqua reperiri quae ex sua natura, sive ex primaria institutione ordinata sunt non ad representandum, et significandum sed ad essendum, et haec absolute pertinent ad ordinem rerum, et non signorum, ut petra, leo, ignis &c. alia vero sunt quae ex propria natura potius ad representandum, et significandum, quam ad essendum sunt ordinata, ut species impresae, verba mentalia, et alia quae ex impositione hominum significant, ut verba vocalia, et scripta, pulsatio cimbali, clangor buccinae, nutus &c. et haec absolute pertinent ad ordinem signorum.

Notandum 3.o quod sensus misticus ad distinctionem sensus literalis, et qui rebus, et rebus conceptum loquentis significat; quia licet res sensibilis (de quibus loquimur in presenti) pertineat ad ordinem rerum possunt tamen assumi ad aliquid significandum, quod dupliciter contingere potest. Primo per modum signi precisè, aut quia natura ipsius rei, vel aliqua eius proprietas simul cum suo nomine complet unicum signum per quod metaphorizè significat aliud, quod habet aliquam similitudinem cum illa, aut quia absque aliqua similitudine cum re significata mere ex impositione hominum assumitur res aliqua ad aliam significandam. Primum invenitur in metaphora, Parabola &c. Secundum invenitur in vexillo elevato in ramo ante cauponam et alia huiusmodi.

Secundo possunt assumi res ad significandum per modum rerum, et ut res sunt: sed ad hoc tria requiruntur, quorum quolibet deficiente non significabunt ut res, sed tantum ut signa, quia accidentaliter

extrahentur ab ordine rerum, et constituerentur in ordine signorum.——

Primum ergo, quod requiritur est, quod ~~pro~~ significatio fundetur in aliqua proprietate sensibili, et intrinseca rei, ratione cuius habeat aliquam similitudinem cum re significata, alias non significabit ut res, sed ut signum sicut ramus non significat vinum vendibile ut ramus est, seu ut pertinet ad ordinem rerum; quia nullam habet intrinsecam similitudinem cum venali vino; e contra vero Leo, Agnus, et similia, si alia requisita adsint possunt ut res sunt Christum significare, quia habent proprietates sensibiles, et intrinsecas, in quibus talis significatio fundari potest. Secundum quod requiritur est, quod res sit realiter producta a Deo qui eam ordinat ad significandum; et quod sit ordinata ad significandum ab eo qui eam produxit alias non significavit ut res, sed ut signum. Et ratio est: quia quando quis loquitur rebus res gerunt vices verborum, ut patet ex terminis; sed nullus loquitur verbo quod non produxerit; quia ut docet D. Thom. quest. 4. de verit. art. 2° de ratione verbi est quod procedat a dicente et ad ipsum dicat relationem originis: requiritur ergo quod res sit ab eo producta, et ordinata ad significandum—— Tandem 3° quod requiritur est, quod actio, qua talis res producitur sit actus intellectus; alias mistice proprie non significavit. Et ratio huius est; quia sensus misticus proprie talis est proprie verbum significans, de interno conceptu; sed verbum proprie tale procedit formaliter ab intellectu, ut docet D. Thom. loc. cit. de veritate art. 3. his verbis: quod vero ab intellectu non procedit, non potest verbum dici nisi metaphorice, in quantum scilicet, est aliquomodo manifestans. Igitur ut res proprie mistice significet, requiritur quod actio qua producitur sit actus intellectus. His ergo suppositis.

Dicendum est ita esse proprium S. Scripturae sensus misticos habere, ut ipsi soli, et nulli alteri Scripturae conveniat. Ita N. Cmarl. in presenti et N. Antº a Matre Dei cum communi T.T. et theolog. sententia. Probatur clarius ex D. Thom. quolibeto 7. art. 16. ubi ait in nulla scientia humana industria inventa, proprie loquendo potest inveniri nisi literalis sensus, sed solum in ista Scriptura cuius Spiritus Sanctus est autor: ergo ex mente D. Thom. &c.—— Confir. ex eodem Ang. Doct. supra Cap. 4. ad Galatas lectione 7. ubi ait: est duplex significatio una est per voces alia est per res, quas voces significant; et hoc specialiter est in hac Scriptura, et non in aliis, et ideo in aliis scientiis ab hominibus traditis, qui non possunt acomodare ad significandum nisi tantum verba solum voces significant. Hoc ipsum docet Ang. D. aliis in locis ergo.

Pr. 2° ratione: sensus misticus est, qui rebus vice verborum res alias significat; sed solus Deus, qui est author S. Scripturae potest uti rebus vice verborum ergo. P. mi. ille proprie utitur rebus vice verborum qui eadem actione producit et loquitur; nam qui rem producit actione distincta ab ea qua illam ad significandum ordinat necessario supponit rem in ordine rerum, et rei superaddit formam adventitiam ipsam extrahentem ab ordine rerum, et constituentem in ordine signorum; sed solus Deus, qui intellectu operatur edicit ad extra eadem actione producit, et loquitur; quia cum ordinare sit opus rationis iuxta philosophum 1° Metaph. cap. 2

solum, qui ratione sui intellectuum producit potest ipsam in ordine rerum permanenti eadem actione ad significandum ordinare ergo.

Confr. qui ut res significentur per modum rerum, requiritur, tum quod significatio activa talium rerum, fundetur in aliqua proprietate intrinseca et sensibili ipsarum rerum ratione cuius habeant aliquam similitudinem cum re signata: tum quod res sit producta per eadem actione qua ordinatur ad significandum ab illo, qui eam sic ordinat: et tandem quod fiat per actum intellectus; sed totum hoc a solo Deo fieri potest: ergo. Ma: constat ex notabilibus minor est certa et probatur. quia solus Deus cunctarum rerum proprietates cognoscit et eas per actum intellectus producit et ordinat ad significandum iuxta illud Psal. 32. v. 9. ipse dixit et facta sunt, ipse mandavit, et creata sunt: ergo solus Deus modo dicto potest eas ordinare ad significandum.

Pba 3º ratione desumpta ex D. Thom. quodlibeto 7. art. 16. quae potest ad hanc formam redaci. Tunc res significant ut res quando cursum suum peragentes aliquid significant; sed sic ordinare rem, quae perse est instituta ad essendum, ut cursum suum peragens aliud significet solius Dei est. ergo. Pbatur mi. eo ipso quod Deus sit author naturae omnes res subjectae sunt eius providentiae; et ideo ipsis secundum suam naturam et ut eis sunt convenient, ut ad finem a Deo intentum ordinentur per eius providentiam; nec extrahentur res a suo cursu, etiam si illa, quae instituta est ad essendum ordinetur a Deo ad significandum; quia omne, quod a Deo fit in creatura licet sit contra consuetum cursum, absolute tamen est iuxta cursum naturae; sed hoc non convenit rebus respectu alicuius creaturae; quia nulla est author naturae ergo.

Contra: Clariorem aeque. 1º. tunc in aliqua scriptura datur sensus misticus; quando res ut res sunt significans; sed homo potest uti rebus ut rebus ad significandum ergo hoc non est proprium solius S. scripturae. P. mi. tunc res ut res sunt significat, quando ab initio sui esse producuntur ad hoc ut sint et simul ut significent; sed potest homo aliquod artefactum facere ad hoc ut sit et simul ut significet ergo —
Confa: quia potest quis cellam mundare ad hoc ut munda sit, et simul hanc munditiam ordinare ad significandum munditiam cordis ergo. Similiter potest quis minores herbas alicuius viridarii evellere intendens viridarii pulchritudinem et simul intendens eradicationem potiorum, vel ut nocii homines e medio rei publicae tollantur ut solet dici de Tarquinio Monacho et Aragoniae rege in eius historia ergo

Rpetur: quod res ut significent ut res sunt non sufficit, quod ab initio sui esse, habeant quod sint, et quod ordinentur ad significandum, sed ulterius requiritur omnes conditiones in 3º Notabili relatae, scilicet, quod eadem formaliter actione qua res habeant ut sint, habeant etiam ordinari ad significandum et quod talis actio sit formaliter intellectio, quod minime in artefacto ab homine elaborato reperitur. Ad Confirmo nega. quod mundatio cellae, et herbarum evulsio, fit a potentia loco motiva, et sic ordinata ad significandum ab intellectu non significant ut res sunt hoc est ut suum cursum peragentes illam significent ut signa sunt.

sed contra hanc solutionē obiicies: mundatio Celæ, et herbarum ebullitio sunt a potentia loco motiva ut concedimus, sed hæc non distinguitur ab intellectu, qui non solū ordinātur ad significandum, sed etiam herbarū ebullitio, et Celæ mundatio procedunt ab intellectu, ac proinde ex hoc capite non repugnat quod mistice significent. — Respondeo quod in via Angelici Præceptoris et valde probabile, quod potentia loco motiva, et executiva distinguitur realiter ab intellectu, de quo videantur N. Complutenses tract. de Anima Disp. 6. quæst. 2. et iuxta hanc solutionē nullā habet vim replica. Respondeo 2º quod potentia loco motiva, seu executiva saltem formaliter, virtualiter distinguitur ab intellectu, ut docent N. Complutenses loc. cit. quæ distinctio sufficit ut id, quod procedit ab potentia loco motiva ut virtualiter distincta ab intellectu non sit verbum, ad modum quo licet Spiritus Sanctus procedat per voluntatem, quæ realiter est idem cum intellectu, non procedit ut verbum, neque eius processio est generatio ut dicitur in tract. de trinitate.

Argue 2º in Rituali Romano, et Pontificali verba eius non sunt S. Scriptura, sed in illis sensus misticus invenitur ergo. Probatur minor: verba quæ sacerdos, et Episcopus dicunt dum sacris vestibus induuntur, quæ in Rituali Romano, et Pontificali continentur immediate ipsas vestes significant, et ulterius altiora misteria denotant, quæ apud Misticos, et devotos Doctores explicantur, sed in hoc consistit sensus misticus: ergo. Confirmatur quia propter hanc rationem Sacra Scriptura dum legalia præcipit ornamenta sensum misticum continet: ergo.

Respondeo negando minorem et ad eius probationem dicimus, quod voces, et vestimenta Sacerdotalia, et Episcopalia non pertinent ad ordinē rerum, sed solum ad ordinem signorum propter superius dicta; et ideo non significant mistice à Doctoribus explicata, ut res sunt, sed solum ut signa sunt, quia illorum significatio fuit illis adventitia, qua posita et non antea significant misteria ab Ecclesia instituta, et inventa. — Neque confirmatio aliquid convincit, quia ornamenta legalia continentur in Scriptura Sacra, cuius Deus est author, qui potest uti rebus ut rebus ad aliud significandū, quæ potestas in Ecclesia non reperitur ut constat ex rationibus nostræ Conclusionis.

Argue 3º quia ut ait D. Gregorius hom. 17. in Evang. Dominus Salvator noster aliquando nos operibus, aliquando vero sermonibus admonet, sed Christus ut homo admonuit, ergo etiā ut homo operibus instruxit; sed in hoc consistit sensus misticus: ergo. Probatur consequentia quia satis dissonum est dicere quod facta Christi ut hominis non sint nobis exempla imitanda. — Respondeo quod licet Christus ut Deus operibus, ut rebus admonuerit (in quo stat essentia sensus mistici) ut docet D. Augustinus trac. 24. in Joan. his verbis quia ipse Verbū Dei est, etiā factū Verbi Verbū est tamē Christus ut homo nobis nō admonuit operibus ut rebus, sed solū ut signis: quia potentia executiva in Christo ut homine nō erat intellectus et ideo eius opera erāt signa sicut opera cuiuslibet alterius Sancti, sed nō erāt Verba, quia nō erāt opera Verbi intellectualiter operantis simul, et loquentis.

Ad dices si Spiritus Sanctus carnem assumeret, et miraculose operaretur ipsis operibus mistice nobis loqueretur sicut nunc Christus operibus mistice loquitur, sed tunc opera miraculosa non essent verba Verbi, sed verba Spiritus Sancti ergo nunc opera Christi non dicuntur verba mistice quia sunt a Verbo, sed etiā quia sunt ab homine

 Confr. quia si humanitas Xpti non posset operibus mistice loqui, nec Divinitas Xpti posset hoc modo operibus loqui, quia doctrina quam sui per operibus nobis instruit non est sua sed patris: ut dixit S. Joan. per haec verba: mea doctrina non est mea sed eius qui misit me, ergo solus Pater poterit mistice loqui.

Rpx qd si Spiritus Sanctus carnem assumeret id ipsum de eius operibus diceremus, ac nunc dicimus de operibus Xpti, quia qd nunc opera verbi dicantur non est quia opera Dei ad extra non sit a tota Trinitate, sed quia verbo attribuitur quod per illud facta sint omnia, quia in eo splendent omnium rerum imagines, unde in casu posito etiam opera Spiritus Sancti dicerentur operabuntur quia essent opera Dei et per verbum per quem facta sunt omnia dicerentur tamen a persona assumente opera Spiritus Sancti et ut ab eo essent opera simul et verba mistice proprie significarent ut nunc dicimus de operibus Xpti.

Ad confirm. dicimus: qd ut doctrina Xpti ut a Patre ipsi communicata per generationem aeternam potest dici non Xpti sed patris, quia Xpus non est fontale principium intelligendi sed omnia accepit a Patre absque detrimento aequalitatis et cooperationis non solum ad intra sed etiam ad extra in comunicando rebus esse et mistice significare. Si tamen locus Joan. intelligatur de Xpti doctrina, sive aquisita sive infusa potest etiam dici talis doctrina Patris et non Xpti quia iussu et praecepto Patris Xpus docebat. sed per hanc doctrinam Xpus non loquebatur mistice proprie propter superius dicta.

Arga 2o. peccata quae in Veteri testamento afferuntur significant mistice actiones bonas quae laudantur in novo testamento ut const. ex dicend. in sequenti sed peccata non fiunt a Deo ergo non solum Deus sed etiam homines possunt mistice loqui. Rpx quod peccata reduplicative ut talia, seu formaliter et expresse dicunt malitiam non significant mistice sed solum materialiter sumpta, et quia ad entitatem habent hoc modo significare, peccata ergo hoc secundo modo accepta a Deo intellectualiter operante simul et ordinante ad ea significandum proveniunt, tamen modo non proveniunt ab homine et ideo homo per peccata non potest mistice loqui.

Sed pro complemento quaest. inquires An habere sensus misticos improprie et similitudinarie talis scientia humana industria inventa vel optime posset convenire! Rpx affirmative contra V. Con. Plex D. Tho. 1. q. 1 art 10. ubi ait in nulla scientia humana industria inventa proprie loquendo potest inveniri nisi litteralis sensus sed solum in ista scriptura cuius Spiritus Sanctus est author ergo habere sensus misticos improprie et similitudinarie talis potest convenire cui arti humana industria inventi. Pr. 1o. ratione desumpta ex eodem Ang. Doct. 1 part quest 45. art 6. ubi assimilat Deum operantem, et creaturas producentes agentibus creatis per ideam operantibus, et potest sub hac forma proponi. Deus producens creaturas tribuit eis esse, et simul significare, et proprium cursum peragunt, quia eadem actione intellectiva dat eis esse et significare iuxta ideam in sua mente praehabitam, sed homo operans per ideam tribuit eis esse et significare taliter quod licet actio proxima tribuens

esse non sit elicita ab intellectu est tamen ab illo imperata ergo quamvis res ita perfecta mistice proprie non significet, plurimum tamen assimilatur rei proprie mistice significanti q.e.d.

Questio 6.a Utrum in Sacra Scriptura actio pecaminosa posit mistice significare actionem virtuosam et è contra

Pro resolutione dicendum est, quod ut actio virtuosa significet mistice pecaminosam, vel pecaminosa virtuosam duo requiruntur: primum est quod similitudo ratione cuius una ex his actionibus mistice aliam signet sit patens, et clara: secundum est quod talis significatio in qualibet actione determinata munita sit authoritate alicuius S. Patris, vel gravis authoris afirmantis misticum sensum ibi contineri: hoc suposito

Dicendum est quod actio pecaminosa potest in sensu mistico signare virtuosam et è contra. Ita plures S.S. PP. et DD. et prob. Conclusio: quo ad 1.a part. ratione desumpta ex D. Aug. lib 22. contra Faustum Cap. 28. et precipue cap. 33. super Genesim, que potest ad hanc formam reduci de opere malo nascitur opus bonum Dei: ergo actio mala potest esse forma actionis virtuose, et eam mistice signare. patet consequentia: quia si de opere alias malo nascitur opus bonum Dei, quare actio alias mala non poterit signare virtuosam non opere pecantis, sed opere Dei scribentis, ut ait Aug.s non ratione malitie quam Deus non attingit, sed ratione entitatis, quam Deus causat ant.e prob. adulterium est opus malum, sed homo qui est opus Dei aliquando nascitur ex adulterio de fecunditate seminum, non de turpitudine vitiorum ut ait ipse Aug.s de entitate actus non de formalitate malitie q.e.d.

2. Prob. 2.o hac secun. Prima pars Conclusionis. ut actio pecaminosa posit mistice virtuosam signare sufficit quod secundum entitatem phisica considerata habeat aliqua similitudinem cum re quam intendit significare, sed hoc reperi potest in actio pecaminosa considerata secundum entitatem phisica et sensibilem seu secundum materiale materialiter sumptum ergo. ma. pat. quia actio pecaminosa quando ad signandum ordinatur non est necesse quod proponatur, ut imitanda, vel vitanda, sed solum requiritur, quod secundum entitatem phisica et sensibilem considerata habeat aliquam similitudinem cum re quam signare intenditur, quoniam sensum misticum in similitudine ad aliam fundatur. Mi. prob.: quia actio pecaminosa quoad entitatem phisicam a Deo causatur, et ad ipsum Deum refertur q.e.d.

3. Jandem prob. aliquibus exemplis ex SS. PP. adductis nam D. Aug.s cap. 22. Contra Faustum Cap. 86. ait illa conmistio incestuosa Jude cum Tamar signat veram penitentiam, nam Tamar interpellata

amaritudo Iudas interpretatur Confessio et in vera penitentia amaritu-
do et Confessio Copulantur hic usq. D. Aug. ubi nostra sententia manifeste
docet D. Ambr. Serm. 33. docet Samaritana cuius adulterii sordes qui-
bus Xptus sordes dilexit D. Thom. quest. 88. art. 2 ad 2. ait Jephte, qui fi-
lium inocentem occidit faciebat aliquid bonum &c.

Deinde prim. Clusio
quo ad 2.a part. quia actio pecaminosa propter aliquam proportionem cum
actio virtuosa ipsam mistice signat ergo a contrario sensu actio bona et vir-
tuosa propter aliquam convenientiam et circumstantia cum actio pecami-
nosa poterit etiam ipsam mistice signare: ut constat in Moise qui vul-
tum suum irradiantem, et splendentem operiebat quod bonum et virtuosum
erat et tamen mistice signabat prelatos et Doctores qui lumen scientie
que alios possunt illuminare abscondunt contra Xpti Dni preceptum Math. 5.
v. 16. sic luceat lux vestra coram hominibus.

Prob. 2.o aliquibus exemplis prac-
ticis SS. PP. refertur. Nam D. Ambros. in Apologia David Cap. 8 loquens de aqua
quam David ex Cisterna Bethleemitica concupivit et postquam eam adducta fuit
noluit bibere, sed iuste et meritorie libavit eam Dno: sic ait: Typus fuit Po-
puli Iudaici Mesiam petentis, et desiderantis ut veniret sicut pluvia in vellus
et sicut ros matutinus; sed postquam ex Maria puerpere nascitur ab ipsis Iu-
deis Contemnitur et noluerunt recipere. Ubi ut vides actio signans fuit bona, in
David, et actio signata fuit in Iudeis mala, D. Hier. ad illud Math. cap 12.
v. 46. ait Ecce Mater eius et fratres stant foris: sic ait Virginem Mariam
foris stantem signare Sinagogam que noluit ad Xptum ingredi credendo.
ergo ex mente SS. PP. Contra 1.a part. Clusionis arguitur. ut aliqua res signet mis-
tice aliam non sufficit quod inter utramq. detur aliqua similitudo sed ulterius requiritur
quod fiat a Deo et ab ipso ad signandum ordinetur ut diximus; sed opera mala non fiunt a Deo nec
ab ipso ordinantur ad signandum, sed solum permittuntur, quia Deus non est malorum auctor: ergo. Resp.
quod licet opera mala quo ad formalitatem malitie non causentur a Deo, causantur tamen ab ipso
quo ad entitatem phisicam ut docet cum D. Tho. eius Disp. dicta ergo opera non signant formaliter ut ma-
la, sed solum secundum entitatem phisicam secundum quam a Deo causantur et ad signandum ordinantur
ratione alicuius similitudinis: quod brevius dixit Aug. pro nostra Clusione cit. cum dixit, mala
facta signare aliqua bona non peccantis opere sed scribentis, quia peccantis opus est malum
quod Deus non causat, et ideo non est verbum illius, at vero opus Dei scribentis est materiale actus
quod quia causatur a Deo potest illud ad signandum ordinare.

Arguitur 2.o res a quibus sumi-
tur significatio mistica ad diferentiam verborum ad diferentiam verborum
a quibus sumitur sensus literalis signant ex similitudine naturali quam
cum rebus quas signant sed actio pecaminosa non assimilatur actioni
virtuosa aut e contra ergo— Confir. quia in Sptura nunquam sig-
nantur leta, tristibus severa, Clementibus mine promisionibus, nec
captivitas libertati ergo.

Atq. qd actio peccaminosa habet similitudinem cum actione virtuosa ut constat ex exemplis pro ntra Conclusione adductis; quia vero ad significationē rerum non requiritur qd similitudo stet in omnibus, ut patet in Leone qui qui etsi Xptum significet non tamen est similis Xpto. in omnibus ut diximus D. 10. q. 8. in principio ideo actio, que exercita ab uno et cum talibus circunstantiis, poterit esse figura alterius, quę etsi in aliquo sit ei similis, exercita tamen cum aliis circunstantiis, erit bona sicut Salomon ingrediens ad feminas idolatras, peccavit quia hoc erat ei lege prohibitum et nihilominus mistice signavit Xptū, qui omnes Gentiles spirituali matrimonio sibi copulavit in quo non deliquit Xptus quia lex de hoc matrimonio nō loquebatur

Ad Confir. 2am respdo antec. qui in sacra Sptura nomine convivii significatur immediate seu mistice mors et passio Xpti juxta illud quoties cumq. manducabitis panem hunc et calicem bibetis mortem annuntiabitis & similiter agnus typicus Paschalis cū gaudio editus passionē Xpti significabat et si aliqui Sancti Patres ad quos Adversari confugiunt, contrarium tenere videantur, interpretari deberent iuxta superius dicta quia solum intendunt qd in hac materia non est procedendum omnino absolute sed cum distintione et formalitate in ntris probationibus assignatis.

Ad 2am part. Conclusionis: sic argr. etsi mala possint esse figura bonorum non tamen bona malorum ergo. Respdetur ideo mala possunt esse figura bonorum, quia habent aliquid boni ratione, cuius possunt figurare, et representare bona; sed bonum non habent aliquid mali, quia bonum ex integra causa ergo. Resp. quod ut bonum sit figura mali, non est necesse quod habeat aliquid malitie, sed sufficit quod secundum entitatem phisicam habeant aliquam similitudinem cum illo: sicut in causa Urie portantis literas quibus iubebatur occidi, in qua acta portandi literas nulla fuit malitia, et nihilominus magna fuit similitudo cū populo Judaico habente literas sacras vel cum viris literatis quibus mala doctrina eius eterne damnationis est causa R. J. U. Viri impii de quibus in S. ptura fit mentio mistice Xptum significent?

9 Questio 7a Utrum viri impii de quibus in Sacra Sptura fit mentio mistice Xptum significent?

Dicendum est quod in aliquibus viris impiis et peccatoribus in S. ptura Xptus Dnus significatur mistice, ita fere omnes S. S. P. P. et Exposit. Ratio Conclusio ratio actio mala ut diximus, quest. ant. poterit mistice significare actionem bonam ergo similiter vir impius poterit significare virum santissimum scilicet Xptum

 Prim. Conseq. ideo actio mala potest mistice significare actionem bonam quia habet aliquid boni ratione cuius potest rei signatae asimilari, sed etiam viri impii hoc habent ergo. Pr. 1° exemplo Ionae luentis inobedientiae penas in ventre Ceti, qui Xpto asimilatur, et ipsum Xptum mistice significat ut ipse Xptus explicuit Math. 12° v. 40; sed similitudo non stat in malitia, sed in eo quod sicut Ionas latuit in ventre Ceti tribus diebus, et tribus noctibus et corruptionis expers redit in lucem sic Xptus tribus diebus et tribus et noctibus permanentis vivus e sepulcro exiit. Pr. 2° aliquibus exemplis a SS. PP. aductis: quia Salomon licet de eius eterna salute dubitetur Xptum significavit ut docent communiter SS. PP. et ideo claram et illustrem in suis factis Messie figuram expresit, ut illud increduli Iudei verum Messiam fuisse crediderint. Similiter David in solario deambulans, et uxorem Urie concupiscens fuit figura Xpti ut docet D. Gregor. lib. 3 in moral. cap. 16 his verbis: Cuius autem David in solario deambulans typum tenet, nisi eius de quo scriptum est in sole posuit tabernaculum suum. Preterea absalon pendens in Quercu Xptum non propria pecata sed aliena luentem figuravit ait Nisenus trac. 2 in Psal. Cap. 11.

Denique ut alia omitam verba Zacharie Cap. 13. v. 16. et dicitur ei: quid sunt plage iste in medio manuum tuarum &c. que ad literam de quodam falso Propheta proponitur cruci afixo et plagato, ut tenent comuniter interpretes cum communi PP. sententia aplicat Xpto Domino Ecclesiam legens in Epistola hoc caput in Missa de Pasione non quia fuerit typus Xpti ex eo quod fuerit Propheta malus et mendax, sed quia ille a Patre et Matre sua fuit cruci afixus ut dicitur v. 3. eiusdem cap. sic etiam Xptus a Sinagoga et Iudeis progenitoribus suis fuit morte damnatus.

Ca. sententia tribuitur D. Hier. ab aliquibus interpretibus, qui putant illum reprendere eos qui homines impios asserunt fuisse typum Salvatoris. Arga ergo ex D. Hier. non Sanctus Doctor acriter reprendit eos qui dicunt aliquos pecatores typum fuisse Xpti eumque mistice significasse. Ergo. Prius ant. quia in Cap. 45 Isaie in quo agitur ad literam de Rege Ciro ait satis mirari nescio que stultitia sit legentium, ut hoc ad Xptum referant. Ergo. Rx: D. Hieronimum solum reprendere eos qui ea cum quibus nullum est cum Xpto similitudo de ipso Xpto interpretantur et ideo super caput citatum Isaie reprendit Sanctus Doctor eos qui ea que de Ciro dicuntur v. 4 et 5. nempe et non cognovisti me, ad Xptum per quem mundus reconciliatus est a Deo referunt. Ceterum quatenus Cirus liberavit Populum Israel de Captivitate et restitui iusit templum typus fuit et figura Xpti. Unde quando D. Hier. loc. cit. et aliis que citari possunt negare videtur viros impios figurari Xptum et ipsum mistice signare solu loquitur de viris impiis formaliter talibus

quod et nos libenter afirmamus non vero loquitur de ipsis materialiter sumptis. Questio 8. Utrum ex sensu Mistico posit sumi eficax argumentum ad res fidei provandas et hereticos coarguendos.

Questio 8. Utrum ex Sensu Mistico posit sumi eficax argumentum ad res fidei provandas et hereticos coarguendos.

Quod ex sensu literali posit sumi, et de facto sumatur firmum et eficax argumentum ad res fidei provandas omnium est concors, et unanimis sententia; quare dificultas solum versatur circa sensum misticum. Pro cuius inteligentia Notandum est 1º quod argumentum teste Quintiliano lib. 5. caplo. 10. est ratio provationem prestans qua colligitur aliud per aliud, vel ut definit D. Thom. 3. part quest 55. art. 3. est ratio rei dubie faciens fidem. Itaque argumentum est est id per quod id quod est dubium per id quod non est dubium firmatur, et quia ratio dupliciter potest ad provandum procedere Primo vel necesitate inducendo ita ut non posit esse veritatis defectus, quod proprium est argumenti demonstrativi omnino certi et eficacis, vel non inducendo necesitatem, sed tantum ut in pluribus verum concludendo quod argumentationi provabili convenit.

Notandum est 2º ex sensu mistico posse sumi saltem provabile argumentum ad res fidei provandas et hereticos coarguendos maxime si alicuius S. Patris authoritate roboretur certum est. Quia ut docet D. Thom. 1. par quest art 8. ex authoritate DD. Eclesie tanquam ex propiis arguit theologia probabiliter quare theologia solum procedit ex argumento eficaci.

Pro quo Notandum est 3. ex D. Thom. loc. Cit. theologia non non conmentari ad provanda sua principia que sunt art. fidei in nulla scientia provet sua principia sed ex illis ad provanda alia procedit si enim non provaret sua principia hec non essent principia sed illa, nihilominus aliquando disputat cum negantibus sua pricipia si adversarii aliquid eorum concedant, que per Divinam revelationem habebimus.

Dicendum est 1º quod ex sensu Mistico secundum se considerato eque, ac ex literali potest sumi eficax, et convincens argumentum ad res fidei provandas et hereticos coarguendos. Ita N. Cur. Pred. 8. quest. 1. n. 190 et N. Ant. a Matre cum comuni sententia theol. probatur ratione: ex sensu literali possunt sumi eficax argumentum quia etiam ex sensu mistico secundum se consideratum. Ant. est certum. Prob. consequentia quia ideo ex sensu literali potest sumi eficax argumentum

 quia est intentus ab Spiritu Sancto qui nec fallere nec falli potest sed sensus Misticus etiam est intentus ab Spiritu Sancto cum sit verus Scripturae sensus ergo

Confirmatur omnis vera locutio Dei est infallibile testimonium demonstrativum veritatis sed Deus vere loquitur rebus (in quo stat sensus misticus) sicut et vocibus in quo est sensus literalis) ergo. Confirmatur 2º quia omnis Scriptura Divinitus inspirata utilis est ad docendum, arguendum &c. ut dicitur 2ª ad Thimoth. Cap. 3. v. 16. sed sacra Scriptura quoad sensum misticum est divinitus inspirata sicut quoad sensum literalem ergo.

Dicendum est Secundo ex sensu Mistico quoad nos considerato aeque ac ex literali sumi posse argumentum eficax, quando nobis certo constat in aliquo loco sensum misticum contineri probatur prima clusio. si propter aliquam rationem non posset eficaciter argumentari ex sensu Mistico quoad nos considerato esset quia quoad nos considerato, esset quia significatur medio rerum propter aliquam similitudinem et cum una res posit pluribus esse similis non potest fieri processus ad aliquid determinate quia nescimus ad quid Spiritus Sancti intentio directa est sed in presenti loquimur de sensu Mistico de quo sumus certi ergo. Confirmatur quia Apostoli et SS. PP. sepe in suis Scripturis utitur sensu mistico ad res fidei provandas et Hereticos coarguendos, quia illis de tali sensu certo constabat ex capitibus infra referendis

Sed hic advertendum est primo quod si nobis adfuerit infalibilis certitudo de existencia sensus Mistici sed tantum conjecturalis aut prudentialis: quod tunc provatio ex eo deduncta non erit demonstratio sed solum infert in Topicam persuasionem et hic est comunis Concionatorum usus inter Catholicos quos conantur suadere non tam ad fidem quae supponitur generata, sed ad correctionem morum per virtutum aquisitionem et vitiorum destructionem.

Advertendum est 2º quod ex sensu mistico raro sumitur eficax argumentum et frequentius ex sensu literali propio, quia licet uterque sensus quoad se sit equalis certitudinis et authoritatis tamen sensus Misticus quia pendet ex similitudine rerum incertior nobis est et aliunde ex vi verborum non est determinatus ad hoc, ut quoad nos eficaciter convincat, sed indiget adminiculo alterius loci illud explicantis; alius vero sensus literalis propius communiter ex vi verborum determinatus est et ideo ex ex illo solo sive solitarie sumpto, potest argumentum eficax deduci. Diximus ex sensu literali propio quia literalis metaphoricus eadem incertitudine laborat ac misticus, nisi nobis ex alio loco constet, aut tam usitata sit Metaphora ut nulla sit circa intelegentiam illius dubitatio

Sed inquiries unde nobis certo constare potest, qd hic vel ille sensus misticus in aliquo loco continetur? Rx. quod ex triplici capite potest cognosci: primo ex revelatione spirit. Dei mediata, ut cum Xptus, vel Sptus Sanctus docuerunt Apostolos, et Evang. explicantes illis Spturas ut Luc. Cap. 24. dicitur: Xptum aperuisse Discipulis sensum ut intelligerent Spturas et Ioan. 16. v. 13. promittitur Apost. Sptum Sanctum ut eos doceat: vel mediata qua Apost. et Evang. qui vel verbo aliquos sensus mist. explanarunt qui usq. ad nra tempora tradit. in Eccl. conservatur, ut Virginitas B. M. Virg. praefigurata fuit in rubo Moisis, ut ex traditione forte ab Apost. accepta habet Eccl. et ideo canit: rubu quem viderat Moisis incombustu, conservatam agnovimus tua laudabilem virginitate, vel in suis Sptis in novo testamento plures historias veteris testamenti in sensu Mistico explicarunt, ut constat ex loc. cit. in prima quest. huius disput.

Secundo potest sensus Misticus certo et infalibiliter cognosci si Pontifex aut concilium legitime, et canonice congregatu definierit talem sensu in aliquo loco contineri; quia sicut Pontifex (et ideo dicimus de Concilio generali legitime congregato) propter assistentia Sptus Sancti non potest errari in Canonizatione S. ptum, quia est res ad fidem pertinens ita neq. in interpretatione veri eius sensus, sive literalis sive Misticus quia etiam est res ad fidem pertinens.

Tertio constare nobis potest sensus mistici existentia in aliquo Sptura Sacra loco ex comuni omniu SS. PP. consensu, quando scilicet, aliquo sensu mistico omnes utuntur ad aliquod fidei dogma comprobandu; vel quando omnes comuni consensu ita aliquem locu intelligunt. Nam comunis omniu SS. PP. intelligentia in rebus fidei et sacra Sptura expositione ita firmu facit argumentu ut asserat Bañez, qd. sit de fide, aut saltim erroneu sit oppositu; et ideo in Concil. Trident. Sessione 4. sancitu est, ne in rebus fidei et moru aliquis Sptura Sacra contra unanimu SS. PP. consensu interpretari audeat.

Argor 1. Contra dicta: Sancti PP. docent ex sensu mistico no posse sumi efficax argum ad res fidei probandas ergo ant. probr 1o ex D. Hier. ubi in cap. 13. Math. sic loquitur de sensu Mistico: pius quidem sensus, sd incomprobabile et dubia elimatu intelligentia potest ad authoritate dogmatu proficere. Probr 2o ant. ex D. Thom. 1 part. quest. 1a art. 10. ad 1. ubi ait cu omnes sensus fundentur supra unu scilicet literalem, ex quo solo potest trahi argum: no aute ex his qd. secudu allegoria dicuntur ergo.

Rx. negado ant. et ad prima probatione ex D. Hier. desumpta dicimus S. Doctorem loqui vel de sensu Metaphorico, vel de Mistico non evidenter cognito, ut tali: utraq. enim cum exigat similitudine unius rei, ad aliam indiget alterius Sptura Sacra loco, ornatu sensu literali proprio

vel traditione, aut declaratione Ecclesiæ ut certo nobis innotescat: quibus auxiliis destitutus manet ut principium dubiæ sententiæ, et ineficax ad demostrationem non ex defectu suæ infalibilitatis, sed nostræ inteligentiæ — Ad secundam probationem ex D. Thom. respondetur. Santus Doctorem solum intendere, quod ex solo sensu literali, hoc est, ex sensu literali solitarie accepto, et absque alio adminiculo potest trahi argumentum quia iste sensus est magis determinatus, quod non potest dici de sensu mistico solitarie accepto propter suam indeterminationem et ideo ut ex eo posit argumentum eficax desumi debet adiuvari adminiculis supra traditis.

Argue. 3°.

Sensus Misticus fundatur in similitudine unius rei ad aliam; sed quelibet res potest pluribus esse similis ergo determinata consequencia non potest inferri ex illo. ergo. Respondetur ex dictis, quod licet similitudo posit incertitudinem, et ambiguitatem producere; tamen contextus literæ, et testimonium alterius loci, traditio, authoritas Ecclesiæ, et comunis inteligentia SS. PP. indiferentiam determinat, qua indiferentia sublata, et non antea, potest ex sensu mistico firmum trahi argumentum. L. D. V. sensus Misticus sit literali præstantior

Questio 3ª Utrum Sensus Misticus sit literali præstantior

Ex dictis Disputatione 3. quest. 3. constat sensum Sacræ Scripturæ divisione esenciali et univoca dividi in literalem et misticum ex quo legitime infertur eque participari ab utroque quod sit; conceptus ex intentione Spiritus Santi in S. Scriptura significatus: unde in hac ratione questio vacat dificultate quare descendentes ad diferentias per quas species ultimo esentialiter constituuntur Cum species sint sicut numeri, se ipsas in perfectione excedentes, inquirimus, quæ ex his speciebus dignior sit?

Dicendum est sensum literalem absolute loquendo præstantiorem, excelentiorem, et digniorem esse sensu Mistico. Ita cum aliis Nostri Comuniter a S. Hier. Et probatur ratione: ille sensus est in Sacra Scriptura præstantior, qui primario esentialiter et adequate Dei conceptum hominibus scitu necesario manifestat, sed huiusmodi est sensus literalis, non vero sensus Misticus: ergo. Maior admititur ab Adversariis et minor probatur. Deus decrevit per Sacram Scripturam docere hominibus necesaria ad beatitudinem asequendam, scilicet, præcepta moralia, sacramentalia et fidei misteria; sed eo ipso per se, et esentialiter intendit sensum literalem, et non eadem vi sensum misticum: ergo. Probatur minor quia eo ipso, quod Deus per Scripturam intendat exprimere suum conceptum illud manifestat per literas; sed manifestare conceptum

per literas est illu per sensu literalem exprimere: ergo. Confir. intentio cu
iuslibet agentis versatur circa esentia rei producta non vero circa eius
propietates vel accidentia, sed sensus literalis pertinet ad esentia Sacrae Scripturae;
et ideo de illa per se primo predicatur semper, et pro semper, et de omni
eius loco, quod de sensu mistico verificari non potest ut constat ex dictis ergo
prima intentio Dei &c. Sed ex primaria intentione agentis sumitur per-
fectio et dignitas rei producta ergo.

Pr. 2º. clusio; seu potius roboratur huius conclusio
dicta: Deus plus intendit per Sacram Scripturam precepta moralia, sacramentaria, et fidei
misteria, in quibus continentur omnia necesaria ad salutem, quam ea quae pertinet
ad excitandos animos, vel virtutes fovendas; sed Deus proponit nobis primu per sensu li-
teralem Sacrae Scripturae, et secundu proponit per sensu misticu ergo.

Contra Clusionem

Arguitur 1º. Sancti Patres sensu literalem apellant Cortice, et misticu dicunt esse nucleu
seu medula; sed medula perfectior est cortice ergo. Respondeo quod Sancti Patres apelant sensu
literalem Cortice, quia est primus et inmediatus sensus Verborum; in illo tame
no cognoscitur nuda cortice, sed etia altam, et suprema medula, ut liquet in illis verbis
Isaiae: Ecce Virgo concipiet, et pariet filiu, et Ioanis: Verbu Caro factu est. Et in alis
omitamus Math. 28. v. 19. dicitur de Misterio Sanctissimae Trinitatis: baptizantes eos in
nomine Patris, et filii et Spiritus Sancti. In his ergo locis clarus est sensus literalis,
et tame in eis altissima sunt tantaru misteriosaru medula, et quae superant
creatu intelectu recondita est.

Arguitur 2º. ille sensus est perfectior qui magis se-
parat Scripturam Sacram ab Scriptura humana, sed talis est sensus misticus ergo. Probatur minor
quelibet humana Scriptura habet sensu literale quo quelibet habet literale signifi-
catione sed nulla Scriptura, praeter Divina habet sensu sive significatione mistica
ergo. Respondeo nego minorem, et ad provatione dicimus quod diferentia constitutiva et dis-
tintiva Scripturae Sacrae ab humana no est sensus sive significatio mistica, sed lite-
ralis et divina significatio, quae in omni Scripturae Sacrae loco reperitur ut dixi-
mus disp. 10. q. 4. Significatio vero mistica non adest in omni Scripturae Sacrae
loco ut ex dictis constat q. 2. huius disp. Cu ergo locus Sacrae Scripturae qui sensu mis-
tico caret, vere sit Sacra Scriptura, et eius formale, et esentiale distintivu no posit esse
sensus misticus, necesario infertur, quod est sensus literalis divinus. Quare sensus mis-
ticus solu distinguit Scripturam Sacram ab omni no Sacra, sicut ese medicu distin-
guit homine ab omni no homine. Arguitur 3º. finis perfectior est his quae
sunt ad fine; sed sensus misticus est finis sensus literalis, quia hic ordinatur
ut ille manifestetur ergo. Respondeo nego minorem: quia finis sensus literalis est Dei concepta

exprimere, et objectu intentu a Deo vocibus manifestari; sicut finis sensus mistici est Dei manifestari conceptu, et objectu intentu a Deo rebus exprimere. Quod autem hoc nõ exequatur nisi precedat sensus literalis medio quo res significatæ colocantur in S. Sptura per accidens est; qd literalis multoties sine mistico reperitur; cu tamen si misticus sensus finis esset literalis sensus literalis nulatenus sine mistico reperiri posset. Io. V. in S. Sptura preter literalem et misticu de tertio sensu acom.

Questio 10. Utrum in S. Sptura preter literalem, et misticum detur etiam sensus acomodatitius?

Ante decisione notadu est 1º qd sensus acomodatitius propie talis sic definitur: significatio in verbis, vel rebus Spturæ Sæ a nobis inventa preter intentionem Spus Sti. Dicitur significatio quia verus est sensus, additur in verbis, vel rebus quia sensus propie acomodatitius, abstrait a literali et mistico quia sicut ad suadendu acomodantur verba, ita et res: sequitur Spturæ Sæ quia loquimur de sensu qui a theologis et concionatoribus ex S. Sptura eruuntur; preter intentione Spus Sti quæ est ultima particula, per quam sensu acomodatitius in suo esse constituitur et a sensibus ab Spu Sancto intentis adequate distinguitur. Notandu est 2º qd sensus acomodatitius alius est propius, et alius inpropius; propius est qd notabili antecedenti definivimus; inpropius est, qui in S. Sptura invenitur et ab Spu Sto eius authore alicui acomodatur, ut illud Zach. cap. 4. v. 11. quid sunt duæ olivæ istæ ad dexteram candelabri, et sinistram eius? ubi loquitur de Iesu filio Iosedech, et Zorobabel filio Salatiel. Et tamē Apoc. 11 v. 4. Spus Stus acomodat hoc Eliæ et Enoch per hæc verba hii sunt duæ olivæ et duo candelabra et hic sensus acomodatitius inpropie, cu sit ab Spu Sto intentus, est propie sensus S. Spturæ literalis quidem si fundetur in vocibus, et misticus si fundetur in rebus, sed quia questio presens de hoc nõ procedit sed de sensu acomodatitio propie tali. Dicendum est sensu acomodatitiu propie acceptu nõ esse sensu S. Spturæ et ideo in S. Sptura preter literalem et misticu nõ invenire sensu acomodatitiu. Clarior est communis, et breviter pbatur: sensus S. Spturæ adequate dividitur in literalem et misticu ut diximus disp. 2. qu. 2. et 3. sed sensus acomodatitius nec literalis nec misticus est, ut ipsi adversarii fatentur alias non esset distinctus ab istis ergo. Confr. 1 sensus S. Sptæ est intentus ab Spu Sto et constat ex eius definitione tradita disp. 2 q. 1. sed sensus acomodatitius nõ est ab Spu Sto intentus ut liquet ex eius definitione in 1 Not. posita; alias ipse esset literalis vel misticus ergo. Confr. quia vel sensus acomodatitius est intentus ab Spu Sancto, vel non; si secundum ergo non est sensus S. Spturæ, quia hic essentialiter est significatio vocis vel rei ab Spu Sto intenta; si primum vel ergo est intentum mediate vel inmediate per voces; si inmediate est literalis, si mediate est misticus ergo preter literalem et misticu non datur alius sensus in S. Sptura; qa acomodatitius nõ distinguitur ab illis: cu ergo hoc non admittant adversarii, neqz admittere debent in Sa Sptura sensu acomodatitiu. Arga 1º contra nram clarionem: ad acomodationem satis est, qd ea quæ in veteri testamento dicuntur de aliquo, in nobis alteri adaptentur sed hoc sepe in S. Sptura reperitur ergo. pbatur mi. quia verba illa Isaiæ 29. v. 13. Populus iste ore suo, et labiis suis honorificat me cor autem eius longe est a me literaliter dicta sunt a Propheta de Iudeis sui temporis et Xptus Dnus Math. 15. v. 8. Iudeis sibi presentibus acomodavit dicens: populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me. Confr. 1º quia verba illa Malachiæ 3. v. 1. Ecce ego mitto Angelum

meus literaliter inteliguntur de S. P. N. Elia; sed acomodantur Ioani a
Xpto Dño. Math. 11 v. 10. ḡo. — Confr. 2º Quia Apoc. 11 v. 4. Sanctissimo P. N.
Elie et Enoch adaptantur hac verba: hii sunt duo olivæ, et duo candelabra; quæ
a Zach. cap. 4 v. 3. et deinceps dicta fuerunt dicta de Iesu filio Iosedech et Zo-
robabele, et est comunis interpretatio. ḡo cum omnia verba S. ptura sint de
mente Sp̃tus Sancti, etiā sensus acomodatitius, ac per consequens &c.

Rpr. in illis
locis non inveniri sensū acomodatitiū propie talē sed solū, vel sensū literalē vel misti-
tiū, quia ex eo q̄d S. ptura in his utatur locū, manifeste sequitur, q̄d debet uti
iuxta mentem Sp̃us Sti. pluzimū enim dedecet asezere Sp̃re Sto. Sptura Sto. au-
thorem non loqui iuxta suā mentē. Unde talis sensus vel literalis vel misticus
erit quia verba illa nō posunt aliter quam mediate, vel inmediate significare;
si inmediate talis sensus erit literalis si mediate erit misticus, ac proinde nō da-
tur in S. ptura sensus acomodat.s Unde testimoniū Isaiæ cū sit vera profetia
nō solū de Iudeis sui temporis, sed de universis sucesoribus idem viciū haben-
tibus literaliter est interpretādū. — Ad 1.ª Confrn. dicimus verba illa lite-
raliter de utroque est inteligenda — Ad 2.ª Confrn. Rpr. Zachar. literaliter
loqui de Iesu, et Zorobabele, mistice vero de duobus Sanctis Testibus Elia
et Enoch.

Arg.r 2º Eclesia utitur sensu acomodatitio: ḡo talis sensus est
de mente Sp̃tus Sti. ptur antr.s quia in festivitatibus B. V. Mariæ ipsæ Deiparæ
acomodantur illa verba Eclesiastici 24 v. 14 Ab initio, et ante sæcula creata
sum, quæ verba soli Sapientiæ Divinæ conveniunt. — Similiter SS. DD.
aplicant illa verba quæ de Apostolis dixit Xptus. Math. 5 v. 13. Vos estis sal
terræ::: Vos estis lux mundi. — Preterea, q̄d dictū est de Noe cap. 44.
Eclesi. v. 17. scilicet inventus est iustus, et in tempore iracundiæ factus
est reconciliatio, acomodantur Sanctis Confesoribus. — Iandem cuilibet
Conf. Pontif. aplicatur, id q̄d de Abram dictū est eodem cap.e v. 20: nō
est inventus similis illi qui conservaret legem excelsi.

Rpr. cum Iero-
nimo Xaviere ex Domin. familia trac. 1 Sec. 5. aliud esse q̄d S. ptura
in se talem habeat, vel intendat sensum, q̄d negamus aliud vero quod prop-
ter aliquā similitudinē Eclesia vel Sti. tales acomodationes meditentur
id, quia nō in mente, neq. per Sp̃tū Stū, neq. per sacros sptores; ideo negam.s
in S. ptura talē sensū reperiri, si propie loquamur licet dicta loca sint
exposita usui, acomodiationi et aplicationi ad aliā rem similem, q̄a hoc
est extrinsecū illis, quæ doctrina ut ait Cit. auth. est in hac parte maxi-
me notanda. Q. 11 V. Sensus figurarū sicut et troporū ad sensum
literalem metaphoricū pertineat.

Quaestio VIª Utrum sensus figurarum sicut et troporum ad sensum literale metaph.m pertineat

Ex dictis in hoc tract. constat omnes retoricae tropos ad sensum metaphoricum pertinere qa cum tropus, qui latine idem est ac locutionis modus definiatur per hoc qd sit: Verbi, vel sermonis ut supra manifestum est tropos ad sensum propium nulatenus pertinere posse. Quod ergo in praesenti inquirimus est an sensus verba suae intentionis in quibus figurae retoricae inveniuntur ad sensum metaph.m pertineant, vel saltim aliquando licet non semper verba figuris ornata metaphorice significent. Pro cuius decisione notari oportet, qd figura quae schema graece dicitur differt a tropo qd latius se extendit quam iste quamvis ab aliquibus inde vita confundatur, sed revera falluntur, quia licet in tropicis locutionibus aliquando figurae reperiantur; tamen figurae sine tropis reperiri possunt cum tropus solum inveniatur in sensu metaph.o e contra in figuris, cum etiam sensus propius ornentur ut ex definitione figurae constabit, quae iuxta Quintil. definitur per hoc qd sit: Conformatio quaedam orationis remota ac comuni, et primo se oferenti ratione: cuius definitionis adaptur hec verba, servata propietate sermonis differt figura a tropo.

Dicitur qd figura est oratio remota ac comuni et primo se oferente ratione quia ut ait Quintil. figura duobus modis aficitur, Primo pro qualicumque forma sententiae, et hoc modo omnis sermo habet figuram, sicut omne corpus quomodo cumq. sit dispositum est cum illa: Secundo pro eleganti forma quae graece dicitur schema, et fit cum sermo a vulgari et simplici loquendi modo cum virtute deflectit, et iuxta materiam subjectam, et loquentis persona vel poetice vel oratorie, vel politice vel sacre adornatur. V.g. poterat Apost. Paulus simplici ac vulgari oratione dicere; nulla res poterit a charitate Xpti me separare, sed multo elegantius hoc dixit per interrogationis figuram quam graeci dicunt antiphora. Quis (inquit) nos separabit a charitate Xpti. an tribulatio? &. hoc suposito.

Dicendum est figuram rationes sensum non facere seu diversum a sensu verborum in quibus reperitur: quia ut docet N. Ant.s a M. Dei figurae potius ad pulcritudinem et venustatem, quae sensui accidunt, quam ad sensum substantiam, seu ad diversum modum significandi spectant. Sunt quidem figurae flosculi vel ornamenta orationis

et sicut Corpori plures vestes adaptari possunt quarum aliæ venustatem augent, aliæ gravitatem indicant, aliæ luctum, et tristitiam prædicant aliæ humilitatem, et sanctitatem demonstrant; ita eadem sententia diversis potest figuris indui et vestiri, quarum aliæ gravitatem aliæ venustatem aliæ vim, et acrimoniam præseferunt, in quo eruditi artifices ingenium resplendent, cum alii figuris sententiam suam ornent, cum rei de qua agitur maxime conveniunt. Unde quando figura reperitur in tropica locutione, tunc sensus illius pertinet ratione tropi ad literalem metaphoricum; si vero reperitur in verbis servantibus primam significationem, sensus erit literalis proprius. Ex quo patet non bene ab aliquibus sensum figuratum cum metaphorico confundi.

Sed antequam figuras in particulari proponamus, sciendum est, quod figura est duplex, dictionis scilicet et sententiæ. Illa consistit in modulo quodam, seu armonia qua ita apte dictiones, et verba nectuntur, ut suaviter et cum delectatione enuncientur et audiantur: quare mutata aliqua voce perit, vel in aliam mutatur, sicut corporis figura; quia in tali vel tali dispositione consistit; hæc vero quia circa res, et sensus versatur, ut cum exclamamus, aut interrogamus, vel nescire aliquid simulamus, aut in aliquibus trepidare, minare, vel præcire immus, etiam si voces varientur consistit.

§

Figura Dictionis in septem species partitur quia septem modis verba in dictione nectuntur, ut armonia, et delectatio, in dicentis ore et in audientis aure resultet, et amplo ad effectum persuasionis activa, vel passive rhetorice indicantur. Sunt autem hujusmodi species repetitio, additio, detractio, abundantia, defectus, similitudo, et dissimilitudo.

Prima igitur figura dictionis est repetitio, quæ novem fit modis, et figuræ dictionum communiter apelantur. Primus modus dicitur Anaphora, et est quedam repetitionis species, quæ exercetur in principio dictionis vel periodi ut Psal. 28. a V. 3 ubi equaliter dictiones initiantur scilicet: Vox Dni in virtute, Vox Domini in magnificentia Vox Dni super aquas. et Psal. 138. v. 8. si ascendero in celum tu illic es: si descendero in infernum ades: si sumpsero &c. et cap. 5. Math. v. 3. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum Celorum Beati mites quoniam ipsi posidebunt terram Beati qui lugent &c et in Cantico trium puerorum. Benedicite omnia opera Dni Dno. Benedicite &c. et hic modus repetitionis in aliis pluris locis reperitur

242. Secundus modus repetitionis dicitur Epistrophe et latine Conversio nominatur, et exercetur in fine dictionis ut 2ª ad Corinth. cap. 11 v. 21. dicitur in quo quis audet (in insipientia dico) audeo et ego Hebraei sunt et ego Israelitae sunt et ego: Habrae sunt et ego. Ubi eadem vox iteratur in fine Similiter Psal. 135. per singulos versus iteratur in fine illa clausula quonia in seculum misericordia eius.

Tertius modus dictionis in principio et fine dictionis et dicitur Simploce latine nominatur Complexio quia praecedentes figuras nectit, ut in Cantico trium puerorum quae incipit Benedicite et sepessime finit Dno.

Quartus repetitionis modus dicitur Epanalepsis latine nominatur Conduplicatio, et exercetur cum idem verbum initio unius clausulae in fine alterius geminatur ut cum cap. 4 ad Philipen. v. 4. dicitur: gaudete in Dno semper iterum dico gaudete.

Quintus modus repetitionis nominatur Anadiplosis et latine dicitur Conexio quia extremu clausulae praecedentis consequenti nectit ut Psal. 92. v. 1. dicitur Dominus regnavit decorem indutus est: indutus est Dnus. Et Ieremiae 2º. v. 13. foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas

Sextus repetitionis modus dicitur Epizeusis, et fit cum statim idem verbu iteratur in oratione ut 25. Math. v. 11 dicitur: Dne Dne aperi nobis. et cap. 23. v. 27. Ierusalem, Ierusalem, quae occidis Profetas. et Psal. 67. v. 13. Rex virtutum dilecti dilecti. Si tamen absque energia fiat haec repetitio dicitur Battologia, aut Batalogia, à Bato inscio Poeta, qui frequenter et fatue verba iterabat.

Septimus modus repetitionis est Climax latine gradatio quia repetitio fit gradatim vel sursum, vel deorsum ratiocinando, sive in laudem, sive in contemptum vel alio orationis scopo, et illud Ioelis cap. 1. v. 4. residuum Erucae comedit locusta, residuum locustae comedit Bruchus, et residuum Bruci comedit rubigo. Et cap. 5 ad Romanos v. 3. scientes quod tribulatio patientiam operatur patientia autē probationē, probatio vero spem: spes autem non confundit. Et Hispanus dixit quien presta no cobra, y si cobra no en tiempo si en tiempo no todo; si todo, no tal, y si tal enemigo mortal. Similiter in his versibus in laudem et vituperium.

Auro quid melius? iaspis; quid Iaspide? Virtus.
Quid virtute? Deus. Quid Deitate? nihil

Pluma quid levius? pulvis. Quid pulvere? ventus.
Quid vento? mulier. Quid muliere? nihil.

Octavus modus repetitionis est Epanodos latine regressio, quia vel male dicta apte et pulcre repetuntur, ut illud Paul. ad Rom. Cap. 8. v. 35. quis nos separabit a Charitate Xpti? tribulatio? an angustia? an fames, an periculum &c et: certus sum enim quia neque mors, neq. vita &c poterit nos separare a Charitate Xpti.

Nonus repetitionis modus dicitur Polyptoton latine traductio, et exercetur cum eadem nomina immediate iterantur, et anectuntur, cum sola dissimilitudine, seu differentia in casibus sicut fecit Paul. ad Rom. Cap. 11. v. 36 cum scripsit: quoniam ex ipso, per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria in secula.

Ex figuris dictionis secunda est aditio quia valde repetitioni assimilatur. Hec figura tribus fit modis quorum primus dicitur Auxesis et est idem qd amplificatio, ejusque Energia consistit in hoc quod ulterior terminus addatur priori, et semper altius altimis insurgatur. ut Iob Cap. 38. v. 11 et dixi: usque huc venies, et non procedes amplius, et hic confringes tumentes fluctus tuos. Et Math. Cap. 24. v. 36 de die autem illa, vel hora nemo scit (scilicet in terra) et immediate, neque Angeli Celo et quod plus est) neque filius; et concludit nisi solus Pater.

Secundus Additionis modus dicitur Sinonimia et est plurium nominum idem significantium coacerbatio et exercetur cum eadem dictio absq. speciali ordine iteratur iuxta illud. Psal. 94. v. 1 Venite exultemus Dno iubilemus Deo salutari nro.

Sextus additionis modus dicitur Sinatrismus latine frequentatio et differt a Sinonimia in eo, quod sicut Sinonimia, nomina sic Sinatrismus res coacerbat, ut fecit Apost. 1. ad Corinth. cap. 4. v. 11. dicens usq. in hanc et esurimus, et sitimus, et nudi sumus &c. Et Isaia Cap. 1 v. 4. Ve genti pecatrici, populo gravi iniquitati, semine nequam filiis sceleratis. Sed hæc figura parum a Sinonimia differt ut notavit quidam Pater et tam una quam altera ad Sententiarum figuram magis pertinere videntur

Tertia figura dictionis est Detractio, quae quintupliciter exercetur. Primus modus Zeugma vocatur, latine coniunctio; quia plura nomina unico verbo gramaticali coniungit, et saepe saepius in S. Scriptura reperitur ut cu Paul. ad Ephe. Cap. 4 v. 31 omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasfemia tollatur. Secundus Detractionis modus est Hipozeusis latine disiunctio, et modo superiori contrariatur, qa stilo oposito exercetur; et fit cu quodlibet nome seu verbo dirigitur, et in dictione verbu ut nome iteratur, ut cu Psal. 26 v. 3 dicitur si consistat adversu me castra no timebit cor meum si exurgat adversu me praeliu

Tertius Detract. modus figura Silepsis constituit latine mutatio qa de plurali per singulare loquitur ut cap 8. Ex. v. 24 venit musca gravissim. id est plurima musca. Vel e contra de singulare per plurale loquitur ut illud Psal. quonia ecce reges terrae congregati sut convenerut in unu ut illud Psal. astiterunt reges terrae et principes co venerut adversus Dominu et adversus Xptu eius ubi reges pro Herode, et principes pro Pilato positi sunt ut constat ex cap. 4 Actu Apost. v. 26 et 27.

Quartus Detract. modus qui magis notus est et no inelegante usitatus Eclipsis est, seu orationis studiosus defectus qui suppleri debet ut aparet in illo Psal. 6. anima mea turbata est valde sd tu Dne usquequo? id est irasceris.

Quintus modus dicitur Aposiopesis latine interruptio, per hac figura exprimitur supremus dolor aut eximiu gaudiu seu admiratio quaedam silentio dicta ut fuit illud verbu Xpti ad Magdal. cap. 20 Ioann. v. 16. Dum dicit: Maria. et illud Luc. 19 v. 42. quia si cognovisses et tu. ubi plura latitant nimiru pecata tua, gloria mea, exiguum vitae tempus, tremendu iudiciu si enim tu cognovisses et tu in hac die tua in qua quasi rex tuus ad te ingredior, ut te salvem, et a tartarea potestate eripiam, penitentia ageres, et mentem acerbu converteres. Haec et plura alia hic relinquuntur supplenda, quae magis intellectus percipere potest qua lingua valeat explicare.

Quarta figura Diction. est abundantia quae duobus modis exercetur. Quorum primus dicitur Pleonasmus latine repetitio et fit cum aliquid ad maiorem expressionem ponitur, qd videbatur superfluere. ut cum cap. 2 Gen. v. 17 dicitur: morte morieris et Psal. 73 v. 7 incenderunt igne sanctuariu tuu, et cap. 13 Ieremie v. 17 plorans ploravit in nocte. Nota tamen qd quando absq venustate, et gratia his superfluitatibus oratio impletur vocatur haec figura Perisologia, sd hoc modo in S. Scriptura no reperitur. Secundus huius figurae modus dicitur Polysindoton et exercetur per abundantia coniunctionu

ut Psal. 13. Dominus conservet eu et vivificet eu, et Beatu faciat eu et no tradat eu in animam inimicoru eius.

Quinta figura Dictionis est De fectus quae antecedenti figura est contraria. Hac figura Graece apelatr Asyndeton et exercetur cu sine coniunctione prorogatur dictio, ut cu in Psal. 65. v. 1. dicitur: iubilate Deo omnis terra Psalmu dicite nomini eius, date gloriam laudi eius.

Sexta Dictionis figura est similitudo, quae quatuor modis exercetur: Quorum primus dicitur Paranomasia latine Agnominatio, seu Alusio, et fit cu verba per literas, per silabas, per Casus, per quantitate, tantisper mutantur, ita ut Vox sit pene similis, id disimilis sensus ut illud Psal. 21 v. 6. iuxta Hebreu textu: in te sum Confixi et no su Confusi.

Secundus similitudinis modus dicitur Paremeon et exercetur in principio, vel fine lectionis, vel quando ab eisdem literis plures voces incipiunt, sicut in Cant. trium Puer. et Psal. 117. v. 27. Benediximus vobis de Domo domini Deus et eluxit nobis.

Tertius Similitudis modus dicitur Omeopoton latine similiter Cadens et fit cu diversae dictiones in membrorum fine in similes casus exeunt, ut patet in cap. 18. Ezech. V. 10 si genuerit filiu latrone efundentem saguine::: in montibus comedentem et uxore proximi sui poluentem, egenu, et papere contristante.

Quartus modus dicitur Iliscolon latine Compar, et exercetur cu orationis mebra ex fere pari numero silabaru constat, et iocunde satis in S. Scriptura reperitur ut cap. 6. Eclesiastes. V. 9. ubi dicit melius videre qd cupias, quam desiderare qua nescias ubi lig cupias, et nescias fere equiparantur.

Septima et ultima figura Dictis est Disimilitudo et fit tribus modis, quorum primus est Antithesis et fit cu contraria Contrariis oponuntur, sive singula singulis, sive bina binis, sive Sententia Sententiae ut Cap. 3 Isaiae v. 24. Contra lascibu feminaru cultu profertur hoc Vaticiniu, erit pro suavi odore fetor, pro Zona funiculus, pro Crispante Crine Calvicium et pro fascia pectorali Cilicium et 2a ad Corinth. cap. 6. v. 14. quae enim participatio iustitiae cu iniquitate, aut quae Socitas lucis ac tenebras, quae autem conventio Xpti ac Belial, aut quae pars fideli cu infideli.

Secundus Disimilitudis modus est metatesis latine Comutatio, et exercetur cu duas inter se discrepantes orationes ita Coniungit, ut posterior a priori proficiscatur ut cap. 2 Marci v. 27. Sabatu propter homine factu est no homo propter sabatum.

Tertius Disimilitd. modus dicitur Paradiastole latine

interpositio et fit cum res quae simillima videntur ita separantur, sive opponuntur, ut medici aliquid eas separans ut 2.a ad Corinth. cap. 4 v. 8. in omnibus tribulationem patimur sed non angustiamur; aporiamur, sed non destituimur persecutionem patimur sed non derelinquimur. Et illud D. Cipriani aliud est martirio animum deesse, aliud animo defuisse martirium hac tenus de figuris dictionis nunc vero de figuris sententiarum agendum est.

figura sententiarum quae clarissima orationis lumina sunt, et ad movendum aptissima ad quatuor classes redeunt aliqui, ad illas scilicet quae fiunt petitione, concessione, fictione, aut negatione; sed quia dificile est rem tam latam et difusam, tam exiguis cancelis circunscribere et plures figurae sint in quibus nulla est petitio, concesio, fictio, aut negatio absque isto ordine figuras precipuas proponemus Prima ergo figura sententiarum dicitur Aeriotema latine interrogatio quae in tot veluti species partitur, quot sunt interrogandi modi qui quidem multipliciter exercentur primo in principio orationis ut Psal. 2. v. 1. Quare fremuerunt gentes? et Psal. 138. v. 7. Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam? Secundo per modum admirationis, indignationis, querele, et aliis similibus modis: iuxta illud B. V. Maria ad filium suum apud Luc. fili quid fecisti nobis sic? et iuxta illud 4. Reg. cap. 6. v. 11. Quare non indicastis mihi quis proditor mei sit apud Regem Israel hec vero figura dicitur interrogatio adequata.

Secunda sententiarum figura dicitur Antiphora latine interrogatio inadequata, sic dicta ob ipsius naturam; quia scilicet cum sit interrogatio solutionem non spectat, sed sibi ipsi interrogans respondit, ut fecit Paul. ad Rom. cap. 8. v. 35. quis ergo nos separabit a charitate Christi tribulatio &. et statim subiungit Certus sum enim quod neque mors neque vita

Tertia sententiarum figura dicitur Etiologia, seu causae redditio, quae superiori figurae est afinis, ut Psal. 14. v. 1. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? et respondit: qui ingreditur sine macula et operatur iustitiam. hac etiam acolimat concionatorum acumina, qui proposita in copia speciosa dubitandi ratione, rationem quam modum disolvant, subiiciunt. ut si dubites cur Mathusael plus ceteris in lege naturae vixerit? per Aetiologiam respondebis; quia Mathusael interpretatur mortem suam postulans et mortem fugientem sequitur, et illius, qui eam amat videtur oblivisci. Quarta sententiarum figura est Aporia quae soliciti animi, et haesitantis exprimit

dubitando affectu, quo dicat, aut quid faciat, vel omitat inquirit.
Sic Luc. Cap. 16. v. 3. dicebat Vilicus, quid faciam, quia Dnus meus
aufert a me Vilicationem fodere non valeo, mendicare erubesco.

Quinta
Senten.m figura est Epetimesia aut interrogatio optativa ut 2. Reg. cap. 18
v. 33. quis mihi tribuat ut ego moriar pro te ô Absalon fili mi! et cap.
19. Job v. 13. quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei! Quis mihi
det, ut exarentur in libro Stilo ferreo.

Sexta Sentrar.m figura est Apos
trofe quæ sermone convertit ad diversas personas, sive ad Angelos, sive
ad Divos, sive ad homines viatores, interdum etiã ad res inanimes,
aut invocando, aut invadendo, aut reprendendo, aut exorando. Sic Jeremias
in suis trenis Cap. 1. v. 12. O vos omnes qui transitis per viam attendite et vi
dete, si est dolor sicut dolor meus. et 2. Reg. cap. 1. v. 21. Montes Gelboe nec
ros, nec pluvia veniat super vos

Septima figura dicitur Sincheresis, la
tine permisio, seu Concesio, et fit cum aliquid alicui conceditur, qd mebiu illi
esset si negaretur. Sic Joan. cap. 13. v. 27 dixit Xptus Judæ proditorii qd fa
cis fac citius, et cap. 11 Ecclesiastici v. 9. dicitur letare Juvenis in adolescen
cia tua. Hac figura plura Sptur. loca alioquin dificilia explicantur, in qui
bus potius id quod conditur disuaderi videtur sic Tren. cap 4. v. 21. dicitur
gaude et letare filia Sion. et 3. Reg. cap. 22. v. 15. ascende, et vade
prospere. In utroq. loco est Sincheresis, et gaudiu quasi interpestibum
et ascensio quasi funesta dũ conceditur reprehenditur. Sic etiã 4. Reg. Cap.
7. v. 10. Dixit Eliseus Azaeli. Vade dic ei: sanaberis; et fuit ac si diceret:
Vade, et pro tuo et asentatoriu more qui nil regibus durũ anuntiare audit
vitã promitte regem atq. salutẽ scito tamen qd morte morietur

Octava
Sententiarũ figura est Parrisia quæ latine dicitur licentia et exercetur
cũ orator audacter loquitur, ut cũ Sanctissimus P. N. Elias 3. Reg. cap. 18.
v. 18. dixit Regi Acab: non ego turbavi Israel, sed tu, et Domus Patris tui qui
dereliquisti mandatũ Dñi, et secuti estis Baal. huius tamen figuræ usus nõ
competit omnibus, sed inculpatã vitã concionatoribus qui etate et virtute
poleant ita ut nõ pertimeant Principes nec apotentia ulla sui Zelo vincan
tur, quibus veneranda Canities et vitæ probitas licentiam ad hec et authorita
tem tribuit.

Nona Sentent.ma figura est Hipotesposis latine descriptio

et exercetur cū prelium depingitur, vel tempestas vel aliud simile, et pulcherrime in lib.s Mach. et in Naum cap. 3. v. 2. ubi dicitur: Vox flagelli et vox impetus rotæ, et equi frementis, et quadrigæ ferventis et equites ascendentes, et micantis gladii, et fulgurantis hastæ et multitudinis interfectæ, et gravis ruinæ, nec est finis cadaverum, et corruent in corporibus suis.

Decima Sententiarum figura est Aetiopæia latinè depictio, et exercetur cū signa ad cognitionem alicuius personæ ostenduntur: ut cum de Elia D. Nro. inquirens Ochozias Rex Samariæ 4. Reg. cap. 1. v. 7. dicens: cuius figuræ et habitus est vir ille, qui occurrit vobis et loquutus est verba hæc? cui nuntii dixerunt, vir pilosus, et zona pellicea accinctus renibus.

Undecima Sentent.m figura est Prosopopeia, quæ est fictæ personæ introductio, cū scilicet cuiuscumque generis res, etiam inanimes, loquentes introducuntur ut cū cap. 9. Judic. v. 14. omnia ligna dixerunt ad ramnum: veni et impera super nos. Et cū Damnati inter se cologuentes dicūt Sapientiæ cap. 5. v. 3. hii sunt quos habuimus aliquando in derisum, et in similitudinem improperii. Pluribus ergo modis prosopopeia fit iuxta materiam de qua confingitur aloqui qui talia, si loquerentur dicerent.

Duodecima Senten.m figura Onomatopeia, quæ est nominis a sono desumpti: sic corvorum crocitare dicimus, ranarum coaxare et alia similia sic cap. 19. Exodi v. 16. dicitur clangor buccinæ vehementius perstrepebat ubi in ~~[illegible]~~ clangore et passim pene invenitur onota sic D. Paul. aut cimbalū tinniens.

Decimatertia figura est ~~Soma~~ Somatopeia quæ est fictio corporis et cū rebus incorporeis scilicet Deo, Ang.s virtutibus aut vitiis corpora attribuimus. Sic virtutes quasi puelas virgines inducit Scriptura Psal. 84. v. 11. dicens: misericordia et veritas obviaverunt sibi iustitia et pax osculatæ sunt.

Decima quarta figura est Paraeopsie latinè preocupatio et est elegans modus suadendi, quia inuit in dictis plura dicenda latitare; ut cū Paul. ad Hebre. cap. 11. v. 32 dixit, et quid adhuc dicā deficiet enim me tempus enarrantem de Gedeone, Barac, &c. Decima quinta figura est Parentesis, seu alienæ rei interpositio sine eo quod historiæ filum interrumpatur. Hæc figura notissima est et ad sensū patet in S. Scriptura reperiri, et ideo eius exempla nō ponimus. Decimasexta figura est Emphasis

qua latine dici potest abreviatio, et exercetur cu plus de sententia, et intentione loquentis intelligitur quod quod verbis explicatur; et ita verba sententiam explicant, ut agnoscatur, quod aliquid aliud inquiritur, ut cu cap. 13. Joan. v. 6. dixit Petrus Apto. Dno: Dne tu mihi labas pedes?

Decima septima figura est Prolepsis, seu temporis anticipatio aut propositio. Hac figura utilissima est iuxta D. Hier. super Ezeq. qua per ipsius usum plura Sptura testimonia iuxta rei veritatem intelliguntur, ut cu cap. 27 Math. v. 32. post terremotu subiungit: et multa Corpora SS. surrexerunt. Sed revera hoc accidit in resurrectione Dni, et per prolepsim suppletur. Decima octava figura est Anacephaleosis seu recapitulatio, et exercetur quando ea qua facta sunt prius postea recitantur, ut accidit Gen. 29. v. 11 ubi dicitur: osculatus est Jacob Rachel, et indicavit ei, qd frater esset Patris sui et filius Rebecca. Hac autē indicatio iuxta D. Agus. ante osculum fuit facta ob decentiam sd recapitulatur in historia.

Decima nona figura est Hipomenes latine sustentatio, aut preparatio et fit cu ante principiu orationis cursu certis sententiis animu disponitur ad maiora, ut in Psal. 49. a v. 1. ubi dicitur: Deus Deoru Dnus locutus est et vocabit terra a solis ortu usq. ad ocasu::: advocavit celu desursu et postea subiungit quoniā Deus iudex est. Hac figura communiter utuntur concionatores initio sermoru ut audientiu animos aliciant et preparent ad dicenda. Vigesima et ultima sententiaru figura est Sinecoris, seu contrariorum copulatio, ut cu cap. 7. Joan. v. 16. dixit Xptus: mea doctrina non est mea. Qua verba nisi hac figura intelligantur mutuo se interimunt. Hac sunt pracipua sententiarum figura de quibus et de figuris dictionis egimus in praesenti ut sensus literalis S. Sptura maiori cu facilitate percipi posit.

Questio ultima Utrum sint aliqua regula ad cognoscendos et eruendos Sctæ Sptura sensus.

Rx huic questioni afirmative cu comuni praxi DD. plures regulas ad hoc intentu adducentium; sd quia ista sunt plures ne prolixitas fastidiu generet selectiores regulas tantu tradere curabimus. Et ut cu maiori procedamus claritate diversis paragrafis eas resolutarie proponemus.

§. 1. Regula proponuntur pro sensu literali propio

250 Prima regula pro sensu literali propio est, quod semper oportet intendere sensũ literalem propiũ et nõ, nisi iusta causa interveniente ad metaphoram recurrere ut docet D. Aug. Sed notari oportet quod in historia propio sensu intelecta non implicat quod aliqua vox metaphorice significet ut constat in historia S. Gen. 3. v. 7. relata ubi dicitur de primis parentibus: aperti sunt oculi amborũ; sicuti si essent antea caeci. Unde licet omnis historia in sensu propio intelligatur tamen penes hanc clausulã ad figurã oportet declinare alias falsificaretur quod v. 6. eiusdem Cap. dictũ fuerat, scilicet, vidit igitur mulier quod bonũ esset lignũ.

Secunda regula est quando Pontifex vel Conciliũ sensũ aliquem literalem tradunt ut propium, ita debet accipi; quia his comissa est eloquiorũ Dei intelligentia. Unde illud Joan. 15. v. 26. Spiritũ veritatis qui a Patre procedit: propiũ ad literã Spiritus Sancti processionẽ designat; quia a filio a quo Spiritus Sanctus etiam procedit veritas est et ita declaratũ fuit in Concilio Ephesino.

Tertia regula est quod Sacra Scriptura se ipsã explicat in sensu literali propio ita accipienda sunt eius verba quia nemo ut author est sui ipsius interpres: iuxta quod illud Psal. 15. v. 10. nõ dabis Sanctũ tuũ videre corruptionẽ; de resurrectione Christi intelligitur propiũ a D. Paulo Act. 2. v. 31. Quare in sensu propio est exponẽdũ.

Quarta regula est, seu sumitur ex comuni consensu S.S. PP. qui si ad literã propie interpretantur, illis omnino parere debemus. Si tamẽ plures sensus literales propios in eodem loco cognoscant, illos etiam insequamur; sunt enim Ecclesiae lumina. Si damnũ circa aliquã interpretationẽ non conveniant, poterit concionator pro libito suo quemlibet sequi et forte nullum in particulari, sed pro libito exponere: modo expositio fidei consona, et Theologiae fideliumque stilo comuni nõ repugnet.

Quinta et ultima regula pro sensu literali propio est recta ratio, ut pote lumẽ a Deo nobis insitum: quae regula in praecedentibus regulis et insequentibus pro aliis sensibus fundatur.

§. 2.

Traduntur regulae pro sensu literali metaphorico eruendo

Prima regula pro sensu literali metaphorico sumitur ex D. Aug. lib. 2. de Doct. Christiana cuius doctrina prae oculis habenda est ut recte Scriptura intelligatur. Hanc tamen regulam propiis S. Doct. verbis proponemus; ait enim: quidquid in sermone Dni, neque ad morũ honestatem, neque ad fidei veritatem referri poterit figuratũ esse cognoscas.

Secunda regula est qd qdo impossibile aliqd asseritur nō propriè sed metaphoricè exponatur locus, ut cū Deo tribuuntur membra Corporea, vel aliquid aliud, qd pugnet cū summa eius perfectione.

Tertia regula est si aliquid indecorosū promittitur, nō est propriè textus usurpandus, ut cum Xptus Luc. 22. v. 29. dixit: ego dispono vobis sicut disposuit Pater meus regnum, ut edatis, et combibatis super mensā meā in regno meo. Ubi nō de cibo qui perit, sd. de sempiternis gaudiis sermo est sub ciborū metaphora.

Quarta regula est si textus aliquis, alteri opponatur, opus est illorū alterū a propria significatione excidere et metaphora adhaerere, ut sic omnia Sptūrae loca absq. oppositione aliqua (etsi apparenter opponi videantur) sint.

Quinta Regula est si Eclesia Catholica metaphora accipit pro alicuius loci inteligentia ita et nobis oportet textū exponere, ut cū Math. 3. v. 11. dicitur: ipse vobis baptizabit in Sptū Stō, et igne. Illud de igne metaphoricè pro efficacia gratiae Eclesia inteligit et nobis id ipsū obedire oportet.

Sexta et ultima Regula pro sensu metaphᵒ. est recta ratio fide, et theologia informata, unde cū D. Basil. dixit: Cū fenū audio fenū intelligo, et stirpem, et piscē, et ferā, et iumētū et omnia ut dicta sunt ita accipio. Inteligendū est modo nō obstet ratio, vel aliqua ex praecedentibus regulis.

Nota tamē qd ex inteligentia metaphorica nō licet plerumq. Consequentiā inferre; quia licet verū sit metaphoricè qd Xptus V. g. est petra, et liceat inferre ergo fortis, nō tamen licebit educere qd insensibilis; quia tā tū propietas ex qua arripitur metaphora deserviri potest ad inferenda consequentiam iuxta ea quae fidei, et theologiae nō opponuntur.

§. 3. Regula pro sensu Mystico

Pro sensu mistico, quem in veteri et novo testamento reperi diximus quest. 1. huius dispūt. sit prima regula qd nō debemus huc sensū quaerere in omnibus Sptūrae sacrae locis sed solū in illis, in quibus res significat ut res sensibiles sunt quia ut docet D. Gipha. lib. 2. nō omnia habent verba Divina opus alegoria. Secunda Regula est ut nō utatur sensu mystico ad res fidei comprobandas, nisi aliunde eius veritas constet literaliter ex alio S. ptūrae loco velex alio capite constet, qd sensus ille mysticus est ab Sptū Stō. intentus

pluries enim à naturali intellectus acumine solent originari colligitur haec regula ex D. Tho. 1 p. q. 1. a 10.

Sexta regula est quod res significans optime quadrat rei significatae V.g. Davidis victoriā ad praefigurandū Xpti trofeū de Diabolo; et humilitas Isac ad ut fieret hostia ex obedientia ad praefigurādū Xpti passionē tunc enim sensus misticus propie talis creditur a Deo intentus.

Quarta regula est quod de aliquo praedicatur, quod aptatur Xpto, et etiā quod Xpto aptare nō potest, tunc enim prima pars cōtinet sēsū mysticū ab Spiritu Sto et a Xpto intentū: verū secūda pars literaliter significatur de primo subjecto ut constat in victoria David V.g. triumfus enim David quatenus triumfus est significat Xpti victoriā; at vero quatenus hic triumfus adeptus fuit in funda et lapide Davide literaliter aptatur, sed Xpto in hac circunstatia minime convenit mystice.

Quinta regula est quod sensus misticus qui ab humano ingenio devoto oritur inde cavitur utilissimus est, si veritati Divina et Ecclesiā dogmatibus nō contradicat nec res sacras, ad profanas significata incuriose convertat ut perpetrā concionatores aliqui, vel vacui cerebro vel scientia inedi pingere solent: contra quos invaditur trid. sinodus sesio. 4. Sexta regula pro sensu mistico est, quod quātū sensus misticus asimilari potest sensui literali securius creditur, et perfectiori modo licet diversa specie significavit

Septima et ultima regula est si sensus literalis est valde humilis potius misticus quam literalis sensus debet existimari ut illud Deut. cap. 25. v. 4. nō aligavis os vobis triturātis in aerea fruges tuos, quod dictum D Paul. propter nos intelligit 1. ad Thim. cap. 5. v. 18. hic bubus: quia potius Deus curat de hominibus quā de bobus.

S. Ultimus regula pro sensu acomodatitio

Regula pro sensu acomodatitio, qui familiaris valde est et minime reperiendus, sequentes sunt observandae Prima sit, quod si reperitur in Scriptura a Xpto Dño ab Apostolis usitatus est ab Spū. Stō intentus et ad literalem reducitur, si acomodantur verba propisime et literalis vel misticus si acomodatitius res et todum ingropie, et equivoze sensus acomodatitius aptari potest, ut supra dictum inxerimus. quia ut sensu acomodatitius propie talis sit non debet esse intentus ab Spū Stō.

Secunda regula est quod sensus acomodatitius debeat uti, cum decentia quia licet nō sit S. Scripturae sensus tamen ad ipsius exercitium verba Dei arripiuntur quibus suma reberentia debetur Pro quo videndus est D. Thom. 2. 2. q. 168. art. 2. ad 1. ubi Caietanus docet, pecare concionatores si aliquid ridiculum predicatione Evangelica admisceant sub prae-

textu acomodationis. Quapropter interdixit Ecclesia Conciones illas, quod in resurrectionis aurora habebantur ad populum sub nomine de [illegible] hoc est sermones de gratias: in quibus [illegible] et indigna dicebantur.

Tertia regula est ut rei proposita locus adductus quantum fieri potest conveniat, qua in re valde pecant Concionatores qui ad fribola innania, et adulatoria S. pturam violenter inflectunt, et dum levis aures Captant, et atonita tenent S. pturam exhibent deridendam.

Quarta et ultima regula pro sensu acomodatitio sit ut omnes in hoc sensu se Ecclesiæ chatholicæ acomodare procurent et ab ea veritatis tramite discere quæ sepe in Divino officio hoc utitur sensu, cum Confes. aplicat, quod de Abraham fuit dictum Martiribus quod de Jesu filio Sirach et sic de aliis. Hæc sunt regulæ quibus S. pturæ sensus aliqualiter erui posunt, quibus finem inponimus huic questioni, disputationi, et toto huic tractui Theologiæ Expositivæ, quæ cedant oro, in laudem unius trinique Dei rerum omnium principium et finis, et in honorem B. V. Mariæ de Monte Carmeli, S. Joseph Theresiaræ familiæ Protectoris, S. S. P. P. N. N. Theresiæ, et Ioanis â Cruze, nec non S. V. Mariæ Magdalenæ de Pazis in cuius die hæc materia finitur. Sit etiam in obsequium S. Thomæ cuius Doct. studuimus in omnibus sectari eiusque veritate si aliquid devium protulimus confiteri et ex animo renunc libentissime iterum atque iterum retractamus

finis

Finis Tractatus Theologiæ Expositivæ Scriptus in nostro Colegio Civitatis Flascensi â P. fr. Dominico â Sanctis Carmelitanæ familiæ discalceatæ, edoctus â P. Lectore fr. Joseph â S.to Petro, et conclusus die 25 Mens. Maii Anni 1754

N.

NUMER
M.ss
4